ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C4

ASIA:

Washingtonissa olevan Lähetystön rapo- n:o 1

Ministeri Procopé.

14/I 1943

15 000—10—44 5181.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. 156 463 Sec. 43

KIRJELMÄ n:o 309/4 29/12-45

Washingtoni SSA 26 P:NÄ tammi KUUTA 19 43

VIITTAUS: N 5

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Washingtonin lähetystön raportit.

Lähetystö täten kunnioittavimmin toimittaa Ministeriölle seuraavat raportit:

№ 1, 14.1.43; "Länsivaltojen suhtautuminen Suomeen";

№ 2, 14.1.43; "Amerikkalais-englantilaisia vastakohtia".

hej. J. Procopé

Lähettiläs

UE 3: A 4.

Washingtonissa OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 1.

Washingtonissa 14 p:nä tammi kuuta 1943.

156 463 Ae 43

29/12-42

5 C 8

Asia: Länsivaltojen suhtautuminen Suomeen.
(kts. raporttejani N:o 29, 7.12.42; 30, 29.12.42; N:o 31, 30.12.42)

Yhteenveto.

Ruotsin lähetystön taholta kuulen luottamuksellisesti, että Atherton viime keskustelussa ministeri Boströmin kanssa oli ollut äkäinen Suomelle, erikoisesti Pearl Harborin vastaanoton vuoksi.- Ruotsalaiset ovat myöskin kuulleet huhuja siitä, että jotain olisi tekeillä Pohjoiseuroopan suhteen.- Englanti pitäisi, heidän tietojensa mukaan, Suomen itsenäisyyden säilyttämistä tärkeänä kuitenkin siten, että Suomi menettäisi Viipurin kannaksen ja Petsamon.

* * *

Lisäyksenä otsakkeessa mainituihin raportteihini panen merkille, että Ruotsin lähetystöneuvos herra Herbert Ribbing, toimien lähetystön päällikkönä ministeri Boströmin ollessa lomalla, yksityiskeskustelussa kuluvan tammikuun 12 päivänä kertoi minulle Boströmin juuri ennen lomalle lähtöään käyneen Athertonin luona, joka silloin oli ollut varsin äkäinen Suomelle kiinnittäen erikoisesti huomionsa Japanin lähetystön vastaanottoon Helsingissä 8.12.42 ja väittäen, että Office of War Information nimisen laitok-

JAKELUOHJE:

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

sen lähettämä radioselostus siitä oli ollut aivan oikea, minkä johdosta Ribbingille huomautin, että tämä radioselonteko oli ollut niin hyvin asiallisesti kuin sävyltään harhaanjohtava ja selostin uudelleen tapahtuman Helsingistä saamiemme tietojen perusteella.

Samaten kuin Boström keskustellessani hänen kanssaan joulukuun 30 päivänä 1942 (kts. raporttiani N:o 31) mutta paljon varovaisemmassa muodossa Ribbing huomautti niistä seikoista, jotka Ruotsin lähetystön käsityksen mukaan ovat esteenä suhteitten parantumiselle Suomen ja Yhdysvaltain välillä. Hän kuten Ruotsin lähetystön virkamies eversti de Laval, jonka samana päivänä tapasin, kertoi, että heille on tullut tietoja, joiden mukaan jotain on tekeillä Pohjois-Skandinavian ja Suomen suhteen, millä he tarkoittivat, että valmistettaisiin hyökkäystä Pohjois-Norjaan ja Suomeen, jolloin kysymys amerikkalais-suomalaisista väleistä tulisi aktuaaliseksi. Panen merkille, että senaattori Vandenberg yksityiskeskustelussa pari päivää sitten hänkin sanoi, että ennen pitkää kysymys Suomen asemasta voi tulla ratkaisevaan vaiheeseen siten, että Suomen täytyy määritellä asettuuko se Amerikan puolelle tahi Amerikkaa vastaan. Sitä vastoin Turkin suurlähettiläs, joka yleensä on sangen hyvin informoitu myös sotilaallisista suunnitelmista täällä, keskustellessani hänen kanssaan näinä päivinä, ei sanonut kuulleensa mitään pohjoiseen kohdistuvista suunnitelmista; hän lisäsi, että Yhdysvalloilla ja Englannilla on kädet täynnä Pohjois-Afrikassa, missä sotatoimet eivät käy suunnitelmien mukaan. Ribbing toisti mitä aikaisemmin myös herra Eric Boheman keskusteluissani hänen kanssaan joulukuun alussa oli sanonut, nimittäin, että Lontoossa

Suomen itsenäisyyden säilyttämistä pidetään tärkeänä, kuitenkin siten, että Suomen täytyisi luopua Viipurin kannaksesta ja Petsamosta, mihin huomautin, ettei tämä ole omiaan lisäämään yhdyskuntajen Suomessa nauttimaa sympatiiaa.

tyj. T. Procopé

Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 8

ASIA:

Washingtonissa olevan lähetystön rap. 402.

Ministeri Procopé.

14/I 1943

15 000—10—44 5181.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 2

Washingtoni ssa 14 p:nä tammi kuuta 1943.

156 463 Sal. 43
29/12-45
5 68

Asia: Amerikkalais-englantilaisia vastakohtia (kts. raporttiani N:o 32, 30.12.42).

Yhteenveto.

Yhdysvaltain ja U.K:n välillä on ilmeisesti sangen syviä vastakohtia. Eräs virkaveljeni määritteli niitä siten, että U.K. ajaa vanhanaikaista imperialismia kun taas U.S.A. koettaa pitää kiinni Atlantic Charterin periaatteista kuitenkin hankkimalla itselleen laajennettua vaikutusvaltaa maailmassa.- Eiköhän pohjimmaltaan vastakohta ole kahden imperialismin välillä?

x x

x

Huhut, että Churchill joulukuun lopulla olisi ollut täällä, eivät osoittautuneet paikkaansapitäviksi. Sitä vastoin lehdistössä on kerrottu hänen tahi Edenin tulosta tänne lähiaikoina neuvotellakseen amerikalais-englantilaisista vastakohdista. Semmoisia onkin näköjään runsaasti vaikka luultavasti olisi perusteetonta niistä vetää johtopäätöstä, että niiden yhteisymmärrys mikäli koskee sodan jatkamista lopulliseen voittoon saakka olisi horjumassa. Vastakohdat koskenevat lähinnä poliittisia kysymyksiä, s.o. suhtautumista ranskalaisiin Pohjois-Afrikassa ja Intian asiaa. Niistä kyllä puhutaan lehdissä, mutta varoen ja peittelemällä toisen maan yleisöltä mitä tosiaankin

JAKELUOHJE:

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

toisessa maassa ajatellaan. Vaikka vastakohta lähinnä koskee edellämainittuja kahta kysymystä, Ranskan ja Intian asioita, on se kuitenkin ilmeisesti paljon syvempi ja laajakantoisempi.

Eräs virkaveljeni määritteli sitä hiljakkoin minulle seuraavalla tavalla: Englannin nykyinen hallitus on siihen osaaottavista radikaalisista aineksista huolimatta pohjimmaltaan vanhoillinen niin hyvin sosiaalisissa kuin kansainvälisissä käsityksissään; tunnusmerkillinen oli Churchillin lausunto, ettei hänestä ole tullut Englannin pääministeri jotta hän likvidoisi Brittein valtakunnan, millä lausunnolla hän ilmeisesti tarkoitti Intiaa; x) Englannin hallitus ajattelee kansainvälisiä kysymyksiä vanhan imperialismin tapaan ja täällä pelätään, että se pyrkii valloituksiin lähinnä Pohjois-Afrikassa samalla kuin se on vastahakoinen riittäviin myönnytyksiin Intian asiassa; U.S.A:n hallitus taas on pikemminkin rehellisesti Atlantic Charterin periaatteiden kannalla. Se pyrkii niiden toteuttamiseen eikä sen tähden tahdo itseään sitoa sotanjälkeisiin järjestelyihin nähden yhtä vähän Englannin kuin Venäjän suhteen; U.S.A:n hallitus ei ajattele valloituksia vaan vaikutusvaltansa levittämistä Atlantic Charterin puitteissa hankkimalla itselleen kaupallisia etuja ja mahdollisesti strateegisia tukikohtia eri osissa maailmaa.- Itse asiassa ei ole mielestäni niinkään suurta eroa näiden molempien suuntien välillä paitsi siinä, että toinen ajaa Eng-

---

x) Keskusteluissa yksityisten amerikkalaisten kanssa olen huomannut, että tämä Churchillin lausunto on heissä herättänyt huolestumista ja paheksumista imperialismin ilmaisuna.

lannin toinen Yhdysvaltain etuja. Olisin pikemmin taipuvainen sanomaan, että vastakohta on amerikkalaisen ja englantilaisen imperialismin välillä, olkoon, että amerikkalaiset itse kauhistuisivat jos heille sanottaisiin, että politiikkansa yhtenä kiihokkeena on imperialismi.- Mutta kauhistuneita semmoisesta syytöksestä kai brittiläisetkin olisivat. Joka tapauksessa ovat Amerikan pyrkimykset, jotka ilmeisesti eivät sataprosenttisesti lyö yhteen Amerikan liittolaisten, Englannin ja Venäjän, pyrkimysten kanssa, erittäin huomioontettavia ehkäpä tarjoten meille ja muille pikkuvaltioille erinäisiä mahdollisuuksia.

Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 8

ASIA:

Washingtonissa olevan Lähetystön rap. n:o 3

Ministeri Procopé

16/I-43

15 000—10—44 5131.

172 / 468 Sal. 43
31/12-45
5 | 68

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 405/17

Washingtoni SSA 10 P:NÄ helmi KUUTA 19 43.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Washingtonin lähetystön raportit.

Lähetystö täten kunnioittavimmin toimittaa Ministeriölle seuraavat raportit:

№ 3, 16.2.43 "Suomen-U.S.A:n väliset suhteet - Keskustelu alivaltiosihteeri Sumner Wellesin kanssa 15.1.43."

№ 4, 27.1.43 "Suomen - U.S.A:n väliset suhteet".

№ 5, 6.2.43 " Jälkikaikua keskustelusta Alivaltiosihteeri Sumner Wellesin kanssa 15.1.43"

№ 6, 6.2.43 " Norjalaisten työläisten käyttäminen metsätöissä Lapissa"

№ 7, 6.2.43 " Suomen - U.S.A:n väliset suhteet.-Keskusteluja ja huomautuksia."

Lähettiläs

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 3

Washingtoni ssa 16 p:nä tammi kuuta 1943

172 468 Sal. 43
31/12-45
5

Asia: Suomen - U.S.A:n väliset suhteet - keskustelu alivaltiosihteeri Sumner Wellesin kanssa 15.1.43.

Yhteenveto.

Welles tehosti Japanin lähetystön vastaanoton aiheuttamaa paheksumista, jota selityksistäni huolimatta piti oikeutettuna.- Suomen - U.S.A:n suhteet ovat samalla kannalla kuin viime syksynä eikä tällä haavaa ole niiden rikkomista odotettava, ellei Suomen politiikka anna siihen aihetta, s.o. ellei Suomi anna apua Saksalle.- Omasta aloitteestaan rupesi Welles puhumaan Suomen sisäpolitiikasta edellyttäen, että hallitusvaihdos tapahtuisi. Luuli sitävastoin Presidentti Rydin tulevan jälleenvalituksi. Sanoi, ettei U.S.A. tahdo neuvoa, mutta toivoo uutta hallitusta, jonka kanssa olisi helpompi olla yhteistyössä.- Sanoi toivovan Suomen tekevän rauhan Venäjän kanssa. Selityksiini Hallitukseni politiikasta ja miksei erikoisesti uusi ole mahdollinen, kuin myös varoitukseeni painostusta vastaan Welles suhtautui tavalla joka, ollen muodollisesti aivan moitteeton, kuitenkin oli omiaan tehostamaan U.S.A:n toivomusta, että uusi hallitus syntyisi.- Suomen hallituksen kanta Itä-Karjalan sodanjälkeiseen tulevaisuuteen nähden ei Wellesin mielestä ole, mikäli saatoin havaita, semmoinen kompastuskivi hyville suhteille kuin eräiltä tahoilta on väitetty. Mitään tukea emme kuitenkaan voi nykyoloissa U.S.A:lta odottaa tässä asiassa, epätietoista jos edes

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

1939-vuoden rajojen ylläpitämiseksi.- Huomautin vielä kerran sotamme erikoisluonteesta ja vankasta toivomuksesta, että välit U.S.A:an jatkuisivat ja kehittyisivät.- Keskustelusta olen tehnyt eräitä päätelmiä, jotka löytyvät raportin loppusivulla.

* *
*

Pyydettyäni yksityisesti puheillepääsyä oli minulla 15.1.43 pitkä muodollisesti epävirallinen keskustelu Sumner Wellesin kanssa State Departmentissa.

Esitettyäni uudistetut uuden vuoden toivotukseni puhuimme ensin minun sairaudestani ja toipumisestani, jolloin alleviivasin, etten vielä ole ryhtynyt hoitamaan lähetystöäni, vaikka toivon voivani sen pian, viimeistään ensi kuun vaihteessa tehdä.

Kun sittemmin keskustelu siirtyi politiikkaan sanoin mielihyvin panneeni merkille, että U.S.A:n johtomiehet, ensi rivissä Sumner Welles itse, ovat tehostaneet pitävänsä kiinni Atlantic Charterin periaatteista. Viittasin myös Presidentti Rydin Itsenäisyyspäivänä pitämään puheeseen ja siihen sympaattiseen vastaanottoon ja mainintaan, jonka se Ruotsin lehdistössä ja eräissä lehdissä täällä oli saanut. Mainitsin niinikään pääministeri Rangellin muka Tukholman Nya Dagligt Allehandalle antamasta haastattelusta, missä sanottiin, ettei Suomi tule julistamaan sotaa U.S.A:lle ja että Suomi toivoo, ettei mitään sattuisi, joka olisi omiaan (calculated) viemään U.S.A:n katkaisemaan suhteet sen ja Suomen välillä. Tätä haastattelua ei kylläkään koskaan oltu annettu, mutta Helsingistä saamieni virallisten tietojen perusteella tiesin sen vastaavan pääministerin käsitystä.

Koskettelin toiselta puolen niitä Suomelle vihamielisiä tahi vähemmän ystävällisiä lausuntoja ja uutisia, jotka viime aikoina ovat ilmenneet, juutalaisvainosta, sotavankien kohtelusta ja Japanin lähetystön vastaanoton yhteydessä. Mainitsin myöskin U.S.A:n sotilashenkilöille annettujen kunniamerkkien palauttamisesta (kts. lähetystön sähkettä 980 24 päivältä joulukuuta 1942). Japanin lähetystön kutsusta ja Suomen hallitusmiesten osanotosta siihen lausui Welles, että tämä seikka oli Yhdysvalloissa herättänyt mitä syvintä paheksumista, jota Welles piti oikeutettuna (justified). Welles, joka henkilökohtaisesti oli ystävällinen ja ulkonaisesti ehdottoman korrekti niin hyvin sanoissaan kuin sävyssään, osoitti kuitenkin, tästä asiasta puhuessaan, kiihtymystä, jota en ole monasti aikaisemmin hänessä huomannut. Selitin asian yksityiskohtia myöten ja tehostin hyvin voimakkaasti, että on täysin perusteetonta pitää mielenosoituksena tapausta, jota ei vähimmässäkään määrin ollut semmoiseksi tarkoitettu eikä, katsoen kaikkiin vallitseviin olosuhteisiin -- myös itse päivämäärään ja Helsingissä noudatettuihin sosialisiin tapoihin -- voida semmoisena pitää. Mainittuani, että ulkoministeri Witting oli poistunut lyhyen käynnin jälkeen ennen filminäytäntöä, ja että eräät Ulkoasiainministeriön korkeimmat virkamiehet, jotka olivat kutsuissa käyneet, eivät myöskään filmiä nähneet, sanoin, että poistuminen keskellä näytäntöä todellakin olisi ollut mielenosoituksellista isäntää vastaan eikä näin ollen sopusoinnussa meidän tapojemme kanssa. Viittasin myös eräseen vastaavanlaiseen tapaukseen, joka minulle, ollessani ulkoasiainministerinä,

oli sattunut Venäjän lähetystössä, missä Presidentti Relanderin ja minun läsnäollessamme oli näytetty räikeän englantilaisvastainen filmi aiheuttamatta mitään välikohtausta Englannin kanssa. Welles kuitenkin vain toisti ennen lausumansa tämän välikohtauksen herättämästä paheksumisesta; hän sanoi, että hän Suomen talvisodan aikana oli kieltäytynyt käymästä Venäjän lähetystössä, sekä lisäsi, että pääministeri Rangell hänen mielestään olisi voinut poistua nähdessään mimmoinen filmi esitettiin. Minun uudistettujen selitysteni johdosta hän vain sanoi, kylläkin rauhoittuen:"about this let us agree to disagree".

Keskustelun kuluessa Welles vieläkin pari kertaa palasi tähän asiaan huomauttaen, ettei mikään voinut olla haitallisempaa Suomen asemalle ja maamme nauttimalle myötätunnolle.

Mitä suhteisiimme muuten tulee, sanoi Welles, että mitä hän syksyllä oli minulle lausunut yhä piti paikkansa; mikäli ei Suomi antaisi siihen aihetta ei muutosta tulisi tapahtumaan näissä suhteissa. Hän lisäsi kuitenkin omasta alotteestaan ja minun siitä kysymättä, että Yhdysvallat tarkoin ja mielenkiinnolla seuraavat sisäpoliittista kehitystä Suomessa, missä suhteessa hän edellytti State Departmentin saamien raporttien mukaan hallitusvaihdoksen olevan odotettavissa. Hän mainitsi, yhä edelleen minun tarvitsematta mitään kysyä, että hän oli kuullut mainittavan ulkoasiainministeriehdokkaina Ramsayn tahi henkilön, joka on ollut Suomen lähettiläänä Berlinissä ja jonka nimen hän luuli olevan Kivimäki. Molemmat ehdokkaat näyttivät häntä mielyttävän ja toisesta (Kivimäestä) hän nimenomaan

sanoi, että tämä State Departmentin saamien raporttien mukaan, huolimatta toiminnastaan Berlinissä, oli viime aikoina suuresti muuttanut mieltään (Welles tarkoitti tietysti Saksaan nähden). Welles tehosti, ettei U.S.A:n hallitus tahtonut millään tavoin sekaantua Suomen sisäisiin asioihin eikä mitään neuvoa antaa, mutta täysin selvästi kävi hänen sanoistaan ilmi, että U.S.A. toivoo uutta hallitusta, joka olisi enemmän sen mieliksi kuin nykyinen. Ollakseni täysin selvä hänen tarkoituksestaan sanoin (toistaen hänen sanansa) olenko oikein ymmärtänyt lausuntonne siten, että tahdotte esittää, että U.S.A:n hallitus ei halua sekaantua Suomen sisäisiin asioihin eikä Suomea neuvoa, mutta että se toivoo Suomessa syntyvän hallituksen, jonka kanssa U.S.A:lla olisi helpompi olla yhteistyössä. Welles vahvisti tämän oikeaksi.

Welles mainitsi myöskin, niinikään omasta aloitteestaan, että hän oli nähnyt uutisia marsalkka Mannerheimin presidenttiehdokkuudesta. Hän kysyi suoraan, tiesinkö minä mitään tästä, mihin vastasin vain nähneeni uutisia asiasta täkäläisissä lehdissä, lisäten henkilökohtaisesti epäileväni ottaisiko Marsalkka ehdokkuuden vastaan. Tämän yhteydessä kysyin, mitä Welles arveli niistä hyökkäyksistä, jotka aika ajottain on nähty täkäläisissä lehdissä Marsalkkaa vastaan. Welles sanoi tähän, että on "niin paljon tyhjää propagandaa", mistä päättelin, että Marsalkan vaali ehkei otettaisi epäsuopeasti vastaan täällä. Welles huomautti vielä, että Mannerheimin vaali täällä luultavasti tulisi verrattavaksi Hindenburgin vaaliin 1926. Lopulta hän lisäsi, että Tukholmasta tulleet raportit viittasivat siihen, että Ryti tulisi jälleenvalituksi.

Toistamiseen palatessaan mahdolliseen hallitusvaihdokseen ja U.S.A:n toivomukseen sille mieluisamman hallituksen syntymisestä, Welles kritisoi nykyistä hallitustamme, kuitenkaan mitään nimiä mainitsematta, mitä hän erikoisesti alleviivasi. Hänen lausuntonsa antoivat minulle tilaisuuden voimakkaasti esittää, että nykyistä hallitusta ja semminkin sen ulkoministeriä vastaan kohdistettu kritiikki on aiheeton. Hallitus ja ennen kaikkea sen ulkoministeri Witting oli Moskovan rauhan jälkeen erittäin vaikeassa asemassa.Sen tuli, Baltian maitten kohtalo silmiensä edessä, ylläpitää Suomen asemaa Venäjän uhmailevaa politiikkaa vastaan ja sen tuli täyttää tehtävänsä tässä suhteessa ilman minkäänlaista apua, semminkään ei länsivaltojen taholta. Silti Suomi ei, kuten eräät muut Venäjän uhkaamat maat, heittäytynyt Saksan helmaan; se ei yhtynyt akseliin kansainvälisen politiikan alalla eikä sisäpoliittisesti natsistisoitunut. Kun sittemmin Suomi joutui uuteen, taikka oikeammin jatkettuun sotaan, mikä ei tapahtunut liittosopimuksen tahi poliittisten sitoumusten perusteella, vaan itsepuolustuksessa Venäjän uudistettua hyökkäystä vastaan, oli Suomen hallitus johdonmukaisesti ja selvästi pitänyt kiinni, niinkuin se yhä pitää kiinni siitä, että maamme taistelu on vain itsepuolustusta Venäjää vastaan ja että se on taistelu sinänsä, erillisenä suursodasta, eikä Suomi nytkään ole yhtynyt akseliin tahi identifioitunut itseään natsistisen uusjärjestelmän kanssa. Tämä on nykyisen hallituksen politiikan tulos.

Yritys vaikuttaa siihen, jatkoin, että hallitusvaihdos syntyisi olisi epäilemättä Yhdysvaltain taholta epäviisasta ja voisi aikaansaada

Suomen kansassa reaktion, joka ei olisi toivottavaa, vaikkakin hallitusvaihdos syntyisi. Olin sen vuoksi panmut merkille, mitä Welles oli tehostanut siitä, ettei hän tahtonut mitään neuvoja antaa eikä määrättyjä henkilöitä kritisoida. Omasta puolestani tahdoin vielä esittää, että sitä yhteisymmärrystä ja niitä hyviä suhteita maittemme välillä, joita me kaikki ja Suomen nykyinen hallitus ensi linjassa tahdomme, olisi ajettava yhteistoiminnassa nykyisten hallitusmiesten kanssa, jotka ovat vieneet maan tähänastisten vaikeuksien läpi. Welles kuitenkin selvästi antoi ymmärtää, että U.S.A:n hallituksen toive tässä suhteessa -- s.o. nykyisen hallituksemme korvaaminen toisella -- on syvästi juurtunut, ja vaikkei hän sitä aivan suoraan sanonut oli ilmeistä, että tähän kannanottoon oli vaikuttanut välikohtaus Japanin lähetystössä.

Kun sanoin, etten saattanut nähdä mitenkä uusi hallitus, jos semmoinen syntyisi, voisi politiikkaa muuttaa, ja etten sen vuoksi voinut nähdä, mitä Welles uudesta hallituksesta odottaisi, sanoi hän, että U.S.A. toivoo Suomen tekevän rauhan Venäjän kanssa. Tähän minä huomautin, ettei ymmärtääkseni millään hallituksella nykyoloissa olisi siihen mahdollisuutta; myös nykyisen hallituksen jyrkimmät arvostelijat -- kuten salanimi Erkki Järvinen Ruotsissa julkaisemassaan kirjasessa -- ovat myöntäneet oikeaksi nykyisen hallituksen noudattamat päälinjat: puolustusta Venäjän hyökkäystä vastaan ei ole voitu välttää, taistelu yhdessä Saksan kanssa bolsheviikkeja vastaan puolustustarkoituksessa on ollut ja on ainoa mahdollisuus eikä erikoisrauhaa ole

voitu eikä nykytilanteessa voida tehdä. Ulkoasiainministeriön sähkösanoman N:o 539, 29.12.42 mukaan esitin vielä, että erikoisrauha Venäjän kanssa ilman reaalitakeita ei olisi mikään todellinen rauha. Se johtaisi -- lisäsin minä -- luultavasti siihen, että Suomi tulisi kummaltakin puolin miehitetyksi ja lopulta olisi voittajan armolla. Rauha Venäjän kanssa olisi todellinen rauha vain, jos siihen liittyisi todellisia, reaalisia takeita, ja sen vuoksi on Suomelle elintärkeätä, että sodan kestäessä Itäkarjala, mistä suureksi osaksi hyökkäykset maahamme on suunnattu ja missä on venäläisten iskualue 90 lentokenttineen ja lukuisine strateegisine rauta- ja maantaineen, on miehitettynä. Johdettuani täten keskustelua Itäkarjalan asiaan ja toistettuani hallitukseni kannan siitä, s.o., että p.o. alueet on strateegisista syistä miehitetty, ja että niiden lopullinen kohtalo on tulevaisuuden asia, kysyin suoraan, ajatellen mitä Ruotsin ministeri Boström useamman kerran Itäkarjalan asiasta oli lausunut (kts. raporttiani N:o 31, 30 päivältä joulukuuta 1942), onko ja mitä U.S.A:n kannalta tässä asiassa huolestuttavaa, mihin Welles vain vastasi, että U.S.A:lle oli tärkeintä, ettei Suomi antaisi suoranaista apua Saksalle. Puhuessani hallitukseni kannasta viittasin ohimennen Mannerheimin päiväkäskyyn heinäkuun alussa 1941, joka oli esiintuonut sotilaallisia näkökohtia, mutta ei hallituksen kantaa, ja johon nähden aikanaan Welles ja minä olimme olleet yhtä mieltä siitä, että se oli " a statesmanlike act". Vaikutelmani Wellesin yllämainitusta lausunnosta minun kysymykseeni oli, että kantamme, mikäli koskee Itäkarjalan tulevaisuutta ei Wellesin mielestä ole semmoinen kompastuskivi hyville suhteille kuin ruotsalaiselta taholta on väitetty (kts. lähetystön sähkettä N:o 1001, 31.12.42 ja raporttiani N:o 1, 14.1.43).

Ettemme kuitenkaan, ellei tilanne muutu, voi laskea mihinkään U.S.A:n tukeen tässä kohden kävi ilmi jatkokeskustelusta, jolloin Welles mitä välttelevimmin puhui jopa 1939-vuoden rajoistamme.

Kiinnitin nimittäin Wellesin huomion erinäisiin seikkoihin, jotka nyt kuten ennen ovat omiaan herättämään huolestumistamme: kun meille kerrotaan taholta, jonka luotettavaisuutta ei voida väheksyä, että länsivallat kylläkin pitävät suotavana, että Suomi pysyy itsenäisenä, mutta että Venäjälle on tuleva Viipurin Karjala ja Petsamo, niin tämä ei voi olla herättämättä ihmettelyä ja huolestumista Suomessa ja vaikuttamaan yleiseen mielipiteeseen määrättyyn suuntaan. Tähän Welles vain vastasi, ettei hänen hallituksensa ollut mitään lopullisia keskusteluja tahi neuvotteluja käynyt tästä tahi muista rajakysymyksistä. Kun huomautin, ettei Suomessa voitaisi ajatella Suomen alueen luovuttamista ja kun kysyin voisiko ja missä määrin Suomi laskea U.S.A:n antavan yleisten periaatteittensa mukaan tukea maamme oikeutetuille pyrkimyksille lopullisessa rauhanjärjestelyssä, vastasi Welles vain viittaamalla siihen, että Suomi Japanin lähetystön vastaanoton yhteydessä sattuneen välikohtauksen kautta oli suuresti menettänyt tämän kansan myötätuntoa.

Minä huomautin uudelleen kuinka perusteeton oli käsitys, joka tässä maassa oli tästä välikohtauksesta levitetty ja tehostin, että hallitukseni harras toivomus on ylläpitää suhteita U.S.A:an kuin myös, että puolustussotamme on erikoissota eikä osa suursodasta. Että niin jatkuisi on Suomen vankka tahto. Vaihteleva sotaonni voi pohjoisessakin, kuten muualla on tapahtunut, luoda uusia tilanteita. Ottaen tämän huomioon tuntuu ilmeiseltä, että

on kaikkien asiasta kiinnostuneitten etujen mukaista, ettei tämä Suomen puolustustaistelun luonne muutu; minulla ei ollut -- sanoin minä -- syytä tätä näkökohtaa lähemmin kehittää. Lisäsin, että on aina ollut niin, että kuka tahansa joka voi meille antaa tehokasta tukea Venäjän uhan pitämiseksi poissa maastamme, on voinut ja voi laskea olevansa suomalaisten silmissä ystävä, olkoon hän samalla Venäjän ystävä vaiko vihollinen, mutta se, joka vie Venäjän joukot maahamme tulee kohtaamaan vihamielistä mielialaa. Welles näkyi tämän täydelleen oivaltavan kuin myös viittaukseni, että jos U.S.A. katkaisee suhteet Suomeen, tällä toimenpiteellä luultavasti olisi tuloksia, jotka eivät suinkaan vastaisi niitä tarkoitusperiä, joiden merkeissä tätä keskustelua oli käyty.

Kun aivan keskustelun lopussa mainitsin siitä, että lehdissä viime aikoina on ollut lukuisia viittauksia siihen suuntaan, että U.S.A. tulisi katkaisemaan välit Suomeen, sanoi Welles, ettei tämmöinen nyt tulisi kysymykseen, jos Suomi pysyisi tähänastisella linjallaan eikä antaisi positiivista apua Saksalle.

Keskustelusta panen vielä merkille, että sen kuluessa olin tilaisuudessa huomauttamaan, ettei Suomi suinkaan ole vieraan vallan komennon alla -- viittasin esim. juutalaiskysymykseen --, että lehdet meillä voivat käyttää hyvinkin itsenäistä kieltä ja arvostella sekä omaa hallitustamme että Saksaa kuin myös, että todistuksena sisäisten olojen säännöllisyydestä on, että kuluvan presidenttikauden loppuessa suoritetaan uusi vaali.

Huomioni kiintyi myöskin siihen, että Welles keskustelun alussa ikäänkuin ihmetellen kysyi, enkö ole tavannut Schoenfeldia, mihin vastasin,

että olin Schoenfeldille kirjoittanut pyytäen häntä ja hänen rouvaansa minun luokseni, mutta että hän oli vastannut aikansa toistaiseksi olevan varatun.

* *
*

Päätelmänä keskustelusta merkitsen vaikutelmani olevan:

1. välittömästi ei suhteitten katkeaminen tule kysymykseen;

2. hyökkäystä Pohjois-Skandinaviaan inklusiive Suomeen ei suunnitella lähiaikoina suoritettavaksi, koska Welles koko ajan puhui suhteiden kehityksestä olettamatta semmoista ratkaisevaa tapausta kuin maihinlaskua ja laajoja sotatoimia Suomen aluetta kohtaan;

3. Japanin lähetystön vastaanoton paisuttaminen yleisen opinionin silmissä on tapahtunut ellei Wellesin oman niin eräitten State Departmentin piirien myötävaikutuksella, joka on Welleseenkin vaikuttanut;

4. Suomea vastaan käyty hermosota tarkoittaa ensisijassa sitä, että Suomessa syntyisi uusi hallitus, joka yleensä olisi taipuvaisempi kallistamaan korvansa sille, mitä länsivalloissa ajatellaan; hallitusvaihdos olisi tärkeä vastaista mahdollista kehitystä silmälläpitäen, joka voi viedä sotatoimiin Pohjoisessa taikka aivan uusiin tilanteisiin;

5. Epäluulo ja vastenmielisyys nykyistä hallitusta vastaan, joka luultavasti ei ulotu Presidentti Rytiin, koska hänen asemaansa Suomessa pidetään liian vankkana, johtuu ainakin jossain määrin Schoenfeldin ja hänen täkäläisten ystäviensä antamien tiedoitusten vaikutuksesta State Departmentin kannanottoon;

6. Hallituksenvaihdos Suomessa olisi diplomaattisena voittona U.S.A:lle luultavasti omiaan ainakin hetkellisesti parantamaan Suomen ja U.S.A:n suhteet;

7. Lopullisia takeita tulevaisuuden varalta se ei tietenkään antaisi;

8. Muuta kuin parempaa ilma-alaa ei hallituksenvaihdosta yksinään voida odottaa eikä nykyoloissa ole laskettava mihinkään sitoviin takauksiin U.S.A:n taholta, ei edes 1939-rajojen suhteeen.

Hj. T. Procopé
Lähettiläs

P.S. Yllälevesta on lähetett salasähkeet № 47 - 49.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 8

ASIA:

Washingtonissa olevan lähetystön rap. N:o 4.

Ministeri Procopé

22/I - 43.

15 000—10—44 5181.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 4

Washingtoni ssa 27 p:nä tammi kuuta 1943.

UM 172 468 Sal 43
31/12-45
5 68

Asia: Suomen - U.S.A:n väliset suhteet.

Yhteenveto.

Ruotsin Ministeri Boström kertoo saaneensa ohjeet Ruotsista kannattaa pyrkimyksiäni välien ylläpitämiseksi. Boström ihmetteli, onko kysymyksessä rauhanaloite; Welles kuitenkin oli kieltänyt semmoisesta puhutun.- Boström oli saanut vahvistuksen käsitykselle, että Wittingin eroa täällä toivotaan.

* * *

Lisäyksenä raporttiini N:o 3 tk. 16 päivältä, panen merkille seuraavaa:

Ruotsin Ministeri Boström, joka vasta pari päivää sitten palasi lomalta, kertoi tänään, että hän tullessaan kotiin oli saanut sähkeen Tukholman Ulkodepartementilta, missä Suomen hallituksen pyynnön mukaisesti häntä kehoitettiin tukemaan minua ponnistuksissani ylläpitää Suomen - U.S.A:n ystävälliset suhteet. Boström oli sähköttänyt kotiin huomauttaen, että hän koko ajan oli yleisellä esiintymisellään ja esityksillään kannattanut pyrkimystä säilyttää suhteet U.S.A:n ja Suomen välillä, sekä kysyen tarkoitetaanko jotain määrättyä demarches minun puolestani. Boström sanoi ajatelleensa, että ehkä joku rauhantunnustelu oli kysymyksessä. Hän oli nimittäin eräältä lehtimieheltä kuullut, että minä olisin Wellesiltä pyytänyt U.S.A:n

JAKELUOHJE:

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

apua rauhantekoon, jolla Venäjä olisi Suomelle antanut nykyään valloittamamme alueet.- Boström oli pitänyt parempana, ennenkuin asettui yhteyteen minun kanssani, käydä Wellesin luona, jolta hän suoraan oli kysynyt, oliko rauhankeskusteluja käynnissä ja olisinko minä mitään tämäntapaista pannut alulle, mihin Welles oli vastannut empimättä kielteisesti.

Keskustelusta Wellesin kanssa oli Boström saanut vaikutelman, ettei suomalais-amerikkalaisten välien rikkominen tällä kertaa tulisi kysymykseen, mutta että tilanne luultavasti muuttuisi, ellei syntyisi muutosta Suomen hallituksessa. Boström oli yhä saanut käsityksen, että Wittingin ero olisi pääasia; ulkoministeriehdokkaana oli Welles maininnut Ramsayn. Wittingin epäsuosioon oli vaikuttanut neulanpistopolitiikka Schoenfeldia vastaan; tämä siis tukee päätelmää N:o 5 raportissani N:o 3, 16.1.43. Boström oli ymmärtänyt Wellesin lausunnoista, että U.S.A. (ehk mielellään näkisi jonkun toisen miehen tulevan Presidentti Rydin tilalle, että Marsalkka oli mieluisa U.S.A:lle, mutta että ymmärrettään, että Ryti tulee jälleenvalituksi.

Boström oli vähän hämmästynyt Tukholmasta saamansa ohjeen johdosta ja ihmetteli mitä hänen tulisi tehdä. Minä sanoin, että paitsi yleistä tukea ponnistuksilleni diplomaattisten välien ylläpitämiseksi tällä kertaa oli ensi sijassa hajoitettava väärinkäsitykset Suomen nykyisestä hallituksesta ja tuettava sen asemaa täällä.

tkj. R. Procopé

Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 8

ASIA:

Washingtoniissa olevan Lähetystön kap. N:o 5

Ministeri Procopé

6/2 1943.

15 000—10—44 5181.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 5

Washingtoni ssa 6 p:nä helmi kuuta 19 43.

Asia: Jälkikaikua keskustelusta Alivaltiosihteeri Sumner Wellesin kanssa 15.1.43 (liittyy raporttiini № 3)

ULKOASIAINMINISTERIÖ
172 468 Sal 43
31/12-45
5 18

Yhteenveto:

Kun Ulkoasiainministeriö oli ilmoittanut, että U.S.A:n Helsingin lähetystö oli tiedottanut Ministeriölle selostuksen otsakkeessa mainitusta keskustelusta, joka poikkesi minun raportistani, ja kun olin saanut toimeksi huomauttaa tästä, kävin helmikuun 4 päivänä 1943 Wellesin luona esittämässä huomautukseni saamieni ohjeiden mukaisesti. Welles näkyi pitävän syntynyttä erimielisyyttä varsin vähäisenä asiana; hän myönsi nimenomaan, etten tehnyt erinäisiä, sähkevaihdossani Ulkoasiainministeriön kanssa mainittuja kyselyjä.

x x

x

Sen jälkeen kun salasähkeissä 47 - 49 olin tehnyt selkoa keskustelustani alivaltiosihteeri Wellesin kanssa tammikuun 15 päivänä sekä yksityissähkeessä x-6 Herra Ulkoasiainministerille tammikuun 19 päivältä tehostanut henkilökohtaista kantaani eräisiin keskustelussa kosketeltuihin kysymyksiin, sain tammikuun 23 päivänä vastaanottaa Ulkoasiainministeriön salasähkeen № 38, missä vain tiedokseni ilmoitettiin Yhdysvaltain Helsingin Lähetystön Ministeriölle tiedottamasta p.o. keskustelua koskevasta selostuksesta. Tämän mukaan olisin minä koettanut tiedustella

JAKELUOHJE:

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Wellesin käsitystä Suomen tulevasta presidenttivaalista ja mahdollisesta hallitusvaihdoksesta; Welles olisi kuitenkin kieltäytynyt tekemästä mitään huomautuksia ilmaisten vain toivomuksensa, että "should there be a change in the political scene in Finland" uusi hallitus voisi oikein arvioida Suomen "long-range interests and the benefit to Finland of friendly relations with the United States", jotka kuitenkin voitaisiin perustaa vain "upon a modification by the Finnish Government of its policy of co-operating with Germany against an ally of the American Government". Edelleen olisi Welles vastauksena minun kysymykseeni mahdollisuudesta tehdä erirauha Suomen ja Sovietin välillä vastannut, että Yhdysvaltain hallitus jo kauan on korostanut "the detriment to American interests of aid given Germany by Finland against the Soviet". Welles olisi esittänyt selvitönä, että olisi Suomen etujen mukaista vapautua nykyisestä luonnottomasta asemastaan, mikä on "actual subservience to Germany", jolta Suomi voisi odottaa vain hävityksen "obliterationin". Welles olisi lopettanut sanomalla, että Suomi voisi toivoa säilyttävänsä "its integrity as a useful member of the family of nations" ja itsenäisyytensä vain Atlantic Charterin liittyneitten kansojen voiton kautta.

Samana eli tammikuun 23 päivänä Ulkoasiainministeriö sähkeessä № 39 kysyi, mitenkä oli selitettävissä ristiriita minun ja Amerikan Lähetystön

Ulkoasiainministeriölle esittämän selostuksen välillä, ja viitattiin siihen, että minä vastoin Ministeriön ohjeita olisin tehnyt edellisessä sähkeessä mainittuja tiedusteluja.

Vastasin tähän seuraavana päivänä sähkösanomalla N° 71, missä huomautin pääasiassa seuraavaa: Selostus tuskin oli Wellesin laatima, vaan jonkun jaoston tekele. On jo aikaisemmin huomattu, että Yhdysvaltain viranomaisten selostukset ovat poikenneet tosiasiallisesta tapahtumain kulusta, missä suhteessa viittasin m.m. selostuksiin vastaanotosta Japanin lähetystössä joulukuun 8 päivänä 1942. Minun selostukseni keskustelusta Wellesin kanssa oli oikea ja perustui heti keskustelun jälkeen tekemiini muistiinpanoihin. Itse asiassa en tehnyt Ministeriön sähkeessä mainittuja tiedusteluja, vaan oli Welles omasta alotteestaan ottanut puheeksi niin hyvin hallituskysymyksen kuin presidenttivaalin; kysymys erirauhasta oli ollut esillä vain hallitusvaihdoksen yhteydessä Wellesin sanoessa niinikään oma-alotteisesti, että Yhdysvallat toivovat Suomen tekevän rauhan. Minä olin pitänyt velvollisuutenani näissä oloissa saada premisointia Wellesin lausuntoihin ja semminkin puolustaa hallitustani ja sen kantaa, minkä minä olin tehnyt esittämättä mitään uutta tahi uuteen nähtävää. Olin siis menetellyt yhdenmukaisesti Ministeriön sähkeessä 42, 1942 antamien ohjeitten kanssa. Huomautin myöskin, että olin itse keskustelutilaisuudessa Wellesille toistanut eräät hänen lausuntonsa, jotta olisin varma siitä, että olin ne oikein käsittänyt, minkä Welles oli vahvistanut. Mahdollisina selityksinä Yhdysvaltain lähetystön esittämälle selostukselle esitin 1) että Yhdysvaltain hallitus, jonka kanta

hallituskysymykseemme jo aikaisemmin useasti on tullut näkyviin ja useamman kerran Helsinkiin tiedoitettu, on tahtonut aikaansaada dokumentin todistukseksi siitä, ettei se ole tahtonut eikä koettanut sekaantua Suomen asioihin, mistä minä itse keskustelussani Wellesin kanssa olin varoittanut;

2) että Valtiodepartementti tahtoo aikaansaada asiakirjan, jossa sen pyrkimykset Suomeen nähden on esitetty vastedes ehkä julkaistavaksi sopivalla tavalla;

3) että ehkei olisi eräille State Departmentin piireille epämieluista jos hallituksessani syntyisi epäluuloa minuun ja minulle aiheutettaisiin vaikeuksia.

Tammikuun 28 päivänä vastaanotin Ministeriön sähkösanoman № 50, jossa viitaten minun tekemääni ehdotukseen minulle annettiin toimeksi tehdä State Departmentille lyhyt huomautus siitä, että Helsingin lähetystön esittämä selostus ei ollut yhtäpitävä minun raporttini kanssa, missä suhteessa minun oli erikoisesti mainittava, etten ollut esittänyt edellämainittuja tiedusteluja koskien presidenttivaalia, hallituskysymystä ja erirauhaa Venäjän kanssa. Sähkösanomassa sanottiin edelleen, että minun oli jätettävä huomautuksestani kirjallinen teksti.

Saatuani tämän sähkeen pyysin puheillepääsyä Wellesin luo, jolloin tulisin esittämään asian seuraavan aide-memoiren mukaan:

" The Finnish Minister said, according to information he had received from his Government, that the American Chargé d'Affaires

in Helsinki had informed the Finnish Foreign Ministry concerning the conversation on January 15th, 1943 between the Honorable The Under Secretary of State, Mr. Sumner Welles, and the Minister, the latter at that time not yet in charge of his Legation, and that the Chargé d'Affaires had shown a summary of this conversation.

From the information received it appears that the Foreign Ministry had noted on certain points discrepancies between the Legation's summary and the report which M. Procopé had given of the said conversation; and after contact with his Government M. Procopé wanted to have this brought to attention. In this respect he desired particularly to bring out that what he had said during the conversation was not nor should it be interpreted to be, an inquiry as to Mr. Welles' views on the forthcoming presidential elections in Finland and the possibilities of a change in the Finnish cabinet. The Minister wished to point out that while he had no intention to make such inquiries he also was well aware of Mr. Welles' attitude of not deeming it proper to express, neither personally nor on behalf of his Government, any advice to a foreign Government upon similar matters. Likewise the Minister said that he had not put forward any inquiry as to the possibilities of a separate peace between Finland and Soviet Russia. The Minister also wanted to stress that, referring to recent statements by members of the Finnish Government, he had emphasized his Government's most sincere wish to maintain the good relations with the United States."

Ennenkuin olin saanut audienssin ilmoitti Ulkoasiainministeriö sähkeillä N:o 53 ja 58 jättäneensä Yhdysvaltain asiainhoitajalle Helsingissä kirjallisen huomautuksen, missä oli lausuttu: Minun keskustelusta Wellesin kanssa antamastani raportista käy ilmi, etten minä koettanut sondeerata Wellesiä "as to his views on forthcoming presidential elections and possibility of cabinet changes." Edelleen sanottiin, etten minä ollut ottanut esille kysymystä "as to possibility of concluding peace between Finland and Soviet Russia", vaan oli Welles keskustelun kuluessa ottanut esille nämä kysymykset. Lopuksi sanottiin, että minä olin erikoisesti alleviivannut Wellesille "that the Finnish Government sincerely wish to maintain good relations with the United States and that the purpose of the visit was to re-assure this to Welles and to have the opportunity of an exchange of views regarding Finnish-American relations".

Lisäyksenä näihin sähkösanomiin tuli helmikuun 4 päivänä Ministeriön salasähke N:o 68, missä sanottiin, että riittäisi jos suullisesti ja lyhyesti esittäisin huomautuksen luonnokseni pääpiirteiden mukaan.

Kun samana päivänä iltapäivällä Welles otti minut vastaan, keskustelimme ensin norjalaisten metsätyöläisten tuloa Suomeen koskevasta asiasta, josta erikoisesti raportoin. Tämän jälkeen esitin Wellesille huomautukseni Ulkoasiainministeriön ohjeitten ja minun aide-memoiren mukaan. Welles sanoi nähneensä sähkeitä Helsingistä, missä oli puhuttu asiasta. Hän näkyi kuitenkin pitävän sitä varsin

vähäisenä; hän myönsi kuitenkin nimenomaan, etten ollut p.o. tiedusteluja tehnyt. Erimielisyys, joka Helsingissä oli syntynyt asiasta keskusteltaessa koski hänen mielestään kysymystä, kuka meistä molemmista, hän vaiko minä, keskustelussamme tammikuun 15 päivänä oli "talked first". Mitään pitempää keskustelua ei nyt tästä syntynyt, vaan oli asia ilmeisesti täällä ainakin Wellesin puolelta likvidoitu.

Käytin tilaisuutta hyväkseni tässä yhteydessä tehostaakseni Presidentti Rydin viime puheita Eduskunnan lopettajaisissa ja uuden eduskunnan avaajaisissa kuten myöskin Ulkoasiainministeri Wittingin Ruotsin Socialdemokratenille antamaa haastattelua, joista annoin Ministeriön sähkeitten ja morsetietojen mukaan laatimani selostukset.

Yllaolevasta keskustelusta sähkötin kotiin sähkeillä № 10, 4.2.43 ja № 99, 4.2.43.

Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C8

ASIA:

Washingtonissa olevan lähetystön rap. n:o 6.

Ministeri Procopé

6/2-43

15 000—10—44 5181.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 6

Washingtoni ssa 6 p:nä helmi kuuta 1943.

172 468 Sal 43
31/12-45
5 68

Asia: Norjalaisten työläisten käyttäminen metsätöissä Lapissa.

Yhteenveto:

Helmikuun 4 päivänä esitin memorandumin mukaan selityksen Wellesille otsakeasiassa. Welles ei kuitenkaan pitänyt sitä tyydyttävänä, vaan sanoi, että jos p.o. norjalaiset työläiset tulisivat Suomeen, olisi tämä "orjatyötä". Väitin vastaan, huomauttaen, että Wellesin väite oli täysin mielivaltainen, ja että Suomen hallituksen määräämä tutkimus juuri tarkoittaa, ettei pakkotyötä voisi olla kysymyksessä.

Welles huomautti, että norjalaiset pakolaiset - lähinnä kai Norjan täkäläinen suurlähetystö - ovat erittäin kiihtyneitä, ja että U.S.A:n yleinen mielipide tulisi reagoimaan voimakkaasti Suomea vastaan, jos p.o. työläisten siirrosta tulee tosi.

Asia on, vaikkakin itsessään pieni, vakava, koska siitä voidaan tehdä uusi propagandanumero Suomea vastaan.

x x

x

Tammikuun 13 päivänä lähetystö salasähkeellä N:o 36 kiinnitti Ulkoasiainministeriön huomiota täkäläisissä ruotsalaisissa lehtitiedoituksissa olleeseen uutiseen, jonka mukaan ruotsalaiset eivät

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

sallisi norjalaisten metsätyöläisten siirtoa Ruotsin kautta Suomeen. Uutinen saattoi antaa aihetta tulkintaan, jonka mukaan norjalaisten työläisten kuljetus Suomeen tapahtuisi muita teitä. Lähetystön tähän tiedoitukseen tuli seuraavana päivänä Ulkoasiainministeriön salasähkeessä N:o 21 vastaus, jonka mukaan uutinen oli tarkoittanut saksalaisten Norjasta värväämää työvoimaa Lapin metsätöihin, joihin ei muualta Suomessa voitu saada kylliksi työläisiä. Sähkösanomassa sanottiin nimenomaan, ettei Suomen hallituksella ollut aihetta edellyttää, että olisi kyseessä pakkosiirtoa, [redacted] suunnitelma oli [redacted], että työläiset matkustaisivat Ruotsin kautta.

Tammikuun 26 päivänä iltapäivällä jätti State Departmentin Euroopan jaoston varapäällikkö Cumming lähetystöneuvos Solangolle tätä asiaa koskevan näin kuuluvan memon:

> " Information has reached the American Government to the effect that the Nazi invaders of Norway intend to send a number of Norwegians from Norway to Finland to take part in work connected with the shipment of timber products from Finland.
>
> Any comment which the Finnish Government is able to furnish the American Government in connection with this matter would be of interest, as it is to be noted that any Norwegians going to Finland under such circumstances would be under compulsion from the invaders of their country."

Mr. Cumming lisäsi suullisesti herra Solangolle, että "orjatyön" käyttäminen Suomessa täällä herättäisi hyvin pahaa verta (very bad feelings) Suomea vastaan. Tästä memorandumista ilmoitti lähetystö samana päivänä salasähkeellä N:o 84 Ulkoasiainministeriölle ja sai helmikuun 1 päivänä salasähkeellä N:o 56 vastaanottaa Ministeriön vastauksen. Tämän perusteella laadittiin näin kuuluva memorandumi:

" With reference to a Memorandum from the Department of State dated January 27, 1943, the Legation of Finland puts forward that according to information received from Helsinki there are at the present time no Norwegians in Finland of the category mentioned in the Memorandum.

However, about 150 individual visa applications have been approved by the Finnish representatives in Oslo, and the individual passports of these Norwegians have been accordingly endorsed. It was at the time understood that the voyages should take place via Sweden, which speaks against the contention that compulsinn should be involved.

Later on it became known that Sweden refused the visas.

In view of the fact that the possibility of control by Sweden thus was eliminated, the Finnish Government has instructed the competent Finnish immigration authorities to hear separately each one of the persons under consideration, at their arrival at the Finnish frontier - probably overland to Kolttaköngäs - and have them answer individually the question as to whether they arrive a) voluntarily or b) under compulsion.

Those who answer in the affirmative the question a) will be free to proceed to their lumber camp, and those who give an affirmative answer to the question b) have the opportunity to declare themselves political refugees and are as such entitled to the customary asylum in Finland.

It is pointed out that lumbering in the sparsely populated Northern Finland normally is carried out by seasonal labor, traveling to the camps only for the duration of the work",

jonka sisällöstä allekirjoittanut Procopé helmikuun 3 päivänä suullisesti tiedoitti Mr. Cummingille, joka sanoi panevansa sen merkille pyytäen minua esittämään memorandumin Mr. Wellesille, kun seuraavana päivänä saisin audienssin Wellesin luona. Helmikuun 4 päivänä käydessäni Wellesin luona esitin asian memorandumin mukaan, jonka hänelle jätin. Selitin vielä suullisesti työoloja Lapissa ja rauhanaikaisia yhteyksiä Norjan ja Suomen välillä molemmin puolin rajaa. Welles kiitti ilmoituksestani, mutta huomautti sangen jyrkästi, että p.o. norjalaiset työläiset lähtisivät Suomeen saksalaisten pakotuksesta ja etteivät he saapuessaan Suomeen uskaltaisi pakotusta myöntää, miksi Suomen viranomaisten aikoma tutkimus ei voisi

todellista asianlaitaa selvittää, vaan olisi ilmeistä, että jos p.o. työläiset todellakin tulevat Suomeen, niin tämä merkitsee "orjatyötä" Suomessa Saksan hyväksi. Welles sanoi, että norjalaiset pakolaiset - ymmärsin hänen tarkoittavan lähinnä täkäläistä suurlähetystöä - ovat erittäin kiihtyneitä Suomea vastaan tämän asian vuoksi; Welles omasta puolestaan vakavasti varoitti siitä Suomelle epäedullisesti mielialasta, joka syntyisi täällä Amerikan yleisön keskuudessa, jos tästä työväen siirrosta tulisi tosi. Se tulisi, sanoi hän, täällä mitä vakavimmin haittaamaan Suomen asemaa, semminkin kuin Ruotsi oli kieltänyt läpikulkuoikeuden p.o.tapauksessa, jottei se myötävaikuttaisi orjatyön järjestämiseen.

Minä huomautin tähän, että Wellesin olettamus oli todistamaton ja mielivaltainen; löytyisi varmasti Norjassa vapaaehtoisia, jotka haluaisivat lähteä p.o. metsätöihin semminkin kuin niiden luku olisi varsin pieni ja kun luultavasti olot Suomessa tuntuisivat heistä mukavammilta, erittäinkin mikäli ruuansaantia metsätyöpaikoilla koski. Minä huomautin myöskin, että Suomen viranomaisten suunnittelema tutkimus juuri tarkoittaa, ettei mitään pakkotyötä olisi kysymyksessä. Welles pysyi kuitenkin kannassaan ja toisti useamman kerran, että Suomi tässä asiassa ilmeisesti tulisi myötävaikuttamaan "orjatyön" järjestämiseen Saksan hyväksi ja norjalaisten pakottamiseen tämmöiseen työhön, mikä haittaisi Suomen asemaa niin hyvin pohjoismaisena valtiona kuin myös koska se olisi Saksalle annettu apu. Keskusteltuamme muista asioista Welles lähtiessäni toisti varoituksensa.

Asiasta lähetin vielä samana päivänä sähkeellä № 99 selostuksen kotiin.

Vaikka itsessään sangen pieni asia - Wellesin olettamuksia kun ilmeisesti voidaan pitää perusteettomina - voi se kuitenkin tulla ärsyttämään mielialaa Yhdysvalloissa meitä vastaan. Tahtomalla voidaan siitä epäilemättä tehdä suuri numero ja tahto ilmeisesti monella taholla on olemassa. Mitä State Departmentiin tulee niin on tämä tahto sangen varmasti siellä eräillä tahoilla löydettävissä; edelleen horjuttamalla Suomen asemaa täällä ja sillä tavoin supistamalla sitä sympatiaa jota Suomella vielä täällä on - ja syytös orjatyön järjestämisestä on epäilemättä tässä suhteessa hyvin tehokas - tehdään helpommaksi vastaisuudessa, jos niin tarvitaan, antaa perää Venäjän vaatimuksille taikka muuten ottaa entistä enemmän vihamielinen kanta Suomea vastaan.

Panen merkille, että Welles puhuessaan siitä ärtymyksestä, joka tässä raportissa mainittu asia voisi täällä herättää, sanoi tietävänsä, että amerikansuomalaiset ovat käyneet yhä enemmän kiihtyneiksi (excited) Suomen politiikan johdosta. Vastasin, että minulla ei kylläkään ole semmoisia suhteita, että minä voisin nykyolcissa mielialaa amerikansuomalaisten keskuudessa seurata, paitsi heidän minulle spontaanisesti lähettämistä kirjeistä, mistä voin havaita, että kiihtymys on olemassa kuten aikaisemmin kommunistien taholla, mutta tuskin muiden keskuudessa. Muuten ei olisi ihmeteltävää jos amerikansuomalaisten keskuudessakin syntyisi suomalaisvastainen mieliala niin voimakas ja taitava kuin eri tahoilta harjoitettu propaganda on - propaganda, jota emme voi oikeilla tiedoilla vastustaa sen jälkeen kuin kaikki tiedoitustoimintamme on lakkautettu.

Hyv. [illegible]

Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 8

ASIA:

Washingtonista olevan Lähetyston rap. N:o 7.

Ministeri Procopé

6/2-43

15 000—10—44 5181.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 7

Washingtoni ssa 6 p:nä helmi kuuta 19 43

172 468 Sal. 43
31/12-45
5 68

Asia: Suomen - U.S.A:n väliset suhteet.-
Keskusteluja ja huomautuksia.

Yhteenveto:

Kuulee varsin ristiriitaisia huhuja Suomen - U.S.A:n suhteiden kehityksestä lähitulevaisuudessa. Omasta puolestani olen taipuvainen pysymään sähkeessä N:o 49 esitetyllä kannalla, nim. ettei välien rikkominen tahi sotilaallinen hyökkäys Pohjois-Skandinaviaan nyt tule kysymykseen, ei ainakaan lähiaikoina.

Eri tahoilta kuulee lausuttavan, että Suomen tulisi ensi tilassa tehdä erirauha, ennenkuin se on myöhäistä Venäjän voittojen vuoksi.

On hyvin mahdollista, että Suomen - U.S.A:n välit tulevat huononemaan ja että tämä on State Departmentin tarkoitusperien mukaista, koska se voi olla valmistelua myöhemmille ratkaiseville toimenpiteille ja vapauttaa Yhdysvallat esiintymästä Suomen hyväksi, jos Venäjä ottaa Suomen.

x x

x

M.m. raportissani N:o 1 viime tammikuun 14 päivältä koskettelin kysymystä länsivaltojen suhtautumisesta Suomeen ja mainitsin kuulleeni huhuja valmisteltavana olevasta hyökkäyksestä Pohjois-Eurooppaan kuin myöskin

JAKELUOHJE:

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

eräistä Suomen ja Yhdysvaltain välisiä suhteita uhkaavista seikoista. Kuten sähkeessäni № 49 tammikuun 17 päivältä Ulkoasiainministeriölle raportoin, olin kuitenkin keskustelussani Wellesin kanssa saman kuun 15 päivänä saanut vaikutelman, ettei välien rikkominen ainakaan juuri nyt tulisi kysymykseen, eikä myöskään sotatoimia pohjoisessa lähiaikoina, vaikka kumpikin toimenpide myöhemmin olisi varsin mahdollinen. Samana päivänä lähettämässäni lisäsähkeessä № 50 huomautin, että mainittu päätelmä tietenkin voi olla väärä koska meidän mahdollisuutemme saada tietoja tällä haavaa ovat varsin rajoitetut.

Itse asiassa kuuli lähetystösihteeri Mikkola joku aika myöhemmin Tanskan lähetystösihteeriltä, että tämä saamiensa tietojen perusteella piti piakkoin tapahtuvaa maihinnousua Norjaan aivan luonnollisena. Viron entinen ulkoasiainministeri Pusta kertoi taas minulle Puolan pääministeriltä kenraali Sikorskilta kuulleensa, että tämä otaksui tämmöistä maihinnousua paraikaa valmisteltavan. Lehdistössäkin oli samaan aikaan kirjoitteluja tämmöisestä yrityksestä.

Kun toiselta puolen tiedustelin Tanskan ministeriltä M. Kauffmannilta oliko hän tämmöisiä huhuja kuullut, hän sanoi, ettei hän siitä tiennyt mitään ja että lähetystösihteerinsä lausunto Mikkolalle oli ollut vain lähetystösihteerin omia arveluja. Eri tahoilta olemme myöskin saaneet sangen hyvin perusteltuja tietoja, joiden mukaan Yhdyskansain voimat tällä kertaa olisivat Afrikassa siinä määrin sidotut, ettei suurempaa toimintaa muualla, semminkään ei Pohjolassa, juuri nyt olisi ajateltavissa.

Tässä yhteydessä panen merkille. että eräs pohjoismainen ystäväni, jolla on läheiset suhteet Englannin suurlähetystöön tämän kuun 4 päivänä, pyydettyään saada keskustella minun kanssani, sanoi muutamia päiviä sitten tavanneensa sanotun suurlähetystön ministerin Mr. Noel Hallin, joka oli pyytänyt ystäväänsä minulle saattamaan tiedon:"Jos Suomi tahtoo päästä sodasta, niin tulee Suomen toimia lähimmän kahden tai kolmen viikon kuluessa." Mitä Hall tarkoitti aikamääräyksellä, hän ei ollut ystävälleni sanonut, mutta ystäväni arveli hänen ajatelleen kehitystä Venäjän rintamalla. Minun ystäväni sanoi kuulleensa lausuntoja samaan suuntaan m.m. senaattori Arthur Vandenbergilta ja kongressimies Harold Knutsonilta, jotka molemmat, kuten kertojani aivan oikein sanoi, ovat Suomi-ystäviä.

Samanlaisia lausuntoja olen muualtakin kuullut ja on melkein kuin olisi niiden takana yhteinen ohje, joka käy siihen suuntaan, että on tehostettava, että Suomen nyt on tehtävä rauha Venäjän kanssa, koska se jonkun ajan perästä voi olla myöhäistä.

Eräs sanomalehtimies, Mr. Kingsbury Smith, jonka tehtävänä on seurata asioita State Departmentissa kertoi kuitenkin minulle tänään, että Departmentissa ymmärrettäisiin, ettei Suomi tällä kertaa voi rikkoa välejään Saksaan, mutta että siellä toivotaan, että Suomi vastaisuudessa tilaisuuden siihen tullen niin tekisi, vaikkakin tämä edellyttäisi erinäisiä riskejä Suomelle.

Ruotsin lähettiläs, ministeri Boström, joka kävi minun luonani tänään, sanoi saaneensa käsityksen, että Yhdysvalloissa ruvetaan olemaan huolestuneita Venäjän mahdollisesta vaikutusvallasta, jos Venäjä lyö Saksan. Boström

piti tätä edullisena Suomelle, mutta oli muuten sangen huolestunut yleistilanteen vuoksi Venäjän vaikutusvallan kasvaessa. Panimme molemmat merkille Walter Lippmanin tämänpäiväisen kirjoituksen, missä hän nimenomaan sanoo, että valtioiden, kuten Puolan ja Suomen ei tule ajatella, että ne voisivat saada sotilaallista apua Yhdysvalloilta tahi U.K:lta Venäjää vastaan, miksi niiden on parasta antautua Venäjän ulkopolitiikan johdettaviksi.- Huomautin Boströmille, että Venäjän johtohalu varmasti ulottuisi koko Skandinaviaan, ja että johtohalu, kuten on nähty Baltian maissa ja Puolassa, merkitsee valloittamista.- Panin merkille, ettei Boström tällä kertaa pitänyt diplomaattisten suhteiden rikkomista Yhdysvaltain ja Suomen välillä välittömästi uhkaavana vaarana, mutta Suomen hallituksessa mahdollisesti tapahtuvista muutoksista hän puhui kuten aikaisemmin.

Edellämainittu lehtimies Mr. Kingsbury Smith, joka I.N.P. nimisen uutistoimiston edustajana hankkii tietoja State Departmentista, sanoi hänkin, että johtavalla taholla tässä maassa on epäilyksiä Venäjän suhteen syntymässä: ollaan huolestuneita siitä ratkaisevasta vaikutusvallasta, jonka Venäjä voi Euroopassa saada. Sen vuoksi onkin olemassa vakava halu mahdollisimman pian hyökätä Eurooppaan niin suurilla voimilla, että nämä muodostaisivat vastapainon Venäjälle.- Mutta toiselta puolen pidetään Venäjää äärettömän tärkeänä vastaisen kansainvälisen järjestelmän kannalta ja sen vuoksi onkin U.S.A. valmis antamaan sille periä pienemmissä asioissa, kuten mikäli koskee Baltian maitten itsenäisyyttä ja Puolan itärajaa.- Ilmeisesti kohteliaisuudesta kertojani välttyi tässä yhteydessä mainitsemasta Suomen nimeä.

Smithin käsitys State Departmentin aikeista oli, ettei suhteita Suomeen katkaistaisi, ei ainakaan lähiaikoina, ja maihinnousua Pohjois-Skandinaviaan hän ei myöskään näkynyt pitävän luultavana ei ainakaan suuremmassa mittakaavassa. Sitä vastoin hän ei katsonut mahdottomaksi, että suhteet Suomen ja Yhdysvaltain välillä kävisivät huonommiksi ja että tämä ehkä olisi State Departmentin pyrkimysten mukaista. Tämän mukaisesti ei myöskään - mikäli hänen oli annettu ymmärtää - Schoenfeld tule palaamaan Suomeen, ei ainakaan lähiaikoina.

Kun välit huononevat - kuten Japanin Helsingin lähetystössä tapahtuneen vastaanoton kautta tahi tiedoitustoiminnan lopetettaessa -- vaikuttaa tämä haitallisesti Suomen nauttimaan suosioon yleisön keskuudessa ja tämä on U.S.A:n hallituksen politiikan mukaista, koska se yleisen opinionin silmissä tekee helpommaksi 1) ryhtyä ratkaiseviin toimenpiteisiin Suomea vastaan, kun ja jos semmoisiin U.S.A:n yleisintressien kannalta ehkä on ryhdyttävä, kuin myös 2) toimettomana pysyä sivultakatsojana, jos Venäjä ottaa Suomen tahi osan siitä.

Minä luulen, että viimeksimainittu m.m. Kingsbury Smithin lausuntoihin perustuva huomautus U.S.A:n Suomi-politiikasta antaa tämän politiikan nykyasennoitumiselle selityksen - m.m. myös siihen toisessa yhteydessä mainittuun ilmiöön, että Welles on niin voimakkaasti tehostanut mitä merkitystä Suomen maineelle on norjalaisten työmiesten kuljettamisella Pohjois-Suomeen, mistä raportissani № 6 tältä päivältä teen selkoa.

Edellä olevasta on tiedoitettu Ulkoasiainministeriölle sähkeillä № 102, 5.2.43 ja № 109, 7.2.43.

Hyv. J. Procopé

Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 8

ASIA:

Washingtonissa olevan Lähetystön rap. n:o 8.

Ministeri Procopé

11/2-43

15 000—10—44 5181.

157 463 Sal. 43
29/12-45
5 68

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 486/26.

Washingtoni SSA 11 P:NÄ helmi KUUTA 19 43.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ LLE

ASIA: Washingtonin lähetystön raportti No. 8.

Lähetystö täten kunnioittaen toimittaa Ministeriölle lähetystön raportin No. 8 "Suomen-U.S.A:n väliset suhteet - Suomen hallituksen esitys tilanteesta, 8.2.43."

Sig. J. Procopé

Lähettiläs

UE 3: A 4.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 8

Washingtonissa 11 p:nä helmi kuuta 1943.

157 463 Sal. 43
29/12-45
5 68

Asia: Suomen U.S.A:n väliset suhteet;
Suomen hallituksen esitys tilanteesta 8.2.43.

Yhteenveto.

Sittenkun Ulkoasiainministeriö oli tänne 6-8.2.43 saapuneilla sähkeillä antanut minulle määräyksen esittää Valtiosihteeri Hullille sähkeessä mainitun selityksen, pyysin ja sain erinäisiä lisäohjeita. Jo ennen näiden saapumista pyysin puheille pääsyä Hullin luo; Hull kuitenkin oli sairas, miksi Ministeriön antaman ohjeen mukaan jätin esityksen Alivaltiosihteeri Sumner Wellesille 11.2.43. tällöin lyhyesti alleviivaten tärkeimmät ohjeissani suullisesti tehostettaviksi mainitut kohdat. Welles lupasi tultuaan takaisin New Yorkista, mihin heti keskusteluni jälkeen lähti, kutsua minut luokseensa jatkokeskustelua varten.

\+ \+
\+

JAKELUOHJE:

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Helmikuun 6-8 päivinä 1943 vastaanotin Ministeriön viidellä eri salasähkeellä ohjeet jättää Valtiosihteeri Hullille sähkeissä lähemmin mainitun kirjallisen esityksen (Liite "Esit").

Helmikuun 8 päivänä pyysin salasähkeellä No. 113 erinäisiä lisäselvityksiä asiassa noudatettavaan menettelyyn ja eräisiin asian kanssa yhteydessä oleviin seikkoihin, mihin saman kuun 10 päivänä sain Ulkoasiainministeriön vastauksen.

Helmikuun 8 päivänä oli Mr. Hull eräässä Kongressin valiokunnassa, mistä hän läksi suoraan kotiinsa, eikä sinä päivänä ollut enää tavattavissa. Kun seuraavana päivänä Mr. Hullin kansliasta ilmoitettiin, että hän oli sairastunut vilustumiseen ja että hän luultavasti tulisi olemaan sangen monta päivää poissa virastosta eikä tavattavissa, kysyin samana päivänä ulkoasiainministeriölle osoitetussa sähkeessä tulisiko minun, ellei Mr. Hull palaisi aivan lähipäivinä, jättää esitys Alivaltiosihteeri Sumner Wellesille. Tähän tuli torstaina, t. k. 11. päivänä, klo 10 ja 11 välillä vastaus Ulkoasiainministeriöltä, jonka mukaan edellyttämässäni tapauksessa esitys oli jätettävä Wellesille. Koska samana päivänä oli ilmoitettu, että Mr. Hull ei missään tapauksessa tulisi virastoonsa ennenkuin joskus ensi viikolla, ja että hän yhä oli vuoteenomana, jopa jaksaen huonommin kuin edellisinä päivinä, pyrin heti Mr. Wellesin puheille. Ilmoitettiin minulle, että Mr. Welles paraikaa oli Kongressin eräässä valiokunnassa, missä häntä ei voitu edes puhelimitse tavata, ja

että hän heti sen jälkeen, kuin hän tulisi sieltä pois, lähtisi New Yorkiin, miksi hän ei tänään voinut ottaa ketään vastaan. Kun Helsingistä saamani sähkeet olivat ilmaisseet, ettei asiata olisi lykättävä, ja kun ilmoitettiin, että Mr. Welles vasta ensi viikolla palaisi Washingtoniin, päätin joka tapauksessa koettaa päästä hänen puheilleen. Läksin State Departmenttiin ja odotin siellä Mr. Wellesin yksityissihteerin huoneessa, kunnes vähän ennen 12.30 pääsin sisään Wellesin luo. Koska hänen junansa läksi jo klo 1, ei keskustelu voinut käydä pitkäksi.

Sanoin, että hallitukseni määräyksestä jätin hallituksen selityksen, missä asiain todellista kehitystä ja tilanne mikäli koskee Suomen asemaa sen puolustus taistelussa Venäjää vastaan oli esitetty.

Welles otti memorandumin ja luki sen läpi. Mitään varsinaista keskustelua ei ajan niukkuuden vuoksi syntynyt; olin kuitenkin Ulkoasiainministeriöltä saamieni ohjeiden mukaan tilaisuudessa kiinnittämään Wellesin huomiota erikoisesti memorandumin toiseen kohtaan, missä puhutaan siitä, että Suomen Hallitus ymmärtää, että maamme itäisen naapurin kanssa on aikaansaatava tyydyttävät suhteet.

Huomautin myös aivan lyhyesti siitä, että tämä esitys sinänsä oli todistus hallitukseni jatkuvasta, vilpittömästä halusta ylläpitää ja kehittää säännöllisiä ja luottamuksellisia suhteita Yhdysvaltoihin; minkä ohella mainitsin, että

Hallitukseni olisi valmis ryhtymään neuvottelemaan niin hyvin kummankin maan lähetystön, joulukuussa lakkautetun tiedoitustoiminnan uudelleen sallimisesta kuin myös konsulaatti suhteiden palauttamisesta. Mainitsin myös pikimmiten, että saamieni tietojen mukaan ei Suomeen ollut saapunut niitä norjalaisia metsätyöntekijöitä, mistä edellisessä keskustelussani Mr. Wellesin kanssa t. k. 4 päivänä oli ollut puhetta.

Welles ei vielä lausunut mitään itse memorandumin esityksestä; hän sanoi vain, että hän tutkisi sen tarkkaan, ja palattuaan New Yorkista kutsuisi minut luokseensa asiasta keskustelemaan. Hän lisäsi, minun kysymykseeni, mitenkä julkisuuteen olisi annettava tieto tästä käynnistäni, ettei hän tulisi siitä mitään tietoa antamaan, ja että parasta olisi, ettei siitä julkisuudessa mainittaisiin. Itse asiassa on mahdollista, että käytini on voinut käydä lehtimiehiltä huomaamatta kasoen niihin olosuhteisiin missä se tapahtui, ilman edeltäkäsin sovittua aikaa.

Kun iltapäivällä kävin esittämässä Kapteeni Gröndahlin Statedepartmentin Europan jaoston päällikölle, Mr. Ray Athertonille, huomasin ettei tämä tietänyt käynnistäni Mr. Wellesin luona, vaikka Wellesin sihteeri aamupäivällä, kuin Welles ensin ei voinut ottaa minua vastaan, sanoi, että Welles kehoitti minua kääntymään Athertonin puoleen.

Washington, D. C., 11. helmikuuta 1943.

Hj. J. Procopé

COPY

Memorandum

In the conversation between Mr. Welles and Mr. Procopé on January fifteenth 1943 the relations between Finland and the Soviet Union and their future outlook were referred to. On account of this the Government of Finland wish to draw attention to the following points:

1) The reasons for the state of war still existing between Finland and the Soviet Union are the breaking of treaties and the acts of aggression against Finland undertaken by the Soviet Union. In 1939 Finland alone had to carry on the defensive struggle against this great Power whose aggression was condemned not only by the universal opinion but also by the League of Nations. The ultimate aim of this aggression was to destroy the independence of Finland. This is also proved by the fact that the Soviet Government established a bolshevistic puppet Government which was meant to rule the whole of Finland. Further the Moscow Government having signed a "peace treaty" with this puppet Government went, on account of this "treaty", as far as to ignore at the beginning of the war the legal Government of the Republic of Finland.

After the signing of Peace in Moscow Finland concentrated all her strength upon the reconstruction of the country. She was not however left in peace to carry on this work. The Soviet Union charged Finland with new political demands exceeding the clauses of the Moscow Peace Treaty as for instance demands concerning military transit. At the same time the Russian Government interfering with the internal affairs of Finland and by causing domestic disturbances tried to lead the course of events in Finland to the same end as that achieved in the Baltic countries. Simultaneously the Soviet Union continued their military preparations

beyond Finland's eastern borders on a large scale constructing a great number of railroads and airfields for which there was no local need. Everything indicated that a new aggression was under preparation.

Indeed, such an aggression did occur. On the very day of the outbreak of war between Germany and the Soviet Union the Soviet Air Force bombed purely Finnish targets. There was no reply to the diplomatic representations made by the Finnish Government on account of this attack. On June 25th, 1941, the Russian forces began systematic, aggressive operations against Finnish territory. Finland had thus once more become the object of aggression and was compelled again to resort to armed self-defense.

2) The Government of Finland do realize that Finland has to establish satisfactory relations with her eastern neighbour. So far, however, there are no signs to indicate that the aggressor as regards his political attitude would have given up his aims towards Finland nor strategically changed his aggressive activities.

Washington, D. C., February 8, 1943.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 8

ASIA:

Washingtonissa olevan Lähetystön Rap-nro 9.

Ministeri Procopé.

25/2-43

15 000—10—44 5181.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
158 463 Sal 43
29/12-45
RYHMÄ
5 C8

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ

KIRJELMÄ n:o 45/896

Washingtoni SSA 13 P:NÄ huhti KUUTA 19 43

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Washingtonin lähetystön raportit.

Tämän tiej. ovat kuvioon joo ole tullut ... ..., oli ovia Nº 1–16

Lähetystö täten kunnioittavimmin toimittaa Ministeriölle seuraavat raportit:

Nº 9, 25.2.43; "Suomen-U.S.A:n väliset suhteet. Suomen hallituksen esitys tilanteesta 8.2.43. II"

Nº 10, 3.3.43; "Suomen-U.S.A:n väliset suhteet. Suomen hallituksen esitys tilanteesta 8.2.43. III"

Nº 11, 4.3.43; "Norjalaisten(ja puolalaisten) työläisten käyttäminen metsätöissä Suomessa."

Nº 12, 14.3.43; "Suomen-Yhdysvaltain väliset suhteet.-Keskustelu Mr. Sumner Wellesin kanssa.- Suomen hallituksen esitys tilanteesta 8.2.43. IV"

Nº 13, 14.3.43; "Norjalaisten (ja puolalaisten) työläisten käyttäminen metsätöissä Suomessa."

Nº 14, 16.3.43; "Erinäisiä Suomen-Yhdysvaltain suhteita koskevia kysymyksiä.- Keskustelu Athertonin kanssa 16.3.43."

Nº 15, 25.3.43; "Norjalaisten(ja puolalaisten) työläisten käyttäminen metsätöissä Suomessa."

Nº 16, 25.3.43; "Suomen-Yhdysvaltain väliset suhteet. Keskustelu Mr. Sumner Wellesin kanssa. Jatkettua ajatustenvaihtoa Suomen hallituksen 8.2.43 päivätyn esityksen perusteella .V"

Lähettiläs

Hj. J. Procopé

UE 3: A 4.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 9

Washingtonissa 25 p:nä helmi kuuta 1943

158 463 Sal. 43

29/12-45

Asia: Suomen-U.S.A:n väliset suhteet.
Suomen hallituksen esitys tilanteesta 8.2.43. II

5. 68

Yhteenveto:

Sen sijaan, että Welles olisi kutsunut minut luokseensa jatkokeskustelua varten minun hänelle 11.2.43 jättämästä memorandumista, saapui myöhään lauantaina 13.2.43 Statedepartmentilta kirjallinen vastausmemorandumi. Ehdotukseeni että tämän vastausmemorandumin pohjalla ainakin suullinen ajatuksenvaihto jatkuisi Suomen ja USA:n välillä sain Ulkoasiainministeriön ohjeet jonka mukaan keskustelua Suomen ensiksimainitun memorandumin perusteella olisi jatkettava.

+ + +

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 1: A 4

Olin odottanut, että Mr. Sumner Welles, 11.2.43 tapahtuneen keskustelumme jälkeen, kutsuisi minut luokseensa seuraavalla viikolla esittäkseen huomautuksensa 11.2.43 jättämäni memorandumin johdosta. Sen sijaan saapui lauantaina 13.2.43 myöhään iltapäivällä konttoriajan loputtua Statedepartmentin lähetin tuoma, departtementin viralliselle paperille kirjoittama ja Sumner Welles'in parafoima memorandumi (Liite "Memo S. W.")

Mitään lähetekirjelmää ei tullut tämän memorandumin selitykseksi. Kun seuraavalla viikolla tiedustelin Mr. Wellesin konttorista, oliko hän määrännyt ajan, jolloin hän ottaisi minut vastaan, sain kielteisen vastauksen. Kuvaava on myös, että keskustellessani eräänä päivänä samalla viikolla Mr. Adolf Berlen kanssa ja koettaessani saada häneltä lisäselvityksiä Departtementen yllämainittuun memorandumiin, sanoi Mr. Berle vain,että se oli itsestään selvä "Selfexplanatory".

Tästä ja Mr. Hullin, Suomen presidenttivaalin jälkeen antamasta lausunnosta, jonka mukaan Suomen politiikan tuleva suunta kiinnostaa U. S. A:n hallitusta enemmän kuin henkilökysymyksiä, tein johtopäätöksen, ettei Welles aikonut mitään suullisia lisäselvityksiä esittää. Toiselta puolen oli minusta ilmeistä, että tämä hallitus oli valmis jatkokeskusteluihin meidän memorandumissa mainituista seikoista, jopa kehoittikin Suomea semmoisiin keskusteluihin. Minun käsitykseni tässä suhteessa esitin Ulkoasiainministeriölle salasähkeessä No. 147. Ristiin tämän sähkeeni kanssa tuli Ulkoasiainministeriöltä sähke No. 96, missä ilmoitettiin ettei hallitukseni määrittelisi kantaansa Statedepartmentin memorandumin johdosta, ennenkuin edellytetty keskustelu Suomen alkuperäisen memorandumin

pohjalla oli tapahtunut minun ja Wellesin välillä.

Ilmoitettuani sähkeellä No. 150 helmikuun 18 päivältä, että minusta oli vähemmän luultava, että Welles tulisi tekemään mitään suullisia lisähuomautuksia, sain saman kuun 20 päivänä vastaanottaa Ulkoasiainministeriön sähkeen No. 104, missä toistettiin sähkeessä No. 96 esitetty kanta ja edellytettiin, että jatkokeskustelu Wellesin kanssa sittenkin tapahtuisi. Seuraavana eli 21 päivänä helmikuuta huomautin Ministeriölle sähkeessä No. 159, että jatkokeskustelu vaatisi uutta audienssipyyntöä minun taholtani, minkä ohella alistin Ministeriölle, mitenkä suunnittelin jatkokeskustelun taktiikkaa.

Helmikuun 23 päivänä myöhään illalla sain Ministeriöltä sähkeen (numerottomana) missä edellytettiin, että keskusteluni Wellesin kanssa jatkuisi ja että minä saisin Wellesilta kutsun saapua luokseen. Tällä välin oli Welles jo pyynnöstäni määrännyt audienssin tapahtuvaksi maaliskuun 1 päivänä, mistä seuraavana päivänä sähkeellä No. 175 ilmoitin Ministeriölle.

Koska sähkeessä No. 159 asettamaani kysymykseen, voisinko edellä mainituista memorandumeista ilmoittaa Ruotsin Ministerille, oli tullut vastaus, että Ruotsi on p. o. asioista täysin informoitu, katsoin käydessäni Ruotsin ministerin Herra Boströmin luona 24.2.43 voivani informoida hänet kyseessä olevista memorandumeista jotka hänelle luin antamatta niitä hänelle. - Boström arvosteli tällä kertaa tilannetta, mikäli koskee Suomen U.S.A:n suhteita, sangen optimistisesti. Hän on kuitenkin tämän jälkeen eräässä yksityiskeskustelussa kanssani tehostanut, että välien parantamiseksi olisi mitä tärkeintä, että Suomi nimenomaan ja lopullisesti ilmoittaisi, ettei se tavoittele mitään muuta kuin 1939 vuoden rajoja s. o. että se lopullisesti luopuu

kaikista Itä-Karjalaa koskevista tavoitteista.

Washington, D. C., 25.2.1943.

Hj. J. Procopé

Date memo Welles COPY

(Seal) MEMORANDUM

The Department of State has carefully considered the Finnish Legation's memorandum dated February 8, 1943 and especially the last paragraph thereof in accordance with Mr. Procopé's oral request when he handed the memorandum to Mr. Welles on February 11.

The Department notes that paragraph numbered one of the Legation's memorandum reiterates the Finnish Government's views regarding the inception of the war in which Finland and the U.S.S.R. are now engaged.

The Department, however, finds nothing in the memorandum to indicate that Finland has taken or proposes to take any steps to end its "co-belligerency" with the enemies of the United States. The views of the Government of the United States with regard to this matter have been made abundantly clear to the Finnish Government on a number of occasions in the past.

If the Legation's memorandum is intended to have any other purpose or significance than to restate the Finnish Government's views regarding the inception of the war between Finland and the U.S.S.R., the Finnish Government is requested to make the intended purpose and significance clear to the Government of the United States in order that appropriate consideration may be given to the matter.

Department of State,

Washington, February 13, 1943

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 8

ASIA:

Washingtonissa olevan Lähetystön kap. 4:o 10.

Ministeri Procopé.

3/3-43

15 000—10—44 5181.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 10.

Washingtoni ssa 3 p:nä maalis kuuta 1943. 158 463 Sal. 43

29/12-45

Asia: Suomen - U.S.A:n väliset suhteet.

Suomen hallituksen esitys tilanteesta 8.2.43. III.

5 C8

Yhteenveto.

Mr. Sumner Welles tehostaa, ettei hänellä ole mitään lisähuomautuksia State Departmentin memorandumiin 13.2.43, ennenkuin Suomi on memorandumiin vastannut.- Edelleen hän huomauttaa, että edellytyksenä välien paranemiseen on, että Suomi muuttaa politiikkaansa, s.o. tekee rauhan.

x x

x

Otsakeasiata koskevassa raportissani № 9 vk. 25 päivältä edellytetty käyntini Alivaltiosihteeri Wellesin luona tapahtui maaliskuun 1 päivänä klo 3 i.p. ja kesti noin tunnin.

Sanottuani, että mitä suurimmalla mielenkiinnolla olin pannut merkille lehtien tiedot Wellesin vk. 23 päivänä lehdille antamasta, Suomea koskevasta lausunnosta (Liite "S.W.") alotin keskustelun memorandumeissa mainituista asioista, niinkuin sähkeessäni № 159 vk. 21 päivältä Ulkoasiainministeriölle olin ilmoittanut aikovani tehdä. Wellesin vastaus oli se, minkä olin sanotussa sähkeessä ennustanut; hän sanoi -- ja toisti pari kertaa keskustelun aikana -- ettei hän voinut mitään lisähuomautuksia tehdä, ennenkuin Suomi oli vastannut State Departmentin

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

memorandumissa vk. 13 päivältä asetettuun kysymykseen.

Welles tunnusti, että hallitukseni memorandumi oli merkki sen halusta ajatuksenvaihtoon U.S.A:n kanssa ja hyvien, luottamuksellisten suhteiden ylläpitämiseen, mutta tehosti, ettei välien parannusta voitaisi ajatella, ellei Suomi muuttaisi poliittista suuntaansa, mikä merkitsisi, että Suomi tekisi erirauhan tahi ainakin yrityksen siinä suhteessa. Kun koetin saada selvennystä siihen, mitä Welles tarkoitti yrityksellä, kuin myös mitenkä oli käsitettävä hänen yllämainittu lausuntonsa lehtimiehille siitä, että Suomen olisi lopetettava avun antamista U.S.A:n veriviholliselle, Welles vältti puhumasta yrityksestä ja toisti vain että Suomen olisi tehtävä suunnanmuutos ja rauha Venäjän kanssa.

Koettaessani saada Wellesiä keskustelemaan Soviet-Venäjän lehdissä mainituista aluevaatimuksista, joihin sisältyy Baltian maat, osa Puolaa, j.n.e. sekä osa Suomea, kuin myös Venäjän Atlantic Charterista ainakin puolivirallisesti esittämä tulkinta, jonka mukaan kaikki mikä kesäkuussa 1941 oli yhdistetty Neuvostoliittoon sen peruslakien mukaan, on elimellisesti osa Venäjää, eikä sitä voida eroittaa, (kts. oheen-liitettyjä lehtikirjoituksia - liitteet "Soviet", Russia", Poland") ei Welles antautunut tämmöiseen keskusteluun, vaan sanoi suoraan, että tämmöisistä asioista voisimme puhua, jos Suomen politiikka muuttuisi.

Selostin myös Wellesille mitä tiesin Presidentti Rydin virkaanastumispuheesta. Tein sen suurin piirtein samalla tavoin kuin Ulkoasiainministeriön myöhemmin saapunut sähke № c-15.

Kun näytin Wellesille Times-Herald lehdessä samana aamuna olleen Mr. Reichmannin kirjoituksen, missä ennustetaan, että Suomen - U.S.A:n

suhteet katkeavat, ellei Suomi ilmoita olevansa valmis tekemään rauhaa Venäjän kanssa, sanoi Welles ettei tämä kirjoitus ole inspiroitu.

Mr. Reichmann on kuitenkin antanut Toivolan ymmärtää, että hän on saanut tietonsa State Departmentista, ja itse asiassa vastaavat ne mitä muualta olimme kuulleet siitä, että Departmentti tahtoisi tämänkaltaista julkilausumaa Suomen taholta (kts. sähkettäni № 171).

Samana päivänä käydessäni Mr. Higgsin luona sanoi tämä, että hän oli menettänyt toiveen, että Suomi tekisi rauhan tahi muuttaisi politiikkaansa, vaikka tulisikin hallituksen vaihdos. Sama linja jatkuisi -- sanoi hän --, "the same policy with new faces."

Keskustelumme kuluessa, minun tehostaessani, että Suomen pyrkimys on pitää maamme omassa halussamme aina sodan loppuun saakka, jotta se ei joutuisi vallottajan käsiin, joka olisi varsin vaikeasti ajettavissa ulos, sanoi Welles hieman ivallisesti: mutta olettehan jo joutuneet totalitäärisen vallan käsiin. Minä tietysti jyrkästi torjuin tämän väitteen, esittäen mitenkä maamme yhä on sama demokraattinen maa kuin ennen. Tähän Welles sanoi saaneensa tietoja, jotka osoittavat, kuinka saksalaiset salapoliisin ja sensuurin kautta määräävät. Väitin tietysti vastaan, mutta panin merkille, että hänen käyttämänsä sanat salapoliisista, sensuurista ja Suomen sisäisistä oloista hyvin läheltä, osaksi sanasta samaan, oli samaa, mitä eräs hiljakkoin Suomessa käynyt amerikkalainen oli minulle pari päivää sitten esittänyt.

Panen vielä merkille, että Mr. Welles keskustelun kuluessa sanoi, että Mr. Schoenfeld luultavasti jäisi tänne ainiaaksi "indefinitely", selventäen, että Schoenfeld ei missään tapauksessa palaisi ennenkuin Suomi muuttaisi politiikkaansa.

Keskustelussa Wellesin kanssa kosketeltiin vielä kysymystä norjalaisista metsätyöläisistä Suomessa sekä eräitä Wellesin, suomalaisten kommunistien valtuuskunnalle Eteenpäin lehden mukaan antamia lausuntoja.

Ylläolevasta tein selkoa sähkeissä № 196, 198 ja 199.

Hyj. J. Procopé

Lähettiläs

Liite S. W.

Mr. Sumner Welles Press Conference'ssa

23.2.1943.

The American Covernment hopes that Finland will no longer continue the policy of giving effective aid to the mortal enemies of the United States and other United Nations.

He declared that on account of the real friendship and understanding that has existed between the people of Finland and the American people during the past 25 years it is only natural to the United States Government to make it clear that it hopes Finland will no longer follow a policy of aiding the mortal enemies of the United Nations. Mr. Welles also reminded the Finns that the only persons benefiting from their country's continued participation in war are those who are also mortal enemies of exactly the kind of democracy that the people of Finland have believed in and stood for throughout centuries.

New York Times
27.3.43

SOVIET SEEN FIRM FOR GAIN SINCE '39

Washington Authorities Assert It Wants Parts of Poland and Other Countries

FINNISH AREAS ARE LISTED

Baltic States and Moldavia Are Also Among Claims—Stand Is Stressed by Embassy

By HAROLD CALLENDER

Special to THE NEW YORK TIMES.

WASHINGTON, Feb. 26 — The reassertion by the Polish Government in London yesterday of Poland's claims to her pre-war frontiers is believed here to have been provoked by numerous articles in the Russian and foreign press urging that Russia should receive wide control over disputed regions in Eastern Europe.

The Polish statement is regarded as having been made chiefly "for the record," yet as drawing attention to the present extent of Russian claims affecting not only Poland but Finland and other countries on the borders of the Soviet Republics.

Embassy Stresses Claim

The Soviet Embassy today answered the Polish claim in effect in an article contained in its Information Bulletin. This article, written by Alexander Korneichuk, member of the Supreme Soviet of the Ukrainian Soviet Republic, demanded in firm language that two areas of pre-war Poland, the region around Lwow and the region neighboring White Russia, be part of the Soviet Union after the war.

The article was originally published in Pravda, Moscow newspaper, and reported in a dispatch to THE NEW YORK TIMES last Sunday. Its publication here under auspices of the embassy is deemed to indicate its views are those of the Soviet Government.

It was declared authoritatively here today that Russia insisted upon retaining the parts of former Polish territory that she occupied in September, 1939, which include the White Russian region and the former Polish Ukraine, and that in Finland and elsewhere she claimed the territories she acquired in 1940 and 1941.

This is the interpretation placed upon Premier Joseph Stalin's allusion in his order of the day last Monday to the yet-to-be-liberated regions of White Russia, the Baltic States, Moldavia, embracing Bessarabia and Bukovina, and Karelia, all disputed regions.

Supported by Pravda Article

This interpretation is regarded as fully confirmed by the article published in the newspaper Pravda on Feb. 8 and circulated here by the Russian Embassy on Feb. 12. Referring to the Baltic States as a case in point, the article said that the Constitution of the Soviet Union "has fixed the ties between these republics and the other republics of the Soviet Union," for whose honor and integrity the Red armies were fighting. These regions are considered constituent parts of the Soviet Union, whose Constitution was amended to include them.

Since the same modification of the Constitution was made to include the parts of Poland occupied in September, 1939, the parts of Finland acquired by the peace treaty of March, 1940, and Moldavia, occupied in 1940, it is assumed that, in the Russian view, the argument applied by Pravda specifically to the Baltic States applied to all other territory acquired and incorporated subsequently.

Informed observers here believe the legal position taken by the Soviet Government is clear regarding the territorial acquisitions from the Black Sea to the Baltic in the years 1939 to 1941, though most of that territory has since been occupied by Germans or Finns. This legal view is taken to represent also the Russian diplomatic attitude and to reveal the minimum claims.

Poles Insist on Borders

LONDON, Feb. 26 (AP)—The Polish Government's National Council made a second claim tonight for restoration of the 1939 Polish borders. The council endorsed a resolution expressing a desire for cooperation with Russia, but declared in a statement:

"The integrity of territory of the Polish Republic in her frontiers of Sept. 1, 1939, and her sovereignty are inviolable and indivisible.

"No unilateral acts or illegal activities from any quarter whatsoever directed against either the territory or sovereignty of the Polish Republic or the rights of her citizens residing in Poland or outside her territorial boundaries can in any way alter this state of affairs."

The council followed the lead of the Polish Government which made a similar claim yesterday.

Premier General Wladyslaw Sikorski, who was in Washington in January, may return there soon in connection with the border claims, an unofficial Polish source said.

Lisez "Svijet"

Christian Science Monitor 26.2.43

Poland Stands Firm for Return of Prewar Boundary

By Ann Su Cardwell

Written for The Christian Science Monitor

One of the chief reasons for Gen. Wladislaw Sikorski's recent visit to the United States was his desire to discuss with President Roosevelt the Polish-Russian boundary question, which has become a matter of increasing anxiety to Poles everywhere. What success attended his mission, the Polish Premier did not make known. However, in interviews and speeches, he made it clear that the Polish Government stands for the return of its historic boundaries.

This forthright declaration of the Polish Premier was something many Poles had called for since the signing of the Polish-Russian pact in July, 1941. The wording of the pact, while invalidating the Russo-German agreement of 1939, did not recognize explicitly previously existing boundaries.

The Premier and one group in the Polish Government, however, asserted that the treaty could only be interpreted to mean that a return to former frontiers would be allowed. Foreign Minister August Zaleski, Minister of State Lieut. Gen. Kasimir Sosnkowski, and certain other members of the Government disagreed and resigned when the pact was signed despite their protests.

Until the time of these resignations, the Polish Government included representatives of all Polish political parties of any consequence. With the withdrawal of the followers of Pilsudski and the National Democrats, that no longer is true. Although members of the latter group have since returned to office, that Party through its President has repudiated them, and the Party organ is one of the strong opposition journals. In fact, since the signing of the pact, practically all Polish papers in Britain that touch political questions, except the official sheets, are numbered among the opposition.

Opposition View

The opposition feels it was supported in its interpretation of the Pact by the course of subsequent Soviet official publications and acts. The Soviet daily Izvestia's article on General Sikorski's speech after the pact was signed and its statement concerning the Soviet position implied that the only frontiers recognized by the Soviets were those of the German-Russian pact of 1939.

As for acts, it will suffice to cite one.

After the signing of the Pact, the Polish Government enlarged its National Council by adding several members from among its citizens who had been deported to Russia. Among these were two Jewish Socialists, Erlich and Alter, former members of the Warsaw City Council. At the time of their appointment to the London posts they still were in Soviet prisons.

The Polish Ambassador to Russia sent a letter requesting their release. The response from the Soviet Commissar of Foreign Affairs, according to Polish sources in this country, was that these men were not Polish, but Soviet citizens. They were not released. The Soviet Government has taken the stand that only persons who can prove their Polish nationality are to be considered citizens of Poland. Presumably all others—Jews, Ukrainians, White Russians—whether their homes were in the Polish regions occupied by the Red Army or whether they had fled there before the German invasion of the western areas, are regarded as Soviet citizens.

The Poles were much distressed by the Soviet attitude. They also were suprised by statements made by some British officials to the effect that Britain did not guarantee Poland's frontiers.

Premier Urged New Front

But during this discouraging time, the Polish Premier held to his original interpretation of the Polish-Russian Pact, to all appearances ignoring Russia's attitude. By playing fair with the Soviets, he hoped to get fair play in the end from them. On his second visit to the United States, his speeches were dominated by his insistent call for a second front. "Today is not the time for the establishment of future frontiers," he said in a speech at the Princeton Club in New York. "Everything is now in fluid (plynnym) state."

However, "fluid" is not a term most Poles apply to their eastern frontier. They are adamant in their position that that boundary was fixed by the Riga Treaty in 1921, when the Soviets offered them more territory to the east and Polish representatives refused to take it because they wanted to avoid any possible later boundary difficulties.

Among Polish refugees in the United States and Americans of Polish descent, this feeling has existed from the beginning and latterly has gained much ground. Ignacy Matuszewski commonly is referred to as the leader in the United States of this opposition. He was one of Pilsudski's men, was Minister of Finance from 1929-1931, during which time Poland was taken safely through the critical period of the depression and made financially stable. After leaving the Government, Mr. Matuszewski became Editor of the influential Gazeta Polska.

Hold to Riga Treaty

Few Poles in the United States still believe that the Polish Government can succeed in getting Russian recognition for the prewar frontier. In recent weeks the Polisn Government has given up the pretense of considering the boundary recognized by the July 30, 1941, pact. Its various Ministers and the National Council now state flatly that they "hold to the Riga Treaty of 1921," and as already pointed out in this article, General Sikorski made his position clear on that question during his last visit in the United States.

[A recent Associated Press dispatch from London said that General Sikorski had postponed a projected trip to Moscow pending the outcome of what was described as "very delicate" negotiations over Russian-Polish problems.]

Stanch defense of Russian land and Soviet propaganda have won many friends for Russia, and it often is said in certain quarters that Americans must be "realistic" and accept the idea of Soviet domination in Eastern Europe. Maps have been put out by some publishers and organizations that show no Poland at all or only the mutilated portion which the Germans call the Government General. To these and to speeches and articles urging Poland to surrender all or part of its sovereignty, the reaction of most refugee Poles in the United States is one of protest.

The Poles want a strong Poland as the nucleus and largest state in a federation reaching from the Baltic to the Adriatic. They feel that it is a fact of history that the fate of all the small neighboring states is tied in with that of Poland. The Polish Government recently has stressed the need of such a federation. President Wladislaw Raczkiewicz made it a point of his last public speech, the National Council stressed it, and General Sikorski brought it out on every occasion while he was in the United States.

Stalin and Poles in Greeting

LONDON, Feb. 26 (AP)—"The time is not far off when the peoples of the Soviet Union and Poland will have driven the hated Hitlerites from their territories," Joseph Stalin said yesterday in a message to Wladyslaw Sikorski, Premier of the Polish Government in Exile here.

Mr. Stalin's message was a reply to congratulations from the Polish leader on Tuesday's twenty-fifth anniversary of the founding of the Red Army.

Poland Denies Aims on Soviet Areas

By the Associated Press

London, Feb. 26

The Polish Government in Exile repudiated yesterday what it called "malicious propaganda which accuses Poland of indirect and direct inimical tendencies toward Soviet Russia."

"It is absolutely absurd," the Polish statement said, "to suspect Poland of an intention to base the eastern boundaries of the Polish Republic on the Dnieper and the Black Sea or to impute to Poland any tendencies to move her frontier farther east."

The statement of the Government in Exile added:

"The Polish Government affirms that neither before the outbreak of this war nor during it has the Polish Government ever agreed to any co-operation with the Germans against the Soviet Union. In her relations with the U. S. S. R., Poland has not ceased to be ready to co-operate with the Soviet Union in the prosecution of the war and in maintaining friendly and neighborly relations after victory."

It declared that since the conclusion of the Polish-Soviet treaty of July 30, 1941, Poland "maintained an unchangeable attitude" on her frontier with Russia, holding that "the status quo previous to Sept. 1, 1939, is in force."

file "Poland"

file "Russia"

RISTIAN SCIENCE MONITOR

Second Section

BOSTON, FRIDAY, FEBRUARY 26, 1943

Russia Clarifies Its Position on Polish Boundaries

Soviet seems determined to hold territory taken in 1939 under terms of pact with Nazis.

By E. Berg Holt

Special Correspondent of The Christian Science Monitor

LONDON, Feb. 26—The question of Poland's postwar frontier with Soviet Russia now has been brought squarely into the open for the Anglo-Saxon democracies with the radiocasting in English from Moscow of the Pravda article by Alexander Korneichuk, a member of the Supreme Soviet of the Ukrainian Soviet Republic, in which he declares Polish politicians in London are "planning to wrest the Western Kkraine" from the Soviet Union.

The Western Ukraine is another name for Galicia and Volhynia, provinces which were included in Poland under the Treaty of Riga which ended the Polish-Soviet war of 1920.

Pravda, of course, is the Communist Party newspaper, not an official organ of the Soviet Government like Izvestia. But it is no use shutting one's eyes to the fact that the article is a clear indication that the Soviet Union regards the demarcation line fixed in the Russo-German agreement of 1939 after the German invasion of Poland as substantially the line along which the postwar frontier should run.

Soviet Intent

It is clearly the Soviet Government's intention to bring this fact home to the British and American public now while the front line of the war still is a long way from the demarcation line it claims as its future frontier.

The article criticizes ruthlessly not only the Polish Opposition politicians but a number of members of the Polish Government in Exile, including Prof. Stanislaw Grabski, Chairman of the Polish National Council in London. Some of these, Mr. Grabski among them, were imprisoned in Russia along with many tens of thousands of their countrymen and, as Vernon Bartlett pointed out in the London News Chronicle this week, they "suffered very considerably until the German attack on the Soviet Union produced the unexpected alliance between them and the citizens of the Soviet Union."

These sufferings are one reason the Polish Army is not fighting alongside the Soviet Army today —as the Czechoslovak Army is doing—but have been sent out into the middle east together with a number of Polish civilians.

There still are about 500,000 Poles in Russia, most of whom were deported from the area the Soviets occupied under the German-Soviet agreement. Despite lengthy negotiations the Soviet and Polish governments have failed to reach an agreement as to their ultimate disposition.

public now while the front line of the war still is a long way from the demarcation line it claims as its future frontier.

The article criticizes ruthlessly not only the Polish Opposition politicians but a number of members of the Polish Government in Exile, including Prof. Stanislaw Grabski, Chairman of the Polish National Council in London. Some of these, Mr. Grabski among them, were imprisoned in Russia along with many tens of thousands of their countrymen and, as Vernon Bartlett pointed out in the London News Chronicle this week, they "suffered very considerably until the German attack on the Soviet Union produced the unexpected alliance between them and the citizens of the Soviet Union."

These sufferings are one reason the Polish Army is not fighting alongside the Soviet Army today —as the Czechoslovak Army is doing—but have been sent out into the middle east together with a number of Polish civilians.

There still are about 500,000 Poles in Russia, most of whom were deported from the area the Soviets occupied under the German-Soviet agreement. Despite lengthy negotiations the Soviet and Polish governments have failed to reach an agreement as to their ultimate disposition.

Meanwhile, as the Soviet armies continue to press forward against the retreating Germans, Moscow is endeavoring to stir up the Poles to start large-scale guerrilla warfare behind the German lines. The Polish Government in London, on the other hand, is doing its best to restrain guerrilla activities on the ground they would lead to decimation of the Polish nation, which already has suffered very severely from the ruthless methods of repression carried out by the German occupying authorities.

So far, the British Government —and, as far as is ascertainable here the United States Government, too—has kept outside the dispute. But it is difficult to see how they can avoid being involved if a solution is not reached soon—all the more so as the Poles certainly will demand territorial compensation elsewhere if they should be forced to surrender the eastern provinces.

Polish Claims

As a matter of fact the Poles already have put forward claims for East Prussia and West Prussia up to the Oder in Silesia without relinquishing their claim to retain their prewar frontier with Russia. They also have shown complete unwillingness to give back the ancient town of Teschen to Czechoslovakia, from which they took it at the time of the Munich agreement.

As far as the British are concerned, the problem is complicated by the fact that, as hosts to the Polish Government in exile, Moscow is inclined to lay blame on the British Government when articles criticizing Russia appear in Polish refugee papers published in London.

Under existing censorship rules, only questions involving security are censorable here. Freedom of speech on political matters still remains practically unimpaired.

The British attitude in this respect is not understood in Moscow. If, therefore, criticism of Russia should continue in Polish papers, there is strong probability that Britain may be drawn into the controversy.

While there has been no indication what view the British Government would adopt toward the controversy, it is a fact, as Mr. Bartlett declared in the article already quoted, "The British came into the war in fulfillment of a pledge to preserve the independence of Poland from Hitler's military ambitions. The Russian occupation of eastern Poland in September, 1939, and the German attack on Russia in June, 1941, have complicated the interpretation of that pledge, but they have not canceled it."

On the other hand, it also is true that it was Lord Curzon, on behalf of the British Government in 1919, before the Poles and Russians signed the treaty of Riga who proposed that Poland's frontier should run along the so-called Curzon Line, which in many respects resembled closely the German-Russian demarcation line of 1930.

Polish-Czech Situation

Meanwhile, as a byproduct of the unfortunate Russo-Polish tension, negotiations between the Poles and the Czechs for a postwar federation have come to a complete standstill. Apart from the Teschen obstacle, the Czechs are determined not to risk incurring Moscow's displeasure by forming close association with a government which is on bad terms with the Soviet Union.

Thus, on all counts, it is becoming increasingly necessary that a solution be found to the Russian-Polish imbroglio. Some observers are urging the invocation of the Atlantic Charter for the purpose, but others doubt whether the document is sufficiently clear-cut to serve as a guide on such a complicated question, especially as the Soviet Union already had incorporated the new territories before adhering to the Charter.

Any case problem is one primarily for the parties directly affected. The other United Nations must wait until their good offices either are asked or can be offered with reasonable hope of their being accepted.

Meanwhile, the Polish National Council, as well as the Cabinet, has met several times under the chairmanship of Gen. Wladislaw Sikorski. One of the hopeful factors in the situation is the fact that the Soviet Government appears to have considerable regard for General Sikorski, against whom no criticism has been voiced in the Soviet press so far.

Soviet Paper Hits Polish Claim

WASHINGTON, Feb. 26 (AP) — Vehement rejection of Poland's claim that its 1939 borders should be restored after the war is voiced in the Soviet Embassy Information Bulletin issued in Washington today.

Moscow's assertion that the populations incorporated into the Soviet Union in 1939 will not tolerate return to Polish rule is contained in an article by Alexander Korneichuk, a member of the Supreme Soviet of the Ukrainian Soviet Republic. Its publication in the Embassy Bulletin for distribution in the United States adds weight to the view expressed.

Mr. Korneichuk refers specifically to the Ukrainian area of Eastern Poland which was incorporated into the Ukrainian Soviet Republic after the Russo-German partition of Poland in 1939, but his statements carry the implication that the White Russian area of 1939 Poland also must be considered as outside the frontiers of any future Polish state.

This White Russian (Byelo-Russian) area was incorporated into Soviet Byelo-Russia at the same time the Ukranian area was included in November, 1939.

"Only a hopeless fool can believe," says Mr. Korneichuk, "that Lvov and the population of the western regions of the Ukraine are waiting" for return of Polish rule.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C

ASIA:

Washingtonissa olevan lähetystön rap. n:o 11.

Ministeri Procopé

4/3-43

5000—8—42 3785.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 11.

Washingtoni ssa 4 p:nä maalis kuuta 19 43.

158 463 Sal. 43

29/12-45

5 68

Asia: Norjalaisten (ja puolalaisten) työläisten käyttäminen metsätöissä Suomessa (jatkoa raporttiin N:o 6, 6.2.43).

Yhteenveto.

Lähetystö esittää uudelleen Suomen kannan asiassa. Koettaa estää, että asiasta tehdään propagandanumero Suomea vastaan.

Mr. Higgs puhuu pitkälti asiasta Lähetystöneuvos Vahervuorelle. Allekirjoittanut esittää Mr. Athertonille ja Mr. Higgsille Suomen kannan.

Keskustelussa Mr. Sumner Wellesin kanssa esiintuo tämä uudelleen paheksumisensa ja huomauttaa, että p.o. asialla voi olla mitä haitallisin vaikutus Suomen asemalle täällä ja suhteissa muihin Pohjoismaihin.

x x

x

Lähetystö koetti jatkuvasti State Departmentissa selittää otaakeasian Suomesta saatujen tietojen mukaan ja siten estää, että siitä tehtäisiin propagandanumero Suomea vastaan. Niinpä allekirjoittanut otti asian puheeksi m.m. Euroopan jaoston päällikön Mr. Athertonin kanssa käydessäni 11.2.43 esittämässä Komentaja Gröndahlin.

Kuitenkin oli vk. 12 päivänä täkäläisessä Evening Star nimisessä lehdessä kirjoitus, jossa mainittiin norjalaisista työläisistä Suomelle

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

epäedullisella tavalla. Aioimme tämän johdosta pyytää State Departmentilta luvan julkaista peruutuksen ja selvityksen, ja ellei Departmentti tähän suostuisi jättäisimme asiasta virallisen nootin Departmentille. Ennenkuin ehdimme näihin toimenpiteisiin ryhtyä, julkaisi Star-lehti jo seuraavana päivänä kirjoituksen, jossa Lähetystöneuvos Toivolan lehdelle, sen kysymysten johdosta antamien vastausten perusteella edellistä uutista osaksi oikaistiin. Edelleen tässä kirjoituksessa sanottiin, että Suomen asema oli esitetty State Departmentille, joka olisi tullut vakuutetuksi siitä, että Suomi oli noudattanut asiainmukaista menettelyä Norjaan nähden tässä asiassa(maintained a correct attitude about Norway). Näin ollen ei Lähetystö ryhtynyt sen enempiin toimenpiteisiin Star'in kirjoituksen johdosta.

Joskin tämä lausunto luultavasti oli State Departmentin puolesta inspiroitu -- on huomioonotettava, että Suomenhelmikuun alussa esittämän, yleispolitiikkaa koskevan memorandumin perusteella mieliala departementissa oli Suomelle entistä jossain määrin suopeampi -- ei se ikävä kyllä vastannut sitä kantaa, jonka departementti asiassa omaksuu.

Helmikuun 22 päivänä pyysi Mr. Higgs Lähetystöneuvos Vahervuorta luokseen yksinomaan tämän asian vuoksi. Tästä keskustelusta, mistä kävi ilmi, että State Departmentissa tiedettiin, että niin hyvin norjalaisia kuin puolalaisia työläisiä oli saapunut Suomeen, laati Herra Vahervuori seuraavan promemorian:

> "Helmikuun 22 päivänä olin Higgsin pyynnöstä hänen puheillaan State Departmentissa. Hän ilmoitti kutsuneensa minut Athertonin kehoituksesta, joka on sangen huolestunut norjalaisten metsätyöläisten asiasta. Higgsin sävy, joka aikaisemmin Suomea koskevista kysymyksistä keskusteltaessa on ollut agressiivisen nuhteleva, oli tällä kertaa huomattavan ystävällinen ja epäitsekkään neuvova. Hän kysyi, kannattaako Suomen, vain saadakseen muutaman sadan miehen lisätyövoiman käytettäväkseen, ottaa kannettavakseen ne epäluulot, jotka siihen tulevat

asian johdosta kohdistumaan, olivatpa annetut selitykset kuinka vilpittömät ja oikeat tahansa. Kun tiedetään, että Saksa on pannut toimeen Euroopan väestön joukkosiirtoja vallan mielivaltaisesti, syntyy ehdottomasti se käsitys, että norjalaisten meno Suomeen on osana näistä. Se seikka, että miehet ilmoittavat tulleensa vapaaehtoisesti, ei muuta asiaa, sillä tiedetään saksalaisten ennenkin ryhtyneen repressalioihin omaisia ja perheitä vastaan, ja siis voidaan pitää etukäteen varmana, että miehet joka tapauksessa vakuuttaisivat tulleensa vapaaehtoisesti säästääkseen omaisiaan kostotoimenpiteiltä. Huomautin, että Norjasta varmasti löytyy 150 miestä, jotka ovat valmiit omasta tahdostaan lähtemään Suomeen töihin, sillä onhan siellä suoranaisia Saksan sympatisoijiakin. Tätä Higgs ei, päinvastoin kuin eräät toiset Departmentin herrat, kieltäytynyt uskomasta, mutta sanoi vain, että yleinen mielipide kuitenkin tulisi selittämään pakon olevan kysymyksessä. Hän sanoi kuulleensa, että juttu on herättänyt norjalaisissa pahaa verta Suomea kohtaan. Kun kysyin, tarkoittiko hän täällä olevia pakolaisnorjalaisia, vastasi hän puhuvansa Norjan norjalaisista. Hänen mielestään Suomi joutuu väkisinkin huonoon valoon, olipa todellinen asiaintila mikä tahansa, koska joka tapauksessa on kysymys joukkomatkasta eikä yksitellen tapahtuvista pestauksista, koska miehet joutuvat työskentelemään sellaisessa osassa Suomea, joka on saksalaisen sotaväen hallussa, ja koska heidän työnsä tulokset tulevat saksalaisten hyväksi. Hän arveli -- huomauttaen tämän olevan hänen yksityisen käsityksensä -- että jos norjalaisia tai puolalaisia saapuisi Suomeen töihin yksitellen, värvättyinä eri paikkakunnilta Norjasta tai Puolasta, ja työskentelisi etelä-Suomessa, saksalaisvapaalla seudulla, tämä ei luultavasti herättäisi läheskään sellaista huomiota ulkomailla kuin mitä nyt on tapahtunut. Higgs mainitsi lisäksi kuulleensa, että puolalaiset on tuotu Suomeen saksalaisten sotilaiden vartioimina.

Kun keskustelun aikana pääpaino pantiin norjalaisiin, sain sen vaikutelman, että Statea oli painostettu Norjan täkäläisen lähetystön taholta huomattavasti voimakkaammin kuin puolalaiselta suunnalta.

Higgs, jonka tapana yleensäkin on esittää kysymyksiä siitä, mitä jolloinkin jossakin kuvitellussa erikoistapauksessa tulisi tapahtumaan, kysyi, voisivatko norjalaiset siirtyä metsätöistä muihin töihin toisiin osiin Suomea, jos kyllästyvät tai jos metsätyöt loppuvat. Vastasin, etten tätä tiedä, mutta että oletan, että he ovat pestautuneet määrättyihin töihin ja saaneet sitä varten maahantuloluvan. Lisäsin, että ymmärtääkseni mikään ei estä heitä poistumasta Suomesta milloin vain haluavat, esimerkiksi Ruotsiin, mikäli sanottu maa antaa heille luvan. Siihen seikkaan katsomatta, ovatko he todella tulleet vapaaehtoisesti vaiko ehkä repressalioiden pelosta vain sitä väittävät, on Suomi joka tapauksessa täyttänyt kaikki ne velvollisuudet joita joltain maalta tällaisissa tapauksissa voidaan odottaa, sillä se on varannut heille mahdollisuuden julistautua poliittisiksi pakolaisiksi

ja siten saada asylioikeus. Heillä on siis teoreettinen mahdollisuus pelastaa ainakin itsensä. Kerroin vielä saaneemme tietää, että norjalaiset ovat iloiset päästyään Suomeen, kuten puolalaisetkin. Muuta tuskin voisi odottaakaan, sillä jos he ovat tulleet omasta halustaan, ei heillä ole mitään valittamisen syytä, ja jos taas olot Norjassa ovat heidän mielestään sietämättömät, pitäisi pääsyn Suomeen merkitä heille helpotusta.

Pitemmälti en ruvennut Higgsin kanssa väittelemään, vaan ilmoitin hänelle, että Ministeri Procopé on juuri uudelleen tiedustellut Mr. Wellesin sihteeriltä hänelle luvatun puheillepääsyn aikaa tarkoituksenaan keskustella m.m. norjalaisasiasta."

Tästä keskustelusta ilmoitti lähetystö Ministeriölle sähkeellä N:o 163 helmikuun 22 päivältä.

Helmikuun 25 päivänä oli allekirjoittanut jälleen keskustelussa tästä asiasta Mr. Athertonin ja Mr. Higgsin kanssa, sekä sai silloin tilaisuuden esittää m.m. Ulkoasiainministeriön sähkeissä 98 ja 99 esitettyjä seikkoja. Tällöin Mr. Higgs teki eräitä lisähuomautuksia ja kysymyksiä, mistä sähkeessä N:o 183 mainitsin Ministeriölle. Tämä keskustelu oli sangen ystävällinen eikä siinä erikoisen jyrkkiä huomautuksia Suomen menettelyä vastaan tehty.

Sitä vastoin oli Mr. Welles, kun 1.3.43 käväin luonaan saamieni ohjeiden mukaan yleistilanteesta Suomen - U.S.A:n välien kannalta keskustelemassa, erikoisen ärtynyt, kun p.o. asia tuli esille. Hän väitti, että suomalaistenkin viranomaisten taholta oli myönnetty, että kyseessä on pakkotyötä ja että norjalaisten antamat todistukset vastaiseen suuntaan ovat arvottomia, kuten myös Mr. Higgs oli Herra Vahervuorelle huomauttanut. Welles vielä tehosti, että Suomi tässä asiassa suoraan myötävaikuttaa Hitlerin yleiseen eurooppalaisen työn mobilisatioon ja siis orjatyöjärjestelmään.

Koska asia voi käydä Suomelle erittäin vahingolliseksi, se kun tarjoaa erin-

omaisen, ja tämän maan yleisöön varmasti vaikuttavan propagandalinjan, olen Suomeen tehnyt erinäisiä ehdotuksia m.m. että kansainvälisen tai Ruotsin Punaisen Ristin eudstaja saisi käydä tutustumassa näihin norjalaisiin ja puolalaisiin työläisiin, niiden työoloihin ja niiden keskuudessa vallitseviin mielialoihin, joten saataisiin vahvistetuksi, ettei ole orjatyötä kysymyksessä. Uudistin tämän ehdotukseni sähkeessäni № 197, missä tein selkoa keskustelustani Mr. Wellesin kanssa, mikäli tätä asiaa koskee.

Jos uudelleen Suomen - U.S.A:n välit huononevat, tarjoaa p.o. asia erinomaisen lähtökohdan Suomea vastaan osoitetulle propagandalle Suomen aseman heikentämiseksi yleisön silmissä. Tämä on ehkä State Departmentin suunnitelmien mukaista -- kuten raportissa № 7 in fine olen huomauttanut -- ja tämä voi myös tavallaan selittää miksi kyseessäolevasta työläisasiasta tehdään Departmentissa niin suurta numeroa.

Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 8

ASIA:

Washingtonissa olevan lähetystön kap. no 12
Ministeri Procopé

14/3 -43

5000—8—42 3785.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 12.

Washingtoni ssa 14 p:nä maalis kuuta 19 43.

158 463 Sal. 43

Asia: Suomen - Yhdysvaltain väliset suhteet.- Keskustelu Mr. Sumner Wellesin kanssa - Suomen hallituksen esitys tilanteesta 8.2.43. IV .

29/12-45

5 C8

Yhteenveto:

Herra Ulkoasiainministeri Ramsayn antamien ohjeitten mukaan esitin tk. 10 päivänä, valtiosihteeri Hullin ollessa poissa, toimivalle valtiosihteerille Mr. Sumner Wellesille Herra Ulkoasiainministerin tervehdyksen ja toivomuksen hyvien ja luottamuksellisten suhteitten vallitsemisesta Suomen ja Yhdysvaltain välillä. Mr. Sumner Wellesin viitattua keskusteluumme tk. 1 päivänä otsakkeessa mainittua memorandumia koskevasta asiasta olin tilaisuudessa huomauttamaan, että hallitukseni tulisi vastaamaan State Departmentin memorandumiin vk. 13 päivältä vaikkei minulla vielä ollut asiassa tarkempia ohjeita Ulkoasiainministeri Ramsayn vasta toissa päivänä astuttua virkaansa.- Keskustelun kuluessa Mr. Welles huomautti, että aika kävi Suomelle lyhyeksi, mikäli Suomi tahtoi USA:n ja Englannin tukea ja apua.

x x

x

Sen jälkeen kun Ministeriö illalla maanantaina maaliskuun 8 päivänä tänne saapuneella sähkeellä № 122 vastauksena minun sähkeessä № 211 tekemääni esitykseen oli valtuuttanut minut Herra Ulkoasiain-

JAKELUOHJE:

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ministeri Ramsayn puolesta esittämään valtiosihteeri Hullille sähkösanomassa lähemmin määritellyn tervehdyksen pyysin heti puheillepääsyä Mr. Hullin luo. Seuraavana päivänä ilmoitettiin kuitenkin, että Mr. Hull oli sairaana ja poissa kaupungista sekä ettei hän palaisi ennenkuin aikaisintaan seuraavalla viikolla. Tämän johdosta ja kun tervehdyksen esittäminen mahdollisimman pian oli tärkeä pyysin audienssia toimivan valtiosihteerin Mr. Sumner Wellesin luo. Mr. Wellesin ottaessa minut vastaan seuraavana eli maaliskuun 10 päivänä syntyi meidän kesken seuraava keskustelu.

Sanoen kääntyväni Mr. Wellesin puoleen hänen ominaisuudessaan toimivana valtiosihteerinä lausuin tulleeni juuri virkaansa astuneen Herra Ulkoasiainministeri Ramsayn toimeksiannosta esittämään hänen kunnioittavat tervehdyksensä sekä vilpittömättömän ja syvän halunsa ja toivomuksensa, että hyviä, luottamuksellisia suhteita Suomen ja Yhdysvaltain välillä aina vallitsisi. Mr. Welles kiitti ystävällisesti tästä tervehdyksestä sanoen antavansa arvoa sille, että Herra Ulkoasiainministeri oli sen lähettänyt. Mitä Suomen ja Yhdysvaltain suhteisiin tuli, viittasi hän keskustelussamme tk. 1 päivänä lausumaansa (kts. raporttiani N:o 10). Tämä antoi minulle aiheen Ministeriön ohjeitten mukaan huomauttaa, että Hallitukseni tulee vastaamaan State Departmentin memorandumiin vk. 13 päivältä, vaikkei minulla vielä ollut siitä tarkempia ohjeita, mikä olisi ollut mahdotonta katsoen siihen, että Ministeri Ramsay vasta toissapäivänä oli ryhtynyt Ulkoasiainministeriön salkkua hoitamaan. Tämä ilmoitus näytti miellyttävän Mr. Wellesiä.

Kiinnitin Mr. Wellesin huomiota edellisenä päivänä täkäläisessä Daily News nimisessä lehdessä julkaistuun pääkirjoitukseen (selostettu lähetystön sähkösanomassa № 232), missä tendenssimäisesti esitetään uuden hallituksemme luonne ja sanotaan, että ehkä jo oli liian myöhäistä Yhdysvalloille ja Englannille auttaa Suomea. Welles sanoi huomanneensa tämän kirjoituksen. Se ei kylläkään ollut inspiroitu, mutta totta on, että aika käy lyhyeksi Suomelle muuttaa suuntaa - sanoi Welles -, lisäten kysymykseeni, että hän ajatteli Suomen aseman huononemista sen kautta, että Venäjä hyökkäisi Pohjoisessa.

Minä annoin selventäviä tietoja uudesta hallituksesta kuten lehdille kysyttäessä olin antanut x). Viitaten lehtikirjoitukseen Venäjän aluevaatimuksista kysyin oliko Wellesin lausunto ajan lyhyydestä yhteydessä huhujen mukaan pian alkavien, Euroopan sodanjälkeisiä oloja koskevien englantilais-amerikkalaisten neuvottelujen kanssa, kuten eräät lehtimiehet pari päivää aikaisemmin olivat Toivolalle kertoneet (kts. sähkettäni № 220). Welles myönsi, että luultavasti pian Yhdyskansain kesken alotetaan viitattuja neuvotteluja, ja vaikka hän ei tahtonut p.o. yhteyttä myöntää, sanoi hän kuitenkin, että Suomi jos konsanaan lähiaikoina tar-

---

x) New Yorkin kaksi johtavaa lehteä, joiden kanssa olen ollut henkilökohtaisessa kosketuksessa otti, kuten sähkeestämme № 232 ilmenee, minun selitykseni mukaisen kannan. Olin kosketuksessa myös washingtonilaisten lehtien semminkin Daily Newsin kanssa, mutta sattumalta lehden pääkirjoituksen laatiminen ei jäänyt johtomiehille vaan eräälle henkilölle, joka oli saanut tietonsa muualta.

vitsisi ystäviänsä. Sen jälkeen kuin vielä olimme keskustelleet norjalaisia ja puolalaisia Suomessa olevia työmiehiä koskevasta asiasta, pyysi Welles lähtiessäni, että ilmoittaisin hänelle niin pian kuin minulla olisi jotain uutta tämän raportin alussa mainittua memorandumia koskevassa asiassa. Tästä keskustelusta tein selkoa sähkösanomassa № 219

Hj. T. Procope

Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C8

ASIA:

Washingtonissa olevan lähetyksen rapp. n:o 13.

Ministeri Procopé

14/3-43

5000—8—42 3785.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 13.

Washingtoni ssa 14 p:nä maalis kuuta 19 43.

Asia: Norjalaisten (ja puolalaisten) työläisten käyttäminen metsätöissä Suomessa (jatkoa raporttiini № 11, 4.3.43).

ULKOASIAINMINISTERIÖ
158 463 Sal 43
29/12-45
5 68

Yhteenveto:

Keskustelussa Wellesin kanssa esitän eräitä uusia Suomesta minulle ilmoitettuja tosiseikkoja ja näkökohtia.- Welles lausuu, etten voi saada häntä luopumaan aikaisemmasta vakaumuksestaan, että kysymyksessä on pakkotyö.

* * *

Käydessäni maaliskuun 10 päivänä Mr. Wellesin luona raportissani № 12 mainitussa tarkoituksessa otin puheeksi myöskin otsakeasian esittäen Ulkoasiainministeriöltä saapuneen sähkösanoman № 10 mukaan, että mainitut työläiset voisivat koska tahansa luopuen työsuhteistaan siirtyä asyylioikeustilaan, vaikka tämä tietenkin voisi aiheuttaa työnantajille vahingonkorvausoikeutta yleisten työsopimusta säännöstelevien lakimääräysten mukaan. Mainitsin myöskin, että hallitus tarkoin seuraa näiden työläisten oloja ja että lähiaikoina eräs korkea virkamies, itse asiassa korkein työolojen valvoja, lähtee tarkastusmatkalle puolalaisten työmiesten työmaille, jonka ohella huomautin siitä, että on olemassa henkilökohtaisia työsopimuksia kuten Ministeriön yllämainitussa

JAKELUOHJE:

.....

.....

.....

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

sähkösanomassa ilmoitettiin. Welles, joka tällä kertaa puhuessamme tästä asiasta oli aivan rauhallinen eikä kiihtynyt niinkuin viimeksi asiata kosketellessamme, huomautti kuitenkin hyvin vakavasti, etten pystyisi saamaan häntä aikaisemmin esittämästään vakaumuksesta, että on kysymyksessä pakkotyötä. Hän lisäsi, että kaikki p.o. työläiset tekevät työtä Saksan hyväksi, minkä Suomesta saatujen tietojen perusteella kumosin. Welles lopuksi sanoi, etteivät norjalaiset koskaan tulisi unohtamaan Suomen menettelyä tässä asiassa, mistä hän oli vakuuttautunut puhuessaan siitä Norjan paraikaa täällä oleskelevan ulkoasiainministerin Mr. Lie'n kanssa. Asiasta on viime aikoina PM lehdessä ollut varsin ilkeämielinen kirjoitus, mutta muuten emme tähän saakka ole huomanneet siitä lehdistössä mainitun. Itse tulematta näkyviin olen koettanut kiertoteitse eräitten ystävien kautta rauhoittaa Norjan täkäläisiä viranomaisia, mutta asia jää kuitenkin erittäin arkaluontoiseksi.

Hyv. T. Procope

Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C8

ASIA:

Washingtonissa olevan lähetystön rap. n:o 14

Ministeri Procopé

16/3-43

5000—8—42 3785.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 14.

Washingtoni ssa 16 p:nä maalis kuuta 19 43.

158 463 Sal 43
29/12-45
5 Cg

Asia: Erinäisiä Suomen - Yhdysvaltain suhteita koskevia kysymyksiä.-Keskustelu Athertonin kanssa 16.3.43.

Yhteenveto:

Teen ilmoituksen norjalaisten metsätyöläisten suunnitellusta paluusta noin kuukauden perästä.- Selitän äsken Saksan kanssa tehdyn kiintiösopimuksen todellisen luonteen.- Annan erinäisiä tietoja uudesta hallituksesta ja sen jäsenistä.

x x

x

Kävin Euroopan jaoston johtajan Mr. Athertonin luona Helsingistä saadun sähkösanoman N:o 129 mukaan kertomassa, että Helsingissä suunnitellaan, että norjalaiset metsätyöläiset tulisivat lähtemään Suomesta noin kuukauden perästä ja että pyritään saamaan lähdön tapahtumaan jo aikaisemminkin. Mr. Atherton kiitti tästä ilmoituksesta, mistä hän näytti olevan hyvillään.

Kerroin samalla hänelle äsken Saksan kanssa tehdystä kiintiösopimuksesta ja selitin sen luonteen Helsingistä saadun sähkösanoman N:o 131 mukaan. Mr. Atherton näkyi ymmärtävän asian oikean laidan. Olin niinikään tilaisuudessa Athertonin kanssa puhumaan uudesta hallituksesta ja sen jäsenistä, semminkin Herra Pääministeristä, Ministeri Ramsaysta ja

JAKELUOHJE:

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Ministeri Ehrnroothista. Mainitsin myöskin viime viikolla Mr. Wellesille esittämästäni Ulkoasiainministeri Ramsayn tervehdyksestä, minkä yhteydessä minä olin maininnut, että Suomen hallitus tulee lähitulevaisuudessa vastaamaan State Departmentin memorandumiin helmikuun 13 päivältä, vaikkakaan minulla ei vielä ole lähempiä ohjeita tästä, mikä on luonnollista kun Ministeri Ramsay vasta äskettäin on ryhtynyt ulkoasiainministeriötä hoitamaan. Mr. Atherton sanoi olevansa tietoinen tästä keskustelustani Mr. Wellesin kanssa ja sain käsityksen, että hänkin oli tyytyväinen siitä ilmoituksesta, jonka minä ohjeiden mukaan olin saattanut tehdä. Yleensä oli Mr. Athertonin asenne tällä kertaa sangen ystävällinen.

Hj. J. V. Procopé

Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C8

ASIA:

Washingtonissa olevan Lähetystön rap. n:o 15.

Ministeri Procopé

25/3-43

5000—8—42 3785.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 15

Washingtoni ssa 25 p:nä maalis kuuta 1943.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
158/463 Sal. 43
29/12-45
KYHMÄ 5 OSASTO 68 ASIA

Asia: Norjalaisten (ja puolalaisten) työläisten käyttäminen metsätöissä Suomessa (jatkoa raportteihin N:o 13; 14.3.43 ja N:o 14, 16.3.43).

Yhteenveto:

Sain hätyyttäviä tietoja suunnitellusta lehtikampanjasta Suomea vastaan otsakeasiassa. Keskustelin tästä asiasta eräitten norjalaisten kanssa ja kävin heti Sumner Wellesin luona, jolle ilmoitin, että p.o. työläiset tultaisiin lähitulevaisuudessa palauttamaan.

* *
*

Ollessani New Yorkissa tk. 20 päivänä ehtoopäivällä keskustelussa erään sikäläisen tietotoimiston johtajan kanssa soitti minulle Washingtonista eräs norjalainen yksityishenkilö ja ystäväni kertoen, että hän varsin huomattavasta lähteestä oli kuullut, että State Department suunnitteli lehtikamppanjaa Suomea vastaan otsakeasian perusteella ja että muutenkin kysymys suomalais-amerikkalaisista suhteista oli varsin kriitillisessä vaiheessa. Soitin heti tämän johdosta State Departmentiin, missä aihoa virkamies, joka vielä oli tavattavissa, oli Mr. Higgs, jolle mainitsin mitä propagandakamppanjasta olin kuullut ja lausuin hämmästykseni viitaten siihen keskusteluun, joka minulla oli ollut Mr. Athertonin kanssa tk. 16 päivänä

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

ja mistä raportissani № 14 tehdään selkoa. Higgs väitti, ettei hän tiennyt suunnitellusta lehtikamppanjasta mitään ja sanoi, että minun Athertonille antamani tiedot norjalaisten työläisten siirtämisestä pois Suomesta oli State Departmentissa asianmukaisesti tehty tunnetuksi.

Palasin kuitenkin heti Washingtoniin, missä seuraavana päivänä tanskalaisen ystäväni ministeri Kauffmanin toimesta tapasin erään korkean täällä oleskelevan norjalaisen, joka oli lausunut haluavansa puhutella minua, mihkä jälkeen vielä eräs toinen huomattavassa asemassa oleva norjalainen illalla kävi minun luonani. Näistä keskusteluista huomasin, että minulle tulleet tiedot perustuivat keskusteluihin, jotka p.o. henkilöillä perjantai-iltana tahi lauantaiaamuna oli ollut Mr. Sumner Wellesin kanssa. Selitin tietysti norjalaisille asian oikean laidan Suomesta tulleitten sähkösanomien mukaan semminkin esittäen sähkösanoman № 129 tiedon norjalaisten työläisten palauttamisesta noin kuukauden kuluessa. Huomautin myöskin heille kuinka turhaa ja haitallista olisi, jos tästä asiasta tehtäisiin julkisuudessa suuri numero.

Pyysin myöskin heti puheillepääsyä Mr. Wellesin luo. Hän otti minut vastaan maanantaina tk. 22 päivänä klo 5,oo iltapäivällä, jolloin hänelle toistin yllämainitun Ministeriön sähkeen № 129 tiedon. Welles kyseli tämän johdosta oliko tämä sitoumus(pledge) Suomen hallituksen puolesta, mihin minä vastasin, että saamani sähkösanoma ilmaisi Suomen hallituksen suunnitelmat ja vakavan aikomus(firm intention). Mainitsin myöskin, että olin kuullut pressikamppanjaa asiassa suunniteltavan, mihin Welles sanoi, että hän monta kertaa oli varoittanut tämmöisestä mahdollisuudesta, johon USA:n hallitus ei voinut vaikuttaa ei sinne eikä tänne. Minä lausuin kuitenkin

toivomuksen, että hän, koska asia nyt oli selviytymäisillään, sopivalla tavalla antaisi lehtien tietää tämän ja ettei olisi syytä siitä kirjoittaa, minkä ohella myöskin hänelle tehostin, kuten norjalaisille, ettei lehtikamppanjasta voisi olla muuta kuin haitallisia seurauksia.

Sähkösanomassa № 271 tein samana päivänä selkoa tästä asiasta Ministeriölle ja pyysin uutta vahvistusta usein mainitulle sähkeen № 129 tiedolle.

Saatuani eilen Ministeriön sähkeellä № 160 vahvistuksen yllämainitulle tiedolle ilmoitin tästä Mr. Wellesille osoitetulla käsikirjeellä.

Mr. Welles oli ylempänä mainitussa keskustelussa semminkin lopussa varsin ystävällinen ja osoitti minulle sanoessani hyvästi erään henkilökohtaisesti erikoisen ystävällisen huomautuksen.

Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C4

ASIA:

Washingtonissa olevan lähetystön rap. N:o 16.

Ministeri Procopé

25/3-43.

5000—8—42 3785.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 16

Washingtoni ssa 25 p:nä maalis kuuta 1943.

158 463 Sal. 43
29/12-45
RYHMÄ 5 OSASTO C8 ASIA

Asia: Suomen - Yhdysvaltain väliset suhteet. Keskustelu Mr. Sumner Wellesin kanssa. Jatkettua ajatustenvaihtoa Suomen hallituksen 8.2.43 päivätyn esityksen perusteella. V.

Yhteenveto:

Jätin alivaltiosihteeri Wellesille 23.3.43 Suomen hallituksen memorandumin vastauksena Yhdysvaltain hallituksen memorandumiin 13.2.43. Welles sanoi, ettei hän nyt tahtonut esittää mitään kommentaarioita, koska tällä välin asiainhoitaja McClintock oli 20.3.43 esittänyt Suomen hallitukselle uuden memorandumin, jonka sisällön Welles minulle selosti.- Syntyi kuitenkin sangen pitkä keskustelu, jonka kuluessa sain tilaisuuden esittämään Suomen kannan Helsingistä saapuneiden keskusteluohjeiden mukaan.

x- x

x

Lauantaina maaliskuun 20 päivänä saapui lähetystöön Ministeriön salasähkeessä teksti uudeksi memorandumiksi, joka oli jätettävä joko valtiosihteeri Hullille tahi alivaltiosihteeri Wellesille vastauksena State Departmentin allekirjoittaneelle toimittamaan memorandumiin helmikuun 13 päivältä. Samassa sähkeessä sanottiin, että minulle myöhemmin toimitettaisiin keskusteluohjeita huomioonottaen eräitä suggestioneja, jotka olin sähkeelläni № 255 tehnyt.

JAKELUOHJE:

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Annettiin myöskin minun harkinnastani riippuvaksi koska esittäisin nyt saapuneen memorandumin.

Puheenalaiset keskusteluohjeet eivät tulleet tietooni ennenkuin myöhään illalla maaliskuun 22 päivänä, koska Ministeriöstä myöhään illalla maaliskuun 21 päivänä saapunutta sähkettä, joka sisälsi näm- ohjeet, ponnistuksistamme huolimatta ei voitu avata, vaan täytyi Suomesta pyytää selvennystä. Sillä välin olin kahdessa sähkeessä № 266 ja № 272 ehdottanut eräitä pienempiä muutoksia memorandumiin, koska Ministeriön ensiksimainitussa sähkeessä oli huomautettu, että voisin semmoisia muutosehdotuksia tehdä.

Pitkien ponnistusten jälkeen ja pyytämällä selvennystä Helsingistä saatiin tiistaina maaliskuun 23 päivänä auki Ministeriön sähkösanoma № 152, missä minulle annettiin ohje heti jättää p.o. memorandumi alkuperäisessä meille tulleessa muodossa, minkä ohella samalla minulle tiedoitettiin, että Yhdysvaltain asiainhoitaja Helsingissä, Mr. McClintock, oli lauantai-iltana jättänyt uuden memorandumin.

Olin kaiken varalta pyytänyt puheillepääsyä valtiosihteeri Hullin luo, mutta ilmoitettiin minulle tiistaiaamuna, että Hull toistaiseksi vielä oli sitksi kiinni neuvotteluissa Mr. Edenin kanssa, ettei hän sinä päivänä voinut ottaa minua vastaan ja että oli epätietoista koska audienssi voisi tapahtua. Koska asia oli kiireellinen pyrin alivaltiosihteeri Mr. Wellesin luo ja sainkin tavata hänet samana maaliskuun 23 päivänä iltapäivällä.

Koska Mr. Welles edellisenä päivänä oli kertonut Yhdysvaltain Helsingin asiainhoitajan Mr. McClintockin tiedoittaneen, että Ulkoasiainministeri Ramsay viime viikolla oli ilmoittanut, että p.o. Suomen hallituksen uusi memorandumi oli minulle lähetetty täällä ensitilassa esitettäväksi mainitsin Mr. Wellesille, että nyt esittäisin memorandumin, joka jo viime viikolla oli Helsingistä lähetetty, mutta jota koskevat viimeistelyt ja ohjeet olivat tänne saapuneet vasta tänä aamuna.

Luin Mr. Wellesille memorandumin, minkä jälkeen hän selitti, että koska Mr. McClintock oli Helsingissä jättänyt uuden Suomen politiikkaa koskevan memorandumin, minkä sisältöä hän minulle selosti, ja johon State Department odottaa Suomen vastausta, ei hän, Welles, nyt tahtonut kommentoida minun esittämääni memorandumia. Hän sanoi Mr. McClintockin tiedoituksista ymmärtäneensä, että Suomen hallitus tulisi vastaamaan kauttani, minkä johdosta minä toistin jo aikaisemmin lausumaani, nimittäin, että Helsingistä saamani tiedon mukaan (kts. Ministeriön sähkettä N:o 152) hallitukseni tulisi Helsingissä vastaamaan McClintockin memorandumiin. Tähän Welles sanoi, että hän saatuaan McClintockilta tiedon Suomen hallituksen vastauksesta hetimmiten tulisi minulle ilmoittamaan siitä ja kutsumaan minut luokseen asiasta keskustelemaan.

Jättämästäni memorandumista syntyi kuitenkin sangen pitkä keskustelu, minkä kuluessa minä olin tilaisuudessa esittämään

Ministeriön sähkeissä N:o 151, 152 ja 154 esitetyt näkökohdat. Olin keskustelua varten laatimut lausuntojeni pohjaksi eräänlaisen suunnitelman, jonka pohjalla, vaikka tietenkään ei orjallisesti eikä lukemalla, esitin asiat. Tämä suunnitelma oheenliitetään.

Tästä keskustelusta Mr. Wellesin kanssa tein selkoa sähkeessä N:o 278, 23.3.43.

Hj. J. Procopé

Lähettiläs

Plan for conversation with
Mr. Sumner Welles 23.3. 1943.

May I point out that this memorandum is, as it will be seen from the text itself, a reply to the State Department's memorandum of February 13th. I know that Mr. McClintock last Friday in Helsinki presented a memorandum on behalf of the American Government. As far as the reply to this memorandum is concerned no instructions have been forwarded to me and I understand that the reply will be given in Helsinki.

* * *

I. Speaking about the present matter may I draw your attention to a few points which seem to me of paramount importance.

As you will see from the text of the memorandum I just presented, my Government stress once more that satisfactory relations have to be established between Finland and Russia, and referring to the present situation they express the gratitude they would feel for learning the views of the American Government in the matters mentioned in the memorandum.

As a matter of fact nothing has come to the knowledge of my Government indicating a change of attitude or even a willingness to a change on the part of the Soviet Government. It would of course be highly valuable to have nearer and particular information in this respect. As far as the American Government has got such information it would be highly appreciated if the

American Government would find it possible to communicate it to Finland.

* *
*

II. May I again in this connection and speaking about the present situation as far as my country is concerned bring forth a few obvious facts.

You have read not only about the continuous Russian attacks upon our lines on all fronts but also of the unusually heavy recent air attacks upon civilian targets, particularly upon our capital.

On the other hand I should like to emphasize that since December 5, 1941 the Finnish armed forces on the Eastern front have remained in the positions they then had reached without undertaking any advance, staying far enough away to protect our own country from the devastations of war. On the Carelian Isthmus again the front line unchanged since September 1941 mainly follows the old border and the Finnish armed forces have deliberately refrained from taking part in any operations against Leningrad.

* *
*

III. All this is in conformity with the strictly defensive and separate character of our war. Finland got into this renewed war not owing to any alliances or political commitments -- I stress not even commitments. She fights in selfdefense against the attacks of the Bolsheviks in order to keep our country in our own hands free from the invaders. We realize that if they were allowed to conquer our land it would be difficult to see how the rights, the freedom and the independence of our country could be restored. The fate of the

Baltic states and what there has happened is a warning and frightening example. When thus my Government -- as indicated in the memorandum -- sees as their paramount consideration the safeguarding of the freedom of our country and our people and the maintenance of our democratic institutions and when in selfdefense Finland fights to keep her country free from the attacking invaders, is that not a goal and an aim in conformity with the principles contained in the Atlantic Charter?

* * *

IV. You know the feelings of deep and real friendship, gratitude and confidence that link the Finnish people to the United States. We Finns have always looked up to the American nation. We have been used to see in this country the castle and the bulwark of liberty with century-old principles of freedom that nothing could destroy. We believe that this American conception of life has been one of the deepest reasons for the sympathy this country has shown Finland and we dare hope for understanding and friendship and feel convinced that the principles of freedom so deeply rooted will not be obscured by the fortunes and the vicissitudes of war.

Finland always trusted in the principles of freedom and democracy which have been the guiding principles of the United States. This attitude of Finland is evident as it should on the other hand be evident that Finland, just because she adhers to these principles in the present world situation, cannot put herself in a position where she would be at Russia's mercy.

V. Finland wants peace. She never wanted war. She never joined any bloc of big powers. She avoided even the shadow of any adherence to such blocs. Both before and after her winter war she continued this policy and after the war her efforts were all concentrated upon reconstruction and rehabilitation of the country after the sufferings of the winter war. In his inaugural address to the Parliament President Ryti on the 1st of March this year emphasized that Finland wants peace but he also emphasized what is as true, namely that Finland is not at the end of her rope and that she, as long as there are not signs of peace, will concentrate all her forces in order to bring her defensive fight to an ending that grants her lasting peace and independence.

March 23,1943.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 8

ASIA:

Washingtonista olevan Lähetystön rap. N:o 17.

Ministeri Procopé

27/3-43

5000—8—42 3785.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1223/63

Washingtoni SSA 18 P:NÄ touko KUUTA 1943

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ
159/464 Sal 43
29/12-45
5 68

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Washingtonin lähetystön raportit.

Lähetystö täten kunnioittavimmin toimittaa Ministeriölle seuraavat raportit:

№ 17, 27.3.43; "Suomen-Yhdysvaltain väliset suhteet. Suomen hallituksen memorandumi 23.3.43."

№ 18, 1.5.43; "Suomen-Yhdysvaltain väliset suhteet. USA:n aloite, joka tarkoittaa kontaktia Suomen ja Venäjän välillä".

№ 19, 1.5.43; "Suomen-Yhdysvaltain väliset suhteet. Keskustelu Sumner Wellesin kanssa 1.5.43".

[signature]

Lähettiläs

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 17

Washingtoni ssa 27 p:nä maalis kuuta 1943.

159 464 Sal. 43

29/12-45

5 88

Asia: Suomen-Yhdysvaltain väliset suhteet. Suomen hallituksen memorandumi 23.3.43. (Liittyy raporttiin N:o 16).

Yhteenveto:

Toimitin State Departmentille otsakkeessa mainitun memorandumin oikaistun tekstin. Erehdyksestä oli Suomesta meille lähetetty erheellinen teksti. Raportissani N:o 16 mainittu memorandumi semmoisenaan kuin me ensin olimme sen Suomesta saaneet oheenliitetään.

* * *

Vaihdettuamme erinäisiä sähkeitä Ulkoasiainministeriön kanssa kävi ilmi Ulkoasiainministeriön myöhään illalla maaliskuun 25 päivänä tänne saapuneesta salasähkeestä N:o 164, että edellämainittu teksti oli puutteellinen. Oikaistu teksti, jonka käsikirjeellä heti seuraavana päivänä toimitin Mr. Sumner Wellesille ja mistä jätin jäljennöksen State Departmentin Europan jaostolle oheenliitetään.

Lähettiläs

JAKELUOHJE:

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Jäljennös.

MEMORANDUM.

Under instructions of the Government of Finland the Legation of Finland has the honour to bring forth the following.

The recently appointed Government of Finland have carefully considered the Memorandum handed on the 13th of February last by the Department of State to Mr. Procopé.

With reference to the last paragraph of that Memorandum the Government of Finland wish to restate that they do realize that Finland has to establish satisfactory relations with the U.S.S.R.

In order to show the dangers, difficulties and obstacles encountered by the Government of Finland in their endeavours to maintain peaceful relations with the Soviet Government, the Memorandum of the Finnish Government dated February 8th also stated the views of the Government of Finland as to the policy towards Finland pursued by the Soviet Government since November 30, 1939. In this connection the Government of Finland also venture to express once more their conviction that in 1939, and thereafter, the Finnish nation was threatened by annihilation. In view of what her people has had to go through, Finland must when planning her future look for sufficient security. The Government of Finland repeat that sofar nothing has come to their knowledge that would seem to indicate a change in the Soviet Government's attitude to Finland.

The Government of Finland, for whom the paramount consideration always must be how best to safeguard the freedom of their country and people and the maintenance of their democratic institutions, should be grateful for the views of the American Government in the matter.

Finally, the Government of Finland wish to put on record their sincere endeavours to maintain the friendly relations between Finland and all other powers. For the United States the Finnish people are inspired by feelings of real friendship.

Washington, D.C., March 23rd, 1943.

Korjattu teksti.

Text of Memorandum dated March 23, 1943,
amended according to later information
from Helsinki.

M E M O R A N D U M.

Under instructions of the Government of Finland the Legation of Finland has the honour to bring forth the following.

The recently appointed Government of Finland have carefully considered the Memorandum handed on the 13th of February last by the Department of State to Mr. Procopé.

With reference to the last paragraph of that Memorandum the Government of Finland wish to restate that they do realize that Finland has to establish satisfactory relations with the U.S.S.R.

In order to show the dangers, difficulties and obstacles encountered by the Government of Finland in their endeavours to maintain peaceful relations with the Soviet Government, the Memorandum of the Finnish Government dated February 8th also stated the views of the Government of Finland as to the policy towards Finland pursued by the Soviet Government since November 30, 1939. In this connection the Government of Finland also venture to express once more their conviction that in 1939, and thereafter, the Finnish nation was threatened by annihilation. In view of what her people has had to go through, Finland must when planning her future look for sufficient security. The Government of Finland repeat that sofar nothing has come to their knowledge that would seem to indicate a change in the Soviet Government's attitude to Finland.

The Government of Finland, for whom the paramount consideration always must be how best to safeguard the freedom of their country and people and the maintenance of their democratic institutions, should be grateful for the views of the American Government in the matter.

Finally, the Government of Finland wish to put on record their sincere endeavours to maintain the friendly relations between Finland and all other powers. For the United States the Finnish people, believing in the high moral principles of the American people, are inspired by feelings of real friendship.

Washington,D.C., March 23rd, 1943.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C8

ASIA:

Washingtonissa olevan Lähetystön rap.-kio C8

Ministeri Procopé.

1/5-43

5000—8—42 3785.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 18.

Washingtoni ssa 1 p:nä touko kuuta 19 43.

Asia: Suomen-Yhdysvaltain väliset suhteet. USA:n aloite, joka tarkoittaa kontaktia Suomen ja Venäjän välillä.

159 464 Sal. 43
29/12-45
5 68

Yhteenveto:

Osaksi State Departmentista, osaksi sähkeillä Ulkoasiainministeriöltä sain tietää Yhdysvaltain alotteesta kontaktin aikaansaamiseksi Suomen ja Venäjän välillä kuin myös Ministeri Ramsayn tämän johdosta Mr. McClintockille osoittamasta yksityiskirjeestä, jota Mr. Welles piti asiallisena ja ystävällisenä. Omasta puolestani lähetin salasähkeellä № 298 lausuntoni asiassa Ministeriölle. Huhtikuun 10 päivänä tuli tieto Suomesta, että McClintockin esitykseen oli annettu negatiivinen vastaus, jonka hallitus yksimielisesti oli hyväksynyt. Tämän jälkeen ei ollut yllätyksenä, että pääsiäisviikolla Amerikan lähetystö Helsingissä supistettiin.

* *
*

Saatuani, kuten raportissa № 16 mainitaan, tiedon siitä, että Mr. McClintock maaliskuun 20 päivänä Helsingissä oli jättänyt Ministeri Ramsaylle uuden memorandumin ja Mr. Wellesin kerrottua minulle tämän memorandumin pääasiallisen sisällön saimme salasähkeen Helsingistä missä memorandumin teksti meille tiedoitettiin. Tästä sähkeestä oli kuitenkin

JAKELUOHJE:

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

hyvin vaikeata päästä selville, koska oli uusi salakieli otettu käytäntöön ja ilmeisesti Helsingissä sen sovelluttamisessa tapahtunut erinäisiä virheitä. Mr. Wellesin erikoismääräyksestä luki kuitenkin Mr. Higgs minulle memorandumin tekstin. Tämä teksti semmoisena kuin se täten meidän tietoomme tuli oheenliitetään (Liite I). Samassa Ulkoasiainministeriön sähkeessä missä memorandumi tiedoitettiin oli myöskin ilmoitus Ulkoasiainministeri Ramsayn kirjeestä Mr. McClintockille maaliskuun 24 päivältä, missä sähkeen mukaan Ministeri Ramsay oli sanonut:

> "I am very grateful for the benevolent communication of the Secretary of State which you conveyed to me on March 24. I highly appreciate this token of good will of the American Government and the American people which have long been manifest to the Finnish people and in which they believe.
> For the consideration of the proposal contained in the communication of the Secretary of State it would be of utmost importance to me to receive any available information in possession of the American Government as to the basis on which the suggested conversation would be initiated."

Kun pari päivää myöhemmin maaliskuun 29 päivänä kävin Mr. Wellesin luona norjalaisia metsätyöläisiä koskevassa asiassa kertoi Mr. Welles minulle yllämainitusta Ministeri Ramsayn kirjeestä Mr. McClintockille, mistä hän ilmeisesti oli tyytyväinen ja mistä hän sanoi, että se oli asiallinen ja ystävällinen. Hän myöskin lausui olevansa optimistinen Yhdysvaltain tekemään alotteeseen nähden vaikka sain käsityksen, että hän luuli Suomen olevan valmiin hyvin koviin ehtoihin saadakseen rauhan. Minä tämän johdosta vain huomautin, etten tunne hallitukseni suunnitelmia, mutta että ymmärtääkseni on kaksi seikkaa, johon Suomi ei missään tapauksessa voi suostua: venäläisten joukkojen ei voida sallia maahan tulla eikä voida venäläisille luovuttaa paikkoja maassamme. Welles näkyi ymmärtävän tämän.

Omasta puolestani lähetin sähkeessä N:o 298 lausuntoni McClintockin memorandumin johdosta erinäisin varaumin ja ehdoin suositellen ainakin periaatteessa myönteistä vastausta.

Welles lupasi edellämainitussa keskustelussa, että hän ilmoittaisi minulle heti kun USA olisi valmis vastaamaan Ministeri Ramsayn kirjeeseen McClintockille. Mitään semmoista ilmoitusta en kuitenkaan saanut. Sitä vastoin tuli huhtikuun 10 päivänä iltamyöhään sähkösanomilla 192, 193 ja 194 tieto Suomesta asiain kehityksestä. McClintock oli vastannut Ministeri Ramsayn kirjeeseen aivan tyhjästi ilmoittamalla, että USA pelkästään oli tahtonut auttaa kohtaktin luomisessa, minkä jälkeen vielä samana päivänä eli huhtikuun 10 päivänä hallituksen vastaus oli toimitettu McClintockille. Vastauksen teksti oheenliitetään (Liite II). Sähkösanomissa tehostettiin, että hallitus oli yksimielinen vastauksen takana.

Joku aika myöhemmin kävin muissa asioissa State Departmentissa Mr. Higgsin luona, mistä keskustelusta silloin tein seuraavat muistiinpanot:

"14.4.43. Kävin State Departmentissa Mr. Higgsin luona alustavasti, ennenkuin huomenna päätsen Mr. Athertonin puheille, ilmoittaakseni, että norjalaiset metsätyöläiset ovat lopettaneet työnsä ja lähtevät tällä viikolla kaikki maasta.

Kun olimme tästä keskustelleet kysyi Higgs tunsinko minä Ramsayn vastauksen McClintockin maaliskuun 20 päivänä tekemään esitykseen, mihin minä vastasin, että tiesin, että vastaus oli

annettu ja tunsin sen suurin piirtein, vaikken kaikkia detaljeja myöten, minkä jälkeen Higgs minulle luki Helsingistä tulleen vastauksen sisältävän tekstin. Sanoin ymmärtäväni, että tässä yhteydessä oli ollut Helsingissä keskusteluja, vaikken minä niistä ollut informoitu. Higgs sanoi, etteivät keskustelut, mikäli semmoisia oli ollut, olleet mitään muuttaneet siihen, mitä itse memorandumissa sanottiin ja mikä Higgsin mielestä merkitsi, että kysymys keskusteluista Suomen ja Venäjän välillä oli lopullisesti rauennut, "was off". Higgs myöskin mainitsi mitä McClintockin vastaus Ramsayn kirjeeseen maaliskuun 24 päivältä oli sisältänyt ja sanoi, että huolimatta tästä ajatuksenvaihdosta olisi hänen ymmärtääkseen Suomen vastaus McClintockin ensimmäiseen esitykseen ollut sama kuin se nyt tuli olemaan. Joskin Yhdysvallat voisivat tavalla tahi toisella vastata positiivisesti siihen kysymykseen, jonka Suomi memorandumissa 23.3. oli esittänyt, nimittäin voiko USA lausua jotain, joka viittasi siihen, että Venäjä on muuttanut suhtautumista Suomeen, niin olisi sittenkin tulos aivan sama, nimittäin Suomi ei ryhtyisi mihinkään rauhankeskusteluihin.

Higgs kysyi myöskin tiesinkö minä mitään Saksan sekaantumisesta asiaan, mihin minä vastasin, etten mitään semmoista ollut kuullut ja että otaksuin, ettei semmoista ollut ollut, mihin Higgs vastasi, että State Departmentin tietojen mukaan Saksan ministeri Blücher oli ollut suuttunut "indignant" Ramsayn kirjeestä maaliskuun 24 päivältä ja

että niin hyvin Ramsay kuin Blücher oli tällä välin käynyt Berlinissä.

Higgs, joka sangen avoimesti kertoi kaiken ylläolevan, ei ollut erikoisesti epäystävällinen sävyltään."

Kun seuraavana päivänä eräässä toisessa asiassa olin Athertonin luona kiittäen siitä, että Higgs oli minulle tiedoittanut Suomen hallituksen memorandumin tekstin, panin merkille, ettei Atherton mitään itse asiaan lausunut.

Sitä vastoin tuli kiirastorstaina 22.4.43 illalla sähkösanoma siitä, että suurin osa Yhdysvaltain Helsingin lähetystön henkilökunnasta oli siirtynyt Tukholmaan. Lehdissä seuraavana päivänä sanottiin, että tämä oli hallinnollinen toimenpide ja kun kävin Athertonin luona samana päivänä eli huhtikuun 23 päivänä vältti hän täydellisesti mitään asiasta lausumasta, sanoen vain, että McClintock oli saanut määräyksen supistaa henkilökuntaansa. Koetin tämän jälkeen useamman kerran päästä State Departmentin korkeimpien virkamiesten puheille. Mr. Hull antoi sihteerinsä kautta ilmoittaa, ettei hän voinut ottaa minua vastaan. Mr. Welles oli matkoilla Presidentin kanssa ja Mr. Berle ja Mr. Atherton olivat päivä päivältä joko varattuja taikka sairaina. Tämä välien ilmeinen huononeminen, jota sähkeissä kotiin olin ennustanut siinä tapauksessa, että Hallitukseni vastaus McClintockin tekemään esitykseen olisi kielteinen, oli sangen suurena vastakohtana sille suhteelliselle myötämielisyydelle, joka viime kuukausina oli vallinnut Suomeen nähden ja jota oli meille osoitettu edellisinä viikkoina m.m. siten, että meidän matkalupamme yleensä oli hyväksytty ja esim. myös siten, että laivastoministeri Knox henkilökoh-

taisesti oli ottanut minut ja lähetystön uuden laivastoasiamiehen komentaja Gröndahlin vastaan, mikä oli kohteliaisuus, joka meni pitemmälle kuin mitä täkäläisen protokollan mukaan on sääntönä.

Vihdoin viimein pääsin kuitenkin toukokuun ensimmäisenä päivänä Mr. Wellesin puheille, mistä toisessa raportissa teen selkoa.

Hj. T. Procopé

Lähettiläs

Liite I.

The Secretary of State has requested the American Chargé d'Affaires in Helsinki to recall to the Finnish Foreign Minister that the American Government has received no communication from him in the question of whether the Finnish Government intends to continue the policy of collaboration with the enemies of the United States.

The importance and urgency of this matter have impelled the Secretary of State to express his view that the Finnish Government would be well advised at this time to inform him if it would be disposed to accept the good offices of the American Government for the purpose of establishing contact between the Finnish Government and the Government of the USSR with a view to initiation of conversations between them for cessation of hostilities and restoration of peace.

The Secretary of State feels that the moment is appropriate for the Finnish Government to give him a definitive indication of its view on this proposal. Following the establishment of a new Government in Helsinki Hull considers it necessary to know without equivocation whether the Finnish Government has sufficient reliance on the good will of the American Government and people toward the people of Finland to warrant the American Government rendering this assistance.

The Secretary of State adds that he is convinced that the Finnish Government should give most careful consideration to the possibility

that no further opportunity is likely to arise for such a display of good will and interest in behalf of the people of Finland in the event that his present proposal does not commend itself to the Finnish Government.

The Secretary of State requests an answer from the Finnish Foreign Minister at the earliest possible date.

Liite II.

The Finnish Government have carefully considered the memorandum of the United States legation of March 20.

The Finnish Government have not been able to find any indication nor have they received any information tending to prove that the initiation of the suggested conversations with the USSR government would in the prevailing circumstances lead to lasting guarantees for the future of Finland for which Finland is fighting with great sacrifices since 1939. The Finnish people have therefore no other way than to continue their war of defence until the maintenance of the independence, freedom and democratic institutions of Finland is safeguarded and the menace to Finland has been removed. Consequently the Finnish Government is not in a position to enter into the suggested conversations.

Appreciating the good will of the American Government towards Finland the Finnish Government wish to reassure the American Government that it is their sincere desire to maintain the friendly relations between Finland and the United States.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 8

ASIA:

Washingtonissa olevan Lähetystön rap. n:o 69.

Ministeri Procopé

1/5-43

5000—8—42 3785.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 19.

Washingtoni ssa 1 p:nä touko kuuta 1943.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
159 464 Sal. 43
29/12-45
5 C8

Asia: Suomen-Yhdysvaltain väliset suhteet.

Keskustelu Sumner Wellesin kanssa 1.5.43.

Yhteenveto:

Keskustelu henkilökohtaisesti ystävällinen, asiallisesti varsin vakava ikäänkuin Welles olisi tahtonut valmistaa minut välien katkaisemiseen. Mahdollista hänellä muitakin minun henkilökohtaista asemaani koskevia tarkoituksia.- Keskusteltuamme eräistä muista seikoista Welles lausui Helsingin lähetystön supistamisesta puhuessamme, että Suomen vastaus McClintockin memorandumiin maaliskuun 20 päivältä oli johtunut Saksan painostuksesta; Yhdysvaltain hallitus on yhä enemmän vakuuttunut siitä, ettei Suomen hallitus ole "a free agent for Finland" vaan toimii "under duress". Torjuin väitteen, ettei hallitukseni maamme vapaa edustaja tai että se olisi tehnyt päätöksensä Saksan painostuksesta. Huomautin, että Hull jo syksyllä 1941 oli väittänyt, ettei Suomen hallitus enää vapaa; sen jälkeen ei mitään muuttunut antaen aihetta muuttuneeseen kannanottoon Yhdysvaltain puolelta. Muistutin myöskin, että Suomen hallitus, niin hyvin vanha kuin uusi, oli mitä selvimmin korostanut haluaan hyviin suhteisiin Yhdysvaltojen kanssa. Viittasin myöskin siihen, että Yhdysvaltain politiikka voi antaa Suomen kansalle käsityksen, ettei maatamme ymmärretä, vaan hylätään, mistä voi olla seurauksia, joita ei ole toivottu, minkä ohella vielä korostin Suomen moraalisesti erittäin vahvaa asemaa.- Welles vain toisti aikaisemmin keskustelussa lausumansa. Keskustelu päättyi varsin vakavaan sävyyn.

x x

x

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 1: A 4

Pääsin iltapäivällä klo 5 ja 6 välillä Wellesin puheille. Keskustelu kesti lähes tunnin. Welles oli henkilökohtaisesti ystävällinen ehkä enemmän kuin tavallisesti, mutta samalla erittäin vakava. Koko hänen esiintymisensä ja jokainen lausuntonsa korosti tilanteen vakavuutta ja henkilökohtaisesti oli ikäänkuin hän olisi tahtonut sanoa, että tämä keskustelumme oli valmistelua lopullisille jäähyväisille. On tietysti mahdollista, että hän vain näytteli määrättyä osaa pelottaakseen minua, mutta en ole taipuvainen sitä uskomaan. Pikemmin pitäisin mahdollisena, että hänellä oli mielessä eräitä suunnitelmia tai taka-ajatuksia, mikäli koskee minun henkilökohtaista asennettani, jos lopullinen välien rikkominen Suomen ja Yhdysvaltain välillä tapahtuu. Olkoon ehkä niin, vähintäkään rohkaisua ei hän minulta tässä suhteessa saanut.

Keskustelu alkoi sillä, että minä, Wellesin lausuttua valittelunsa, että hän oli antanut minun odottaa ennenkuin otti vastaan, sanoin aikanaan pyytäneeni puheillepääsyä kertoakseni m.m. norjalaisia ja puolalaisia metsätyöläisiä koskevista asioista, mistä nyt toistin Wellesille, mitä aikaisemmin olin Euroopan jaostolla kertonut. Selostin myöskin I.K.L. puolueen kyselyn juutalaisasiassa ja Ministeri Ehrnroothin vastauksen semmoisena kuin asia oli meille tiedoitettu radioteitse 21.4.43. Oli minusta tärkeätä vieläkin kerran saada tehostettua Suomen muuttumatonta kantaa juutalaisiin ja muukalaisiin nähden. Koska tiesin, että Hullin sanomalehtikonferenssissa oli ollut puhetta Ajan Suunnan äskeisestä kirjoituk-

sesta, missä käsiteltiin Japanin ampumain amerikkalaisten lentäjäin asiata ja tavallaan asetuttiin puolustamaan japanilaisten menettelyä, otin tämänkin asian puheeksi selostaen sen Ulkoasiainministeriön sähkeen № 229 mukaan ja huomauttaen Ajan Suunnan ja I.K.L. puolueen asemasta Suomen julkisessa elämässä.

Huomautettuani, ettei minulla ollut Hallitukseltani ohjeita tehdä mitään erikoisesityksiä taikka keskustella erikoisasioista, ja että näin ollen puhuin lähinnä vain omasta puolestani, sanoin, että tietenkin olisin kiinnostunut saadessani kuulla, kuinka viimeistä kehitystä Suomen ja Yhdysvaltain suhteissa - lähinnä Helsingin lähetystön supistamista - olisi tulkittava.

Huomautettuaan, että itse oli poissa kun tähän toimenpiteeseen ryhdyttiin, sanoi Welles, viitaten Ramsayn äskeiseen käyntiin Berlinissä, että Suomen hallituksen vastaus McClintockin 20.3.43 jättämään, kontaktin luomista Suomen ja Venäjän välillä rauhantarkoituksessa tarkoittavaan noottiin, ilmeisesti oli yhteydessä Ramsayn sanotun käynnin kanssa ja johtui Saksan harjoittamasta painostuksesta. Yhdysvaltain hallitus - sanoi Welles - on tullut yhä enemmän vakuuttuneeksi, ettei Suomen hallitus ole Suomen kansan vapaa edustaja,"not a free agent" vaan että se toimii "under duress".

Minä huomautin, että Ramsayn käynti Berlinissä oli varsin luonnollinen, sen jälkeen kun hänestä oli tullut ulkoasiainministeri ja katsoen siihen, että Suomi ja Saksa kumpikin taistelee Venäjää vastaan "in cobelligerency". Torjuin jyrkästi väitteet, ettei hallitukseni olisi vapaa ja että sen vastaus McClintockin noottiin olisi johtunut Saksan painostuksesta. Huomautin myös, että

McClintockin vastaus Ramsayn kirjeeseen 24.3.43 ei ollut antanut mitään vastausta Suomen hallituksen kysymykseen, millä pohjalla kontakti tapahtuisi. Lisäsin, että Venäjän noudattama menettely oli pakottanut maamme sotaan ja pakoitti yhä jatkettuun taisteluun, jonka loppua me kaikki toivoisimme. Äskeiset tapahtumat Puolan ja Venäjän välillä olivat osoittaneet hallitukseni omaksuman johdonmukaisen ja muuttumattoman kannan oikeutusta.

Tähän Welles huomautti, että varsinainen kysymys oli siinä, ettei Suomi pystynyt irtautumaan Yhdysvaltain vihollisesta, eikä katsonut voivansa ryhtyä kontaktiin Venäjän kanssa, vaan toimi Saksan ohjeiden mukaan.

Tähän minä huomautin, että Hull jo syksyllä 1941 oli väittänyt, ettei Suomi ulkopoliittisessa toiminnassaan ollut vapaa. Yhtä perusteeton kuin silloin oli edelleen tämä väite. Suomen sotilaalliset linjat eivät ole syksystä 1941 muuttuneet; politiikkamme on sama ja niin hyvin entinen kuin nykyinen hallitus oli mitä selvimmin tehostanut haluaan hyviin suhteisiin Yhdysvaltain kanssa.

Welles vain toisti väitteensä Suomen hallituksen puuttuvasta toimintavapaudesta, huomauttaen, että USA nyt olisi voinut tehdä enemmän Suomen hyväksi kuin koskaan. Miksi ja miten hän sanonut, mutta selvä oli, että semmoinen apu ja tuki ei enään tulisi kysymykseen.

Huomautin, että Yhdysvaltain politiikka antaa kansallemme käsityksen, ettei maatamme ymmärretä, vaan että meidät hylätään. Tästä voi olla seurauksia, joita ei suinkaan toivottu. Viittasin siihen, että voidaan tällä tavoin suoraan työntää Suomi akselin helmaan nykyisestä erikoisasemastaan. Tehostin

myös Suomen varsin vahvaa moraalista asemaa: jos Suomi tekisi erirauhan Venäjän kanssa, olisi tämä epäilemättä suuri moraalinen voitto Yhdyskansoille ja vaikutus siitä Euroopassa suuri. Päinvastoin olisi toiselle leirille huomattava moraalinen voitto merkityksellisine vaikutuksineen Euroopassa, jos Suomi näkisi itsensä pakotetuksi ryhtyä lähempään yhteyteen tämän leirin kanssa.

Welles tietenkään ei sanonut mikä ensi askel Yhdysvaltain puolelta tulisi olemaan, mutta hän ei myöskään kuten aikaisemmin viime syksynä ja talvena tehostanut, ettei mitään muutosta sattuisi, ellei Suomi antaisi siihen aihetta. Sain käsityksen, että hän ei ainoastaan tahtonut tehostaa tilanteen vakavuutta, vaan myöskin että hän suoraan tahtoi valmistaa minua siihen, että välien rikkominen on tulossa. Hän lupasi kuitenkin ilmoittaa minulle jos jotain uutta sattuisi ja sanoi nimenomaan että huoleti voisin käydä New Yorkissa lääkärieni luona. Kun läksin pois ja Welles hyvin ystävällisesti saattoi minut ovelle, hän sanoi:"toivon että piankin saisimme jälleen tavata onnellisemmissa olosuhteissa kuin nyt."

Hj. J. Procopé

Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C

ASIA:

Washingtonista olevan Lähetyksen Rap. n:o 20.

Ministeri Procopé

25/6 -43

5000—8—42 3785.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1522/86

Washingtoni SSA 26 P:NÄ kesä KUUTA 19 43

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Washingtonin lähetystön raportti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
No 160 / 464 Sal. 43
29/12-45
KYHMÄ 5 | OSASTO 68 | ASIA

Lähetystö täten kunnioittavimmin toimittaa Ministeriölle raporttinsa № 20, 25,6.43:"Keskusteluja State Departmentissa".

Lähettiläs

UE 3: A 4.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 20.

Washingtoni ssa 25 p:nä kesä kuuta 1943.

Asia: Keskusteluja State Departmentissa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
160 / 464 Sal. 43
29/12-45
5 | OSASTO C8 | ASIA

Yhteenveto:

Tein suullisen huomautuksen Mr. Athertonille eräistä Office of War Information nimisen laitoksen Suomea koskevista väitteistä ja johtopäätöksistä. Kun asian pohjana oli kysymys suomalaisesta vapaaehtoispataljoonasta Saksan itärintamalla huomautti Atherton, että pääasia oli muodostettaisiinko pataljoona jälleen.- Mr. Higgs taas väitti, että pataljoonan muodostaminen alusta alkaen oli ollut Suomen neutraliteetin rikkomista, minkä väitteen torjuin. Higgs myös mainitsi, ettei hänen tietääkseen viime aikoina Suomen taholta ole julkisuudessa sotamme erillisyyttä tehostettu.- Keskustelin edelleen Athertonin kanssa eräistä rutiiniasioista.

x x

x

Kävin Euroopan jaoston johtajan Mr. Ray Athertonin puheilla. Onnittelin häntä ensin hänen nimittämisestään ministeriksi Kanadaan, johon hän sanoi siirtyvänsä vasta aikana, jota ei ole vielä lopullisesti määrätty, kuten hänen seuraajaansa ei myöskään vielä ole nimitetty.

Otin puheeksi varsinaisen asiani, joka oli Suomesta saatujen ohjeitten mukaan (kts. meidän sähkeitämme 475, 482, 483, 486 ja 487 sekä Ulkoasiainministeriön sähkeitä 291, 293, 300 ja 302) tehdä huomautus sen johdosta, että

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 1: A 4

Office of War Information Eteenpäin lehdessä olleen tiedon mukaan olisi erässä yleiskatsauksessa, viitaten Saksan itärintamalla olleittein suomalaisten vapaaehtoisten kotiuttamiseen, tehnyt johtopäätöksen, että Suomen sota ei ole erillinen, sekä väittänyt, että Suomi olisi kieltänyt, että Saksan itärintamalla oli Suomen sotilaita. Esitin huomautuksen suullisesti oheenliitetyn Aide-Memoiren mukaan, josta jätin Athertonille jäljennöksen. (Liite "Aide - 25.6.43".)

Toistaessani, että antaisin arvoa sille, jos saisin tietää onko Office of War Information todellakin levittänyt tämäntapaisen yleiskatsauksen, vastasi Atherton kehoittamalla minua kääntymään suoraan sanotun laitoksen puoleen, State Departmentilla kun ei ole mitään kontrollia siihen mitä tämä laitos levittää.

Atherton lausui muuten, että hänen mielestään pääkysymys ei ollut siitä, mitä O.W.I. ehkä oli lausunut, vaan siitä, sallitaanko Suomessa jälleen muodostaa vapaaehtoispataljoona Saksan sotajoukkojen parissa taistelevaksi.

Mr. Higgs, jonka kanssa myöhemmin asiasta puhuin, toisti Athertonin viimeksi mainitun väitteen ja kertoi, että Herra Ulkoasiainministeri Ramsay oli Mr. McClintockille sanonut, että pyritään neuvotteluilla pataljoonan likvidoimiseen, mutta että kuitenkin nyt sallitaan jälleen värväystä. Higgs huomautti, että tämä oli varsin vakava asia niinkuin yleensä pataljoonan muodostaminen alusta alkaen oli ollut Suomen neutraliteetin rikkomista, koska oli sallittu toimenpanna värväys Suomessa. Vältyin lähemmin keskustelemasta itse pääasiasta; huomautin vain, että asia itsessään on sangen vähä-

pätöinen, jollei siitä tahdota tehdä suurta numeroa, ja viittasin siihen, että Ministeri Ramsay tietääkseni oli asian perinpohjin selittänyt Mr. McClintockille. Sain kuitenkin keskustelun kuluessa parisen kertaa, semminkin sen jälkeen kuin Schoenfeld oli yhtynyt keskusteluun, tilaisuuden torjua väitteen, että neutraliteetin rikkomista olisi tapahtunut.

Keskustelussa Mr. Higgs vielä toisti aikaisemmin joskus ohimennen tekemänsä vihjauksen siitä, että Suomi, ottaen huomioon suhteensa Saksaan, ei viime aikoina ollut julkisuudessa tehostanut sotamme erillisyyttä. Higgs sanoi pari kertaa, ettei tätä erillisyyttä viime aikoina ollut ollenkaan mainittu Suomen lehdissä eikä hallituksen tahi hallituksen jäsenten lausunnoissa.

Kerroin Athertonille eräitten puolalaisten työläisten kotiuttamisesta Ulkoasiainministeriön sähkeen N:o 289 mukaan sekä jätin Athertonille siitä lyhyen Aide-Memoiren (Liite "Puolalaiset").

Kun sittemmin pyysin Athertonilta vähän lähempiä tietoja uudesta kansainvälisestä komiteasta, United Nations Relief and Rehabilitation Committee, joka lehtitiedon mukaan parhaillaan on muodostettavana, sanoi hän, ettei hän siitä mitään lähempää tiennyt, vaan kehoitti minua kääntymään joko Governor Lehmanin amerikkalaisen relief-komitean taikka State Departmentin apulaissihteerin Mr. Achesonin puoleen.

Lopuksi mainitsin Athertonille, että Haverford College oli pyytänyt minua taikka lähetystöni virkailijoita luennoimaan Suomesta Suomi-kurseillaan, johon pyyntöön kuitenkaan en katsonut voivani suostua, koska State Department

oli pyytänyt meitä olemaan harjoittamatta mitään publisiteettia, m.m. esitelmien kautta. Atherton sanoi päätökseni olleen viisaan.

Lähettiläs

Liite "Aide- 25.6.43".

A I D E - M E M O I R E.

The Finnish language daily "Eteenpäin", published in Yonkers, N.Y., carried on June 9th a news survey alleged to have been released by the Office of War Information.

Under Washington dateline with reference to an alleged announcement made by the German Radio Station Zeesen about the return to Finland of the first contingent of Finnish volunteers from the Eastern German front, the survey

1) drew the conclusion that this statement refutes the assertion of the Finnish Government that Finland is waging a war entirely separate from the great war and

2) pretended that Finland has denied that Finns have been fighting in the ranks of the German army on the Eastern front.

The Finnish Minister said that he would be very appreciative for an information if the above mentioned statements published by the "Eteenpäin" have really been issued by the Office of War Information as an official American Government institution. In any case the Finnish Minister wanted to make a few comments.

The fact -- said the Minister -- that a contingent of Finnish volunteers, who at the time had enlisted in the German armed forces as private individuals quite irrespective of the renewed defensive fight into which Finland later had been forced, had now returned to Finland, did not lend itself to any such conclusions or assertions as mentioned above.

The Minister drew the attention to the fact that the conclusion attributed to the Office of War Information concerning the character of Finland's fight did not correspond to the repeated most authoritative Finnish statements nor did it conform to the factual circumstances.

Furthermore the Minister particularly pointed out that the alleged Office of War Information statement about Finnish soldiers in the German army was false and misleading; the Finnish Government had never concealed nor denied that already prior to the renewed Soviet attack on Finland in June 1941 a number of Finnish volunteers had joined the German army -- a fact which does not warrant the conclusion or the suggestion that these volunteers were Finnish soldiers under Finnish army command or forming part of the Finnish armed forces. The real facts in this matter had -- said the Minister -- repeatedly been pointed out in different ways.

June 25, 1943.

Excerpts from
Translation from "Eteenpäin" - June 9, 1943.

Criticism of Nazi-Germany is not permitted
in Finland

O W I News Survey

German announcement refutes the Finnish statement that Finland is fighting a war of her own.

Washington -- The German radio Zeesen reported to the Finns on the 28th of May that the first Finnish volunteer contingent has completed its term of service on the Eastern front and will soon return home to Finland.

The above-mentioned announcement refutes the Finnish Government's statement that Finland is fighting a war entirely separate from the great war. Finland has also labeled as false the statement that Finnish soldiers had been fighting in the German army ranks on the Eastern front.

Liite "Puolalaiset"

A I D E - M E M O I R E

The Finnish Minister, referring to previous conversations concerning Polish workmen in Finland, informed that on the 9th of this month 96 homesick Polish workmen either really ill or else unfit for work, had returned to their country. There are left in Finland 110 Polish workmen and furthermore there are 91 Ukrainians.

June 25, 1943.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: Cd

ASIA:

Washingtonissa olevan Lähetystön rap. no 21.
Ministeri Procopé.

30/6-43

5000—8—42 3785.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1545/87

Washingtoni SSA 7 P:NÄ heinä KUUTA 19 43.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Washingtonin lähetystön raportit.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
161 464 Sal. 43
29/12-45
5 68

Lähetystö täten kunnioittavimmin toimittaa Ministeriölle raporttinsa № 21, 30.6.43 "Työselkkaukset Yhdysvalloissa".

Lähettiläs

UE 3: A 4.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 21.

Washingtoni ssa 30. p:nä kesä kuuta 1943.

161 464 Sal. 43
29/12-45
5 68

Asia: Työselkkauksat Yhdysvalloissa.

Yhteenveto:

Raportissa annetaan lyhyt selonteko tilanteesta työmarkkinoilla, mistä sähkösanomassa N:o 504 ilmoitettiin kotiin.

* * *

Vallitsevat olot tekevät erittäin vaikeaksi raportoida asioista, joiden tutkiminen ja esittäminen vaatisi pitkiä kirjoituksia. Olen senvuoksi rajoittunut sähköttämään sekä kirjoittamaan raportteja pääasiallisesti vain Suomea välittömästi koskevista asioista. Tähän on minusta sitä enemmän syytä, koska raportoiminen sähketeitse käy ylen kalliiksi, ja koska muut raportit jäävät lähetystöön odottamaan tilaisuutta lähettää ne kotiin, mikä tilaisuus on aivan epämääräisen tulevaisuuden varassa.

Edelläolevan vuoksi en ole myöskään raportoinut detaljeja työselkkauksista ja oloista työalalla täällä, vaikka olen mahdollisuuksieni mukaan koettanut näitä asioita niin hyvin lehtien kuin yksityiskeskustelujen kautta seurata. Näin muodostamani käsityksen perusteella lähetin tänään kotiin sähkösanoman, missä selostin tilannetta mikäli minä varsin rajoitetusta näköpiiristäni täällä voin sitä arvostella. Kun sanon, että näköpiirini täällä on rajoitettu, tarkoitan sillä, että pakostakin

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 1: A 4

Washingtonista käsin yleensä on vaikeata tilannetta maassa seurata ja arvostella, ja että vaikeudet ovat monin verroin suuremmat, kun ollaan siinä jossain määrin isoloidussa asemassa, missä lähetystöni nykyään on.

Tahdoin ensinnäkin huomauttaa, että mikäli tähänäisistä lehdistä olen nähnyt, liioitellaan suuresti erinäisissä piireissä Euroopassa tähänäisen kaivoslakon ja muitten työselkkausten ja rotuselkkausten merkitystä. Ne voivat kylläkin oireina olla varsin tärkeitä, mutta niiden välitön käytännöllinen merkitys ei ymmärtäkseni ole toistaiseksi kovin suuri. Osa kaivostyöläisistä on kylläkin vielä tätä kirjoitettaessa lakossa, mutta odotetaan verrattain pian palaavan työhön. Uusi kaivoslakko on syksyllä sangen mahdollinen ja muita sporaadisia työselkkauksia on ehkä tulossa, koska palkat monilla aloilla eivät ole vielä nousseet saman verran kuin hintataso -- mainitsen esim., että viralisten tietojen mukaan elintarpeitten hinnat verrattuina hintoihin elokuussa 1939 ovat kohonneet 50 prosentilla. On varsin vaikeata sanoa, missä määrin tähänastiset työselkkaukset ovat käytännöllisesti vaikuttaneet tuotantoon. On tietysti ilmeistä, että ne ovat jossain määrin sitä haitanneet, mutta luulisin kuitenkin sangen suurella varmuudella voitavan sanoa, että ne eivät toistaiseksi ole ainakaan sanottavasti vaikuttaneet Yhdysvaltain sotaponnistuksiin.

Työmarkkinoista ja hintatasosta voitaisiin tietysti teoksia kirjoittaa, mutta koska kaikki selostukset saavat vain historiallista arvoa mikäli niitä ei sähkötetä kotiin, rajoitun tässä yhteydessä ylläolevaan.

Hyl. T. Procopé

Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 8

ASIA:

Washingtonissa olevan Lähetystön rap. n:o 22.

Ministeri Procopé.

7/7 - 43

15 000—10—44 5181.

ULKOASIAIN
162 464 Sal. 43
29/12-45
OSA
5 68

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1560/88

Washingtoni SSA 7 P:NÄ heinä KUUTA 19 43.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Washingtonin lähetystön raportit.

Lähetystö täten kunnioittavimmin toimittaa Ministeriölle raporttinsa N:o 22, 7.7.43 "Suomen-Yhdysvaltain suhteet. Keskustelu Mr. Higgsin kanssa 7.7.43."

Lähettiläs

UE 8: A 4.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 22.

Washingtoni ssa 7 p:nä heinä kuuta 1943.

162 464 Sal. 43
28/12-45
5 68

Asia: Suomen - Yhdysvaltain suhteet.
Keskustelu Mr. Higgsin kanssa 7.7.43.

Yhteenveto.

Keskustelin muitten asiain ohella Higgsin kanssa SS-pataljoonasta ja annoin ymmärtää, että se hajoitetaan. Lopullinen tieto siitä tahdoin saattaa jollekin korkeammalle State Departmentin virkamiehelle. Higgs suhtautui sangen ynseästi koko kysymykseen, huomauttaen, että joka tapauksessa suomalaisia oli ollut vihatuissa SS-joukoissa.- Samaten Higgs suhtautui verrattain ylimielisesti uuteen amerikkalais-suomalaiseen yhdistykseen. Higgs huomautti, että on sangen myöhäistä Suomen nyt muuttaa mieltään. - Higgs huomautti uudelleen, ettei Suomen lehdissä enää puhuta suoraan Suomen sodan erillisyydestä, ei ainakaan suoranaista sanontatapaa käyttämällä.

x- x

x

Kävin Higgsin luona näyttämässä hänelle Consolidated News Features Inc. nimisestä toiminimestä saamani kirjeen, missä pyydetään erinäisiä kirjallisia henkilötietoja pääministeri Linkomiehestä. Kysymykseeni vahvisti Higgs, että me voimme tämmöisiä tietoja lähettää.

Otin sen jälkeen puheeksi Ulkoasiainministeriön sähkösanomassa

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 1: A 4

№ 323 mainitun, Lontoon radion välittämän amerikkalaisen suomenkielisen lähetyksen, missä oli sanottu, että suomalaiseen SS-pataljoonaan uudelleen värvättäville on luvattu, ettei heitä käytetä taisteluissa itärintamalla, mistä laajalluksessa oli tehty päätelmä, että pataljoona käytettäisiin suoraan ja yksinomaan natsismin hyväksi. Sanoin Higgsille, että, kuten hänen pitäisi tietää, on totuus aivan päinvastainen. Pataljoona on käytetty ja tarkoitettu käytettäväksi vain itärintamalla. Tähän Higgs sangen ynseästi lausui, että käytettäköön sitä missä tahansa, suomalaisia on joka tapauksessa liittynyt SS-joukkoihin, joita kaikkialla maailmassa pidetään pahimpina sortajajoukkoina. Kysyin Higgsiltä eikö hän ollut McClintockilta saanut tietoja, jotka vahvistivat mitä aikaisemmin olin maininnut pyrkimyksestä likvidoida pataljoona. Higgs vastasi, ettei hän mitään muuta tietoa saanut kuin sitä, että neuvotellaan uusvärväyksestä erinäisin poikkeuksin. Tähän minä huomautin, että ymmärtäkseni pataljoona lopullisesti likvidoidaan. En tahtonut tätä tietoa lopullisesti Higgsille antaa, koska halusin käyttää sitä keskusteluissa korkeampien virkamiesten kanssa. Hyvin tunnusmerkillinen oli kuitenkin Higgsin huomautus, että tulkoon pataljoona likvidoiduksi vai ei, tosiseikkana pysyy kuitenkin että suomalaisia on ollut Saksan armeijassa. Higgs myöskin keskustelun kuluessa sanoi, että on liian myöhäistä Suomen nyt muuttaa kantansa, Amerikkaan nähden se ei enää nykyoloissa vaikuta.

Kun puhuimme uudesta Helsingissä perustetusta suomalais-amerikkalaisesta yhdistyksestä, lausui Higgs varsin yllmielisesti kummastuksensa siitä, ettei se ollut aikaisemmin syntynyt, mihin minä vastasin, että meillä aina on ollut, kuten Higgs hyvin tietää, amerikkalais-suomalainen

seura Helsingissä, mihin hänkin itse kuului; se ei kylläkään tietääkseni ole hajonnut, kuten sitävastoin vastaavat amerikkalaiset seurat täällä olivat tehneet. Higgs näytti minulle McClintockilta saamansa selostuksen Hufvudstadsbladetin uutta yhdistystä koskevasta kirjoituksesta. Tämän mukaan olisi Hufvudstadsbladet sanonut:"lack of such a Society purporting to develop Finnish-American friendship, was obvious and an almost incomprehensible negligence." Higgs tässä yhteydessä vihjaili siihen, että huolimatta siitä, että nyt amerikkalaissympatia Suomessa pääsi näkyviin, on kuitenkin Mr. Antoni valtiollisen keskuspoliisin päällikkönä yhä varsin vaikutusvaltainen.

Kun lopuksi otin puheeksi Suomen Sosialidemokraatin pääkirjoituksen kesäkuun 27 päivältä, missä uudelleen Suomen politiikan perusluonnetta ja sotamme erikoisasemaa tehostetaan, sanoi Higgs, joka luultavasti tunsi kirjoituksen, että siinähän ei kuitenkaan käytetty sanontatapaa "erillinen sota" (separate war). Vastasin tähän, etten tiennyt käytettiinkö tekstissä tätä sanaa, mutta ettei se asiaan vaikuttanut, koska kirjoituksen koko sävy ja sisältö oli niin selvä, että tarvittaisiin pahaa tahtoa jottei sitä ymmärrettäisi.

Kävin myöskin Hullin yksityiskanslian päällikön Mr. Grayn luona tiedustellakseni koska Hull voisi ottaa vastaan. Gray ilmoitti, että ikävä kyllä Hull ei nyt katsonut olevansa tilaisuudessa järjestämään vastaanottoa, vaan kehoitti minua kääntymään Athertonin tahi Berlen puoleen.

Keskustelusta Higgsin kanssa tein selkoa sähkeissä 515,516 ja 517.

Lähettiläs

ryj. T. Procope

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 8

ASIA:

Washingtonissa olevan lähetystösihteeri 23.

Ministeri Procopé

9/2-43

15 000—10—44 6181.

163 / 465 Sal. 43

29/12-45

5 | 68

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1618/92

Washingtoni SSA 15 P:NÄ heinä KUUTA 19 43.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Washingtonin lähetystön raportit.

Lähetystö täten kunnioittavimmin toimittaa Ministeriölle seuraavat raporttinsa:

№ 23, 9.7.43 "Suomen-Yhdysvaltain suhteet - Keskusteluja State Departmentissa"

№ 24, 13.7.43 "Suomen-Yhdysvaltain väliset suhteet. Sotilasasiamiehen kutsuminen pois."

Hj. J. Procope

Lähettiläs

UE 3: A 4.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 23.

Washingtonissa 9 p:nä heinä kuuta 1943.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
163 / 465 Sal. : 43
29/12-45
5 48

Asia: Suomen-Yhdysvaltain suhteet- Keskusteluja State Departmentissa.(Liittyy raporttiin № 22, 7.7.43)

Yhteenveto:

Kerroin Euroopan osaston päällikölle Mr. Ray Athertonille ja apulaisvaltiosihteerille Mr. Berlelle SS-pataljoonan hajoittamisesta. Molemmat näkyivät olevan tyytyväiset tiedosta.

x x

x

Olin pyytänyt puheillepääsyä Mr. Athertonin luokse 8 päivänä kuluvaa heinäkuuta ja olikin audienssi määrätty tapahtuvaksi sanotun päivän iltapäivällä. Mutta kun tulin State Departmentiin ilmoitettiin minulle tuhansin anteeksipyyntöin, että oli tapahtunut erehdys; Mr. Atherton ei voinutkaan sinä päivänä ottaa minua vastaan eikä ollut valtuuttanut sihteeriään ilmoittamaan minulle audienssista. Olen vakuuttunut, että tässä todellakin oli sattunut erehdys Mr. Athertonin erään tilapäisen sihteerin ymmärtämättömyydestä. Kun seuraavana päivänä kävin Athertonin luona esitti hän henkilökohtaisesti anteeksipyyntönsä.

Minä kerroin käydessäni Athertonin luona n.k. SS-pataljoonan hajoittamisesta, mistä, kuten edellisessä raportissani mainitsin,

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 1: A 4

olin vihjannut Mr. Higgsille. Sanoin Athertonille, että pataljoona lopullisesti hajoitetaan ja että asekuntoiset miehet siirretään Suomen sotajoukkoihin. Mr. Higgs, jonka Atherton oli kutsunut sisään, kysyi tähän merkitsisikö tämä minun tietoni ehkä, että uusi pataljoona hajoitetun tilalle muodostettaisiin, mihin minä vastasin kielteisesti. Atherton oli ilmeisesti tyytyväinen ilmoitukseni johdosta ja antoi Higgsille ohjeen tehdä siitä merkinnän.

Myöhemmin päivällä, käydessäni apulaisvaltiosihteeri Mr. Berlen luona, joka Mr. Sumner Wellesin ollessa lomalla on toinen mies State Departmentissa, puhumassa rahasiirtoasioista käytin tilaisuutta hyväkseni hänellekin kertoakseni pataljoonasta, mistä aikaisemmin useamman kerran hänenkin kanssaan on ollut puhetta. Mainitsin hänelle, niinkuin olin Athertonillekin maininnut, että pataljoonan hajoittaminen oli pitkien neuvottelujen tulos, joihin uusi hallitus jo huhtikuulla, melkein heti astuttuaan virkaansa, oli ryhtynyt. Mr. Berle sanoi hajoittamisesta, että se oli erittäin toivottavaa(highly desirable).

Hj. J. Procopé

Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 8

ASIA:

Washingtonissa olevan Lähetystön kap. n:o 24.
Ministeri Procopé
13/7-43

15 000—10—44 5181.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 24

Washingtoni ssa 13 p:nä heinä kuuta 1943.

Asia: Suomen-Yhdysvaltain väliset suhteet.
Sotilasasiamiehen kutsuminen pois.

163 465 Sal. 43
29/12-45
5 68

Yhteenveto.

Heinäkuun 12 päivänä saapui State Departmentilta memorandumi sotilasasiamiehen ja hänen osastonsa henkilökunnan poiskutsumisesta; Higgs vakuutti yksityisesti, ettei toimenpiteellä ollut poliittista luonnetta ja ettei sitä tultaisi julkisuuteen saattamaan. Seuraavana heinäkuun 13 päivänä Berle virallisesti selitti samaa esittäen syyksi poiskutsumiselle 1) että olosuhteitten logiikka vaatii, ettei pidetä sotilasasiamiehiä, kun Suomi taistelee USA:n liittolaista Venäjää vastaan ja 2) että vastavuoroisuuden perusteella on luonnollista, että Suomen sotilasasiamies lähtee, kun USA on kutsunut sotilas- ja laivastoasiamiehensä Helsingistä.- Berle väittää, että sotilasasiamiehen asema on erikoislaatuinen sodan aikana ja että siis ei voida hänen poiskutsumisestaan tehdä johtopäätöstä siihen tilanteeseen nähden, joka on syntynyt sen johdosta, että Yhdysvalloilla ei ole lähettilästä Helsingissä.-Berle vakuuttaa, että toimenpiteen esittäminen juuri nyt ja muoto, missä se on tapahtunut, ei ollut tarkoitettu nolaukseksi Suomen lähettiläälle eikä erikoisesti epäsuopeuden ilmaisuksi Suomeen nähden.

* * *

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 1: A 4

Maanantaina 12 päivänä kuluvaa heinäkuuta saapui lähetystöön State Departmentilta lähetin tuoma lähetystölle osoitettu kirjekuori, joka sisälsi memorandumin, missä esitettiin, että sotilasasiamies komentaja Gröndahl ja luutnantti Stenbäck sekä kaikki muut Suomen kansalaiset, jotka ovat palveluksessa sotilasasiamiehen toimistossa, mahdollisimman nopeasti kutsuttaisiin pois ja että heidän virallinen toimintansa Yhdysvalloissa heti lopetettaisiin. Viittaamalla siihen, että Yhdysvallat ovat kutsuneet sotilas- ja laivastoasiamiehensä pois Helsingistä, mainittiin syynä demarssiin, ettei näy olevan asianmukaista pohjaa semmoiselle kosketukselle Suomen ja Yhdysvaltain sotavoimien välillä kuin sotilas- ja laivastoasiamiesten vastavuoroinen pitäminen merkitsee.

Sähkötin heti tästä kotiin samalla huomauttamalla, ettei tämmöisestä toimenpiteestä ollut Gröndahlille eikä minulle millään tavoin aikaisemmin vihjailtu. Memorandumi oli päivätty heinäkuun 10 päivänä ja apulaisvaltiosihteeri Mr. Adolf Berlen parafoima. Panen merkille, että käydessäni Berlen luona heinäkuun 9 päivänä (kts. raporttiani № 23, 9.7.43) iltapäivällä Berle ei sanallakaan viitannut siihen, että edellä-olevan memorandumin mainitsema esitys oli tulossa.

Koetin memorandumin saavuttua päästä yhteyteen ainakin Euroopan jaoston päällikön taikka Mr. Berlen kanssa, mutta kumpikaan ei ollut tavattavissa. Berle kuitenkin järjesti vastaanoton seuraavaksi, s.o. täksi päiväksi klo 4,oo. Euroopan jaostolta taas ilmoitettiin minulle, että Mr. Athertonin ollessa lomalla poliittinen tirehtööri Mr. James Dunn toimi jaoston päällikkönä, mutta kun koetin päästä hänen puheilleen, vastattiin, että hän oli jossain komiteatöissä eikä voinut ottaa vastaan näinä päivinä.

Sattumalta tapasi kuitenkin lähetystöneuvos Vahervuori lounaalla maanantaina Mr. Higgsin. Tämä oli silloin sanonut, että p.o. toimenpiteellä ei ollut poliittisluontoista tarkoitusperää ja ettei State Department aikonut saattaa sitä julkisuuteen. Higgs oli edelleen lausunut ihmettelynsä siitä, että asiasta oli minulle ilmoitettu vain lähettämällä memorandumi; hän oli ymmärtänyt, että joku virkamies olisi tullut tuomaan memorandumin minulle samalla selittäen asian ja vakuuttaen, ettei sillä ollut poliittista luonnetta.

Tänään tiistaina heinäkuun 13 päivänä klo 4,oo kävin Berlen luona, jolloin syntyi seuraava keskustelu.

Aloitin keskustelun sanomalla, että viipymättä olin sähköttänyt Hallitukselleni eilen minulle toimitetusta memorandumista ja että, odotellessani kotoa muodolliset ohjeet sotilasasiamiehen ja hänen osastonsa henkilökunnan palauttamisesta olin omalla vastuullani toistaiseksi pidättänyt heidät virallisesta toiminnasta (official activities).

Sanoin tämän jälkeen, että minun oli vaikeata ymmärtää memorandumin perustelut, s.o. ettei ole olemassa "adequate basis for contact between Finnish and American armed forces of the character involved in the further maintenance of Military and Naval Attachés in the capitals of the respective countries."

Pohja kontaktille ei ole muuttunut siitä, kun viime vuonna Yhdysvaltain viranomaiset pitivät varsin tärkeänä lähettää Suomeen sotilas- ja ilma-asiamiehiä, mikä tapahtuikin, eikä semminkään viime huhtikuun alusta, jolloin Laivasto-departementti kaikin mokomin tahtoi saada vakuutuksen laivastoasiamiehen vastaanottamisesta Suomessa, minkä vakuutuksen Suomen viranomaiset antoivat hetkeäkään viipymättä. Näin ollen täytyi kysyä, mitä

merkitsee p.o. toimenpide, jota minä valitan, koska se antaa käsityksen, että suhteet maittemme välillä ovat entistä enemmän heikentyneet.

Ehkä vähän hämillään Berle vakuutti - kuten Higgs eilen Vahervuorelle - ettei toimenpiteen takana ollut mitään poliittista ja ettei sitä tulla julkisuuteen saattamaan; se oli motivoitu 1) sillä, että logiikka tekee luonnottomaksi vastavuoroisesti pitää sotilasasiamiehiä, kun Suomi taistelee Yhdysvaltain liittolaista Venäjää vastaan ja 2) sillä että vastavuoroisuus tekee luonnolliseksi, että kun USA ensimmäisen syyn perusteella on kutsunut sotilasasiamiehensä pois, Suomen sotilasasiamies lähtee täältä.

Tähän minä vastasin, että tämä selitys tuskin oli voinut kumota käsitystäni, ettei tilanne ollut muuttunut, ja lisäsin, että vaikka sotilasasiamiehillä ehkei ollut paljon tekemistä juuri nyt, oli kuitenkin heidän toimintansa ylläpitäminen maittemme välisten suhteiden tehostamista ja ylläpitämistä. Mitä vastavuoroisuus-perusteluun tuli, niin voitaisiin yhtä hyvällä syyllä sanoa, että koska USA jo jonkun aikaa ei ole pitänyt lähettiläästä Suomessa, olisi Suomen lähettiläänkin lähdettävä täältä.

Berle sanoi viimeksi mainittuun huomautukseeni, etteivät molemmat tapaukset suinkaan olleet yhdenvertaiset; sotilasasiamies on erikoisasemassa, kun Suomen sota Venäjää vastaan jatkuu. Minä luulen, että hän oli vilpitön tässä; hän sen toisti vielä pari kertaa keskustelun kuluessa, jolloin kuitenkin minun sanoessani ohimennen, että jos tulisi kysymykseen samallainen ilmoitus minusta kuin nyt sotilasasiamiehen suhteen, niin toivoisin, että edeltäkäsin saisin asiasta tiedon, Berle lipsahti sanomaan: semmoista ei ajatella "ei ainakaan nyt".

Huomautin edelleen, että memorandumin esittäminen ja Suomen sotilasasiamiehen lähdön vaatiminen juuri nyt voisi antaa aihetta olettamukseen, että maihinnousu Pohjoisessa olisi tekeillä, mihin Berle sanoi, että tämä oli kysymys, joka koskee sotilasviranomaisia, ja että ulkopuolisilla on niin paljon arveluja.

Suoraan kyselyyni sanoi Berle, että tässä yhteydessä ei edes tullut esille kysymys, oliko Suomen sotilasasiamiehen toiminta ollut kansainvälisten tapojen mukaista -- siis siinä suhteessa ei ollut epäilystä -- vaan oli esitys hänen poiskutsumisestaan johtunut aivan toisista syistä, kuten hän, Berle, oli selostanut.

Berle kehoitti lopuksi minua järjestämään tässä yhteydessä esilletulevat käytännölliset kysymykset sotilasviranomaisten tai State Departmentin Euroopan jaoston kanssa, mikä antoi minulle aiheen huomauttaa, että näkyy olevan vaikeata päästä tämän jaoston väliaikaisen päällikön Mr. James Dunnin puheille, hän kun aina ilmoittaa olevansa varattu.

Panen vielä merkille, että Berlellä ei ollut huomauttamista sitä vastaan, että sotilasosaston virkamiehet yhä käyvät lähetystössä, selvittämässä asioitaan.

Lopuksi merkitsen tähän seuraavaa. Kun olin lähdössä sanoin tahtovani vielä huomauttaa, että p.o. esityksen tekeminen juuri nyt, kun Suomen hallitus eri tavoin oli osoittanut tahtoaan kehittää hyviä suhteita Yhdysvaltoihin, ja se sangen erikoinen tapa, millä esitys oli tehty (minulle lähetetty memorandumi), helposti oli tulkittava epäsuopeuden osoitukseksi Suomea kohtaan ja sangen räikeäksi nolaukseksi minulle. Tähän Berle hyvin positiivisesti väitti, ettei

suinkaan tahdottu minua nolauttaa, ja ettei toimenpide semmoisenaan ollut epäsuopeuden merkki Suomen suhteen, vaikka kylläkin tulos maittemme välisistä suhteista.

Hj. J. Procopé

Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 8

ASIA:

Washingtonissa olevan Lähetystön kap. n:o 25.
Ministeri Procopé

23/7 -43

16 000—10—44 8181.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1820/96

Washingtoni SSA 24 P:NÄ heinä KUUTA 1943

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAIN...
164 465 Sal. 43
29/12-45
5 68

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Washingtonin lähetystön raportit.

Lähetystö täten kunnioittavimmin toimittaa Ministeriölle seuraavat raporttinsa:

№ 25, 23.7.43: "Suomen-Yhdysvaltain väliset suhteet. Sotilasasiamiehen kutsuminen pois".

№ 26, 23.7.43: "Maininta Suomesta eräässä täkäläisessä "Falange" - nimisessä kirjassa. Keskustelu Berlen kanssa 22.7.43."

sig. J. Proespé

Lähettiläs

UE 3: A 4.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 25.

Washingtoni ssa 23 p:nä heinä kuuta 1943.

Asia: Suomen-Yhdysvaltain väliset suhteet. Sotilasasiamiehen kutsuminen pois.

164 465 Sal. 43

29/12-45

5 68

Yhteenveto:

Lukuisat keskustelut eri henkilöiden kanssa ovat vakiinnuttaneet komentaja Gröndahlin ja minun käsityksemme, että otsaketoimenpide on johtunut poliittisista syistä eikä ole sotilastaholta lähtöisin.- On sovittu, että Gröndahl ja Stenbäck voivat joksikin aikaa jäädä tänne, mutta "not too long". Otan vielä kysymyksen heidän jäämisestään esille Sumner Wellesin palatessa lomaltaan.

x x

x

Sähkötettyäni heinäkuun 12 päivänä salasähkeessä № 527 State Departmentin raportissani № 24 mainitusta otsakeasiaa koskevasta memorandumista sekä seuraavana päivänä salasähkeessä 533 käynnistäni apulaisvaltiosihteeri Berlen luona ja Berlen ntamasta selostuksesta koetin keskustelujen perusteella useitten henkilöitten kanssa muodostaa itselleni käsityksen, mitä todellakin oli memorandumissa mainitun toimenpiteen takana. Minun kuten komentaja Gröndahlin keskustelut eri piireissä vakiinnuttivat meissä varmuuden, ettei aloite sotilasasiamiehen poiskutsumiseksi ollut armeijan eikä laivaston taholta lähtöisin. Oli aivan erikoisesti merkillepantava, että kummankin taholta juu-

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 1: A 4

ri näinä päivinä osoitettiin komentaja Gröndahlille erikoista huomaavaisuutta ja ystävällisyyttä. Kaikki merkit ja eri lausunnoista saamamme kokonaiskuva osoittivat, että toimenpide oli johtunut poliittisista syistä, ehkä suoraan Venäjän painostuksesta, ehkä myöskin siitä, että yhtenä mahdollisuutena tulevaisuuden varalta pidetään maihinlaskua Pohjois-Euroopassa. Sähkötin yllämainitusta käsityksestäni 16 päivänä heinäkuuta sähkeellä 538 samalla siinä mainiten, että vaikkakin Berle oli minulle korostanut, ettei Suomen lähettilään asema, sen jälkeen kuin Amerikan lähettiläs Helsingistä oli kutsuttu pois, ollut verrattavissa sotilasasiamiehen asemaan, en pitäisi mahdottomana, että joskus vastaisuudessa vastavuoroisuuteen viitaten Amerikan hallitus vaatisi lähetystöni supistamista.

Tällä välin oli 14 päivänä heinäkuuta Ulkoasiainministeriöltä saapunut salasähke N:o 345, missä määrättiin komentaja Gröndahlin ja hänen apulaisensa toiminta virallisesti heti lakkautettavaksi, joten väliaikaisesti tekemäni päätös tästä vahvistettiin ja hyväksyttiin. Tästä ilmoitin heti State Departmentiin ja annoin siitä Mr. Berlelle heinäkuun 22 päivänä käydessäni hänen luonaan kirjallisen memorandumin (Liite "Memorandumi").

Edellämainitussa Ulkoasiainministeriön sähkeessä oli kuitenkin samalla lausuttu toivomus, että komentaja Gröndahl ja luutnantti Stenbäck voisivat jäädä tänne yksityishenkilöinä edellyttäen, ettei Yhdysvaltain taholta siihen ollut estettä. Olin tähän seuraavana päivänä, s.o. 15 päivänä heinäkuuta sähkeessä 535 lausunut epäilykseni, tulisivatko Yhdysvallat suostumaan siihen, että komentaja Gröndahl ja luutnantti Stenbäck jäisivät tänne. Tästä asiasta syntyneessä sähkösanomavaihdossa oli Ulkoasiainministeriö lausunut käsityksensä, että vaatimus sotilasasiamiehen poiskutsumisesta oli

johtunut etupäässä vastavuoroisuus- ja protokollasyistä, Ministeriön kuitenkin jättäessä mainitsematta, mihin tämä sen käsitys perustui.

Itse asiassa tämä käsitys ei vastaa komentaja Gröndahlin ja minun täällä saamaamme ja yhä vahvistuvaa kuvaa asiasta. Keskusteluistani State Departmentissa niin hyvin Mr. Berlen kuin Mr. Higgsin kanssa olen saanut aivan selvän vaikutelman, että kaikesta huolimatta p.o. toimenpide on poliittisluontoinen. Ja vielä selvemmän kuvan olemme komentaja Gröndahl ja minä saaneet keskustellessamme yksityisesti sotilashenkilöitten kanssa. Niinpä eräs ystäväni, laivastodepartmentin korkea virkamies, sanoi Departmentissa tutkineensa asian ja silloin saaneensa selville, että aloite oli kokonaan lähtöisin State Departmentista, ja että laivastolla itse asiassa ei ollut mitään sen kanssa tekemistä. Asia oli, sanoi hän, täysin Mr. Berlen käsissä. Kun sittemmin kysyin häneltä, mitä hän arvelisi siitä, jos komentaja Gröndahl yksityishenkilönä jäisi tähän maahan, vastasi hän erittäin vältellen viitaten State Departmentiin.

Keskusteluissa komentaja Gröndahlin kanssa ovat taas eräät korkeat sotilashenkilöt varsin selvästi esittäneet käsityksensä asiasta, kuten selviää komentaja Gröndahlin laatimista, tähän oheenliitetyistä selostuksista eräistä hänen keskusteluistaan (Liitteet I, II ja III). Ainakin yksi komentaja Gröndahlin puhuttelema henkilö on suorastaan viitannut venäläiseen painostukseen. Merkillepantava on myöskin, että näissä keskusteluissa on tehostettu, että asia ei ole ollenkaan sotilasluontoinen, vaan poliittinen, tahi, kuten eräs sotilashenkilö minulle sanoi: tämmöiset asiat ratkaistaan korkeimmissa piireissä, itse stratosfäärissä. Huomioon-

otettava on myöskin kapteeni Pickardin viittaus siihen, että USA:n sotilasasiamies ja hänen virkakuntansa jo ovat Tukholmassa. Tämä osoittaa, että sotilaspiireissä ilmeisesti ei pidetä luultavana, että Yhdysvaltain hallitus suostuisi komentaja Gröndahlin jäämiseen tänne yksityishenkilönä.

Viimeksi mainitusta asiasta olemme koettaneet mahdollisimman epävirallisesti tunnustella maaperää myöskin State Departmentissa. Tulos ei tähän saakka ole ollut rohkaiseva. Lähetystöneuvos Vahervuoren mainitessa yksityiskeskustelussa siitä Mr. Higgsille sanoi tämä, että kysymys oli ratkaistava yksinomaan asiallisella pohjalla, mikä vastaus tietysti ei merkitse mitään. Myöhemmin taas on Higgs, niinikään yksityiskeskustelussa, lausunut, että kyllä on selvempi, että sotilasasiamies lähtee pois. Käydessäni Mr. Berlen luona olen selittänyt hänelle, ettei vielä ole lopullista päätöstä tehty komentaja Gröndahlin ja luutnantti Stenbäckin asemasta sen jälkeen kun nyt heidän toimintansa täällä on loppunut, ja olen sopinut Berlen kanssa siitä, että he toistaiseksi saisivat jäädä tänne, Berlen kuitenkin lisätessä suostumukseensa:"but not for too long a time". Olen tahtonut saada asian lykätyksi, kunnes Mr. Sumner Welles tämän kuun loppupäivinä palaa lomaltaan. On ehkä olemassa heikko mahdollisuus, että hänen kanssaan voisin asian järjestää. (kts. salasähkettäni № 547, 23.7.43).

sej. J. Procopé

Lähettiläs

Liite "Memorandumi".

MEMORANDUM.

Referring to the State Department's Memorandum dated July 10th, 1943 and received at the Finnish Legation on the 12th of this month, concerning the withdrawal of the Finnish Military and Naval Attaché, Captain Holger Gröndahl and Mr. Nils-Erik Stenbäck and all other Finnish nations employed in the office of the Finnish Military Attaché, and reiterating the information which the Finnish Minister had the honor of communicating to the Assistant Secretary of State, Mr. Adolf Berle, the following day July 13th, 1943 to the effect that immediately upon receipt of the said Memorandum and while awaiting definite instructions from the Finnish Government and Finnish Military Authorities the official activities of Captain Gröndahl and Mr. Stenbäck, the only clerk attached to his office, have been terminated, the Finnish Minister has the honor to inform that already last week instructions were received from Finland confirming the said measure and that thus the Military and Naval Attaché and his aforementioned clerk have been definitely withdrawn from the Legation, the said persons for the time being remaining in Washington awaiting further instructions.

Washington, D.C., July 22nd, 1943.

Liite I.

Keskustelu Amiraali Furer'in ja
Komentaja Gröndahlin välillä 16.7.1943.

Keskustelu tapahtui perjantaina tk. 16 päivänä Chevy Chase Golf kentällä.

Gröndahl: What do you think is the real reason for my recall from the United States?

Furer: Well you see, as long as the relations between Finland and Germany and Russia are as they are.

Gröndahl: In other words do you mean that it is Russian pressure?

Furer: I think so.

Washington, D.C., 17.7.43.

H.Gröndahl

Liite II.

Keskustelu Amiraali Train'in,
kapteeni Pickardin ja ko-
mentaja Gröndahlin vä-
lillä 19.7.1943.

Train'in kysyessä lähemmistä suunnitelmistani vastasin "I have got no definite instructions from Headquarters. Perhaps they want to assign me somewhere else or perhaps try to keep me here as a civilian. What do you think about the possibilities?"

Train ei vastannut mitään, mutta Pickard sanoi:"what about our men. They are already in Stockholm".

Washington, D.C., 19.7.43.

H.Gröndahl

Liite III.

Conversation with General
McNarny and General Strong
21.7.1943.

General McNarny, Deputy Chief of the General Staff, said: I regret you have to leave. This is no military matter, but as the relations between Finland and this country have become strained, shall we say so.

General Strong, Chief of G 2, said: This is no military matter at all, but the political problems of our government are outside the competence of the military authorities.

Washington, 21.7.43.

H. Gröndahl

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 8

ASIA:

Washingtonissa olevan Lähetystön rap. n:o 26

Ministeri Procopé

23/9-43

15 000—10—44 5121.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 26

Washingtoni ssa 23 p:nä heinä kuuta 1943.

Asia: Maininta Suomesta eräässä täkäläisessä "Falange" nimisessä kirjassa. Keskustelu Berlen kanssa 22.7.43.

164 465 Sal. 43

29/12-45

5 48

Kun kävin Berlen luona puhumassa Gröndahlin asiasta otin myöskin puheeksi erinäisiä muita pienempiä kysymyksiä. Näytin Berlelle erään Mr. Allan Chasen julkaiseman "Falange" nimisen kirjan (julkaisija: G.P.Putnam's Sons, New York), missä annetaan sangen fantastisia tietoja fascistien, natsistien ja falangistien toiminnasta tässä maailmanosassa. Siinä väitetään, että Espanjan suurlähetystö täällä Washingtonissa on jonkinmoinen tämän toiminnan pesäpaikka ja kerrotaan, että se lähettää salaisimmat tietonsa toiselle puolelle Suomen kuriiripostin kautta. Huomautin Berlelle, että kahteen vuoteen meillä ei ole ollut kuriiripostia Suomeen, minkä Berle sanoi tietävänsä. Hän yleensä näkyi väheksyvän p.o. kirjan merkitystä.

hej. T. Procopé

Lähettiläs

JAKELUOHJE:

UE 1: A 4

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C8

ASIA:

Washingtonissa olevan Lähetystön rap. n:o 27.

Ministeri Procopé.

24/7-43

15000—10—40 5181.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1927/108

Washingtoni SSA 14 P:NÄ elo KUUTA 19 43.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

165 465 Sal 43

29/12-45

5 OSASTO 48 ASIA

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Washingtonin lähetystön raportit.

Lähetystö täten kunnioittavimmin toimittaa Ministeriölle seuraavat raporttinsa:

№ 27, 24.7.43; "Suomalaisen Saksassa olleen vapaaehtoispataljoonan hajoittaminen";

№ 28, 4.8.43; "Suomen-Yhdysvaltain väliset suhteet. Sotilasasiamiehen poiskutsuminen";

№ 29, 9.8.43; "Suomen-Yhdysvaltain väliset suhteet. Sotilasasiamiehen poiskutsuminen".

Hej. [illegible]

Lähettiläs

UE 3: A 4.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 27

Washingtoni ssa 24 p:nä heinä kuuta 19 43.

Asia: Suomalaisen Saksassa olleen vapaaehtois-pataljoonan hajoittaminen.

165 465 Sal 43
28/12-45
5 68

Yhteenveto:

Lähetystöneuvos Vahervuori käy minun määräyksestäni State Departmentissa ilmoittamassa Mr. Higgsille, ettei Suomessa tapahdu värväystä saksalaisiin joukkoihin. Higgs sanoo, ettei hän tämmöisiä huhuja kuullut.

x x

x

Lähetystön vastaanotettua tk. 15 päivänä Ulkoasiainministeriöltä salasähkeen, missä toistettiin, ettei Suomessa tapahdu mitään värväystä saksalaisiin joukkoihin ja että ulkomaiset radiouutiset tästä siis ovat täysin perättömiä ja tarkoituksellisia kävi lähetystöneuvos Vahervuori minun määräyksestäni heti seuraavana s.o. heinäkuun 16 päivänä State Departmentissa Mr. Higgsin luona. Käynnistään herra Vahervuori laati näin kuuluvan memorandumin:

"Heinäkuun 16 päivänä 1943 kävin State Departmentissa Mr. Higgsin luona ja tein hänelle seuraavan ilmoituksen:

Suomalaiset kuunteluasemat ovat havainneet eräiden ulkolaisten radioiden levittäneen huhua, että S.S. pataljoonan lopullisen tk. 11 päivänä tapahtuneen hajoituksen jälkeen Suomessa olisi edelleen tapahtunut värväystä Saksan armeijaan. Nämä huhut ovat Suomen Hallituksen lähetystölle antaman tiedon

JAKELUOHJE:

UE 1: A 4

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

mukaan valheellisia ja tarkoituksellisesti liikkeelle laskettuja.

Lisäsin, että omalta kohdaltani en ollut täkäläisessä lehdistössä ja radiossa tällaisia huhuja nähnyt tai kuullut, johon Higgs huomautti, ettei hänkään ollut niistä tietoinen. Mitään muuta kommentointia ei Higgsillä asiassa ollut."

Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 8

ASIA:

Washingtonissa olevan lähetystön rap. N:o 28.
Ministeri Procopé
4/8-43

15 000—10—44 5151.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 28.

Washingtoni ssa 4 p:nä elo kuuta 1943

165 465 Sal 43

Asia: Suomen-Yhdysvaltain väliset suhteet. Soti- 29/12-45
lasasiamiehen poiskutsuminen.

5 8

Yhteenveto:

Kävin alivaltiosihteeri Sumner Wellesin luona puhumassa komentaja Gröndahlin lähtemisestä pois. Welles lupasi tuumia olisiko mahdollista, että komentaja Gröndahl ja luutnantti Stenbäck jäisivät tänne yksityishenkilöinä. Hän pani merkille esittämämme syyt, jotka tekevät tämän toivottavaksi. - Suomen-Yhdysvaltain yleissuhteista sanoi hän panneensa merkille, etteivät ne viime aikoina olleet käyneet huonommiksi. Hän yhtyi toivomukseeni, että ne paranisivat.

* *
*

Alivaltiosihteeri Sumner Welles, joka toissa päivänä oli palannut lomaltaan, otti pyynnöstäni minut vastaan tänään aamupäivällä. Keskustelin erikoisesti komentaja Gröndahlin asiasta koettaakseni Suomesta lausutun toivomuksen mukaan järjestää niin, että komentaja Gröndahl ja luutnantti Stenbäck saisivat jäädä tänne yksityishenkilöinä. Keskustellessamme ensin asiasta yleensä lausuin, etten voinut olla valittamatta State Departmentin toimenpidettä siinä ja huomautin, kuten aikaisemmin olin huomauttanut Mr. Berlelle (kts. raporttiani N:o 24), että mielestäni ne motiivit, jotka Departmentin memorandumissa 10.7.43 esitettiin eivät pitäneet paikkaansa. Sanoin tässä yhteydessä, että mielihyvin olin panut merkille, että niin hyvin minun kuin komentaja Gröndahlin oli annettu ymmärtää, ettei ollut

JAKELUOHJE:

UE 1: A 4

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

mitään muistuttamista hänen tahi hänen toimistonsa toimintaa vastaan. Welles vahvisti tämän. Sitä vastoin hän ei esiintuonut mitään uusia perusteluja itse State Departmentin ottamalle toimenpiteelle. Hän toisti vain mitä aikaisemmin minulle oli lausuttu, mutta näistä hänen lausunnoistaan kävi ilmi, että State Departmentin toimenpide luonteeltaan oli poliittinen. Kun esim. viittasin omaan asemaani ja mahdolliseen resiprositeettiin siinä, sikäli nimittäin, että kun Yhdysvalloilla ei ole moneen kuukauteen ollut lähettiläästä Suomessa ehkä resiprositeetin nimessä vaadittaisiin, että minä poistuisin, työnsi Welles tämän ajatuksen luotaan sanoen, että "we have not to cross this bridge, in any case not yet".

Welles lupasi ajatella olisiko mahdollista, että komentaja Gröndahl ja luutnantti Stenbäck jäisivät tänne yksityishenkilöinä, kuten toivomus Suomessa on. Ottaessani tämän asian puheeksi huomautin, etten tehnyt tästä mitään virallista esitystä, sanoin vain ymmärtäväni, että Hallitukseni mielellään näkisi komentaja Gröndahlin ja luutnantti Stenbäckin jäävän tänne ja että asian tällä asteella vain tahdon kuulla mitä Welles asiasta ajatteli ennenkuin tekisin mitään virallista esitystä. Welles kysyi minulta minkä tähden olisi suotavata, että komentaja Gröndahl ja luutnantti Stenbäck saisivat jäädä tänne. Esitin seuraavat kolme syytä: 1) jos komentaja Gröndahl palaa, niin on mahdotonta välttää publisiteettia, mitä Yhdysvaltainkin taholta on tahdottu, 2) matkan järjestäminen kotiin on hankala ja itse matka pitkä ja vaikea nykyoloissa; 3) omana mielipiteenäni tahdoin lisätä, että kun, niinkuin kaikki toivomme, suhteet kerran tulevat muuttumaan siten, että kummaltakin puolelta pidetään tarkoituksenmukaisena ja suotavana vaihtaa sotilasasiamiehiä, Yhdysvalloilla on jo entinen sotilasasiamiehensä Colonel Woldike Tukholmassa, vaan puolen tunnin matkan päässä Helsingistä, kun taas jos komentaja

Gröndahl lähtee kotiin, voi olla hyvinkin vaikeata tarpeen tullen saada Suomen sotilasasiamies tänne. Welles näkyi kiinnittävän huomiota näihin näkökohtiin, vaikka tietenkään hän ei mitään lupausta antanut paitsi sikäli, että hän sanoi tutkivansa asian ja nimenomaan selitti, ettei mitään vaikeuksia syntyisi siitä, että toistaiseksi emme ryhtyisi toimenpiteisiin järjestääksemme komentaja Gröndahlin ja luutnantti Stenbäckin matkan.

x x

x

Kun sittemmin puhuimme yleistilanteesta ja Suomen - Yhdysvaltain väleistä yleiseltä kannalta, sanoi Welles, että hän mielihyvin oli pannut merkille "that they have in any case not worsened in the last six weeks". Miksi hän mainitsi kuuden viikon ajan, hän ei selittänyt; luultavasti hän tarkoitti äskeistä lomaansa. Welles yhtyi muuten toivomukseeni, että suhteet paranisivat. Lähempään keskusteluun siitä, mitenkä suhteitamme voitaisiin parantaa, en tahtonyt ryhtyä, koska Hallitukseni kannanotto taktiikkaan nähden ei ole minulle tunnettu ja sen vuoksi voisin puhumalla asiasta aiheuttaa väärinkäsityksiä ja komplikatioita. Mainitsin Tukholmasta tulleista ehdoista, joilla Venäjä olisi valmis solmimaan rauhan Suomen kanssa(kts. sähkösanomaa № 563). Tähän Welles sanoi kyllä huomanneensa mainitun uutisen, jota hän kuitenkin leimasi vain "conjecture'ksi". Panen vielä merkille,että kun keskustelu oli johdettu koskettelemaan Baltian maita Welles ilmaisi syvän myötätuntonsa, mutta myöskin täyden pessimismin näiden maiden tulevaisuuteen nähden.

sej. J. Procope

Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 8

ASIA:

Washingtonissa olevan Lähetystön rap. N:o 29.
Ministeri Procopé

9/8-43

15 000—10—44 8181.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 29.

Washingtonissa 9 p:nä elo kuuta 1943.

Asia: Suomen-Yhdysvaltain väliset suhteet.

Sotilasasiamiehen poiskutsuminen.

165 465 Sal. 43

29/12-45

5 E8

Yhteenveto.

Epävirallisesti Mr. Sumner Wellesille asettamaani kysymykseen, voisivatko herrat Gröndahl ja Stenbäck yksityishenkilöinä jäädä tänne, saan State Departmentissa kieltei en vastauksen.- State Department on jo ryhtynyt järjestämään englantilaista safeconductia komentaja Gröndahlille ja luutnantti Stenbäckille. Yksityisesti mainitaan minulle, että asia on ollut "korkeimpienki piirien" harkittavana. Niinikään yksityisesti annetaan minun ymmärtää, ettei USA tahdo komentaja Gröndahlin siirtämistä jonnekin Eteläamerikaan, vaan tulisi luultavasti tämmöisen siirron toteuttamisen estämään.- Edelleen huomautetaan minulle, että kysymys komentaja Gröndahlin ja luutnantti Stenbäckin asemasta on vaikeus, joka on mahdollisimman pian saatava pois päiväjärjestyksestä, mutta sanotaan samalla, että voi olla uusia vaikeuksia tulossa.

* *

*

Kuten raportissani № 28 elokuun 4 päivältä 1943 olin selittänyt, oli Welles sanottuna päivänä luvannut ottaa harkittavakseen epävirallisesti esittämäni kysymyksen siitä, olisiko mahdollista, että komentaja Gröndahl ja luutnantti Stenbäck jäisivät tänne yksityishenkilöinä, ja samalla sanonut, että hän kuluvan viikon alussa antaisi minun tietää mitenkä asian laita on.

JAKELUOHJE:

UE 1: A 4

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Tämän pyysivät Euroopan jaoston apulaispäälliköt herrat Hickerson ja Cumming minut luokseen ilmoittaen, että he sen tekivät Bellesin määräyksestä.

Kun sovittuna aikana saavuin herra Hickersonin virkahuoneeseen, missä herra Cumming oli läsnä, sanoi Hickerson, että kun Belles oli keskustellut minun kanssani tk. 4 päivänä ja minä olin epävirallisesti asettanut yllämainitun kysymyksen, oli Belles ollut tietämätön siitä, että jo aikoja sitten State Department oli Englannilta pyytänyt safeconductia komentaja Gröndahlin ja luutnantti Stenbäckin matkaa varten Suomeen. Tämä seikka, sanoi Hickerson, oli jo vastaus minun kysymykseeni.

Syntyi sangen pitkä keskustelu, missä samalla tavoin kuin Bellesille (kts. raporttia N:o 28) esitin ne syyt, minkä tähden olisi toivottavaa, että ainakin komentaja Gröndahl voisi jäädä tänne. Koetin keskustelun kuluessa sondeerata oikö olisi mahdollista, että asia uudelleen otettaisiin harkittavaksi. Koetin saada tämän aikaan, koska se olisi merkinnyt ainakin jonkun ajan lykkäystä ja komentaja Gröndahlin jäämistä tänne joksikin aikaa, mitä Helsingistä saadun sähkösanoman mukaan siellä toivotaan. Vastaus tähän minun tunnusteluuni oli ehdottomasti ja selvästi kieltoinen. Ja myöhemmin herra Cumming yksityisesti toisti minulle, että päätös komentaja Gröndahlin ja luutnantti Stenbäckin poistumisesta oli ehdottomasti lopullinen ja tehty "korkeimpien piirien" asiata harkittua.

Keskustelun kuluessa huomautin, että minua ihmetytti, että State Department oli ruvennut järjestämään safeconductia meidän sitä pyytämättämme, koska State Department ei voinut olla tietoinen siitä, minne minun Hallitukseni tahtoisi lähettää p.o. henkilöt; olisihan mahdollista, että Hallitukseni tahtoisi lähettää komentaja Gröndahlin johonkin Etelä-Amerikan paikkaan, esim.

Montevideoon. Tähän sanoivat varsinaisessa keskustelussa sekä Hickerson että Cumming, että jos tämmöinen suunnitelma esitettäisiin, niin olisi se State Departmentille aivan uusi kysymys. Heidän lausuntonsa olivat kuitenkin sentapaiset, että siitä kävi ilmi, ettei State Department tämmöistä tahtonut. Cumming lisäsi myöhemmän yksityiskeskustelussa, että safeconductin järjestäminen Euroopan osoitti, miten State Department tahtoo asian järjestyvän. Kun minä tähän sanoin, että kukaan ei tietenkään voinut estää hallitustani nimittämästä komentaja Gröndahlia johonkin paikkaan Etelä-Amerikkaan edellyttäen, että asianomaisen valtion suostumus saataisiin, sanoi Cumming, että Yhdysvalloilla epäilemättä olisi montakin keinoa estää tämmöisen suunnitelman toteuttamisen. Olisihan olemassa niinkin yksinkertainen keino, ettei komentaja Gröndahlille järjestettäisi etuoikeutta lentokonepaikkoihin nähden.

Ilmoitus, että safeconductia on State Departmentin taholta ruvettu järjestämään, selittää, että komentaja Gröndahlin poiskutsuminen on tullut Lissabonissa tunnetuksi. Kysymykseeni, koska oli Englannin suurlähetystölle tehty esitys safeconductista, en saanut selvää vastausta; herra Cumming sanoi vain, että siitä oli varsin pitkä aika. Otaksun, että esitys Englannille tehtiin heti sen jälkeen kun ruposimme puhumaan Mr. Berlelle ja Mr. Higgsille siitä mahdollisuudesta, että komentaja Gröndahl ja luutnantti Stenbäck jäisivät tänne. En myöskään hetkeäkään epäile, että demarssi Englannille, jolla oli tahdottu estää, että ehkä meille myötämieliset piirit State Departmentissa järjestäisivät asian meidän toivomuksemme mukaan, oli Euroopan jaoston eräältä taholta, s.o. Mr. Higgsiltä lähtöisin.

Virallisen keskustelun jälkeen oli minulla, kuten edellä olevasta selostuksesta käy ilmi, yksityinen keskustelu herra Cummingin kanssa State Departmentin käytävässä. Herra Cumming ei voinut sen paremmin selittää, miksi Yhdysvallat tahtovat komentaja Gröndahlin poiskutsumista. Hän viittasi vain noottiin eikä mitään sanonut kun lausuin, että minun on vaikeata ymmärtää, etteikö State Departmentin demarsin takana ole poliittisia tarkoitusperiä. Herra Cumming lausui, että tämä, s.o. komentaja Gröndahlin poislähtö, oli vaikeus, joka olisi ensitilassa saatava pois tieltä (a bridge that has to be crossed as soon as possible). Tämä hänen lausuntonsa aiheutui siitä, että minä olin sanonut, että State Departmentin kannantto tässä asiassa voi, jos ajatellaan vastavuoroisuutta, aiheuttaa arvelun, että voi olla muita vaikeuksia tulossa (minäkin käytin tässä amerikkalaista sanontatapaa silloista, joiden yli on päästävä). Mitä tähän viimeksimainittuun tuli, sanoi Cumming, että voi olla muita siltoja, joiden yli on päästävä, mutta, ettei tällä kertaa vielä olisi syytä näistä puhua. Koko hänen sävynsä, olkoon, että hän oli varsin ystävällinen, voi pakostakin minut ajattelemaan, että hänen ajatuksissaan oli lähetystöni edelleensupistaminen, s.o. välien tekeminen vielä heikommiksi ehkäpä aina varsinaiseen välien rikkomiseen saakka. Hän antoi ymmärtää, että Suomen olisi pitänyt koettaa yhtyä Yhdyskansojen puolelle aikaisemmin ja hän toisti mitä hänelle eräs ruotsalainen Lontoossa hiljattain oli sanonut: jos Ruotsi hyppää viimeisen junan viimeiseen vaunuun päästäkseen mukaan Yhdyskansojen kanssa, niin se saa tietysti maksaa enemmän kuin jos se olisi yhtynyt johonkin aikaisempaan junaan. Tämä soveltui Cummingin mielestä Suomeenkin, mihin minä vastasin, ettemme katso minkään semmoisen junan kulkeneen meidän ohitsemme.

Yhä enemmän minussa vakiintui käsitys, että komentaja Gründahlin asia on katsottava sitä taustaa vastaan, joka muodostuu osaksi siitä, että ilmeisesti Venäjä tänäkin keväänä kovasti on painostanut Yhdysvaltoja Suomea vastaan, osaksi siitä, että kuten m.m. eräs johtava senaattori eilen minulle kertoi, täkäläisissä hallituspiireissä ollaan erinomaisen huolestuneita saksalais-venäläisen erikoisrauhan mahdollisuudesta. Ilmeisesti on tämä herkästyneisuus varsin suuri, erikoisesti State Departmentissa, missä monelta taholta saamieni tietojen mukaan eräs ryhmä on hyvinkin taipuvainen erittäin pitkälle meneviin myönnytyksiin Venäjälle. On myöskin mahdollista -- ja herra Cummingin lausunnot antoivat siihen otaksumaan aihetta -- että State Department on vieläkin kerran tähtomut tehostaa, että jos Suomi tahtoo aikaansaada parempia suhteita Yhdyskansoihin, niin tämä on tehtävä pian, milloin vielä Suomen kannanmuutoksella voi olla merkitystä. Itse asiassa täytyy myöntää, että tällä hetkellä Italian epäröidessä Suomen selvästi muutettu kanta voisi olla varsin suurmerkityksellinen.

[signature] J. Procope

Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 8

ASIA:

Washingtonissa olevan Lähetystön rap. N:o 30.

Ministeri Procopé

2578-43

15 000—10—44 5181.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 2004/119

Washingtoni SSA 25 P:NÄ elo KUUTA 19 43.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

166 465 Sal. 43

29/12-45

ASIA	OSASTO	ASIA
5	L8	

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Washingtonin lähetystön raportit.

Lähetystö täten kunnioittavimmin toimittaa Ministeriölle raporttinsa N:o 30, 25.8.43:" Suomen-Yhdysvaltain suhteet. Keskustelu Mr. Breckenridge Longin kanssa 25.8.43."

Lähettiläs

UE 3: A 4.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 30

Washingtoni ssa 25 p:nä elo kuuta 1943.

Asia: Suomen-Yhdysvaltain suhteet. Keskustelu Mr. Breckenridge Longin kanssa 25.8.43.

166 465 Sal. 40

29/12-45

5 L8

Yhteenveto:

Käyntini Longin luona oli kohteliaisuusluontoinen Longin äsken palattua pitkältä lomalta. Syntyi kuitenkin pitkä keskustelu, missä huomautin, ettei minulla ollut varsinaisia ohjeita puhua Longin kanssa koskettelemistamme asioista. Tehostin Suomen politiikan yleislinjaa ja jatkuvaa disengagementia.

* * *

Kävin tänään apulaisvaltiosihteeri Mr. Breckenridge Longin luona kohteliaisuuskäynnillä hänen äsken palattuaan pitkältä lomaltaan. Muodollisesti oli käyntini aiheena paitsi kohteliaisuuskontahdin ottaminen Wreden asia, s.o. kysymys Wreden oikeudesta sairauden takia jäädä Slingerlandsiin, Albany, N.Y.

Syntyi kuitenkin varsin pitkä yleisluontoinen keskustelu, missä uudelleen selitin Suomen kannan erikoisesti huomauttaen, ettei Suomi koskaan ollut tehnyt liittoa Saksan kanssa ja että Suomen politiikka on jatkuvaa "disengagementia", missä suhteessa minä mainitsin viimeisiä tapahtumia ja tehostin politiikkamme yleistä suuntaa. Mr. Long, jonka suhtautuminen meihin yleensä on ollut sangen ystävällinen, sanoi nytkin ymmärtävänsä, että Suomi

JAKELUOHJE:

UE 1: A 4

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

on erinomaisissa vaikeuksissa, missä suhteessa hän kuitenkin erikoisesti viittasi siihen, että meillä on vieras armeija maassamme ja vieras laivasto rannikoillamme, tarkoittaen Saksan laivastoa ja armeijaa. Minä tähän vastasin, että ratkaiseva meille on suhde Venäjään, mistäpäin ainoa vaara vuosisatojen takaa meitä uhkaa. Suomi ei ole, sanoin minä, tahtonut tätä sotaa ja Suomen kansa kokonaisuudessaan toivoo rauhaa, mutta on myöskin täysin päättäväinen siinä, ettei voida itsenäisyyttämme ja vapauttamme uhrata, mikä olisi seuraus, jos me olisimme antaneet tai antaisimme nyt venäläisten tulla maahan.

Tuli puheeksi Constantine Brownin kirjoitus eilispäivän Star-lehdessä, missä Brown oli antanut ymmärtää, että eräissä piireissä täällä otaksutaan Saksan painostavan Suomea tekemään rauhan Venäjän kanssa jonkinmoisena ensiaskeleena Venäjän-Saksan erikoisrauhaa kohti. Sanoin, että minusta tämä oli sangen haettu selitys mikäli Suomea koski; Suomessa tahdotaan rauhaa, mutta vain rauhaa, joka kunnioittaa maamme itsenäisyyttä ja koskemattomuutta. Breckenridge Long kysyi tähän, oliko tämä hallitukseni kanta. Tähän minä vastasin, että minulla ei ollut mitään ohjetta puhua tästä asiasta Breckenridge Longin kanssa, mutta että hallitukseni kanta ja rauhantahto oli useamman kerran esitetty, missä suhteessa minä viittasin keskusteluihin Sumner Wellesin ja minun välillä viime keväänä, uudelleen tehostaen, että Suomi ei tahtonut tätä sotaa, mihin meidät oli pakotettu ja että jatkuvasti auktoritatiivisesti Suomen taholta on selitetty, että me tahdomme rauhaa niinpian kuin pysyväinen rauha itsenäisyyden pohjalla on saatavissa.

sej. J. Procopé

Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C8

ASIA:

Washingtonissa olevan Lähetystön rap. n:o 31.

Ministeri Procopé

4/9-43

16000—10—44 5181.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
№ 167/466 Sal. D. № 43
29/12-45 №
KOHMÄ 5 OSASTO 68 ASIA

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 2086/123

Washingtoni SSA 14 P:NÄ syys KUUTA 19 43.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Washingtonin lähetystön raportit.

Lähetystö täten kunnioittavimmin toimittaa Ministeriölle seuraavat raporttinsa:

№ 31, 4.9.43 "Quebecin neuvottelut"

№ 32, 6.9.43 "Wellesin ero"

№ 33, 6.9.43 "Suomen-Yhdysvaltain suhteet. Keskustelu Mr. Higgsin kanssa".

Lähettiläs

UE 3: A 4.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 81

Washingtoni ssa 4 p:nä syys kuuta 19 43.

Asia: Quebecin neuvottelut.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
167 466 Sal. 43
29/12-45
ARKIVA 5
OSASTO 68

Yhteenveto.

Tiedot Quebecin konferenssista ovat niukat ja ristiriitaiset. Kuitenkin voitaneen nykytietojen perusteella katsoa, että kokous merkitsee anglosaksien läheisen yhteistoiminnan tehostamista sivuuttamalla muita yhdyskansoja sekä niiden ja Venäjän välillä ainakin tällä hetkellä vallitsevan vastakohdan ilmaisua. On kerrottu, että anglosaksit ovat päättäneet noudattaa Venäjään nähden jossain määrin jyrkempää asennetta, luultavasti koska niiden johtopiireissä ollaan vakuuttuneita siitä, ettei Saksan ja Venäjän välillä synny erirauha. Jos uskottaisiin semmoiseen oltaisiin luultavasti valmiit mitä suurimpiin myönnytyksiin sen estämiseksi. - Churchillin ja Rooseveltin tapaamista Stalinin kanssa lähiaikoina ei pidetä luultavana, mutta tilanne voi kädenkäänteessä muuttua. Kolmen maan ulkoasiainjohtajien luultavasti pian pidettävä kokous voi olla valmistelua tuommoisella tapaamiselle, mutta voi myöskin osoittaa, ettei siihen ole edellytyksiä. On epävarma onko Quebecissa päätetty maihituksesta Länsieurooppaan lähiaikoina. Lehdissä annetaan ymmärtää, ettei semmoinen maihitus nyt olisi tulossa.

* * *

On ollut varsin vaikeata saada mitään varmoja tietoja Quebecin neuvotteluista ja siellä tehdyistä päätöksistä. Mitä diplomaattikunnassa kuulee tai mitä lehti-

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 1: A 4

miestaholta saa tietää on ollut hyvin vähäistä ja osaksi varsin ristiriitaista. Niinpä panen merkille, että eräs lehtimies, joka oli ollut Quebecissa, kertoi, että siellä ei juuri ollenkaan keskusteltu poliittisista asioista vaan ainoastaan sotilaallisista - 99% neuvotteluista olisi koskenut jälkimmäisiä- kun taas eräs toinen, ilmeisesti yhtä hyvin informoitu lehtimies väitti, että Roosevelt-Churchill-neuvotteluissa poliittiset asiat olivat ehdottomasti etualalla. Tosiseikka lienee, että ainakin johtajien keskuudessa politiikka näytteli ratkaisevaa osaa, olkoon, että se ehkä tällä kertaa kohdistui pikemmin seikkoihin, jotka ovat välittömässä yhteydessä sotatoimenpiteitten kanssa, kuten esim. valloitettujen alueitten hallintoon, suhteisiin Venäjään, j.n.e., eikä niin paljon sodanjälkeisiin suursuunnitelmiin. Keskustellessani pari päivää Quebecin kokouksen jälkeen erään täkäläisen, aikaisemmin erittäin hyvin, mutta viime aikoina vähemmän informoidun suurlähettilään kanssa tiedoista, jotka oli Quebecin konferenssista saatu, sanoi hän, että ne osoittivat yleisössä täydellistä hämminkiä (absolute confusion). Mikäli ristiriitaisista tiedoista voidaan johtopäätöksiä tehdä tahtoisin, vaikkapa epäröiden, lausua seuraavaa:

Kokous osoittaa, että Yhdysvallat ja Englanti sivuuttaen muita Yhdyskansoja entistä selvemmin ovat ottaneet ulkonaisestikin johdon kaikissa, paitsi suoraan Venäjää koskevissa ja sitä kiinnostavissa kysymyksissä. On epätietoista oliko Venäjä todellakin kutsuttu tähän konferenssiin. Eräs Rooseveltin sangen löyhä lausunto lehtimiehille joku aika ennen konferenssia antoi aihetta uskoon, että Stalin oli saanut kutsun. Venäjän taholta on tämä myöhemmin kielletty. Luultavata on, ettei virallista kutsua oltu esitetty, koska Lontoo ja Washington selvästi olivat ymmärtäneet, ettei sitä tultaisi noudattamaan. Mahdollista on myöskin, että amerikkalaiset ja englantilaiset eivät tällä kertaa tahtoneet Venäjää kokoukseen.

On nimittäin vaikeata päästä tunnelmasta, että tällä kertaa, ehkä osaksi sen vuoksi, ettei Stalin ollut tullut Churchill-Roosevelt konferenssiin, vastakohta anglosaksien ja Venäjän välillä on laajentunut. Rooseveltin ja Churchillin yhteisesti antamasta lausunnosta kokouksen päättyessä puuttuu täydellisesti Venäjälle osoitetut tavanmukaiset kohteliaisuuskorulauseet ja Ottawassa pitämässään puheessa Roosevelt ei sanallakaan maininnut Venäjää. Merkillepantava on myöskin, että täkäläisissä lehdissä on sallittu aivan avoimeisti yllämainitun vastakohdan esitettävän. M.m. New York Timesin Quebecissa läsnäollut kirjeenvaihtaja kirjoittaessaan siitä lehtikonferenssista, jonka Roosevelt ja Churchill kokouksen loputtua pitivät, sanoo, että he siinä antoivat ymmärtää erinäisiä seikkoja, m.m.:"by repeatedly emphasizing the complete Anglo-American understanding they intentionally or otherwise underlined the undercurrent of nonaccord between Russia and the United Nations." Useilta eri tahoilta kuulee mitä suurimmalla varmuudella väitettävän, että Quebecissa olisi päätetty noudattaa jyrkempää asennetta Venäjään nähden. En pidä tätä mahdottomana, koska väitetään, että poliittiset johtomiehet ja State Department, kuten aikaisemmin kotiin olen ilmoittanut, eivät pidä venäläis-saksalaista erirauhaa luultavana, olkoon, että sotilaspiireissä täällä kuuleman mukaan ollaan toista mieltä. Näin ollen on ehkä paikallaan otaksuma, että jyrkempi asenne Venäjään nähden on pikemmin pookkeritemppu, johon anglosaksit katsovat olevan varaa. Jos he todellakin uskoisivat, että saksalais-venäläisen erirauhan vaara on uhkaava, niin luulisin yhä, että he olisivat valmiit mitä suurimpiin myönnytyksiin Venäjälle tämmöisen mahdollisuuden estämiseksi.

Edellämainitussa yhteisessä julkilausumassa puhutaan tulevasta kokouksesta Stalinin kanssa, kuitenkaan Stalinin nimeä mainitsematta. Niiden diplomaattien

keskuudessa, jotka olen näinä aikoina tavannut, näkyy käsitys kuitenkin olevan sangen yleinen, ettei kokouksesta Stalinin kanssa lähiaikoina tule mitään, vaikka tietenkin tässäkin suhteessa tilanne voi käden käänteessä muuttua. Sitä vastoin on luultavata jopa sangen varma, että kolmen maan ulkoasiainministeriöiden johtohenkilöt tulevat pitämään kokouksen; se voi olla valmistelua Rooseveltin ja Churchillin tapaamiseen Stalinin kanssa, mutta se voi yhtä hyvin tulla osoittamaan, ettei tämmöiseen tapaamiseen ole tosipohjaa eikä aihetta tällä kertaa.

Kahdelta suurlähettiläältä, jotka tuskin olivat olleet kosketuksessa toistensa kanssa, kuulen seuraavan otaksuman: Venäjä haluaa paitsi aluelisäyksiä faktillista yliherruutta Euroopassa ja tämä Venäjän vaatimus muodostaa yhtenäisyyden. Joskin länsivallat olisivat valmiit suostumaan kaikkiin tahi erinäisiin Venäjän aluevaatimuksiin, niin he eivät voi sen vaatimaa yliherruutta Euroopassa hyväksyä ja sen vuoksi on luultavata, ettei tällä kertaa mitään lopullista sovintoa länsivaltojen ja Venäjän välillä voida aikaansaada. On muuten huomioonotettava, että Roosevelt ensi vuonna tapahtuvien vaalien takia ja ajatellen täällä olevia kansallisia vähemmistöjä, semminkin puolalaisia, ei voi Venäjän aluevaatimuksiin suostua, kun taas Churchill valtapoliittisista syistä ehkei ole siihen taipuvainen.

Quebecin konferenssin yhteydessä on paljon mietiskelyä esitetty Venäjän toista rintamaa koskevasta vaatimuksesta ja tämmöisen rintaman avaamisesta jo tänä syksynä. Heti konferenssin jälkeen näkyivät mielipiteet ainakin lehtimiesten keskuudessa käyvän siihen suuntaan, että tämmöinen rintama Länsieuroopassa avattaisiin sangan läheisessä tulevaisuudessa. Nyttemmin on käsitys diplomaattien piireissä ja lehtimiesten keskuudessa, mikäli minä olen voinut havaita, pikemminkin toinen. Katsotaan, etteivät länsivallat vielä ole valmiit tämmöiseen suuryritykseen. Ja varma on, että lehdistössä ilmeisesti viranomaisten suostumuksella tämä viimeksimainittu kanta

esitetään ja toiselta puolen tehostetaan pian alkavia suurempia sotatoimia Kaukoidässä. Mutta tämä kaikki voi tietysti olla vain silmänlumetta huomion kääntämiseksi pois tulossa olevasta maihituksesta Länsieuroopassa.

Ylläolevan raportin pääseikoista sähkötin kotiin.

Hej. K. Paasopi

Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: Cs

ASIA:

Washingtonissa olevan Lähetystön rap. n:o 32.

Ministeri Procopé

6/9-43

15000—10—44 5181.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 32.

Washingtoni ssa 6 p:nä syys kuuta 1943.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
167 466 Yal 43
29/12-45
5 68

Asia: Wellesin ero.

Yhteenveto:

Yhä ei ole tietoa Wellesin erosta annettu julkisuuteen, mutta sittenkin se on julkinen salaisuus. Sen syy on luultavasti Hullin halu keskittää valtaa omiin käsiinsä ja siten syntynyt henkilökohtainen vastakohta Hullin ja Wellesin välillä.- Julkisuudessa on kuitenkin tahdottu tehdä Welles martyyriksi venäläisystävyytensä ja liberalisminsa puolesta; Hullin kannattajain puolelta on taas huomautettu, että Welles on vastuussa Yhdysvaltain aikanaan ottamasta sangen jyrkästä asenteesta Baltian maitten valloittamisen suhteen.- Sanotaan Presidentin vain vastahakoisesti antavan Wellesin erota.- Hullia vastaan tämän asian yhteydessä syntyneellä propagandalla voi ehkä ajan pitkään hänelle olla sangen kauaskantavia seurauksia.

x x

x

Wellesin erosta ei ole vielä virallisesti annettu tieto julkisuuteen, mutta sitä on sittenkin pidettävä julkisena salaisuutena. Welles itse on eräille, ainakin Eteläamerikan, diplomaateille kirjoittanut jäähyväiskirjeen. Tästä asiasta on tavallaan tullut sangen huomattava poliittinen sensatiojuttu, joka luultavasti ajanpitkään ei tule suuremmassa määrin ainakaan Wellesiä haittaamaan. Se on osoittanut, että State Departmentissa vallitsee organisatoorinen sekasorto, jota valtiosihteeri Hull ei ole pystynyt hallitsemaan ja jota Welles luultavasti ei ole

JAKELUOHJE:

UE 1: A 4

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

päässyt korjaamaan.

Wellesin erosta on jo kauan puhuttu. Mitkä ne syyt ovat olleet, jotka sen nyt aiheuttivat, ei ole aivan helppoa varmuudella sanoa, mutta kaikki seikat viittaavat siihen, että pohjana on ollut valtiosihteeri Hullin halu keskittää mahdollisimman paljon valtaa omiin käsiinsä niin hyvin itse State Departmentissa kuin tilapäisiin sota-aikana muodostettuihin virastoihin nähden. Niinpä on Hull saanut viime aikoina Lend-Lease, Office of Economic Warfare ja Office of Relief & Rehabilitation nimiset laitokset ainakin muodollisesti asetetuiksi oman ja departmenttinsa valvonnan alle. Jos hän pystyy tätä valvontaa faktillisesti harjoittamaan on kyseenalaista. Tähänastiset kokemukset eivät viittaa positiiviseen vastaukseen tähän. Samalla linjalla on ollut hänen nyt menestyksellä kruunattu yrityksensä saada Welles pois. Eri taholta on sanottu, että koko tämä Hullin pyrkimys ei olisi niin paljon hänen omaa alotettaan, vaan johtuisi pikemmin eräistä vallanhimoisista piireistä State Departmentissa, muutamien lehtitietojen mukaan myös Hullin juutalaissyntyisen rouvan yllytyksestä.

Joka tapauksessa on minusta selvä, että vastakohta Hullin ja Wellesin välillä on ollut puhtaasti valtataistelua, missä Hull on huomannut, että Wellesillä on ollut suurempi vaikutusvalta Presidenttiin, joka lopullisesti määrää myöskin sangen pienistä asioista ulkopolitiikan alalla ja joka tiettävästi on pitänyt enemmän Wellesin lyhyistä asiallisista esityksistä kuin Hullin pitkistä kaunopuheisista ja ihanneperiaatteita esittämistä lausunnoista. On kyllä tahdottu tehdä tästä vastakohdasta suurpoliittinen, periaatteellinen juttu. Vasemmistolaiset ovat koettaneet tehdä Wellesistä martyyrin, joka aina olisi ollut venäläisystävällinen, kun taas vastakkaisesta leiristä State Departmentin puolivirallisissa

tiedoituksissa lehtimiehille on huomautettu, että Yhdysvaltain sangen jyrkkä politiikka Venäjään nähden Baltian maitten asiassa oli Wellesin määräämä ja sanelema. Eräs virkaveljeni sanoi myöskin minulle, että Pohjolan kannalta Wellesin ero oli mitä valitettavin, koska Welles State Departmentissa oli ainoa, joka todellakin harrasti Pohjolan ja pienten kansojen asiata ja oli valmis koettamaan saada jo nyt Venäjän hyväksymisen järjestelyyn, joka ottaisi huomioon Atlantic Charterin periaatteet. Luulisin, että totuus oli, että Welles realistina jo kauan aikaa on tahtonut saada suhteet Venäjään lopullisesti selvitetyiksi, ja että hän niinikään realistina ja Eteläamerikan mielialojen tuntijana ei ole tahtonut uhrata kaikkien pienkansojen oikeuksia, kun taas Hull, vaikka hän ehkä pitää kovemmin kiinni itse ihanteista tietää vähemmän Euroopan oloista.

Luultavasti on totta mitä lehdissä on kirjoitettu, nimittäin, että presidentti vain erittäin vastahakoisesti on suostunut Hullin esityksiin ja niiden johdosta kehoittanut Wellesiä jättämään erohakemuksensa. Presidentti on kuitenkin sisäpoliittisista syistä ollut semmoisessa asemassa, ettei hän voinut mitään muuta tehdä. Hull on vanhanaikainen etelävaltioitten demokraatti, jolla on erikoisen suuri kannatus kaikkialla Yhdysvalloissa, mutta erikoisesti etelässä, missä on ollut merkkejä vastustuksesta presidenttiä vastaan vanhojen demokraattijohtajien piireissä. Silmälläpitäen ensi vuoden vaaleja on sen vuoksi Hull Rooseveltille välttämätön, olkoon, että heidän välillä on vastakohtia olemassa. Semmoinen ilmiö, s.o. vastakohta

presidentin ja valtiosihteerin välillä, on muuten ollut sangen tavallinen Yhdysvaltain historiassa.

Mutta joskin presidentti siis on antanut perää Hullin vaatimuksille, voi olla kyseenalaista onko Hullin asema tästä vahvistunut. Hull on nimittäin saanut vastaansa ei ainoastaan vasemmistopiirit, mutta myöskin laajassa määrin semmoisia piirejä, missä Wellesin diplomaattiseen selvänäköisyyteen ja taitavuuteen luotetaan. Tästä asiasta syntyneen, osaksi julkisen väittelyn kuluessa on Hull julkisesti sanonut eräistä lehdissä ilmenneistä väitteistä, että ne olivat "monstrous and diabolic falsehoods" ja presidentti taas leimannut erään lehtimiehen jatkuvaksi valehtelijaksi(continuous liar). Mutta silti on tosiseikka, että Hull on joutunut hyökkäysten ja syytösten kohteeksi, joita kai tässäkin maassa on pidettävä harvinaisina. Eräs suurlähettiläs sanoi minulle epäilevänsä voisiko Hull kauan jäädä virkaansa. Minä olen varma siitä, että tämä suurlähettiläs oli väärässä. Mutta kyseenalaista on, eikö Hullin asema tästä ole kärsinyt. On aikaisemmin puhuttu hänestä mahdollisesti varapresidentti- ehkäpä presidenttiehdokkaana ensi vaaleissa, mitä sangen varmasti presidentti ei tahtoisi. Olisiko ehkä sittenkin niin, että presidentti mielellään näkee Hullin joutuvan vaikeuksiin ja että tämä olisi ollut jonkinmoisena hänen sivutarkoituksenaan tässä sangen mutkikkaassa pelissä.

Ylläolevan raportin pääseikoista olen sähköttänyt kotiin.

Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 8

ASIA:

Washingtonissa olevan Lähetystön rap. N:o 33

Ministeri Procopé

6/9-43

15 000—10—44 5181.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 33.

Washingtoni ssa 6 p:nä syys kuuta 19 43.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
167 466 Sal. 43
29/12-45
5 68

Asia: Suomen-Yhdysvaltain suhteet. Keskustelu Mr.Higgsin kanssa.

Yhteenveto.

Yksityisluontoinen, ystävällinen keskustelu State Departmentin Suomen asiain esittelijän Mr.Higgsin kanssa Suomen yleisestä ja Yhdysvaltain suhteen noudattamasta politiikasta.- Mr. Higgs väittää Suomen hoitaneen asiansa niin, ettei maamme saavuttanut kenenkään, ei Saksan eikä Venäjän eikä Länsivaltain kiitollisuutta. Hän mainitsee kolme pääseikkaa, jotka ovat vieroittaneet Yhdysvaltoja sekä luettelee joukon näitä pääseikkoja valaisevia yksityistapauksia.

* * *

Huolimatta siitä, että Suomen asiain esittelijän Mr. Randolph Higgsin Suomen poliittista linjaa arvosteleva ja Suomelle vähemmän ystävällinen asenne on ollut minulle niinkuin työtovereilleni varsin hyvin tunnettu olemme aina koettaneet ylläpitää häneen henkilökohtaisesti mitä ystävällisimpiä suhteita. Olen itse sangen useasti kutsunut hänet ja hänen rouvansa luokseni ja he ovat aina varsin ystävällisesti ottaneet kutsumme vastaan, vaikka muuten State Departmentin taholta on annettu minun ymmärtää, että State Departmentin muut virkamiehet poliittisista syistä ja minulle henkilökohtaisesti osoitetusta ystävällisyydestä huolimatta eivät halua käydä vieraina Suomen lähetystössä.

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 1: A 4

[redacted]

Viime lauantaina tk. 4 päivänä olin järjestänyt lounaan kodissani kahdenkesken Higgsin kanssa. Istuimme keskustelemassa pari kolme tuntia. Keskustelu muodostui pitkäksi retrospektiiviseksi analyysiksi Suomen politiikasta neljän viime vuoden aikana; mitään rakentavan uutta ei tullut esille, mutta sittenkin keskustelu sinänsä oli mielenkiintoinen ja esiintoi paljon uutta.

Lähtökohdaksi otin Bernhard Newmanin väitteen kirjassaan "The New Europe"(MacMillan Co. 1943) sivu 226, jonka mukaan Venäjä syksyllä 1941 olisi tarjonnut Suomelle rauhaa 1939-vuoden rajojen perusteella. Higgs myönsi, ettei hän ollut kuullut mistään semmoisesta tarjouksesta, mutta väitti, että Suomi olisi voinut sinä syksynä neuvotella, Venäjä kun oli valmis alueellisiin myönnytyksiin, kuten Sumner Welles minulle oli sanonut. Minä huomautin tähän, että kuten Higgs hyvin tiesi - ja kuten hän nyt uudelleen myönsi - Suomelle ei koskaan oltu tehty mitään rauhantarjousta.

Higgs sanoi Suomen hoitaneen asiansa tavattoman huonosti sikäli, että se oli loukannut kaikkia saavuttamatta kenenkään, ei Saksan eikä länsivaltojen eikä Venäjän tunnustusta tai kiitosta. Niinpä Suomi ei kylläkään ollut edennyt vuoden 1941 jälkeen, mutta kun se ei tahtonut edeltäkäsin tästä antaa sitoumusta eikä edes aikomuksestaan ilmoittaa, ei Venäjä eikä USA ole siitä kiitollinen. Vastasin tähän, että tässä tapauksessa täytyy myöntää tekojen puhuneen selvempää kieltä kuin mitä mitkään sanat olisivat voineet lausua.

Higgs sanoi Suomen saaneen maailman opinionin itselleen epäsuopeaksi ja menettäneen kaiken kannatuksen kolmen pääseikan vuoksi.

1) Täytyi pitää, nyttemmin esitetyn aineiston pohjalla, täysin selvitettynä, että Suomi oli ryhtynyt tähän uuteen sotaan sovittuaan siitä Saksan kanssa. Kielsin tämän, huomauttaen, ettei Suomi silloin ollut eikä nytkään ole liitossa Saksan kanssa, vaan että Venäjä oli hyökännyt, jatkaen 1939-vuoden hyökkäyksen ja ettei kukaan, ennenkuin Suomi tarttui aseisiin itsepuolustuksessa ja ryhtyi varsinaiseen taisteluun kesäkuulla 1941, koettanut hillitä Venäjää;

2) Suomea on lisäksi syytettävä siitä, ettei se tarttunut sille tarjottuihin mahdollisuuksiin tehdä rauhaa - sanoi Higgs - mihin minä vastasin, ettei mitään rauhantarjousta koskaan tehty, vaan oli meitä kehoitettu rauhaan mainitsematta mitenkä se saataisiin aikaan, jopa edes antamatta vihjausta siitä, että olisi saatavissa pysyväinen rauha, joka takaisi maamme itsenäisyyden ja koskemattomuuden;

3) Lisäksi, sanoi Higgs, oli Suomi antanut maailmalle käsityksen, että me tahdomme ottaa Venäjältä Itäkarjalan; tämä oli mitä pahin virhe Suomen taholta. Minä vastasin tähän sangen seikkaperäisesti viittaamalla minun esityksiini State Departmentissa, myös Hullille ainakin kahdesti, ja Hallitukseni vastaukseen Yhdysvaltain hallitukselle 12.11.41; näissä esityksissä oli selvästi tehostettu, että sotatoimenpiteet Itäkarjalassa olivat olleet puhtaasti defensiivistä laatua ja etteivät ne merkinneet mitään valloittamistarkoituksia Suomen puolelta. Higgs sanoi tähän, että Suomi ei koskaan selvästi sanonut, ettei se luovu Itäkarjalasta, vaan päinvastoin. Niin Higgs täten ensimmäistä kertaa suoraan ja selvästi esiintoi

Karjalan asian. Ruotsin ministeri Boström on kyllä useamman kerran minulle maininnut sen merkityksestä Yhdysvaltain kannalta ja olen siitä Suomeen sähköttänyt (m.m. viime vuodenvaihteessa), mutta State Departmentin taholta ei sitä ole minulle eikä kenellekään työtovereistani esiintuotu. Luultavata on sen takia, että nyt koetetaan koota kaikkea mitä Suomea vastaan voidaan esittää.

Higgs toi keskustelun kuluessa esiin joukon yksityiskohtia, jotka ainakin osaksi olivat minulle tuntemattomia ja joihin muutamiin sanoin etten voinut uskoa.

Keväällä 1941 - huhtikuulla - oli Schoenfeld niin hyvin Presidentti Rytille kuin Marsalkka Mannerheimille virallisesti hallituksensa puolesta huomauttanut, että USA, vaikkei sodassa, piti Saksaa vihollisena, miksi USA varoitti Suomea yhteistoiminnasta Saksan kanssa.

Witting tahtoi sotaa, siitä oltiin täällä, siis Schoenfeldin raporttien perusteella, täysin selvillä, ja hän pelkäsi, ettei se tulisi. Tästä huolimatta Higgs sittenkin puhuessaan tästä myönsi, että Venäjä oli aloittanut hyökkäyksen. Hän nimittäin lipsahti sanomaan: "Witting pelkäsi, etteivät venäläiset ampuisi ensimmäistä laukausta."

Mannerheim, puhumalla Itäkarjalan vapauttamisesta ja Hakkila, esittämällä vaatimuksen, että alueluovutusten kautta Venäjä korvaisi Suomelle sodan kautta aiheuttamansa vahingot, olivat tehneet maailmalle selväksi, että sota oli valloitussota.

Witting taas oli kerran Schoenfeldille lausunut, että Suomi taistelee bolshevismin kukistamiseksi; tähän minä huomautin, että uusitusti Suomen taholta virallisesti on korostettu, että vaikkakin Suomi on bolshevismisvastainen, emme taistele sen tuhoamiseksi maailmassa. Todistin muutenkin Higgsin väitteet vääriksi tahi ilmeisesti väärinkäsityksiin perustetuiksi.

Lopuksi Higgs kertoi, että kerran eräs Suomen johtohenkilöistä -- nimeä hän ei maininnut, mutta luulisin hänen tarkoittaneen Pakaslahtea -- oli Schoenfeldille sanonut, kun syksyllä 1941 oli puhetta rauhasta:" Älkää puhuko meille rauhanteosta, meidän osaamme tässä sodassa ei ole vielä täytetty." Huomautin, että tämä vastaus oli täysin perusteltu ja johdonmukainen; Suomen armeija ei vielä ollut saavuttanut idässä sen "oman, itsenäisen puolustuslinjan", mistä syksyllä Hullille hallitukseni ohjeitten mukaan puhuin - puolustuslinjan, joka takaisi meitä hyökkäyksiä vastaan venäläisten varsinaiseksi hyökkäyksen pommituslaudaksi muodostamasta Itäkarjalasta ja joka oli yhtä vähän agressiivinen kuin rintamamme Karjalan kannaksella, josta me suomalaiset emme koskaan tehneet hyökkäysrintamaa Pietaria vastaan. Jollei Suomi olisi ottanut maansa puolustusta omiin käsiinsä, olisivat saksalaiset Norjasta tunkeutuneet Suomen kautta meidän nykyisiä asemiamme paljon kauemmaksi hyökäten niin hyvin Pietaria kuin Murmanin radan elintärkeitä kohtia vastaan.

Vaikkei keskustelu Higgsin kanssa tuonut esille sanottavasti uutta, paitsi eräissä yksityiskohdissa, olen kuitenkin tahtonut tehdä siitä selkoa tavallaan erästä amerikkalaista ajatussuuntaa - ja erästä varsin huomattavaa - eikä vain Higgsin omia mielipiteitä valaisevana.

Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: E

OSASTO: C 8

ASIA:

Washingtonista olevan Lähetystön rap. N:o 34.

Ministeri Procopé

14/9 -43

15 000—10—44 5181.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
168 / 466 Sal. 43
29/12-45
5 E8

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 2118/126

Washingtoni SSA 18 P:NÄ syys KUUTA 1943.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Washingtonin lähetystön raportit.

Lähetystö täten kunnioittavimmin toimittaa Ministeriölle seuraavat raporttinsa:

№ 34, 14.9.43 Suomen-Yhdysvaltain suhteet. Keskustelu Euroopan jaoston uuden päällikön Mr. Harrison Freeman Matthewsin kanssa.

№ 35, 15.9.43 Suomen-Yhdysvaltain suhteet. Ruotsin demarssit.

Lähettiläs

UE 3: A 4.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 34.

Washingtoni ssa 14 p:nä syys kuuta 1943.

168 466 Sal. 43
29/12-45
5 68

Asia: Suomen-Yhdysvaltain suhteet. Keskustelu Euroopan jaoston uuden päällikön Mr. Harrison Freeman Matthews'in kanssa.

Yhteenveto.

Käynti State Departmentin Euroopan jaoston uuden päällikön luona. Käynti tarkoitti Suomen kannan ja Suomen politiikan selostamista Matthewsille. Varsinaista keskustelua en tällä kertaa tarkoittanut.

x x

x

Koettaessani aina viime viikon keskivaiheelta saakka saada pitempää keskustelua varten tavata State Departmentin Euroopan jaoston uutta päällikköä Mr. Harrison Freeman Matthews'ia, jonka luona aikaisemmin olin käynyt vain tutustumiskäynnillä heti hänen astuttuaan virkaansa joku viikko sitten, ilmoitettiin minulle Euroopan jaostolta, että hän näinä päivinä oli siksi varattu eri neuvotteluissa, ettei hän voisi pitempää aikaa minua varten varata. Vasta tänään voisi hän pitempää keskustelua varten ottaa minut vastaan.

Aloitin keskustelun hänen kanssaan sanomalla, että tahtoisin saada hänelle esittää Suomen politiikan yleiset suuntaviivat ja maamme kannan nykyisessä konfliktissa. En otaksunut, sanoin minä, että hän lausuisi mielipiteensä, enkä tulisi pitämään hänen vaitioloaan todistuksena siitä, että hän yhtyi minun käsitykseeni. Tahdoin vain aivan lyhyesti rekapituloida ja muistuttaa mieleen, mikä Suomen kanta on. Matthews kuunteli hyvin tarkkaan ja teki väliin pari varsin merkille pantavaa

JAKELUOHJE:

UE 1: A 4

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

kysymystä.

Selitin ensin Suomen ulkopolitiikan yleisen suunnan ennen nykyistä maailmansotaa. Suomi oli aina noudattanut ehdotonta neutraliteettia eikä yhtynyt mihinkään suurvaltablokkiin. Tämän yleislinjansa mukaisesti Suomi ei keväällä 1939 suostunut Hitlerin ehdotukseen tehdä Saksan kanssa nonagressiosopimusta, koska Suomi tahtoi välttää varjoakin siitä,että se yhtyisi toiseen tai toiseen suurvaltaryhmään. Toiselta puolen oli Suomi aina aktiivisesti ottanut osaa kansainvälisen rauhan vakiinnuttamista tarkoittavaan työhön sekä ilman liittoa tai sitoumuksia ollut läheisessä yhteistoiminnassa muitten Pohjoismaitten kanssa. Venäjään oli Suomi aina tahtonut ylläpitää säännöllisiä ja hyviä naapuruussuhteita, ja oli sen kanssa tehnyt sopimuksia rauhan vakiinnuttamiseksi, esim. hyökkäämättömyyssopimukset vuosilta 1932 ja 1935, jotka Venäjä kuitenkin häikäilemättä rikkoi.

Kuinka Suomi oli joutunut hyökkäyksen uhriksi 1939 ei minun ollut syytä lähemmin alleviivata - se oli Matthewsille täysin tunnettu -, viittasin vain silloiseen maailmanopinioniin sekä kahteen Churchillin ja Rooseveltin lausuntoon niiltä ajoilta, joista jätin jäljennökset Matthewsin pöydälle, hänen niistä kiittäessään (Liitteet "Ch." ja "F.D.R.").

Moskovan rauhan jälkeen Venäjä oli määrätietoisesti valmistanut uutta hyökkäystä. Mainitsin muutamista Venäjän vaatimuksista ja toimenpiteistä ennen kaikkea transitokysymyksestä.

Sittemmin kesäkuussa 1941 oli uusi hyökkäys tullut. Selitin, mitenkä Venäjä oli hyökännyt ja mitenkä Suomi oli odottanut ennen kuin se ryhtyi vastarintaan. Näytin myöskin Matthewsille otteen State Departmentin lehdistöä varten joulukuun 18 päivänä 1941 julkaisemasta tiedoituksesta N:o 650, missä löytyy seuraava merkintä

tapahtumista kesäkuun 22 päivänä 1941:" Germany invades the Soviet Union; the latter raids Finland". Niin Suomi Venäjän hyökkäyksen kautta oli uudelleen itsepuolustuksessa joutunut sotaan, mikä itse asiassa vain oli talvisodan jatkoa. Mitkään poliittiset sitoumukset eivät vieneet Suomea sotaan. Suomella ei ollut eikä sillä nytkään ole liittoa Saksan kanssa eikä Suomi ole akseliscopimukseen yhtynyt.

Kesti jonkun aikaa kesällä 1941 ennenkuin Suomi pääsi alottamaan varsinaisen puolustustaistelun. Sittemmin Suomi kesällä ja syksyllä 1941 valloitti takaisin suurimman osan Moskovan rauhan kautta menetetyistä alueista ja jatkoi Itäkarjalassa taisteluaan valtakunnan vanhan rajan toisellakin puolella. Osoitin kartalla Suomen joukkojen eteneemisen antaen yksityiskohtaisia tietoja sen puolustusluonteesta. Huomautin myöskin, että eteneminen Itäkarjalassa oli pysähtynyt joulukuun 5 päivänä, siis ennen Pearl Harboria ja että Karjalan kannaksella vanha raja oli saavutettu jo syyskuussa 1941 eikä sen yli Pietaria vastaan oltu suunnattu mitään hyökkäyksiä.

Yhdysvaltain taholta oli useasti talvella 1941 ja myöhemminkin huomautettu, että Suomen joukkojen jatkettu eteneminen olisi Yhdysvaltain kannalta varsin vakava asia. Tahtomatta väittää, että tähän soveltuisi sanonta "post hoc, propter hoc",mainitsin, että Suomessa oltiin erinomaisen hyvin tietoisia tästä Yhdysvaltain kannasta Suomen joukkojen pysyessä edellämainittuna aikana saavuttamissaan asemissa. Huomautin myöskin kuinka se seikka, ettei Kannaksen rajan yli oltu Pietaria vastaan hyökätty, osoitti tyhjäksi Venäjän väitteen, että Pietarin puolustamiseksi sen täytyy saada Suomi tahi osa maatamme.

Yhteenvetona korostin, että Suomen taistelu on puolustustaistelua ja erillinen varsinaisesta suursodasta. Mainitsin myöskin äskeisestä eduskuntakeskustelusta,

missä oli yksimielisesti ja uudelleen tehostettu niin hyvin sotamme erillisyyttä kuin myöskin sitä, että Suomi vapaa kaikista sitoumuksista voi tehdä erirauhan milloin tilaisuus siihen tarjoutuu.

Toistin tässä yhteydessä hallituksemme esityksistä Schoenfeldille marraskuun 12 päivältä 1941 mitä siinä on sanottu sodan jatkamisesta, nimittäin, että Suomi tulee jatkamaan taisteluaan Sovjetliittoa vastaan "vain, kunnes Suomen turvallisuus ja turvattu rauha on saavutettu". Semmoista rauhaa ei ole koskaan Suomelle tarjottu eikä edes millään tavoin selvitetty, että Venäjä olisi valmis, jos rauhanneuvotteluja olisi alettu, kunnioittamaan Suomen itsenäisyyttä ja koskemattomuutta -- olihan Venäjä 1939 järjestänyt Kuusisen valehallituksen, joka ilmeisesti yhä edelleen oli olemassa.

Pohjimmaltaan on Suomen taistelun päämäärä pitää maamme omissa käsissämme maailmansodan myrskyjen läpi. Jollei Suomi taistelisi, niin se joutuisi maailmansodan päätöksessä olemaan valloittajan käsissä, [redacted] eivätkä länsivallat voisi hyvällä saada Venäjää luopumaan valloittamastaan Suomesta. Sen vuoksi Suomen taistelu on meidän vakaumuksemme mukaan taistelua niiden periaatteiden puolesta, jotka Atlantic Charterissa on ilmaistu. Mutta samalla se merkitsee myöskin sitä, että Venäjä estetään Suomen kautta pääsemästä valloittamaan Pohjois-ruotsia ja Pohjoisnorjaa, missä se saisi satamia lähellä Brittanian Saaria, eikä niinkään kaukana Amerikan mannermaasta.

Sanoin lopuksi, että Suomen tapaus on koetapaus: Suomi on ainoa pienkansa, joka, vaikka se on joutunut hyökkäyksen alaiseksi, on pystynyt pitämään valloittajan poissa maasta ja säilyttämään demokratiansa.

Lopuksi esitin Mr.Matthewsille kaikessa kiireessä tekemämme käännöksen pääministeri Linkomiehen eduskunnassa antamasta Suomen ulkopolitiikkaa koskevasta lausunnosta semmoisena kuin se oli tänä aamuna sähkeessä N:o 425 meille tullut.

Olin myöskin keskustelun kuluessa tilaisuudessa lausumaan henkilökohtaisen ihailuni valtiosihteeri Hullin toissa päivänä pitämästä radiopuheesta.

Jätin keskustelun kuluessa Matthewsille myös vuonna 1940 julaistun Sinikirjan ja meidän syksyllä 1941 julkaisemamme Sinivalkokirjan. Lähtiessäni pois sanoi Matthews tulevansa mielenkiinnolla näihin tutustumaan.

Lähettiläs

Liite "Ch."

Excerpt from a broadcasting address by
Winston Churchill, January 1940, published in
"Blood, Sweat, and Tears" by Churchill, 1941, page 215.

Only Finland - superb, nay sublime - in the jaws of peril - Finland shows what free men can do. The service rendered by Finland to mankind is magnificent . . . . . Everyone can see how Communism rots the soul of a nation; how it makes it abject and hungry in peace, and proves it base and abominable in war. We cannot tell what the fate of Finland may be, but no more mournful spectacle could be presented to what is left to civilized mankind than that this splendid Northern race should be at last worn down and reduced to servitude worse than death by the full brutish force of overwhelming numbers. If the light of freedom which still burns so brightly in the frozen North should be finally quenched, it might well herald a return to the Dark Ages, when every vestige of human progress during two thousand years would be engulfed.

Liite "F.D.R."

From President Roosevelt's Address to the
Delegates of the American Youth Congress
Published in The New York Times, February 11, 1940.

Here is a small republic in Northern Europe. A republic which without any question whatever wishes solely to maintain its own territorial and governmental integrity. Nobody with any pretense of common sense believes that Finland had any ulterior designs on the integrity or the safety of the Soviet Union.

That American sympathy is 98 per cent with the Finns in their effort to stave off invasion of their own soil. That American sympathy by now is axiomatic. . . . . .

The Soviet Union, as a matter of practical fact, as everybody knows, who has got the courage to face the fact, the practical fact known to you and known to all the world, is run by a dictatorship, a dictatorship as absolute as any other dictatorship in the world.

It has allied itself with another dictatorship and it has invaded a neighbor so infinitesimally small that it could do no conceivable, possible harm to the Soviet Union, a small nation that seeks only to live at peace as a democracy and a liberal forwardlooking democracy at that.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C

ASIA:

Washingtonissa olevan Lähetystön rap. N:o 35

Ministeri Procopé

15/9 -43

15000—10—44 5131.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 35.

Washingtoni ssa 15 p:nä syys kuuta 19 43.

Asia: Suomen - Yhdysvaltain suhteet.
Ruotsin demarssit.

168 466 Sal 43
29/12-45
5 68

Yhteenveto:

Saamiensa ohjeiden mukaan Ministeri Boström esittää Mr. Dunnille eräitä ohjeissa mainittuja näkökohtia Suomen politiikan valaisemiseksi sekä toistaa aikaisemmin tässä suhteessa esittämänsä selostukset ja huomautukset. - Boström aikoo käydä Mr. Hullin, mahdollisesti myös Presidentti Rooseveltin puheilla.

* * *

Kuten syyskuun 3 päivänä lähettämässäni sähkösanomassa olin Suomeen esittänyt oli minusta erittäin tärkeätä ja suotavata, että Ruotsin täkäläinen lähettiläs Ministeri Boström aikaisempien samansuuntaisten esitystensä lisäksi hetimmiten ja mikäli mahdollista jo Churchillin ollessa täällä tekisi Amerikan viranomaisille, mieluimmin suoraan Presidentti Rooseveltille esityksen, joka merkitsisi Ruotsin kannatusta Suomelle ja Suomen itsenäisyyden, vapauden ja koskemattomuuden merkityksen tehostamista Ruotsinkin kannalta. Tämä sähkösanoma johtui keskusteluista, jotka minulla oli ollut Ministeri Boströmin kanssa ja jotka olivat johtaneet siihen, että Ministeri Boström sähkötti Tukholmaan saadakseen ohjeet tehdä tämänkaltaisen demarssin. Tänään syyskuun 15 päivänä ilmoitti Ministeri Boström, että hän oli saanut hallitukseltaan vastauksen, missä tämä antoi hänelle ohjeita keskusteluja varten Amerikan viranomaisten kanssa mainitsematta nimenomaan presidentti

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 1: A 4

Rooseveltia. Sähkösanomsan sisältö oli suurin piirtein seuraava:

" Vid samtal med amerikanska vederbörande kan Ni angiva följande punkter såsom auktoritativ utläggning av den finska regeringens ståndpunkt:

1. Finland är medvetet om den vitala betydelsen av permanenta normala och goda relationer till USSR grundade på inbördes förståelse.

2. Finland har ej kunnat vinna uppfattning än mindre kännedom om USSR:s planer och avsikter. Man har anledning att tro, att Finlands regering gjort försök att sondera, men utan positivt resultat.

3. Finland har påtagligen allvarliga avsikter att söka uppnå uppgörelse om dess gränser ägnade att skapa förutsättning för goda relationer med dess östra granne.

4. Finland kan ej acceptera förslag som åsyfta fortsatt hot mot dess integritet, t.ex. förslag som skulle innebära att Ryssland besatte territoriala enklaver, att Finland berövades naturliga kommunikationsleder eller att sådana kommunikationsleder avskuros eller att förutsättningen för det finska folkets arbete och existens rubbas. Inför sådana alternativ skulle det finska folket välja att kämpa för sitt liv och sin trygghet såsom 1939. Utgångspunkt för samtalen nu som alltid är Sveriges vitala intresse och bestämda förhoppning att Finland skall bestå såsom en självständig, absolut oavhängig stat."

Ministeri Boström huomautti, ettei tämä sähkösanoma ollut täysin johdonmukainen, siinä kuin osaksi puhuttiin auktoritatiivisesta Suomen hallituksen kannanilmaisusta osaksi taas esitettiin otaksumia, kuten rauhantunnusteluista.

Ministeri Boström myöskin valitti, ettei hänelle annettu valtuutusta käydä presidentin luona, mistä hän kuitenkin aikoi uudelleen sähköttää käytyään ensin State Departmentissa poliittisen tirehtöörin Mr.James Dunnin ja mahdollisesti Hullin puheilla.

* * *

Myöhemmin iltapäivällä kertoi Ministeri Boström käyneensä Mr. Dunnin luona esittäen hänelle niin hyvin edelläolevan sähkeen sisällön, mistä hän jätti

Mr. Dunnille englanninkielisen käännöksen, kuin myös aikaisemmin useasti esiintuomansa erittäin selvät näkökohdat Suomen aseman tukemiseksi(Suomi hyökkäyksen uhri, harrastanut puolueetonta politiikkaa, ei yhtynyt akseliin ym.). Dunn oli mielenkiinnolla kuunnellut Boströmin esitystä erikoisesti kiinnittäen huomiotaan kohtiin 3 ja 4. Ministeri Boström oli pyytänyt Mr. Dunnia järjestämään audienssin Hullin luo. Boström sanoi lisäksi sähköttävänsä Tukholmaan saadakseen asianomaiset ohjeet käydä myös presidentti Rooseveltin luona.

Boströmin nimenomaisesta pyynnöstä sähkötin ylläolevasta Ministeriölle vain lyhyen tiedoituksen, että Boström oli käynyt Dunnin luona sekä aikoi käydä Hullin ehkä Presidentin puheilla.

* * *

Dunn oli lisäksi kertonut Boströmille, ettei ole alivaltiosihteeriä määrätty Wellesin tilalle, että Yhdysvaltain, Englannin ja Venäjän ulkoasiainhallinnon johtomiesten kokous tulee tapahtumaan aikaisintaan 4 à 5 viikon perästä ja että vielä ei ole tietoa, tuleeko Hull sinne lähtemään.

Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C8

ASIA:

Washingtonissa olevan lähetystön rap. n:o 36.

Ministeri Procopé

22/9-43.

15000—10—44 5181.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 2364/142

Washingtoni SSA 22 P:NÄ syys KUUTA 1943

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ
169 466 Sal. 43
29/12-45
5 68

Ulkoasiainministeriölle

ASIA: Washingtonin lähetystön raportit

Lähetystö täten kunnioittavimmin toimittaa Ministeriölle raporttinsa No. 36, 22.9.43, "Suomen-Yhdysvaltain suhteet - Ruotsin demarssit.

Lähettiläs

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 36

Washingtonissa 22 p:nä syyskuuta 1943

Asia: Suomen-Yhdysvaltain suhteet
-- Ruotsin demarssit
(Kts raporttieni No. 35)

ULKOASIAINMINISTERIÖ
169 466 Sal 43
29/12-45
5 68

Yhteenveto:

Ministeri Boström kertoo edellisenä päivänä käyneensä Hullin luona, joka oli osoittautunut ymmärtäväiseksi ja myötämieliseksi Suomelle. Boström oli saanut käsityksen, että Hull ymmärtää, ettei Suomi voi nyt tehdä rauhaa. Välien rikkomisen vaaraa ei ole Boströmin mielestä nykyä olemassa.

* * *

Viitaten raporttiini No. 35 t.k. 15 päivältä on minulla kunnia ilmoittaa että tänään uudelleen kävin Ruotsin täkäläisen lähettilään Ministeri Wolmer Boströmin luona, joka tällöin kertoi seuraavaa:

Edellisenä päivänä s.o. syyskuun 21 päivänä oli hän saanut viikko sitten pyytämänsä audienssin Hullen luo. Keskustelu oli kestänyt n. 3/4 tuntia. Hull oli tarkkaan ja mielenkiinnolla

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 1: A 4

kuunellut Boströmin esitystä ja osoittanut Boströmia hämmästyttävää asiantuntemusta myös yksityiskohdissa--kuten esim. puheen olleessa Saksan tähän syksyyn saakka Ruotsissa nauttimasta transito-oikeudesta ja sen likvidoimisesta.

Boströmin käynti Hullin luona oli erikoisesti tarkoittanut niiden Suomea koskevien seikkojen esittämistä, mistä edellä mainitussa raportissani olen tehnyt selkoa.

Hull oli Boströmin mielestä yhä ymmärtäväinen ja myötämielinen Suomelle. Boströmin esityksestä oli Hull sanonut, ettei se mitään uutta sisältänyt, paitsi ehkä kohdassa, missä puhuttiin Suomen taipuvaisuudesta keskustella rajoista.

Kun keskutelun kuluessa Boström oli sanonut, ettei hän ymmärrä, mitenkä olisi mahdollista Suomelle nykyoloissa tehdä rauha, oli Hull tähän vastannut, kyllä ymmärtävänsä tämän vaikeuden ja että U.S.A. jo jonkin aikaa on ollut Suomea rauhantekoon painostamatta.

Tämä Hullin lausunto on sangen merkillinen, kun ottaa huomioon, että ilmeisesti ohjittu lehdistö painostaa Suomea mitä pikimmin ja ehdoilla millä tahansa tekemään rauhan, sekä että Roosevelt 17 päivänä tätä kuuta Kongressille antamassaan sotaselostuksessa oli nimenomaan puhunut Suomesta Hitlerin muiden satelliittien joukossa, joiden kansojen pitäisi nousta kapinaan Saksaa vastaan.

Jossain määrin epäjohdonmukainen oli Hullin äskenmainittu lausunto myöskin sikäli, että Hull samalla oli sanonut valittavansa, ettei Suomi vuonna 1941 ollut pysähtynyt 1939 rajoille, vaan jatkanut taistelua pitemmälle. Tuskin Suomelle silloin

olisi ollut helpompi kuin nyt tehdä rauha.

Boströmin vaikutelma tästä ja raportissanø No. 35 mainitusta keskustelusta oli, ettei tällä kertaa ole vaara tarjona siitä, että U.S.A. rikkoisi diplomaattiset välit Suomeen.

Boström edelleen kertoi, että hän, meidän viimeisen keskustelumme jälkeen, oli uudelleen kysynyt Tukholman Ulkodepartementilta, olisiko hänen käytävä Presidentti Rooseveltin luona Suomen asiassa, mihin kuitenkin oli tullut vastaus, ettei käynti nyt ollut tarpellinen("icke påkallad").

Hull oli edelleen vahvistanut Boströmille, että U.S.A:n, U.K:n ja Venäjän ulkoasiainjohtajain tahi heidän edustajainsa kokous tulisi tapahtumaan Moskowassa; epätietoista oli tulisiko Hull itse sinne menemään. Tuntui pikemmin kuten hän ei sitä tekisi.

Boströmin nimenomaisesta pyynnöstä lähetin tästä ja edellisestä käynnistään Statedepartmentissa Suomen asian takia vain lyhyet sähkeet Ulkoasiainministeriölle, viitaten siihen, että lähempiä teitoja olisi Tukholman kautta saatavissa.

Washington, 22 pnä syyskuuta 1943.

hyv. T. G. Procopé

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 8

ASIA:

Washingtonissa olevan Lähetystön kap. n:o 87
Ministeri Procopé
22/9-43

15 000—10—44 5121.

Washingtoni- SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 2254/130.

Washingtoni-SSA 24 P:NÄ syys KUUTA 1943.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö- LLE

ASIA: Washingtonin lähetystön raportit.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
№ 170/466 Sal. 43
28/12-45
5
OSASTO
68

Lähetystö täten kunnioittavasti toimittaa Ministeriölle seuraavan raporttinsa:

No. 37, 23.9.43 Suomen asema nykysodassa - Keskustelu USA:n yleisesikunnan C 2 osaston johtajan, kenraali Strong'in kanssa.

Lähettiläs

UE 3: A 4.

Washingtoni- SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 37.

Washingtonissa 23p:nä syyskuuta 1943.

Asia: Suomen asema nykysodassa - Keskustelu USA:n yleisesikunnan G 2 osaston johtajan, kenraali Strongin kanssa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
170 / 466 Sal. 43
29/12-45
5 | 68 | ASIA

Yhteenveto.

Komentaja Gröndahlin jäähyväiskutsuissa läsnä joukko korkeita sotilashenkilöitä. - Keskustelu Kenraali Strongin kanssa; näkyi tämä ymmärtävän Suomen kannan ja Suomen vaikeudet, mutta arveli, että 60 à 90 päivän kuluessa yleistilanne muuttuisi Suomelle edullisemmaksi.

* *
*

Syyskuun 23 p:nä iltapäivällä oli Komentaja Gröndahl järjestänyt jäähyväiskutsut Carlton Hotelliin. Oli merkillepantava, että oli saapunut hyvin edustava joukko sotilashenkilöitä - itse asiassa kaikki, jotka Gröndahl oli kutsunut paria lukuunottamatta, jotka olivat poissa kaupungista tahi muuten estettyinä. Niinpä olivat läsnä Yleisesikunnasta G 2 osaston päällikkö kenraalimajuri Strong, saman osaston yhteysjaoston johtaja everstiluutnantti Jameson ja hänen apulaisensa everstiluutnantit Leonard, Kenyon ja Harrington sekä everstiluutnantti Greenwell, joka nyttemmin palvelee Office of War Information'issa. Laivastomiehiä oli mm.

JAKELUOHJE:

UE 1: A 4

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

laivastoesikunnan intelligence-osaston päällikkö vara-amiraali Train, saman osaston yhteysjaoston virkamiehet kapteeni Pickhardt, komentaja Livingstone ym. Sitäpaitsi Ruotsin ministeri ja useat Ruotsin lähetystön jäsenet, Perun, Brasilian, Chilen, Argentinan ja Ruotsin laivastoasiamiehet. Useimmat olivat tulleet rouvineen.

Näin monen korkean sotilashenkilön läsnäolo oli tavallaan itsessään tunnusmerkillistä. He kaikki lausuivatkin valittelunsa siitä, että komentaja Gröndahl lähtee pois. G 2 osaston yhteysjaoston herrat esittivät toivomuksen, että he, Gröndahlin lähdettyä, voisivat olla henkilökohtaisessa kosketuksessa minuun, mihin minä tietenkin vastasin, että tämmöinen kosketus olisi minulle varsin mieluista.

Iltapäivän kuluessa oli minulla varsin pitkä keskustelu kenraali Strongin kanssa. Esitin Suomen aseman ja Suomen kannan, jonka kenraali Strong näkyi ymmärtävän - erittäinkin mikäli koskee mahdottomuutta nykyoloissa tehdä rauha Venäjän kanssa. Puhuessamme nykytilanteen vaikeuksista sanoi Strong, että 60 á 90 päivän kuluessa yleistilanne maailmassa tulisi muuttumaan helpoittaen ja keventäen Suomen asemaa. Mitään lähempää hän tietenkään ei tahtonut tästä mainita; toisti vain saman ennustuksen pari kertaa. Oli ilmeistä, että Strong täysin oivaltaa, ettei olisi anglosaksseillekaan edullista, jos Venäjä pääsisi tunkeutumaan Suomen kautta kohti Atlantia. Kun puhuimme Norjan ja Lapin oloista, siinä tapauksessa, että Saksan joukot sieltä poistuisivat, ja että siten

siellä syntyisi sotilaallinen vacuum, jonka voisivat täyttää Pohjolan kansat itse tahi anglosaksit laskeutumalla maihin Pohjolassa taikka sitten venäläiset, sanoi Strong, että toinen vaihtoehto s.o. anglosaksien tulo Pohjolaan olisi kai parus. Cain keskustelusta kanssaan tunnelman - vaikkei hän varsinaisesti mitään siihen suuntaan lausunut - että hänen mielessään liikkui ajatus maihitukseesta Pohjolaan. Täytyy kuitenkin panna merkille, etteivät muuten viime aikana keskusteluissa lukuisten henkilöitten kanssa ole tavannut mitään semmoiseen lähitulevaisuudessa tapahtuvaan maihitukseen viittaavaa. Sähkötin Ulkoasiainministeriölle tästä keskustelusta.

Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C8

ASIA:

Washingtonissa olevan Cäsetyston rap. N:o 38.

Ministeri Procopé

25/9-43

15000—10—44 5181.

ULKOASIAIN...
171 466 Sal 43
29/12-45
5 C8

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 477/18

Washingtoni SSA 23 P:NÄ helmi KUUTA 19 44

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Washingtonin lähetystön raportit .

Lähetystö täten kunnioittavimmin toimittaa Ministeriölle seuraavat raporttinsa:

№ 38, 25.9.43: "Keskustelu Euroopan jaoston apulaispäällikön Mr. Cummingin kanssa";

№ 39, 28.9.43: "Eräitä otaksumia vastaisesta kolmen-vallan kokouksesta";

№ 40, 15.10.43: "Esitys valtiosihteeri Hullille Suomen politiikasta";

№ 41, 20.10.43: "Eräitä otaksumia vastaisesta kolmen-vallan kokouksesta";

№ 42, 20.10.43: "Tanskan juutalaisten kohtelu";

№ 43, 26.10.43: "Käynti uuden alivaltiosihteeri Mr. Edward Stettiniuksen luona";

№ 44, 26.10.43: "Kolmen vallan kokous ja n.k. senaattori Connallyn päätöslauselma";

№ 45, 27.10.43: "Eräs ystävällinen neuvo Suomen aseman parantamiseksi";

№ 46, 26.11.43: "Moskovan konferenssi";

№ 47, 30.11.43: "Keskustelu ent. Romanian lähettilään M. Carlos Davilan kanssa 30.11.43";

№ 48, 1.12.43: "Moskovan konferenssi - Mahdollinen hallituksenvaihdos Suomessa";

№ 49, 3.12.43: "Keskustelu Mr. Cummingin kanssa. -USA:n suhtautuminen Suomeen ja Suomen täkäläiseen edustajaan";

№ 50, 20.12.43: "Keskustelu Europan jaoston apulaispäällikön Cummingin kanssa";

№ 51, 21.12.43: "Teheranin kokous";

№ 52, 21.12.43: "Rauhanhuhuja";

UE 3: A 4.

№ 53, 28.12.43: "Keskustelu Mr. Cummingin kanssa.- Suomen-Saksan kauppasopimus";

№ 54, 31.12.43: "Keskustelu Mr. Cummingin kanssa. Kirjoittelut Suomessa italialaisten lasten kuljettamisesta Etelä-Italiasta Venäjälle".

tj. T. V. Rocapé

Lähettiläs

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 38.

Washingtoni ssa 25 p:nä syys kuuta 19 43.

171 / 466 Sal. 43

Asia: Keskustelu Europan jaoston apulaispäällikön Mr. Cummingin kanssa.

29/12-45

5 68

Yhteenveto:

Esitän Cummingille eräitä Suomen politiikkaa valaisevia asiakirjoja. Cumming huomauttaa, etteivät nämä muuta tilannetta; ratkaisevaa on, että Suomi on yhteistoiminnassa Saksan kanssa.

x x

x

Kävin tänään syyskuun 25 päivänä Europan jaoston apulaispäällikön Mr. Hugh Cummingin luona, joka otti minut henkilökohtaisesti erittäin ystävällisesti vastaan, mutta joka asiallisesti oli hyvin kylmä. Minä jätin hänelle selostukset pääministeri Linkomiehen puheesta eduskunnan salaisessa istunnossa 3.9.43, ministeri Tannerin puheesta 24.9.43 ja Suomen Sosialidemokraatin rauhaa koskevasta pääkirjoituksesta 23.9.43. Mr. Cumming kiitti näistä tiedoituksista, mutta sanoi, etteivät ne hänen nähdäkseen sisältäneet mitään uutta. Vastaukseni oli kuten aikaisemmin tämmöisissä tilanteissa, että Suomen politiikka aina johdonmukaisesti seuraa samaa linjaa, mutta yleistilanteen muuttuessa, tulee myöskin itsestään yleiskuvaan uusia vivahduksia. Cumming sanoi tähän, että kieltämättömänä tosiseikkana pysyy, että Suomi toimii yhdessä Saksan kanssa ("cooperates with Germany") ja tätä eivät mitkään julkiset ~~xxxxxxxxx~~ lausunnot voi muuttaa."We are not waging a newspaper war",lisäsi Cumming.

Cumming antoi uudelleen ymmärtää, että on määrätietoinen ja tarkoituksellinen

JAKELUOHJE:

UE 1: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

politiikka, jonka mukaan valtiosihteeri Hull ei ota Suomen edustajaa vastaan ennenkuin Suomen poliittinen linja muuttuu.

Panen tähän merkille, että Mr. Hull itse kesäkuulla 1942 sanoi minulle samaa ja että Fighting Funds for Finland nimisen järjestön entiseltä johtajalta kenraali O'Ryanilta tänään saapuneessa kirjeessä, missä O'Ryan analysoi USA:n politiikkaa Suomeen nähden, samaa esitetään.

Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C8

ASIA:

Washingtonissa olevan lähetystön rap. n:o 39.

Ministeri Procopé

28/9-43

15000—10—44 5181.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 39.

Washingtonissa 28 p:nä syys kuuta 19 45.

Asia: Eräitä otaksumia vastaisesta kolmen-vallan kokouksesta.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
171/466 Sal. 43
29/12-45
5 48

Yhteenveto:

Kuulee mitä vastakkaisimpia huhuja siitä, mitä tulevassa kolmen-vallan kokouksessa tulee tapahtumaan. Yleisimmin katsottaneen, että Yhdysvallat tulevat koettamaan pitää kiinni Atlantic Charterin periaatteista uhraamatta Venäjän reunavaltioita, mutta että kuitenkin annetaan perää jos Venäjä on jyrkkä. Eri taholta sanotaan koetettavan lykätä nämä asiat tulevaisuuden varalle. Vanhoilliselta taholta kuulen, että anglosaksiset vallat tulisivat ottamaan jyrkän kannan Venäjän vaatimuksiin nähden.

x x

x

Sitä mitä hiljakkoin luultavasti pidettävässä kolmen-vallan kokouksessa tullaan päättämään kuulee mitä erilaisimpia huhuja.

Toivola on eräältä lehtimiesystävältäni kuullut, että tässä kokouksessa Yhdysvallat kylläkin tulisivat pitämään kiinni Atlantic Charterin periaatteista, mikäli vain mahdollista, mutta jos Venäjä on jyrkkä länsirajojaan koskevissa vaatimuksissaan, tullaan koettamaan löytää muotoa koko asian lykkäämiseksi kunnes sota on ohi, jolloin kertojan mielestä Venäjä kai saisi pitää, mitä se on ottanut ja tahtoo pitää. Roosevelt ei voi luopua Stalinin avusta ja asetoveriudesta, mutta toiselta puolen hän ei uskalla, 1944 vuoden vaalien lähestyessä,

JAKELUOHJE:

UE 1: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

loukata puolalaista, liettualaista ym. alkuperää olevia valitsijoita, joiden lukumäärä ja vaikutusvalta ovat huomattavia.

Minulle taas New York Timesin täkäläisen toimiston johtaja, Arthur Krock, jota katsotaan olevan erikoisen läheisessä suhteessa valtiosihteeri Hulliin, kertoi suunnilleen seuraavaa:

Yhdysvallat tulevat kyllä pitämään pienkansojen puolta Venäjää vastaan; on muita etuja ja myönnytyksiä, jotka voidaan Venäjälle tarjota, esim. a) kolmen ehkä neljän(jos Kiina tulee mukaan) suurvallan/toisilleen ja maailmalle tarjoama fauhantakuu; b) taloudellista apua suursodan jälkeen myöskin siten, että täältä lähetettäisiin joukottain teknillisiä asiaintuntijoita Venäjälle; c) pienempiä aluekorjauksia Europassa ja niiden ohella Sovietille ystävällisiä hallituksia Bulgariassa, Unkariasa, Romaniassa ja Puolassa; d) Turkin salmien avaaminen ja aseistettujen tukikohtien myöntäminen Venäjälle niiden rannoilla; e) Mandchukuo kun Japani on lyöty.- Baltian maat joutuisivat tietenkin ilman muuta Venäjälle, mutta muuten ei koetettaisi ulottaa Venäjän vaikutusvaltaa Pohjolaan. Tämä ohjelma tulisi Venäjälle esitettäväksi ja siitä pidettäisiin kiinni Yhdysvaltain ja U.K:n puolesta mikäli suinkin mahdollista, mutta Krockinkin mielestä anglosaksit antaisivat perää, jos Venäjä on jyrkkä eikä luovu pidemmälle menevistä vaatimuksistaan, m.m. Suomeen nähden. Krock muuten vahvisti, mitä muualta olin kuullut ja myöskin aikoinaan Suomeen ilmoittanut, nimittäin, että Quebecin kokouksen aikana ja heti sen jälkeen Roosevelt ja Churchill olivat ottaneet jyrkemmän asenteen Venäjään nähden. Hän lisäsi kuitenkin, että tämä kanta nyttemmin on muuttunut; haetaan yhteisymmärrystä Venäjän kanssa ja koetetaan mahdollisimman vähän julkisuudessa puhua vastakohdista. Kaikki tämä oli Krockin mielestä pookkeripeliä, mutta varma on -- sanoi hän -- että täällä ja Lontoossa pelätään erikoisrauhaa Saksan ja Venäjän välillä. Panen tähän merkille, että eräältä suurlähettiläältä olen

kuullut, että tätä rauhaa pidettiin uhkaavampana vaarana täällä Washingtonissa kuin Lontoossa.

Eräältä vanhoilliselta ystävältäni, joka kuitenkaan luultavasti ei ole erikoisen hyvin informoitu, olen kuullut, että anglosaksit eivät niinkään pelkäisi tätä erikoisrauhaa. Kyllä ne ilmankin Venäjää voivat jatkaa taistelua Saksaa vastaan. He eivät tule uhraamaan paljon, ei ainakaan Suomea, ehkeivät edes Baltian maita, koska Churchill muka pelkää Venäjän tunkeutumista luoteisessa Atlantia kohti. Olihan Churchill äskettäin Harvardin yliopistossa pitämässään puheessa hyökännyt kaikkia tyrannioja vastaan - tämä oli kertojan mielestä tunnusmerkillistä. Jos kolmen ulkoasiain johtajan kokouksen jälkeen tullee tapaaminen Stalinin kanssa, voi Suomi olla tyytyväinen; se merkitsee, että Stalin on hyväksynyt anglosaksisten valtojen kannan ja luopunut vaatimasta m.m. Suomea. Jollei tuommoinen kokous Stalinin kanssa tule, merkitsee tämä, että hän on hylännyt länsivaltojen toivomukset, ja silloin nämä vieraantuisivat Venäjästä ja vetäytyisivät omalle puolelleen, vaikkeivätkään tekisi rauhaa Saksan kanssa. Sekin olisi Suomelle edullista.- Kertojani näin ollen aivan selvästi neuvoi Suomea olemaan antautumatta Venäjälle; olisi parasta odottaa ainakin pari kuukautta.

Hyv. T. Procopé

Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C8

ASIA:

Washingtonissa olevan lähetystön rap. n:o 40.
Ministeri Procopé
15/10-43.

15000—10—46 5121.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 40.

Washingtoni ssa 15 p:nä loka kuuta 19 43

Asia: Esitys valtiosihteeri Hullille Suomen politiikasta.

171 / 466 Sal 43
29/12.45
5 | 68

Yhteenveto:

Selonteko valtiosihteeri Hullille jättämämme memorandumin laatimisesta.

* * *

Kun syyskuun alussa kävi yhä selvemmäksi, että lähiaikoina tulisi pidettäväksi Yhdysvaltain, Englannin ja Venäjän ulkoasiainjohtajain kokous ja ehkä myöhemmin Rooseveltin, Churchillin ja Stalinin henkilökohtainen tapaaminen sähkötin syyskuun 9 päivänä kotiin ehdotuksen siitä, että ennen näitä kokouksia jätettäisiin joko McClintockin kautta tahi minun kauttani Amerikan ulkoasiainjohdolle memorandumin, jossa seikkaperäisesti esitettäisiin maamme ulkopolitiikka ja asenteemme nykysodassa. Myöhemmässä sähkeessä lisäsin tähän ehdotukseen samana päivänä, että minun mielestäni olisi parasta, jos ehdotus jätettäisiin tällä minun nimissäni, koska silloin olisi ainakin jossain määrin suurempi vapaus sen laatimisessa. Saman kuun 13 päivänä tuli Ulkoasiainministeriön myönteinen vastaus, missä määrättiin, että minun tuli itsenäisesti laatia memorandumi harkintani mukaan ja tällä tuntemamme tosiasiain perusteella.

Samaan aikaan sain tietää, että otaksuttavasti ulkoasiain johtajain kokous tulisi pidettäväksi aikaisintaan viiden viikon perästä, mikä olettamus osoittautuikin oikeaksi.

JAKELUOHJE:

.....

.....

.....

UE 1: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Rupesin heti asiata valmistamaan, mutta samalla koetin muullakin tavoin saada Suomen kannan asianomaisille esitetyksi. Kävin State Departmentin Euroopan jaoston uuden päällikön Mr. Harrison Freeman Matthewsin luona, kuten raportissani N:o 34 olen selostanut, ja tämän ohella Ruotsin lähettiläs ministeri Boström keskusteluissa valtiosihteeri Hullin ja poliittisen tirehtöörin Mr. Dunnin kanssa esitti eräitä Suomen kantaa valaisevia näkökohtia kuten raportissani N:o 35 ja 36 olen esittänyt.

Syyskuun puolivälissä lähetin kotiin seikkaperäisen suunnitelman memorandumin laatimista varten huomioonottaen, että tällä välin Ulkoasiainministeriö sähkösanomassaan N:o 435 syyskuun 16 päivältä oli huomauttanut, ettei rajakysymyksertä toistaiseksi olisi puhuttava. Ulkoasiainministeriön hyväksyttyä ohjelmani ja annettua erinäisiä lisäohjeita oli Ministeriön ja minun välillä sähkösanomavaihdos syyskuun loppupuolella, Ministeriön lähettäessä minulle erinäisiä tärkeitä lisätietoja m.m. tapahtumista ratkaisevina kesäkuun päivinä 1941. Viimeiset ohjeet sain lokakuun 5 päivänä, minkä jälkeen seuraavana päivänä memorandumi täällä allekirjoitettiin ja lokakuun 7 päivänä käsikirjeellä toimitettiin valtiosihteeri Hullille hänen yksityissihteerinsä kautta. Samalla lähetin käsikirjeen ohella jäljennöksen siitä apulaisvaltiosihteeri Berlelle ja jätin toisen jäljennöksen Euroopan jaostolle. Sitä ennen olin syyskuun 30 päivänä käsikirjeellä toimittanut yhteenvedon memorandumista äsken alivaltiosihteeriksi nimitetylle Mr. Edward Stettiniukselle, joka silloin ei vielä ollut astunut virkaansa. Minulla oli siihen sitä enemmän syytä, koska joku viikko aikaisemmin ennen hänen nimittämistään olin Stettiniuksen kanssa yksityisesti keskustellut Suomen asiasta. Stettinius tunnusti yhteenvedon vastaanoton. Sitä

vastoin ei itse memorandumin vastaanottoa ole Hullin eikä muittenkaan puolesta erikoisesti tunnustettu. Kuitenkin on alivaltiosihteeri Stettinius keskustelussa kanssani ilmoittanut nähneensä ja tuntevansa memorandumin. Itse memorandumi ynnä lähetekirjelmä valtiosihteeri Hullille sekä kirje alivaltiosihteeri Stettiniukselle syyskuun 30 päivältä ja siihen liitetty yhteenveto oheistetaan jäljennöksinä.

Lähettiläs

P.S. 4.11.43. Käydessäni republikaanisen puolueen viimeisen presidenttiehdokkaan ja muodollisesti sen johtajan Mr. Wendell Willkien luona jätin luottamuksellisesti hänelle yhden jäljennöksen edellä olevassa raportissa mainitusta memorandumista.

COPY

HjJP/AN
2294

September 30, 1943

Dear Mr. Secretary,

Referring to our conversation a few days ago and always remembering your understanding and sympathy for my country and the personal kindness you have shown me, I venture to write you the following. Perhaps in the interval between your old great work and the new big task you in a few days time will take up you could find time to read this - later, I understand that you will be extremely occupied with work. However, no need for me to say how highly I would appreciate the opportunity of seeing you some day at your convenience.

First of all, I wish by these lines to extend to you and Mrs. Stettinius my wife's and my own heartiest congratulations upon your nomination to the high post of Under Secretary of State. Needless for me to say that if I had a right to express an opinion in a question like this, I would join in the choir of high praise and acclaim by which your nomination has been met everywhere. As it now is, I can just only send you my sincerest wishes for the success in your work of which there is no doubt.

At the same time I dare send you attached a short memorandum giving in the most restricted form the Finnish point of view, as I had the pleasure of explaining the same to you at our last meeting. I should be very glad if later on at your convenience I could have the opportunity of developing more in full my country's position.

With kindest regards,

Very sincerely yours,

Hj.J.Procopé

H.E. The Honorable Edward R. Stettinius
The Shoreham
Washington, D.C.

MEMORANDUM

Finland's policy was always a policy of strict neutrality based upon her wish to live in peace and peaceful cooperation with other free nations. She never joined any group of the great powers. To avoid even the shadow of taking sides, she refused in the spring 1939 to sign with Germany a non-aggression pact, as for instance Denmark did.

Finland got into the war when she was attacked by Russia in 1939. The character of her fight could not be more masterfully expressed than it was then by President Roosevelt and Mr. Churchill (Annexes: Excerpts of Speeches).

The months that followed the Peace of Moscow were, as far as Finland was concerned, concentration of all forces upon reconstruction, rehabilitation, and keeping the people from starving. On Russia's part they were preparation for a renewed attack. This attack came in June 1941.

Thus Finland got into the new war - as a matter of fact, a continuation of the Winter War. Thus Finland fights because she was attacked - not owing to any alliance or political commitments, nor out of lust for revenge or conquest. Finland's Army has not advanced since the autumn 1941. Since then it has not taken up offensive action, nor has Finland ever launched any attacks against the City of Leningrad.

Finland fights only for her own aims, liberty, national existence, security and a lasting peace; thus her war in self-defense is distinctly separate from the controversies between the great powers. Finland feels that she fights for the ideals she shares with the Northern and Western world.

Her aim is to keep her country in her own hands, free from the invader, expecting that once peace and order will be stabilized in Europe. ~~Finland~~ If Finland did not fight, and if she were over-run by the aggressor, who would in the end drive him out?

Finland has declared that she wants peace as soon as it can be had in conformity with

the aims and character of her purely defensive fight. This Finnish wish for peace has recently again in the most authoritative way and in no uncertain terms been repeated. However, such a peace has never been offered Finland - not even a hint made about Russia's intentions and conditions with respect to peace between the two countries.

Quite recently the Finnish Prime Minister in a speech in Parliament stated:

" There is no war-weariness in our people, but without doubt everyone of us would cheerfully have peace if it were attainable. However, not just any kind of peace, but only a peace which would guarantee our nation freedom and security. The word 'peace' can not be pronounced separately from the words freedom and security.
We have not received any hints whatsoever of the intentions of the Soviet Union and we therefore have no knowledge if the Soviet would be willing to agree to a peace on such conditions as would guarantee our security."

At the same time the Prime Minister most clearly emphasized the deep sympathy and admiration the Finnish nation always has felt and always feels for the United States. He spoke about the old and traditionally good relations between our countries and said, verbatim:

" The Finnish people have always seen in the United States a strong support of those ideals of liberty which have inspired also us in our limited sphere of life."

x x

x

Finland feels that she defends not only herself but also the whole North and the interest of the Western world to which she belongs.

Once about a year ago, the President of Finland Mr. Ryti said in a speech:

" Our opinion is that not even the small nations exist only in order to be used as expansion aims for their bigger neighbors or as a part of the bargain in the deals between the great powers. The small nations have as much right to an independent life as the bigger nations, especially as they have often in the course of history represented cultural, moral, and material forces which have permanently enriched human culture and which have developed international life more, and more meritoriously than many big nations.

And as Finland, hailed by an overwhelming world opinion in 1939, is the only small country which although attacked has been able to keep the aggressor away and to maintain her own political and social institutions and her own way of living, there is, indeed, every reason to claim - as has been done in the American press - that her case is a test case.

September 30, 1943.

Excerpt from a broadcasting address by
Winston Churchill, January 1940,
Published in "Blood, Sweat, and Tears"
By Churchill, Page 215, 1941.

Only Finland--superb, nay, sublime--in the jaws of peril --Finland shows what free men can do. The service rendered by Finland to mankind is magnificent. . . . Everyone can see how Communism rots the soul of a nation; how it makes it abject and hungry in peace, and proves it base and abominable in war. We cannot tell what the fate of Finland may be, but no more mournful spectacle could be presented to what is left to civilized mankind than that this splendid Northern race should be at last worn down and reduced to servitude worse than death by the dull brutish force of overwhelming numbers. If the light of freedom which still burns so brightly in the frozen North should be finally quenched, it might well herald a return to the Dark Ages, when every vestige of human progress during two thousand years would be engulfed.

—

From President Roosevelt's Address to the
Delegates of the American Youth Congress
Published in The New York Times, February 11, 1940.

Here is a small republic in Northern Europe. A republic which without any question whatever wishes solely to maintain its own territorial and governmental integrity. Nobody with any pretense of common sense believes that Finland had any ulterior designs on the integrity or the safety of the Soviet Union.

That American sympathy is 98 percent with the Finns in their effort to stave off invasion of their own soil. That American sympathy by now is axiomatic. . . . .

The Soviet Union, as a matter of practical fact, as everybody knows, who has got the courage to face the fact, the practical fact known to you and known to all the world, is run by a dictatorship, a dictatorship as absolute as any other dictatorship in the world.

It has allied itself with another dictatorship and it has invaded a neighbor so infinitesimally small that it could do no conceivable, possible harm to the Soviet Union, a small nation that seeks only to live at peace as a democracy and a liberal forward-looking democracy at that.

—

Excerpt from New York Herald Tribune

Published November 7, 1943.

RUSSIANS HAILED BY ROOSEVELT

ON ANNIVERSARY

President Sends Message to
Kalinin on the 26th Birthday
of Soviet Union

Washington, Nov. 6-- . . . . . .

The message was made public soon after word of the fall of Kiev to the Russians had reached Washington. The text follows:

"His Excellency Mikhail Kalinin, President of the Presidium of the Supreme Soviet of the Union of Soviet Socialist Republics, Moscow:

" . . . . . .

"Allow me, on this day, to congratulate you, the people and the leaders of the Soviet Union and to express the deep admiration, of myself and my countrymen, for the magnificent manner in which the Red Army has hurled back the invader. To the Red Army and people of the Soviet Union belong eternal honor and glory. They have written deathless pages of history in the struggle against tyranny and oppression. Their example and sacrifice are an inspiration to all the forces joined in the common struggle for victory.

"In a spirit of unity, made even more evident in the agreements recently concluded at Moscow, and with the strength derived from mutual understanding, confidence and active collaboration, the United Nations will overthrow the forces of aggression and establish and maintain a just, enduring peace.

"FRANKLIN D. ROOSEVELT."

COPY

October 7, 1943

HjP/AN
2315

Excellency,

I beg leave to present to Your Excellency the enclosed Aide-Memoire with Annexes attached thereto. This document is, as Your Excellency will see, a summary and a record of facts and statements emphasizing the character of Finland's fight in self-defense and her wish for peace as soon as a peace corresponding to the nature of her fight can be had. The contents of this Aide-Memoire are mainly facts and statements which previously on the part of Finland have been brought forward and which I venture to think it might be useful and practical at the present moment to recapitulate. However, some supplementary information and view-points have been added.

May I draw the attention of Your Excellency to the fact - a fact also mentioned in the Aide-Memoire itself - that it has been prepared and written at my Legation here in Washington and that thus it has not been possible to submit the document as such to the examination and approval of the Finnish Government.

I avail myself of this opportunity to present to Your Excellency the expression of my highest consideration.

Hj.J.Procopé

His Excellency
The Honorable
Cordell Hull
Secretary of State
Department of State
Washington, D.C.

A I D E - M E M O I R E

The following is mainly a summary and a record of facts and statements which previously on the part of Finland on different occasions have been brought forward and which the Finnish Minister has thought it useful and practical at the present moment to recapitulate. In some respects a few supplementary informations and viewpoints have been added.

This Aide-Memoire is drawn up by the Finnish Minister in Washington and has thus not as such been submitted to the examination and the approval of the Finnish Government. It deals with the questions presented therein under the following headings:

Finland's Foreign Policy Between the Two World Wars.

The War of 1939-40.

The Interval Between the Winter War 1939/40 and the Renewed Attack 1941.

The Renewed Russian Attack - a Continuation of the Winter War.

The Character of Finland's Fight.

Finland's Aims and Her Wish to Get a Secure Peace.

Conclusion.

Finland's Foreign Policy Between the Two World Wars.

In 1918, when Finland's war of independence came to a victorious end, the Finnish people became masters in their own house. Finland was then faced with a new task: the maintenance of relations with other nations. She had to establish a foreign policy corresponding to the firm determination of her people to safeguard the freedom of the country.

Having no other aspirations than to live her own life as a free people in cooperation with other free nations, Finland from the very beginning of her national independence conceived the necessity of the establishment of good and friendly relations with all nations and particularly with Sweden and the Soviet Union.

The close relationship that prior to 1809 had existed between Sweden and Finland for seven hundred years had bequeathed the Finnish people with democratic institutions, western outlook of life and family ties which all combined to facilitate the creation of mutual confidence between Finland and Sweden. The only outstanding problem causing irritation and uneasiness in the relations of the two countries was that concerning the Aaland Islands. The question having been brought before the League of Nations by the British Foreign Secretary in June 1920, the League Council in June 1921 recognized Finnish sovereignty over the Islands. Sweden having acquiesced in this decision and Great Britain, Germany, France, Italy, Poland, Estonia and Latvia, as well as Sweden and Finland, having concluded in October 1921 a treaty guaranteeing the demilitarization of the Aaland Islands, the tension soon relaxed and the road was open for a good neighborly intercourse which since that time has characterized the relations of the Kingdom of Sweden and the Republic of Finland.

The war of 1918 between Finland and the Soviet Union was brought to a formal termination by the Peace Treaty of Tartu, signed on October 14, 1920.

It is to be noted that even prior to the Peace of Tartu, Russia's Council of People's Commissars, under the chairmanship of Lenin, had submitted to the Central Executive Committee, on December 31, 1917, a proposal to the effect that the political independence of the Republic of Finland should be recognized, and at its meeting on January 4, 1918, the Central Executive Committee had adopted the proposal. In spite of this recognition war broke out between Finland and the Soviet Union, the Soviet Union instigating an insurrection in Finland with a view to make the country a communistic state to be incorporated in the Soviet Union. It was as a consequence of this war that all the questions at issue between the two states were fully dealt with in the peace treaty which became a document of basic importance.

At the very beginning of the peace negotiations the chairman of the Soviet Union delegation stated that he represented a State which recognized the right of self-determination of nations as a principle of its international policy. While acknowledging the integrity of Finland's old political territory, the representatives of the Soviet Union made, however, a large number of military demands, the acceptance of which they considered essential to the security of their State, and especially of its former capital, Leningrad. In this respect Finland made far-reaching concessions in order to stabilize the relations with her big eastern neighbor. Thus, Finland undertook to abstain from fortifying a number of islands in the Gulf of Finland, to demolish certain fortifications on the Karelian Isthmus and not to build in specified areas on that Isthmus armored towers and batteries that might endanger the security of and inlets to Leningrad. To increase

Russia's freedom of action, the extent of Finnish territorial waters was made very narrow in the eastern part of the Gulf of Finland. Finland also undertook not to maintain in Petsamo --Finland's port on the Arctic Ocean---"naval vessels and other armed vessels, with the exception of armed vessels of less than one hundred tons, which Finland is entitled to maintain without restrictions, and a maximum of fifteen naval and other armed vessels, the tonnage of each of which does not exceed four hundred tons." Finland furthermore undertook not to maintain submarines and armed aeroplanes in these waters and not to construct naval ports and other similar constructions on that coast of a larger size than was necessary for the vessels referred to and their equipment.

Thus, by signing of the Peace of Tartu Finland satisfied all the demands for security which a great power can reasonably present to a small neighboring state. This treaty did not come into being as a result of fortuitous circumstances, but it simply consolidated the conditions existing previously. Finland received nothing which was not indisputably hers or to which any other state could have had a juridical, moral, or national right.

On the basis of the Treaty of Tartu the relations between Finland and the Soviet Union developed for nineteen years, Finland never joining any group of big powers and endeavoring to maintain good neighborly relations with Russia. On the initiative of the Soviet Union a Treaty of Non-Aggression was concluded on January 21, 1932, and to this a Convention of Conciliation was annexed in the same year. These agreements were supplemented by the treaty of July 3, 1933, defining the term "aggressors", and the maintenance of the Non-Aggression Treaty up to the end of 1945 without the right of denunciation was agreed upon by a protocol signed in 1934.

Maintaining herself a policy of strict neutrality and more and more convinced that the political line followed by Sweden, Norway and Denmark was in harmony with her interests and resources, Finland already in 1935 declared that she intended to work closely together with the group of Northern States and would with them remain absolutely neutral in the disputes between the Great Powers. This adherence to a group of neutral States tended to provide the Soviet Union with an additional guarantee that Finland would not permit any belligerent country to make use of her territory for purposes of war. This attitude of Finland's could not but be in accordance with the interests of the Soviet Union, on the assumption that one of the objects of the latter was to preserve peace in the Baltic area.

Finland's orientation toward the Scandinavian bloc of neutral powers did not pass unnoticed by American observers. Mr. Joseph E. Davies, the United States Ambassador to Moscow, drew the attention of the Secretary of State to this trend in the Finnish pplicy in a note dated August 2, 1937, in Helsinki where he had had conversations with leading members of the Finnish Government and political circles.

> "The net impression which I get (and it is quite strong) from these various conversations," Mr. Davies wrote "is that the Government of Finland is innately hostile to the Hitler concept and his governmental policies. Finland is instinctively not 'pro-German' . . . . . Finland's policy is based upon a realization of the exceedingly precarious geographical and military strategic position she occupies between two powerful enemy countries, and upon a determination realistically to avoid antagonizing either, if possible, and in any event to do her utmost to

prevent her land from being converted into a battleground whereby both her political independence and economic freedom and independent well-being might be destroyed." 1)

Finland was always aware of the necessity to maintain her defense forces as strong as possible. The determination of Finland to do her utmost to prevent her territory from being used by any foreign power for military operations against a third power found a conclusive expression in measures taken particularly in 1934-39 to strengthen the defenses of the country. In the League of Nations' councils Finland had unflinchingly supported plans drafted with a view of establishing an international order for maintenance of law and justice among the nations, as well as those purporting to create a more efficient system of collective security. The League having proved a broken reed, the Government of Finland further increased the appropriations for the national defense purposes. Even if Finland could not hope to withstand indefinitely a sustained attack by a major power, she did not want to shrink from the obligation to maintain armed forces capable to defend the country and to fulfill duties arising out of her obligation as a neutral in case of war.

In the Spring of 1939 Finland rejected the German offer to conclude a non-aggression pact. Even at the risk of thus incurring Germany's resentment, Finland wanted to emphasize--particularly to Russia--her complete freedom from every entanglement with any group of great powers. Similarly Finland made it known in various ways that she was not able to consent to

1) Joseph E. Davies: Mission to Moscow, pp 549-550.

Soviet guarantees planned without consulting her wishes, as guarantees of that character might endanger the neutrality and independence of the country receiving the guarantees.

On the outbreak of war between the Great Powers, Finland like the other Scandinavian States proclaimed her neutrality on September 1, 1939. The Soviet Union, on the other hand, in taking part in the conquest of Poland, informed the Finnish Government in a formal note to the Finnish Minister in Moscow, September 17, 1939, that it would observe a policy of neutrality in the relations between the Soviet Union and Finland.

The War of 1939-40.

Soon after the outbreak of war in Central Europe it became clear that the Soviet conception of "neutrality" had an unusual, hitherto unknown sense. In September and during the first days of October 1939, the Soviet Union induced the Baltic States, which had also received an assurance of neutrality from the Soviet Union, to conclude separate defense pacts with it and to give to the Soviet Union military bases on their territories. The incompatibility of concessions of this character with the obligations deriving from neutrality was obvious.

Finland's envoy in Moscow received on October 5, 1939, a request from the Soviet Government that Finland should send a special delegate to Moscow for the purpose of negotiations. As it was to be expected that proposals similar to those made to the Baltic States would be made also to Finland, the Finnish delegate was instructed to draw the attention of the Soviet Union to the recognition of the frontiers of Finland and to the fact that the Tartu Peace Treaty, the Non-Aggression Treaty, and the treaty concerning the definition of the term "aggression" were in force. Further, he was to refer to Finland's decision to observe a policy of neutrality, and to reject all demands which would infringe upon the political status and neutrality policy of Finland.

In the presence of the demands the U.S.S.R. during the negotiations put up, Finland declared her willingness to very far-reaching concessions. However, she refused demands which were contradictory to her stand as a free and neutral country, or which, if accepted, would have endangered her possibilities of self-defense--particularly the cession of the area of Hanko, which the Soviet Government requested.

In making its counter-proposals the Finnish Government stressed the fact that the sacrifices "Finland agrees to make for the benefit of the Soviet Union are very heavy for the Finnish

people, as they concern areas of very old Finnish habitation--areas which for many centuries have belonged to the State territory of Finland."

On October 11, 1939, the very day of the arrival of the Finnish delegation in Moscow, President Roosevelt sent a personal message to M. Kalinin, President of the Presidium of the Supreme Soviet, expressing "the earnest hope that the Soviet Union will make no demands on Finland which are inconsistent with the maintenance and development of amicable and peaceful relations between the two countries and the independence of each."

The answer of the Soviet Government, dated October 12, 1939, was in the negative and did not change the trend of the events. In a speech delivered at a meeting of the Supreme Council of the U.S.S.R. on October 31, 1939, Mr. Molotov sharply criticized President Roosevelt's intervention.

The negotiations having reached a deadlock on November 13, the Soviet Union embarked on a propaganda campaign against Finland in the course of which it was falsely asserted by the Soviet authorities on November 26, 1939, that Soviet troops on the Karelian Isthmus had been exposed to gunfire from the Finnish side of the frontier. In connection with its refutation of the assertion that firing of guns on November 26 had taken place from the Finnish side, the Finnish Government proposed, to avoid any misunderstanding, that a joint investigation be held. On the following day (November 28) the Soviet Government rejected this proposal and, contrary to the express stipulations contained therein, unilaterally denounced the Non-Aggression Treaty between Finland and the Soviet Union. On November 29 the Soviet Government broke off the diplomatic relations with Finland.

The Soviet Union, without presenting an ultimatum or a formal declaration of war, opened hostilities on Finland on November 30. An offer of its good offices, made the same day by the Government of the United States with a view to find a peaceful solution of the conflict, was immediately accepted by Finland, but not by the Soviet Government, which similarly turned down Finnish proposals to continue the negotiations made through the Government of Sweden.

The Soviet Union did not follow up its military acts against Finland with a declaration of war. A different plan, characteristic of the methods generally followed by the Soviet Government, had been prepared. A new Finnish Government, composed of Finnish Communist emigrants, and headed by Otto Kuusinen, former Secretary of the Communist International was formed overnight, and it was with this government that the Soviet Government proceeded to conclude pacts and agreements. On December 1, 1939, the Government of the U.S.S.R., according to an official Tass communique, "recognized" the "Finnish People's Government", and two days later, on December 2, this new government in the name of the "Democratic Republic of Finland" signed with the U.S.S.R. an agreement which, in the words of the Soviet Government, settled "all the questions which it had fruitlessly discussed with the delegates of the former Finnish Government".[2)]

The League of Nations Assembly, at a special session in December 1939, branded this Russian action in no uncertain terms in the Report and Resolution then adopted, in which it is stated:

> The so-called "former Finnish Government" (i.e. the Government the Soviet Government called "the former") "is the regular Government of the Republic of Finland. It is composed of all the important parties in the Parliament, whose unanimous confidence it enjoys. The Parliament is freely elected by the Finnish people. The last elections took place in July of this year. The Government is thus based on respect for democratic institutions.
>
> "The Soviet Government invokes in support of its attitude the relations which it maintains with a so-called government of its own creation which cannot, either de jure or de facto, be regarded as the Government of the Republic of Finland."

2) The Finnish Blue Book, published by J. B. Lippincott Company, 1940, p.109.

May it in this connection be emphasized that Finland still has the same free and freely elected Parliament and a Government formed upon the same basis as then.

The Kuusinen "Government" never functioned. It was, however, used by the Soviet Government as a pretext not to appear before the League of Nations. M. Molotov, in his reply to M. Avenol, the Secretary General of the League of Nations, concerning the special session of the League Assembly to take action on the Soviet Union's aggression, said, "The Soviet Union is not at war with Finland and does not threaten the Finnish people. The Soviet Union maintains peaceful relations with the Democratic Republic of Finland."[3]

The League of Nations took a different view in its above-mentioned resolution.[4] By the aggression it had committed against Finland the Soviet Union had failed to observe, the League resolutions states, not only its special agreements with Finland, but also Article 12 of the Covenant of The League of Nations and the Pact of Paris (The Kellogg Pact) and had by its own action placed itself outside the Covenant.

The Assembly, solemnly condeming the action taken by the U.S.S.R. against the State of Finland, urgently appealed "

> "to every Member of the League to provide Finland with such material and humanitarian assistance as may be in its power, and to refrain from any action which might weaken Finland's power of resistance."

The League Council, having taken cognizance of the resolution adopted by the Assembly, associated itself with the condemnation by the Assembly of the action of the Soviet Union, and found that, by its act, the U.S.S.R. had placed itself outside the League of Nations and was no longer a member of the League.

3) The Finnish Blue Book, p.95.

4) The Finnish Blue Book, pp.110 and following.

In the meantime the public opinion in all the democratic countries had with exceptional unanimity condemned the Soviet attack on Finland as a wanton act of aggression for which no justification could be found. These expressions of public opinion were joined in by leading statesmen all over the world. Mr. Churchill in January 1940 voiced his loathing and abhorrence in a broadcast as follows:

> "Only Finland--superb, nay sublime--in the jaws of peril--Finland shows what free men can do. The service rendered by Finland to mankind is magnificent. . . . . We cannot tell what the fate of Finland may be, but no more mournful spectacle could be presented to what is left to civilized mankind than that this splendid Northern race should be at last worn down and reduced to servitude worse than death by the full brutish force of overwhelming numbers. If the light of freedom which still burns so brightly in the frozen North should be finally quenched, it might well herald a return to the Dark Ages, when every vestige of human progress during two thousand years would be engulfed." (Published in "Blood, Sweat, and Tears" by Churchill, 1941, p.215.)

Mr. F. D. Roosevelt, The President of the United States, in several statements condemned the "wanton" aggression upon Finland. In an address on February 11, 1940, the President said:

> "Here is a small republic in Northern Europe. A republic which without any question whatever wishes solely to maintain its own territorial and governmental integrity. Nobody with any pretense of common sense believes that Finland had any ulterior designs on the integrity or the safety of the Soviet Union. . . . .It has allied itself with another dictatorship and it has invaded a neighbor so infinitesimally small that it could do no conceivable,

possible harm to the Soviet Union, a small nation that seeks only to live at peace as a democracy and a liberal forward-looking democracy at that."
(See New York Times, February 11, 1940).

But on the battlefields Finland's Army had to face the overwhelming numerous Russian troops alone. True, plans for military assistance on the part of France and Great Britain were forthcoming, but only in February 1940, and for reasons which were outside the powers and the influence of Finland they could not materialize. When her fighting force through death, wounds, illness and casualties resulting from frostbite had been most heavily decimated, when even the small reserves dwindled, when the ammunition was nearly exhausted and every hope of foreign intervention was dead, then Finland had to make peace.

The peace was signed in Moscow on March 12, 1940.

The terms of the Moscow peace were hard. The whole of the southeastern corner of the country, together with Viipuri, Finland's second city, was cut off; in the extreme north the frontier was given a sharp westward direction; Cape Hanko with the surrounding archipelago was "leased" for thirty years by the Soviet Union; the outlying islands in the Gulf of Finland were ceded--not to mention other hard terms of the peace.

The Interval Between The Winter War 1939/40 And The Renewed Attack 1941.

The peace of Moscow mutilated Finland and endangered her international position. The territorial terms forcing Finland to cede far more territory than the Russian armies during the war had ever occupied, were highly indicative. The new frontier was drawn up in a way to weaken once and for all Finland's possibilities of defense. It crossed all natural defense lines and broke up the railroad and highway system and the waterways of the country. When Russia in the autumn of 1939 attacked Finland, the pretext brought forward was the necessity of protecting Leningrad against attacks from Finland--a poor pretext, since a country of 3.8 million inhabitants could not be supposed to constitute a threat to a giant of nearly 200 millions. As a matter of fact, even in the exceedingly difficult position in which the U.S.S.R. found itself during the later war, in 1941 and following years, no attacks have ever been launched against Leningrad from the old Finnish frontier on the Karelian Isthmus which the Finnish troops reached as early as September 1941. The Russian traditional aspirations, however, went further than the above mentioned pretext indicated. Accordingly, Russia took from Finland not only territories in the southeast in the neighborhood of Leningrad, but also far up in the northeast, the Salla area, thus cutting deep into the waistline of Finland, the narrowest section of the country, through which Finland furthermore was forced to build a railway from the new Russian border to Kemijärvi, thus connecting the Russian railways with the Finnish railroad net and giving the Russians a connection with the Swedish railways and an outlet towards Northern Scandinavia. The implications of these terms in the peace treaty were obviously pointing to a future offensive. Furthermore, by taking the Finnish part of the Fisherman's peninsula at the entrance of the Petsamo firth, and particularly in acquiring the port of Hanko on the Gulf of Finland, the U.S.S.R. got control of some of Finland's most

important lines of communication with the outside world, Petsamo being Finland's only all-the-year-round ice free port and her only outlet to the Arctic Ocean. Hanko, again, was not only a naval base, but also an entrance to the Finnish mainland. The armed forces as well as the arms Russia installed there--large tank units and heavy movable artillery--were less apt for naval defense than for attack by land.

The dictated peace was hard, but as President Ryti, then Prime Minister, in a speech in the autumn of 1940 said, "Finland accepted the peace--once it was made--without reservations." She was firmly determined to live up to its stipulations and there was no idea of revenge in her policy. On June 26, 1941, a few days after the second Russian aggression, the President again referred to the firm determination of the Finns to build up normal and stable relations with Russia:

> "Accustomed to keep its word, the Finnish nation wished to honor the agreements we were compelled to conclude in Moscow. In our hearts we decided, and also declared on innumerable occasions, that we had to regain all that was lost in Karelia by domestic reforms and new productive work within our new frontiers. . . . . On the Finnish side we tried to forget the wrongs and humiliations inflicted on us, although the wounds struck by the Soviet Union's war of aggression, begun in defiance of all international justice and moral principles, burned in the hearts of the entire nation. The point from which we set out was, that seeing we had to live in this corner of the world, from generation to generation, in the immediate neighborhood of Russia, our relations with that country had to be organized. In spite of all that had happened, we wished to build up a lasting peace with the Soviet Union."

In every way Finland followed this line, showing great restraint and even submissiveness in the presence of Russian demands of political and economic character not provided for in the peace treaty and going far beyond its stipulations.

In March 1940, only a couple of weeks after the conclusion of the peace, Russia most strongly intervened and protested against plans for a defensive agreement between Finland, Sweden and Norway--plans not the least directed against Russia but aiming at the maintenance of peace in the North and of the neutrality of the Northern Countries. She likewise later at different occasions interfered with Finland's foreign policy in regard to Finland's relations with Sweden and the cooperation of the two countries for the safeguarding of peace and security. Reference is made to the Official Finnish Blue White Book, published in September 1941 and annexed to this Aide-Memoire.[5)]

The U.S.S.R. also interfered in different ways with domestic Finnish affairs, forcing the resignation of a member of the Finnish Government and trying to influence the election of the new President in December 1940.[6)] At the same time the U.S.S.R. organized a vast system of espionage, immeasurably enlarging its diplomatic and consular representation and demanding for the same special far-reaching privileges.[7)]

With a view of weakening the defensive system of the country and laying it open for an eventual aggression, the U.S.S.R. forced Finland to destroy the military defense works on the Aaland Islands and to allow bolshevik officials to follow the work of demilitarization.[8)]

5) See: Finland Reveals Her Secret Documents on Soviet Policy, March 1940-June 1941, Official Blue-White Book of Finland, Publishers Wilfred Funk, Inc., New York, 1941. Chapter II, 1 and Documents 1-7,28,30,33,53 and 56 published therein.

6) See: Ib., Chapter III, Documents 22,26, and 51.

7) See: Ib., Documents 32,39,58, and 59.

8) See: Ib., Chapter IV, 2, Documents 16,29,31, and 34.

Furthermore, and likewise with disregard of the fact that the peace treaty provided for no such measures, the U.S.S.R. had Finland to allow the transit of Soviet military trains from the new border to Hanko and back. Only after this agreement was forced on Finland, the Finnish Government, in the autumn of 1941, granted Germany the transit of troops to and from Norway, through the wilderness of Lapland. The Russian transit was scarcely mentioned in the world press although it constituted the most evident danger to Finland's security, the Russian troops passing right through the most densely inhabited part of the country.[9] In this connection it may be noted that the U.S.S.R., at the time of the German transit agreement, still closely connected with Germany, did not protest against the transit granted the Germans nor did it bring forward the same when launching a new aggression on Finland in 1941.

Finland was also forced to heavy concessions in the economic field. The U.S.S.R., on the other hand, left unfulfilled its obligations under the trade agreement concluded June 28, 1940, stopping all exports to Finland from the beginning of January 1941.[10]

While exacting from Finland far-reaching concessions, the U.S.S.R. met with complete lack of interest all Finnish endeavors to establish, in different fields, a better understanding and contact as a basis for good and confident relations between the two countries. Several Finnish efforts in this respect (e.g. in economic and cultural fields) found no response in Soviet quarters. Instead, the U.S.S.R. maintained close, although unsuccessful, relations with the insignificant subversive elements which she succeeded in finding in the country.

Finland, having taken a conciliatory attitude in respect of most of the Russian demands, had to be adamant in matters concerning the very foundations of her democracy and her obligations under agreements concluded with third parties. Accordingly the

9) See: Ib., Chapter IV, 1, Documents 18 and 23.

10) See: Ib.,Chapter II, 2, 3, and 6; and Chapter V.

Finnish nation, with the particular support of the Labor party and the Labor organizations put up a stern resistance to all attempts to organize a subversive movement, a fifth column, in the country. Likewise Finland refused to agree to the Soviet's demands in regard to the Petsamo nickel mines previously given under concession to an English-American company.

The Finnish Blue White Book, quoted above, gives further details about the Soviet policy towards Finland after the Moscow peace, and also about Finland's efforts to avoid conflicts and to maintain good neighborly relations with Russia. The book mentions the numerous violations of Finnish territory (Chapter VI) and refers to the demand of Mr. Molotov in the course of the Russo-German negotiations in Berlin in November 1940, to the effect that Germany would give the U.S.S.R. a free hand to strike a final blow at Finland and liquidate her.

After the conclusion of the peace the Soviet Union undertook, as was later confirmed also by neutral observers, large scale military preparations for a new aggression. Near the Finnish border the U.S.S.R. carried out the construction of a vast system of strategic lines of communication and military establishments for attack upon Finland. At least six branch lines from the Murmansk Railway as well as numerous highways leading towards the Finnish frontier and the 90 airfields constructed in the Eastern Karelian wilderness were clearly and incontestably intended for aggressive warfare.

In the light of all these facts and taking into consideration the destiny that had befallen other countries where the invasion of the aggressor had succeeded, it is impossible to avoid the conviction that the goal of the U.S.S.R. was gradually to reduce Finland to submission and to prepare for a renewed attack. In June 1941 this attack came.

Finland's aim, on the other hand, before as after the Winter War, was the maintenance of peace. As a matter of fact, Finland was in dire need of peace to carry out the immense task of reconstruction and rehabilitation which the war and the losses she had suffered had imposed upon her. Her goal was to

regain all that was lost, by domestic reforms and new productive work within the new frontiers. Alone the resettlement of the refugee population from the ceded territories--nearly 1/2 million people--to which the Finnish Government proceeded with unrelenting determination, was a task of immense magnitude in a country that had been deprived of a large part of its means of production and natural resources.

Finland had at the same time to solve the food problem rendered extremely difficult, not only through the loss of more than ten percent of her cultivated land, but also through the blockade of the North Atlantic applied already a few weeks after the Moscow peace to cargoes on the way to Finland. No wonder that neutral investigation showed that for several periods the food rations in Finland were only about half of what is generally considered the necessary minimum.

The Renewed Russian Attack - A Continuation of the Winter War.

For the U.S.S.R. the peace of Moscow obviously denoted merely an armistice for preparations for a new attack. In June 1941, immediately after the German invasion of Russia, this new attack was launched.

Indicative of the Soviet policy toward Finland was a statement published in the Moscow newspaper Pravda on June 23, 1941, (before large scale hostilities had broken out and peace formally still prevailed) to the effect that the Finns had to be exterminated off the face of the earth.

Indicative of the Finnish attitude, on the other hand, was that when, in the early summer of 1941, the international situation showed signs of the war between the Great Powers widening to involve also Russia, the Finnish Social-Democratic (Labor) Party--the biggest party in Finland occupying 42 1/2 percent of the seats in the Parliament--and the Labor Unions on June 19 passed a resolution to the effect that in the case of the threatening international complications, Finland should stand aside maintaining as hitherto her policy of neutrality (See Annex No. 6). May it be noted that the same Labor party and the same Unions later when the new Russian attack had been launched were one with the rest of the nation, entirely supporting the decision of an unanimous Parliament and nation to take up arms against the aggressor.

In the morning of June 22, 1941, Russian military forces bombed and shelled peaceful Finnish territory and purely Finnish objectives. On the same day fire was opened from Soviet territory on Finnish frontier guards. With reference to these first violations of Finnish territory, Finland presented a protest on June 22 to the Soviet envoy in Helsinki and requested an explanation. No explanation was ever received.

On June 25 the U.S.S.R. launched an all-out attack on Finland, carrying out in all parts of the country regular extensive hostilities. Only then the Finnish Government, with the unanimous approval

of the Parliament and supported by a united nation, decided to proceed to defend the country with all military means at its disposal.

Prior to the general Russian offensive of June 25 no forces of any kind had attacked Soviet territory from Finland. It was only considerably later, in the beginning of July, that Finland resorted to active military operations against the aggressor.[11]

That Russia already on June 22 raided Finland has been noted officially also in the United States; reference is made to the State Department's release of December 18, 1941, enumerating the events i.a. during that year.

The new war in which Finland thus became involved in pure self-defense is, in the light of the Soviet policy and the military preparations undertaken by the Soviet Union beyond the Finnish frontier in the interval between the two wars, a continuation of the defensive struggle that had begun November 30, 1939. Finland, willing and prepared to defend her neutrality against all violations from any quarter, without any alliance with any other belligerent power, and without any political commitments, was again in 1941, just as in 1939, forced to fight for her freedom and independence. Finland had to fight the same aggressor as in 1939. To save her very existence she could not let the aggressor invade the country. Finland had not changed, the world situation had, and it changed still more through the events of Pearl Harbour. But Finland's fight remained the same.

That Finland is waging her war without alliances or political commitments is commonly known and has time and again been stated both officially and in the press; a few instances may be recalled.

Already in the first conversations, which the Finnish Minister had the privilege of having in the State Department after the outbreak of the war, he emphasized under instructions from his Government that Finland's position towards Germany was cobelligerency. (Reference is in this connection made to the Finnish Minister's

11) Blue White Book, Chapter VII and Documents 73 and 74.

Aide-Memoire dated July 1, 1941, and presented at the Department the following day and later in another connection annexed to the Minister's note to the Honorable The Secretary of State, January 12, 1942. The said note with enclosed documents is annexed.)

On July 5, 1941, President Ryti stated to the American Minister in Helsinki, Mr. Arthur Schoenfeld, according to information at that time received from Helsinki, that "aside from necessary military understanding in connection with the parallel operations now proceeding, no political agreements existed between the Finnish and the German Governments."

In the Aide-Memoire, which the Finnish Government addressed to the British Government on October 6, and of which a copy is enclosed (Annex No. 1), it is said: "Finland wages her defensive war free from all political obligations." Repeatedly, and most consistently the same point has been stressed in verbal and in written statements in the course of the last two years. So e.g., in an Aide-Memoire handed to the American Minister in Helsinki February 16, 1942, it is said: "The relations of cobelligerency (in operations against the U.S.S.R.) were created by the military situation and without any political commitments" - and only a few days ago, September 3, 1943, at a secret meeting of the Finnish Parliament the Prime Minister, Mr. Linkomies, stated: "We are waging a defensive war without any political agreements with any other of the belligerent powers."

In this connection it may be noted that Finland got to know for sure about the war between Germany and Russia only when it broke out. In a telegram from Berlin, June 22, 1941, the Finnish Minister Mr. T. M. Kivimäki, informed the Finnish Government, that Mr. Ribbentrop, the German Foreign Minister, having asked Mr. Kivimäki to come to see him, told Kivimäki that since Russia had put up demands i.a. concerning the conquest of Finland--to which Germany had not found it possible to accede--the war between Germany and the Soviet Union had become inevitable and had as a matter of fact broken out.

The same day, June 22, the Finnish Foreign Minister had a conversation with the German Minister to Helsinki, establishing Finland's neutral status, and, as related above, another conversation with the Russian Minister requesting from him, under reference to Finland's neutral stand, an explanation of the violations of Finnish territory (see above p. 20), which Russian military forces had committed in the morning. In the evening of the same day, the Finnish Foreign Ministry sent to the Finnish Legations abroad a telegram concerning Finland's neutral status, in which it was indicated, that as far as Finland was concerned her attitude was defensive, that however if Russia attacked, Finland would be forced to protect herself, that Finland did not accord decisive importance to the frontier incidents of the same morning, and that the diplomatic relations with the U.S.S.R. continued. On June 24 the Finnish Government again informed the Finnish Legations that Finland's intention was, as far as possible, to continue the same foreign policy as before.

In the meantime, on June 23, Minister Kivimäki had wired from Berlin that Germany would appreciate to know at as early a moment as possible: primo, what, from an ideological point of view, Finland's attitude toward bolshevism was; and further, in so far as with regard to the then prevailing situation and the changing events it was possible to determine, what Finland's attitude to the U.S.S.R. was; and furthermore, in what way the U.S.S.R. again had violated Finland's neutrality.

However, two days later Minister Kivimäki informed Helsinki that, when on the foregoing day the attitude of different countries toward the U.S.S.R. was reviewed by the German radio, Finland was not mentioned--its attitude having not been clarified.

Only on June 25 Minister Kivimäki was informed by the Finnish Government that owing to the extensive regular aggressive action of the Russian forces the same morning, the Finnish Government had to state that the U.S.S.R. had resorted to war.

Finland's stand and her decision not to give up her neutral status, except if attacked, was fully understood also by foreign newspaper observers in Helsinki as will be seen e.g. from the attached excerpts of interviews in Swedish newspapers during those critical days (Annex No. 2). The trend of these communications is given by one of the writers who, quoting a spokesman for the Finnish Foreign Ministry, in fact the Political Director of the Ministry, wrote: "Only an attack from outside can bring Finland to give up her neutrality."

Just as the above mentioned facts fully corroborate the Finnish contention about the beginning of the renewed hostilities and about the character of Finland's fight in self-defense, so has Finland in waging this war always kept this character of her fight in mind as determining her actions. In a conversation with the Secretary of State on October 3, 1941, the Finnish Minister had the honor, under instructions from his Government, verbally to point out that in the war "Finland's part is limited: it is to regain our old territories, and in addition thereto obtain and keep for the duration our own, from a military point of view, favorable lines safeguarding our strategic possibilities"; what would happen when peace could be restored was a different question. At the same time the Finnish Minister brought forward that in spite of the repeated Russian attacks and the bombing of Helsinki, the Finnish capital, Leningrad was not an objective of Finnish military operations. The Finnish troops reached the old frontier on the Karelian Isthmus already in September 1941, but no attacks over that frontier have ever been launched against Leningrad. On their Eastern front again the Finnish troops have not advanced from the positions they had gained December 5, 1941 --before Pearl Harbour and before Great Britain's declaration of war upon Finland. Thus Finland, persisting in her defensive warfare, has not taken part in the great offensives, which later have

been launched on the Eastern front of the World War against the Russian armies. May it in this respect be recalled on the one hand that, at an early stage of the war, from American quarters it was brought forward that the United States could understand a Finnish advance to strategically important positions even outside the old borders, but on the other hand, that Finland also most clearly has been warned i.a. as regards participation in any general offensive.

The Character of Finland's Fight.

Thus Finland's war began and has been carried out as a fight distinctly separated from the war between the Great Powers. It is Finland's own separate war fought against the aggressor in self-defense for Finland's own and independent aims, for security and lasting peace, not for revenge or for territorial gains. The best proof of this are the cold facts mentioned before.

The defensive and particular character of Finland's fight has also been repeatedly and consistently established not only in documents of the most official and authoritative character but also in statements given by Finnish high officials. In this connection only a few references to these can be made.

The Finnish Prime Minister, in a statement made to the Parliament on June 25, 1941, at the outbreak of hostilities, and President Ryti in a radio address to the Finnish nation the following day, emphasized the purely defensive character of what President Ryti qualified as "our second defensive struggle in less than nineteen months." [12)]

The same was emphasized in the numerous conversations that the Finnish Minister at the same time had in the State Department, as will be seen from his above mentioned memorandum dated July 1, 1941 (Annex No. 3), in which it is said i.a.:

> "Finland notes with satisfaction the understanding her difficulties and her attitude have found in the United States, particularly that the American authorities are aware of the fact that since Russia has launched war upon Finland, the question in which way this fight in self-defense is carried out by the Finnish troops, namely if by defensive or offensive measures, is a question to be decided by the Finnish military command.

12) Blue White Book, p. 100.

"Finland's relations to England and so much the more to the United States remain of course as far as Finland is concerned unchanged and unaffected by the fact that Finland, forced into the war in self-defense, has become a co-belligerent with Germany.

"It is evident and clearly beyond doubt that also after the war has broken out Finland's own interests are what she has in mind as her aims. Finland fights in self-defense for goals and purposes indicated purely by her own interests."

Among authoritative statements made by Finnish officials and expressing at an early stage of the war the stand Finland had taken, should particularly be mentioned the speech made by Mr. Väinö Tanner Minister of Finance, on September 12, 1941, in which according to telegraphic reports he said i.a.:

"Even although we are fighting side by side with the Germans, our people is unanimous that our war solely concerns Finland, . . ." and further

"We are not taking part in the present war between the Great Powers and do not wish to be included in their struggle. We will not continue the war longer than our own advantage demands. For us this is only a defensive war whereby we wish to create for ourselves safe boundaries and enduring peace. What is needed to obtain this objective will be done but our task will then be completed."

It may be noted that this speech, by officials in the State Department in conversations with the Finnish Minister, was characterized as "constructive".

The same statement was repeated a few days later in the conversation the Finnish Minister had with the Secretary of State on October 3, 1941, and in numerous other conversations had by him during the past years at the Department the same has been repeatedly emphasized.

The same point of view appears clearly also in the Finnish Government's above-mentioned memorandum of October 10, 1941, addressed to Great Britain, and in Finland's answer of November 11, 1941, to the American Government. Again in an Aide-Memoire presented to the American Minister in Helsinki, February 16, 1942, it is said: "Finland wages war against U.S.S.R. for the purpose of safeguarding her existence and permanent security and does not want to become involved in events referred to in the first paragraph of the American Minister's Memorandum," (i.e. the conflict between the Great Powers).

Among later statements stressing this same point may be mentioned the speech made by President Ryti on March 1, 1943, at the inauguration of his second term, in which he said that the Finns do not want to take part in the conflict between the Great Powers. Finally, only a few days ago the Finnish Premier in his above-mentioned speech on September 3, 1943, most clearly emphasized the same, saying that "Finland is not involved in the struggle between the Great Powers" and that her fight is only her own fight for freedom and independence.

Thus the nature of Finland's fight as a fight in self-defense, for her own aims: for the very existence of the nation and for the future, has been clear above every doubt from the very first moment. There is in it no idea of vengeance--already in his first speech at the outbreak of the hostilities in June 1941 [13] President Ryti made this clear. Nor does Finland wage the war for conquest or imperialistic aims. The nature of the advance of the Finnish troops, beyond the old frontier in the east, has been explained above. It was made fully clear in Finland's answer to the United States dated November 11, 1941; in this document it is said, i.a.:

> "An effective defense, Finland's right to which no one can deny, is possible to Finland only by transferring her defense into these very areas, and in this respect no distinction can be made between the areas ceded under the terms of the Peace of Moscow and the other areas now occupied by Finland."

13) Blue White Book, Document 74.

In an interview granted a Swedish newspaper last January the then Finnish Foreign Minister stressed, that the Finnish Parliament had unanimously approved the Government's decision to keep the territories actually occupied by Finnish troops under continued occupation and that this decision was taken for strategic reasons; and the Minister added that this was as far as the Government had gone in this matter. The fact that at the same time Finland during the war has shown interest for the sufferings and the fate of the Finnish population east of her border, as she did at the conclusion of the Tartu Peace Treaty, is certainly no sign of imperialistic tendencies in her policy. May it in this connection be recalled that when on December 6, 1941, the territories ceded to the U.S.S.R. in the Moscow Treaty were re-incorporated in the territory of Finland, this did not include a single square foot of land outside Finland's boundaries of 1939.

The freedom from annexionistic or imperialistic aims in the policy of Finland has also repeatedly and most authoritatively been stated in speeches, interviews and other statements by Finnish officials. In this respect, reference may be made e.g. to two statements made by Mr. Tanner, the Minister of Finance, the one of October 9, 1941, and the other of September 24, 1943, both of which, attached in telegraphic reports, (Annexes No. 4 and No. 5) stress that Finland has no imperialistic dreams. In the same spirit Mr. K.A. Fagerholm, Minister for Social Welfare, prominent member of the Labor Party and in the last years on several occasions mentioned as one of the outstanding political leaders in Finland, said in a public statement given during a visit to Denmark in August 1943:

> "We are democrats and have no belief in the permanence of dictatorships. Since December 5, 1941, the military operations of Finland have been limited to standing guard on the fronts, and Finland has never had any other war aims than the defense of her independence. We know that bolshevism would bring us physical annihilation. Nevertheless, we are not waging ideological war nor a war of conquest."

The true nature of Finland's war has been very widely recognized. To give an analysis of what attitude public opinion in different parts of the world has taken, would be outside the scope of this exposé. Only a few instances may be referred to. Thus, the leading Swedish Social-Democratic paper Social-Demokraten, Stockholm, wrote in May 1942 that "there was no doubt that Finland's present fight concerns democracy", and a few months later a leading Swedish Labor man declared "that Finland had done everything in her power to stay out of the war, but because she had not been allowed to remain at peace, she had taken up arms to defend her freedom and independence in a way which proves that she deserves a better future, free from the need to resort to the sword in order to safeguard her existence." And in the American Senate in November 1941, a Senator--one of the many members of Congress who during the last few years have expressed their understanding and sympathy for Finland --said i.a.: "Finland's war is a defensive war, into which she has been forced through the renewed Russian attacks; Finland's first and foremost aim, as stated by her President, is to defend herself."

Finland's Aims and Her Wish to Get a Secure Peace.

Having been forced into the war against her will, Finland's aim is to get out of it with her position in the world and her land secured and seeing a lasting peace created. "In the single word 'security' one might contemplate all our interests," President Ryti emphasized in a statement to a group of foreign newspapermen on August 1, 1941. As a matter of fact, this was a reiteration of the final word in his message to the nation at the outbreak of hostilities in June the same year.[14]

This same goal has since repeatedly been stressed, in documents, exchanges of view in diplomatic way, as e.g. in the aforementioned official documents presented to the American Government, and in the conversations had by the Finnish Minister with officials of the State Department, in authoritative speeches and statements made by Finnish officials, as well as in interviews and statements to the press.

Lately, the same point was stressed in the exchange of views which the Minister of Finland had the honor of having last winter and spring with Mr. Sumner Welles, partly in his capacity of Acting Secretary of State, partly as Under-Secretary. In the two memoranda, February 8 and March 23, 1943, which the Finnish Minister under instructions from his Government presented during these conversations, the security angle was clearly brought forward. In the first of these memoranda it was said with reference to the Russian aggression begun in 1939:

> ". . . The ultimate aim of this aggression was to destroy the independence of Finland. This is also proved by the fact that the Soviet Government established a bolshevistic puppet Government which was meant to rule the whole of Finland. Further the Moscow Government having signed a 'peace treaty' with this puppet Government

14) Blue White Book, p. 105.

went, on account of this 'treaty', as far as to ignore at the beginning of the war the legal Government of the Republic of Finland."

The memorandum of March 23 contains the following statement:

". . . the Government of Finland wish to restate that they do realize that Finland has to establish satisfactory relations with the U.S.S.R.

"In order to show the dangers, difficulties and obstacles encountered by the Government of Finland in their endeavours to maintain peaceful relations with the Soviet Government, the Memorandum of the Finnish Government dated February 8 also stated the views of the Government of Finland as to the policy towards Finland pursued by the Soviet Government since November 30, 1939. In this connection the Government of Finland also venture to express once more their conviction that in 1939, and thereafter, the Finnish nation was threatened by annihilation. In view of what her people has had to go through, Finland must when planning her future look for sufficient security."

Again quite recently the Finnish Prime Minister in his above-mentioned speech in Parliament on September 3, 1943, said:

". . . There is no war weariness in our people, but without doubt everyone of us would cheerfully have peace if it were attainable. However, not just any kind of peace, but only a peace which would guarantee our nation freedom and security. The word 'peace' cannot be pronounced separately from the words freedom and security . . . ."

By security and independence for which she fights, Finland means the right to live, in cooperation with other free nations and particularly with her neighbors, her own life as a free

nation. "Our war is being fought," said the Finnish Foreign Minister in an interview accorded a Swedish newspaper last winter, "to secure our land and our people from outward danger and to enable us to maintain our freedom as well as to uphold our social order and insure its free development along lines of our own making." This freedom Finland has maintained in spite of the war and the restrictions war brings with it in every country; and to this freedom she clings. It is--to quote the Finnish Government's reply to the United States of November 11, 1941, --"this centuries old farmers' and citizens' democracy that, especially in the war periods of recent years, has proved to be a dependable force also in the defense of the nation."

All this amounts to the following: that fundamentally Finland, being attacked, fights with the aim of keeping her land in her own hands in spite of all the turmoils of the World War and thus to be in possession of it, when the general world situation is stabilized and a lasting peace comes. If she did not act in this way--if Finland had not taken up arms to defend herself or if she would cease fighting and Russia invaded and occupied the country--where is the power that then, at the end of the world war, would drive the Russians out?

As Finland's stand in the war is only to defend herself and seek security from aggression, it is obvious that she wants peace as soon as peace in conformity with this goal can be had. In its reply to the American Government of November 11, 1941 the Finnish Government stated:

> "that Finland is desirous of terminating the struggle as soon as the danger threatening her existence has been averted and guarantees created for a continuous security. If it is being assumed that Finland has any wider aims than these, then Finland's conception of her own resources is being exaggerated."

And further on in the same document it is said:

> "The President of the Republic of Finland stated to the Minister of the United States on October 23, 1941, that the Finnish Nation, which has not violated the rights of any other party and has not asked for more than to be allowed to live and work in peace, will continue her war with the Soviet Union only until her security and working peace have been achieved."

Both before and after this, the same aim has been most consistently repeated--recently and with all the authority of his position by the Prime Minister in the part of his speech in the Parliament quoted above (p. 32). Finland's wish for peace on the indicated conditions is thus expressed in no uncertain way.

However, such a peace has never been offered Finland, not even on Russia's part an intimation given of willingness to make peace respecting Finland's independence and integrity. In the above-mentioned memorandum of February 3, 1943, the Government of Finland, acknowledging the fact that Finland has to establish satisfactory relations with the U.S.S.R., and after having referred to Russian intentions as expressed through the repeated attacks and the establishing of the Kuusinen puppet government, added:

> "So far, however, there are no signs to indicate that the aggressor as regards his political attitude would have given up his aims towards Finland nor strategically changed his aggressive activities."

In the Finnish Memorandum of March 23, 1943, it was said:

> "The Government of Finland repeat that so far nothing has come to their knowledge that would seem to indicate a change in the Soviet Government's attitude to Finland.

"The Government of Finland, for whom the paramount consideration always must be how best to safeguard the freedom of their country and people and the maintenance of their democratic institutions, should be grateful for the views of the American Government in the matter."

At the same time on March 24, 1943, in connection with a communication from the Secretary of State, transmitted through the American Chargé d'Affaires in Helsinki, Mr. McClintock, the Finnish Foreign Minister, Mr. Ramsay, wrote in a personal letter addressed to Mr. McClintock:

"I am very grateful for the benevolent communication of The Secretary of State which you conveyed to me on March 20. I highly appreciate this token of good will of the American Government and the American people which have long been manifest to Finnish people and in which they believe.

"For consideration of the proposal contained in the communication of The Secretary of State it would be of utmost importance to me to receive any available information in possession of the American Government as to the basis on which the suggested conversation would be initiated."

It is to be noted and stressed that no information in this respect has ever been forthcoming.

As highly instructive with regard to the matter dealt with above there are annexed the telegraphic reports of an article published in the Finnish paper Suomen Sosialidemokraatti on September 23, 1943, and of a speech made by Minister Tanner the following day (Annexes Nos. 4A, [illegible] and 5).

Conclusion

In a speech made on Finland's Independence Day, December 6, 1942, President Ryti said:

> "Our opinion is that not even the small nations exist only in order to be used as expansion aims for their bigger neighbors as a part of the bargain in the deals between the Great Powers. The small nations have as much right to an independent life as the bigger nations, especially as they have often in the course of history represented cultural, moral, and material forces which have permanently enriched human culture and which have developed international life more, and more meritoriously than many big nations."

The Finnish people thinks that a small nation has the same right to her freedom and her territoy and to the pursuit of happiness as a great one, And as Finland, hailed by an overwhelming world opinion in 1939, is the only small country which although attacked has been able to keep the aggressor away and to maintain her own political and social institutions and her own way of living, there is, indeed, every reason to claim--as has been done in the American press--that her case is a test case.

The Finnish nation feels that taking upon herself all the heavy sacrifices of the defensive fight, she fights not only for herself but also for the Northern and Western way of living which is hers. She is animated by the very same lofty ideals of justice and freedom as the American Nation. Therefore in the above-mentioned memorandum of March 23 the Finnish Government was entirely justified in saying "For the United States the Finnish people, believing in the high moral principles of the American people, are inspired by feelings of real friendship."

For the same reason it is only natural that in the Finnish press the high general principles of the Atlantic Charter have been most wholeheartedly hailed.

There has always been between Finland and the United States sincere and deep sympathy and congenial understanding. Finland is deeply grateful for the support, aid and understanding she during these last hard years has met on the part of the American Nation. In his above often mentioned speech in the Finnish Parliament on September 3, 1943, the Finnish Prime Minister referred to the importance of the Finnish immigrants in America as a uniting link. The aid and assistance the United States, during the time between the two world wars and particularly just after the first, gave Finland, as well as the support given during the fateful days of Finland's Winter War would never, the Prime Minister said, be forgotten by the Finns. He added that in Finland nobody had been able to believe that there ever could arise any disagreements between the two nations; the unfavorable change has been caused by the fact that Finland is at war with the same power as Germany which again is an enemy of the United States. Finland, he continued, had had no means to thwart this development which did not agree with the traditions or attitude of the Finnish people. The Prime Minister emphasized that the Finnish Government is disposed to do and has also done what has been in its power in order to restore the confidence and friendship that traditionally should prevail in the relations between Finland and the United States.

> "Our relations to this great Western Power," he said, in substance, "have of old and traditionally been good. The Finnish people have always seen in the United States a strong supporter of those ideals of liberty which have inspired also us in our limited sphere of life."

The same opinions and the same feelings towards the United States have throughout the present war been stressed in the Finnish press. Out of the great numbers of such statements a couple as samples are attached (Annexes No. 7, 8 and 9).

* *
*

The principal points which should be evident from the foregoing presentation of Finland's case are:

Finland's policy was always a policy of strict neutrality based upon her wish to live in peace and peaceful cooperation with other free nations.

Finland is at war against her own will, solely because she was attacked. She was not involved owing to any alliances or political commitments nor to any tendencies of conquest or imperialism.

Finland's army has not advanced since the autumn 1941; since then, it has not taken up offensive action; nor have the Finnish troops launched any attacks against the city of Leningrad.

Finland fights only for her own aims: liberty, national existence, security, and a lasting peace; thus her war in self-defense is distinctly separate from controversies between the Great Powers. Finland feels that she fights for the ideals she shares with the Northern and Western World.

Finland's goal in the present world conflagration is to keep their country in their own hands, free from the invader, expecting that peace and order will once again be restored and stabilized in Europe. If Finland did not fight and if she were over-run by the aggressor, who would in the end drive him out?

As Finland did not want war, so she ardently hopes for a just and secure peace. Finland has repeatedly--the last time only a few weeks ago--in the most authoritative way declared

that she wants peace as soon as it can be obtained in conformity with the aims and character of her purely defensive fight.

Lastly, a few paragraphs, previously referred to, from the Finnish Prime Minister's speech of September 3, 1943, may be quoted in full:

> "Finland sincerely hopes that the war between the Great Powers would end in a lasting peace based on principles of rights in the sphere of which the small nations can in security live their own independent and free life.
>
> "Finland is waging this defensive war of hers without any political agreements with any other belligerent power. There is no war-weariness in our people but without doubt everyone of us would cheerfully have peace if it were attainable. However, not just any kind of peace, but only a peace which would guarantee our nation freedom and security. The word 'peace' can not be pronounced separately from the words freedom and security. We have not received any hints whatsoever as to the intentions of the Soviet Union and we therefore have no knowledge whether the Soviet Union would be willing to agree to a peace on such conditions as would guarantee our security.
>
> "The Finnish nation does not wage this defensive war for war's own sake, but in order to secure her existence and obtain a secure peace."

Washington, October 6th, 1943.

TEXT OF FINLAND'S STATEMENT TO GREAT BRITAIN

Aide-Memoire of the Government of Finland, handed in Helsinki on October 6th, 1941, by the Minister for Foreign Affairs of Finland to the Swedish Minister (In Representation of Finnish interests in Great Britain):

On behalf of the Government of Great Britain an aide memoire was handed to the Finnish Minister for Foreign Affairs on September 22nd through the Norwegian Minister in Helsinki, with reference to which the Finnish Government wishes to draw attention to following circumstances.

On November 30th, 1939, the Soviet Union attacked Finland without cause and without provocation. On December 14th the League of Nations accordingly, Great Britain being a party to the decision, in conformity with Article 16 of the League Covenant proclaimed the Soviet Union an aggressor and expelled her from membership in the League of Nations. Finland was left to carry on the war alone, and the question was never raised of any method by which the aggressor was to make good the consequences of his aggression.

On March 12th, 1940, Finland was compelled to conclude the dictated Peace of Moscow with the Soviet Union. In this connection Finland could not avoid ceding certain vital parts of her state territory to the aggressor, partly by a shifting of the frontiers, partly on the terms of a lease, in addition to which she had to consent to constructing for the benefit of the aggressor a strategic railway that constituted a threat to the security of Finland and the entire North.

Soon after the conclusion of peace a ruthless policy of extortion towards Finland together with interference in and penetration into Finnish political life from within was inaugurated by the Soviet Union. By these activities, an account of which is given in "Documents Concerning Finno-Soviet Relations" published by the Finnish Government, the Soviet Union aimed at the same

ultimate result, the annihilation of Finland, as by the armed aggression a little earlier.

On June 22nd, 1941, the armed forces of the Soviet Union again embarked on hostilities against Finland, which included the bombing from the air of Finnish warships and a Finnish fort. The following day it was announced in the leading Moscow newspaper "Pravda" that "The Finns were to be exterminated off the surface of the earth." On June 25th, hostilities by the Soviet Union developed into a systematic extensive attack directed at tens of purely Finnish targets. Finding herself again the object of armed aggression, Finland did not, however, resort to active defensive measures until the beginning of July.

Finland's struggle against this attack, which began on November 30th, 1939, and has continued in different forms without a break since then, has been and is self-defense.

Important areas within the 1939 frontiers are still in the hands of the enemy, and these, in common with the areas beyond the said frontiers into which Finnish troops have advanced in the course of the fighting, have been utilized as bases for the attack on Finland. The Soviet Union has equipped these areas in the completest manner possible for attacks westward. It has now been possible to establish this ipso loco. The branch lines from the Murmansk Railway leading in the direction of the Finnish frontier, of which five have been discovered up to the present, as well as the new highways constructed in the Karelian wilds solely for offensive purposes, and the numerous air fields, reveal beyond any doubt the aggressive plans of the Soviet Union and the untenable strategic position in which Finland has been placed by these preparations. An effective defense, Finland's right to which no one can deny, is possible to Finland only by transferring her defense into these very areas.

Moreover the said areas beyond the old Eastern frontier are not "purely Russian", for their population is primarily Finnish.

According to the latest available Soviet statistics, of the year 1930, the population of the areas beyond the 1939 frontiers intended by the British aide memoire, was between 93.4 and 99.2 per cent of Finnish nationality. The districts in question belong to those areas to whose Finnish population the Soviet Government promised in connection with the Treaty of Tartu in 1920 to guarantee very extensive rights of self-determination, promises which she later failed to honor.

Finland wages her defensive war free from all political obligations, but grateful that she need not this time fight alone. Finland cannot understand how Great Britain, with whom Finland has wished and wishes to retain peaceful relations, could regard herself, merely because Finland is not on this occasion alone in fighting the Soviet Union, as entitled, nay, forced to treat Finland as an open enemy.

Excerpts of some Interviews in Swedish newspapers, June 24, 1941.

In the "Social-Demokraten", organ of the Swedish Labour Party, Mr. Knut Anderson wrote:

> "A spokesman for the Finnish Foreign Ministry granted an interview last Monday afternoon to the representative of Social-Demokraten, at which the said spokesman in reply to a direct question emphasized that Finland is not at war with the Soviet."

To the question about Finland's stand the writer got the following answer:

> "Finland has only one choice: neutrality or war. The only thing that may compel Finland to abandon her neutrality, is an attack from the outside."

The representative of the "Svenska Dagbladet", Mr. Vickbom, wrote:

> "Only an attack from the outside can make Finland abandon her neutrality. As long as we are not at war, we are neutral and will remain so until we are attacked, the spokesman for the Foreign Ministry declared on Monday for some representatives of the press."

ANNEX No. 3

January 12th, 1942

Excellency,

In the Bulletin of the Department of State published December 20, 1941, Volume V. No. 130, Publication 1674, pp. 551 and the following, is inserted a table setting forth declarations of war, recognitions of existence of a state of war, etc. beginning in September 1939.

Under the heading 'Finland and Union of Soviet Socialist Republics" I find on p. 556 the following statement:

> No record of a formal declaration of war has been found.
> "Citizens, centuries have shown that on the site on which fate has placed this nation, permanent peace cannot be achieved. The pressure of the East is always upon us. To reduce this pressure, destroy the eternal menace and secure a happy and peaceful life for coming generations, we now embark upon our defensive battle. Our confidence in our army and its Field Marshal, Baron Mannerheim, is absolute".

The quotation is according to the Bulletin a translation of a statement by the President of Finland, Mr. Ryti, June 26, 1941, as printed in the New York Times, June 27, 1941. The text of President Ryti's speech on the said date, from which the above mentioned sentences are

His Excellency
Cordell Hull
Secretary of State
Department of State
Washington, D.C.

compiled will be found in an English translation of the official Blue-White Book of Finland, of which the Finnish Legation has previously had the honor to forward copies to the Department.

As the above mentioned statement in the Bulletin could not give a full picture of Finland's stand and the events which forced Finland to take up arms in self-defense against the renewed Russian aggression, I venture most respectfully to recall the following fundamental facts.

On June 22, 1941, the armed forces of the Union of Soviet Socialist Republics began to carry out attacks on Finnish territory dropping bombs on and machine-gunning and shelling purely Finnish objectives. Already these first attacks were of a flagrant character. However, Finland did not resort to counter-attacks but presented to the Russian Minister in Helsinki a protest and demanded an explanation. But no explanation was given. Instead the Union of Soviet Socialist Republics launched on June 25, 1941 an all-out attack on Finland and thus opened hostilities. If it might have been possible to ignore the previous attacks as mere incidents, the general offensive begun on June 25 revealed beyond all doubt that the policy of the Union of Soviet Socialist Republics towards Finland was war. Prior

to this general Russian offensive no forces of any kind had attacked the Union's territory from Finland.

Only then and thus attacked Finland decided to take up arms. On June 26 the following communique was issued in Helsinki:

> "At the meeting of the Parliament yesterday, Prime Minister Rangell made a statement of the present situation and of the circumstances which had led up to it. The Prime Minister took note of the fact that since yesterday Finland has been the object of an attack by the USSR which had opened hostilities against Finland. In consequence, Finland has proceeded to defend herself with all the military means at her disposal. After hearing the Prime Minister's statement, the Parliament unanimously passed a vote of confidence in the Government."

During these days and immediately afterwards I had the opportunity of presenting Finland's stand to the Department at several occasions, i.a. in conversations with Mr. James Clement Dunn, Adviser on Political Relations, on June 25, and with The Hon. The Acting Secretary of State, Mr. Sumner Welles on June 26, June 28, and July 2. I venture to enclose a transcript of my oral communication on June 25, a copy of my verbal note of June 28 and a copy of an Aide-Memoire which on July 2 I had the honor of presenting to Mr. Sumner Welles. I also enclose a copy of the Finnish Blue-White Book.

Please accept, Excellency, the renewed assurances of my highest consideration.

(Signed) Hj. J. Procopé

Transcript of a verbal communication

on June 25, 1941.

"The outrageous violations of the Finnish territory on the part of Soviet Russia could at the beginning be considered as local stray incidents, although no explanation as demanded by Finland was given by the USSR. However, since this morning they have got a systematic character becoming a deliberate aggression on an extensive scale also geographically. This opening of hostilities against Finland by the USSR compels Finland to take all defensive military measures."

The Minister of Finland presents his compliments to His Excellency, The Acting Secretary of State, and has the honour of informing, in confirmation of his earlier oral statements, that a considerable number of violations of the Finnish territory and bombardments of Finnish ships and cities have occurred since June 22, 1941. On June 22 the Soviet airforce bombarded the Alskär Island, two formations bombarded units of the Finnish navy near Korppo and numerous violations of the frontier near Lappeenranta were made by the Russian airforce. On June 23 several rifle shots were fired from the Russian side of the frontier into Finnish territory near Immola and near Pummanki, artillery fire was directed at Pummanki on a Finnish ship but none of the forty shells brought any damage.

As a result of these outrageous violations of the Finnish territory on the part of the Soviet Union, the Finnish Government considered it necessary to make a protest to the Government of the Union of Socialist Soviet Republics on June 23, 1941.

No explanation or answer to the aforementioned protest was given by the Russian Government; on the contrary,

the violations of the Finnish territory, which at the beginning could be considered as local and stray incidents, took, since the morning of June 25, 1941, the form of open and systematic hostilities from the side of the armed forces of the Union of Socialist Soviet Republics.

It is to be noted--as it is hereby categorically stated--that no Finnish soldiers or military units had crossed the Finnish-Russian frontier line and that no Finnish airplanes had flown over the port of Hanko or the city of Leningrad.

The air force of the Union of Socialist Soviet Republics has undertaken, during June 25, 1941, numerous raids on Finnish territory, and the following cases have until now been verified:

A raid on Malmi airport, near Helsinki

A raid by twelve airplanes on Forssa, industrial community, occasioning slight damages

A raid on Lahti in Central Finland by five airplanes, resulting in a fire

A raid on Heinola, summer resort in Central Finland by 15 airplanes, resulting in many fires

A raid by 8 airplanes on the industrial community of Nokia, resulting in a few casualties and a number of wounded

Two raids by 15 and later by 9 airplanes on the town of Lappeenranta, Eastern Finland, where civilians were wounded

A raid on Inkeroinen, industrial community, resulting in slight damages

A raid on Turku, in Western Finland, by 24 airplanes, resulting in a number of wounded civilians

Two raids on the airport of Mikkeli, which did not result in damages or casualties

Other raids, resulting in some fires and some wounded are reported in Anjala, Rovaniemi, Kemijärvi, Joensuu, Selänpää

Four air raid warnings were sounded in Helsinki on June 25, 1941, but no damages were reported.

The Russian artillery has, furthermore, opened fire on certain Finnish Islands in the neighborhood of Hanko.

From the beginning, the Finnish anti-aircraft batteries and the Finnish airforce, as far as possible, caused the attackers to withdraw and in this connection sixteen Russian planes were reported destroyed.

Further violations and aggressions have occurred; in due course The Minister of Finland may have the honour of bringing them to His Excellency's attention.

In conclusion, The Minister of Finland has the honour to repeat the information which on the 25th of this month he brought to His Excellency's attention through Mr. James Dunn to the effect that since the Soviet Union had opened hostilities against Finland, Finland had found herself compelled to proceed to take all possible defensive military measures.

June 28, 1941.

Aide-Memoire presented

on July 2, 1941.

As a recapitulation of the statements which during the past week he has had the honour of presenting concerning Finland's policy, the Finnish Minister pointed out the following.

The proclamation Reichsführer Hitler issued on June 21, was not and could not be a declaration of war on the part of Finland against the Soviet Union. As the Finnish Minister had emphasized both to the State Department and in public statements, Finland's attitude at that time was that her wish was to remain at peace but that she would defend herself if attacked. Although the Soviet airforce already on Sunday, June 22, attacked purely Finnish objectives and these attacks were so grave as to be directed i.a. against the Finnish fortifications at the Alskär island and against two Finnish warships watching purely Finnish interests in Finnish territorial waters, the Finnish Government wished to consider these violations as stray incidents and tried to get an explanation from the Soviet Union through the Russian Minister to Helsinki, M. Orlov, although no explanation was given either then nor later. On the same day the Finnish Chargé d'Affaires in Moscow was called to the Russian

Minister of Foreign Affairs, M. Molotov, who required a declaration whether Finland was or was not together with Germany in the war, alleging that from Finnish territory the same day an attack should have been directed against Russia. This allegation was completely unfounded also as far as German forces are concerned. If perhaps on a few occasions Russian territory had been overflown, this had been only reconnaissance flights, of which the Russians on their part had made a great number over Finnish territory.

Finland's continued relations to Russia during these days may be called neutrality or characterized as a defensive political attitude. This is a question of appreciation of the circumstances. The principal thing is that this attitude on the part of Finland continued up to Wednesday, the 25th of June, when the Soviet Union broke the peaceful relations between the two countries, waging war upon Finland by a large-scale, systematic and total aggression. This was stated in the communication, which on behalf of his Government the Finnish Minister the same day made to the State Department, and put forward in the statement, which the Finnish Prime Minister, M. Rangell the same day issued in the Finnish Parliament and which the Parliament unanimously approved, in which respect it may be noted

that the Finnish labor party joined in this unanimous vote. Later on the Finnish President, M. Ryti, in a speech over the radio explained the situation to the Finnish people.

Both the President and the Prime Minister gave an account of the Finnish-Russian relations since the Moscow peace treaty and of the outrageous demands and threats on the part of Soviet Russia. Some of these facts, which previously were brought to the attention of the State Department, are explained in the press release, which the Finnish Legation gave out on Saturday, June 28th, and of which the Finnish Minister now presented a copy (Annex 1).

Finland notes with satisfaction the understanding her difficulties and her attitude have found in the United States, particularly that the American authorities are aware of the fact that since Russia has launched war upon Finland, the question in which way this fight in self-defense is carried out by the Finnish troops, namely if by defensive or offensive measures, is a question to be decided by the Finnish military command.

Finland's relations to England and so much the more to the United States remain of course as far as Finland is concerned unchanged and unaffected by the fact that Finland, forced into the war in self-defense, has become a co-belligerent with Germany.

It is evident and clearly beyond doubt that also after the war has broken out Finland's own interests are what she has in mind as her aims. Finland fights in self-defense for goals and purposes indicated purely by her own interests.

Washington, D.C., July 1, 1941.

ANNEX No. 4

Excerpt from an interview given by Minister Tanner to the Swedish newspaper, Dagens Nyheter, on October 9, 1941.

Finland has no imperialistic dreams. Certain small circles may dream about a greater Finland but on the whole we are a realistic people.

Our policy and my own aims are based on the hope that Finland be a part of Scandinavia. As soon as the political situation makes it possible a more developed and detailed form for the cooperation between the Scandinavian states must be found.

The circles holding our democracy to be of little account are themselves of no importance whatsoever. Our people is a cool-headed sensible race. We are as hitherto democrats and adherents to the parliamentary system.

Helsinki, September 23, 1943.

"IT TAKES TWO TO MAKE PEACE."

Several Finnish newspapers have discussed the peace question, pointing out that the peace does not depend on Finland as the Finnish people have seized arms to secure their existence and national life.

Suomen Sosialidemokraatti, the leading organ of the Social-Democrats, Finland's largest party, writes:

> "It takes two to make peace. The Soviet Government has consistently refrained from lifting veil on their war aims or even discussing them with their allies. We have only had loosely footed rumors according to which the Russian peace conditions include expulsion of the Germans from Finland, replacement of the present Finnish Government by 'a democratic government which would not be aggressive', territorial changes that would satisfy Russian strategic needs, and capitulation."

The Sosialidemokraatti further says that the Finns have seen what Russian demands for change in regime meant in the Baltic States, and continues,

> "We hold firmly to the view that the Finnish Government has a democratic and constitutional basis and rests on all political parties, but communists and the extreme right."

As for the demand of capitulation, the paper says that it would mean Russian occupation of Finland and would be resisted to the last. A people that has created its own culture and shown itself vigorous and persevering and also a reliable member of the international community must hold to the fact that it has the right to preserve its national existence.

Helsinki, September 24, 1943.

Mr. Väinö Tanner, the Minister of Finance, in a speech he made in the People's House today, dwelt at length with questions concerning Finland's economic position, defensive war and foreign policy.

Mr. Tanner said, i.a.:

"Finland, after the enemy had launched his attack, could not but defend herself. Our defensive operations proceeded successfully and we reoccupied the territory we had lost as a result of our Winter War. In order to have a frontline easier to defend from the strategic point of view, the army advanced beyond our old border line."

Certain extreme elements, carried away by their zeal, are responsible, the Minister said, for agitation in favor of a new border line to be drawn farther in the east. Finland has, however, to bear in mind that she is bound to live as a neighbor of the powerful Soviet Union, with which Finland is ready to reestablish normal relations. To get out of the war is not an easy task. It is most important to know beforehand what peace would bring about, but the Kremlin just remains silent in this respect. Foreign propaganda is publishing groundless reports about peace conditions alleged to have been drafted by the Soviet Union, and tries to make people believe that there is a crisis in the Social Democratic party. The fact is, however, that the party meetings have been most unanimous in questions concerning the foreign policy of Finland.

"Freedom and independence are essential for Finland's future, and in order to secure them we have in the first place nothing but ourselves to rely upon. We must keep a watchful eye on every possibility that offers itself for obtaining an honorable and lasting peace. It is furthermore indispensable that the nation remains unanimous and united," the Minister said.

THE CENTRAL LABOR ORGANIZATIONS ABOUT THE PRESENT SITUATION.

(Resolution passed June 19, 1941, according to the newspaper 'Suomen Sosialidemokraatti.")

Ever since the outbreak of the war of the Great Powers in 1939 the position of the Finnish nation, like that of the other peace-loving small nations, has been extremely difficult. Many small nations have been drawn into the war and have lost their possibility of deciding their own affairs. Finland, too, by no fault of her own, was dragged into the war. After the heavy ordeal of the winter 1939-40, the ardent hope of the Finnish people was to be allowed to live outside of the struggle of the Great Powers. and, maintaining friendly relations with neighboring countries, to rebuild our badly war-torn country. This hope, however, was not fulfilled in spite of Finland's honest efforts to stay neutral. The country has once more been dragged into the sphere of the political turmoil of the Great Powers, and the Government of the country, responsible for the conduct of its affairs, has therefore found it necessary to take certain precautionary measures.

When Finland in the fall of 1939 was compelled to resort to military measures of precaution, the working class of our country assumed a completely loyal and trustful attitude toward the Government. The workers as well as the entire nation sought earnestly to maintain peace and neutrality. Our nation's desire for peace was, however, not respected Contrary to the general opinion, the safety measures taken proved to be necessary when the country was forced to defend itself against attack. In the defensive war thus begun, the working class of our country took part, together with the other groups of citizens, animated by the firm conviction that the country's independence must be defended and its democratic system maintained, a system safeguarding the social rights of the poor and weak.

Now that military measures of precaution have again been taken, wide circles of the people have not had the same possibilities as in 1939 to obtain information about the developments. This has given rise to many conjectures and rumors. The undersigned central organizations of the organized

workers feel called upon to announce that, as far as possible, they have kept abreast of the developments and continue to do so, in consequence of which the workers may confidently rely on the activity of these central organizations and on the reports issued by them.

According to information received, certain safety measures have been considered necessary. The undersigned organizations are not in a position to judge to what extent these measures have been inevitable. But they have been assured that the measures have been resorted to exclusively for the purpose of safeguarding the security of the country.

The working class is also this time animated by the same ideas that gave to its actions such great striking power during the severe trials of the winter 1939-40. The good of the country, its integrity and the democratic basis of its internal system, as well as the achievement of a social spirit mindful of the rights of those who are weak, are still the guiding principles of the working class. Its true aim is merely to protect the country against potential dangers, in the creation of which we have no part. It regards as important that the country keeps away from all kinds of opportunistic politics and strives to maintain its neutrality as hitherto.

The working class took part in the war of 1939-40 for the defense of the country's right to self-determination. It displayed good judgment and a keen mind as to the safety of the country, even during the disturbed conditions following the war. It has a right to expect that the same sense of responsibility and the same clear conception of the true common interests of our people animate also the other civic groups. Now, as in the early stages of the present war of the Great Powers, the salvation of the Finnish people lies in its unity. This unity can be founded only upon mutual respect for the various classes of citizens and their rights.

Comrades! Citizens!

Ahead of us may lie a period of severe trials. Only by being firmly united can we pull ourselves through.

May each one of us be animated by

an earnest desire on our own part to maintain peace, keeping in mind what the safety of our country demands of us,

a purposeful striving to strengthen the feeling of solidarity on the basis of social justice, as well as

a vivid longing to work for the good of our fatherland as free citizens of a free Finland safeguarding our democratic system.

The Social Democratic Party.

The Central Association of the Finnish Trade Unions.

The Social Democratic Association of Women Workers.

The Social Democratic Association of Labor Youth.

The Social Democratic Parliamentary Group.

ANNEX No. 7

Talouselämä, leading economic weekly of Finland, in January 1943 expressed prevailing opinion that it is extremely fortunate that the diplomatic relations between Finland and the United States have been maintained.

ANNEX No. 8

Uusi Suomi, the leading conservative daily of Finland, on May 3, 1943, stressed how deeply and generally it would be regretted in Finland if the United States were to change its friendly attitude toward Finland.

ANNEX No. 9

The deep appreciation of Mr. Hull's speech of September 12th is expressed i.a. by Helsingin Sanomat in an editorial on September 15, 1943.

The newspaper warmly hails Cordell Hull's statement as manifesto of same high moral attitude which Atlantic Charter incorporates emphasizes its importance at present moment when preparations being made for important power gatherings and USA becoming unanimously established in conviction of necessity permanently cooperating for international peace welfare.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C8

ASIA:

Washingtonissa olevan lähetystön rap. n:o 41.

Ministeri Procopé

20/10-43.

15000—10—44 5181.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. **Salainen.**

RAPORTTI n:o 41.

Washingtoni ssa 20 p:nä loka kuuta 19 43.

171 466 Sal. 43
29/12-45
NIMIÄ | OSASTO | ASIA
5 | 68

Asia: Eräitä otaksumia vastaisesta kolmen-vallan kokouksesta.(Viittaus raporttiin N:o 39, 28.9.43).

Yhteenveto:

Ennustukset Baltian maitten suhteen ovat suorampessimistisiä; Suomeen nähden vähemmän kategorisia, mutta eivät suinkaan optimistisiä, vaikka Suomi yhä vihamielisestä propagandasta huolimatta nauttii sangen suurta myötätuntoa yleisön keskuudessa.

x x

x

Olen viime viikkoina lukuisten eri henkilöitten, diplomaattien, lehtimiesten ja politikkojen kanssa puhunut kolmen-vallan kokouksesta ja siitä, mitä siinä tullaan päättämään. Puhuttelemani Baltian maitten edustajat ovat olleet varsin pessimistisiä. Niinpä eräs heistä sanoi täysin varmasta lähteestä tietävänsä, että Hull olisi saanut Rooseveltiltä ohjeet antaa periään Venäjälle, ainakin mikäli koski Baltian maita. Tässä yhteydessä panen merkille, että Irlannin lähettiläs keskusteltuaan eräitten senaattorien kanssa kertoi heidän sanoneen otaksuvansa, että Yhdysvallat ja Englanti tahtovat kaikin keinoin tyydyttää Venäjää, xxx ja että Baltian maat olisi epäilemättä uhrattava; Suomesta olisi eräs senaattori sanonut, että Suomen asema on erinomaisen vaikea ja että Suomi oli tehnyt virheen, kun se 1939 ei antanut periään Venäjän vaatimuksille. Myöskin Turkin suurlähettiläs näkyi olevan sangen pessimistinen; olinpa hänen sa-

---

JAKELUOHJE:

UE 1: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

noissaan huomaavinani, että hän pelkäsi anglosaksien suostuvan Venäjän mahdollisiin vaatimuksiin Turkin salmien suhteen.

Tässä yhteydessä olkoon mainittu, että niin hyvin Latvian kuin Liettuan lähettiläs on nimenomaan viitannyt ja sanonut erittäin luotettavalta taholta kuulleensa, mitä jo aikaisemmin minulle syyskesällä kerrottiin, nimittäin, että Venäjä oli harjottanut painostusta, jotta Welles eroaisi, koska Wellesin heinäkuun 23 päivänä 1940 Baltian valtojen puolesta antama selitys olisi esteenä Baltian kysymyksen järjestämiselle Venäjän vaatimusten mukaan, niinkauan kuin Welles on johtoasemassa.

Joskin siis lausunnot Baltian maitten suhteen ovat olleet sangen kategorisia täytyy myöntää, että Suomi asetetaan erikoisasemaan. Tällöin on kuitenkin merkillepantava, ettei kiinnitetä kovin paljon huomiota siihen, että Suomi yhä edelleen puolustautuu; katsotaan selvöksi, että Venäjä sodan jatkuessa voi, jos se tahtoo valloittaa maamme. Suomen erikoisasema perustellaan yleensä muilla yleispoliittisilla ja historiallisilla näkökohdilla sekä viittaamalla laimaksuihin(!). Suomella on yhä edelleen ja kaikesta huolimatta sangen paljon sympatiaa tässä maassa. Mainitsen tässä yhteydessä, että tohtori Myrdahl, joka tänä syksynä toimii Ruotsin täkäläisessä lähetystössä, sanoi lukuisissa keskusteluissa eri piireihin kuuluvien henkilöiden kanssa todenneensa tämän. Kuvaavaa on myöskin tässä suhteessa keskustelu, mikä minulla tänään oli demokraattisen puolueen propagandatoiminnan johtajan Mr. Charlie Michelsonin (syntyperältään Puolan juutalainen) kanssa. Michelson sanoi, että koko maassa yhä edelleen on hyvin lämmintä myötätuntoa Suomeen nähden eikä se ole vihamielisen propagandan kautta muuttunut. Mutta - lisäsi hän - mitä tämä maa voi Suomen tahi muiden pikkuvaltioiden puolesta tehdä? Yhdysvallat eivät

voi rikkoa yhteistoimintaa Venäjän kanssa eivätkä tahdo Venäjää painostaa uhkaamalla sille, että tekisivät sovintorauhaa Saksan kanssa. Tällä kertaa täytyy Yhdysvaltain toimia mitä läheisimmässä yhteydessä Venäjän kanssa, mutta sodan jälkeen tulee varmasti yleisön keskuudessa venäläisvastainen virtaus syntymään.

Tästä ja raportissani N:o 39 mainituista seikoista ja meille yksityisesti eri tahoilta esitetyistä neuvoista, miten Suomen olisi nykytilanteessa politiikkansa hoidettava, olen pitkälti eri sähkeissä Ministeriölle ilmoittanut.

Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 25

OSASTO: C 8

ASIA:

Washingtonissa olevan lähetystön rap. n:o 42.

Ministeri Procopé

20/10 -43

15000—10—44 5181.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 42.

Washingtoni ssa 20 p:nä loka kuuta 19 43.

171 466 Sal 43
29/12-45
5 88

Asia: Tanskan juutalaisten kohtelu.

Yhteenveto:

Tekemämme esityksen perusteella ja Jewish World Congress nimisen järjestön pyynnön mukaisesti saatoin ilmoittaa järjestön edustajille, että lupa-anomuksia Tanskan juutalaispakolaisille tulla Suomeen harkitaan huomioonottaen, että Suomi tunnustaa asyylioikeutta. Järjestön puolesta ilmoitettiin tyytyväisyyttä tähän.

* * *

Heti kun tuli tieto Tanskan juutalaisten vainomisesta ja niiden pakenemisesta Ruotsiin, alistin Ministeriön harkittavaksi, voitaisiinko Suomessa järjestää tyyssijoja heille. Olin selvillä, ettei tästä käytännössä mitään kovin merkityksellistä voisi tulla, mutta pidin todennäköisenä, että vaikkapa vain ele Suomen taholta tekisi hyvän vaikutuksen täällä.

Joku aika tämän jälkeen, lokakuun 15 päivänä, sain vastaanottaa World Jewish Congress nimisen järjestön lähetystön, jonka muodostivat Rabbini Tri. M. Goldman, Rabbini Tri Stephen Wise ja Tri James Wise. He alistivat minulle, että esittäisin hallitukselleni, että se harkitsisi olisiko mahdollista tarjota tyyssijaa muutamille Tanskan juutalaisille, jos tarpeelliseksi osoittautuisi. Jos Suomen hallitus -- sanoivat he -- päättäisi, että Tanskan juutalaispakolaisia saisi tulla maahan, ja jos voisin tästä lähetystölle

JAKELUOHJE:

UE 1: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tiedoittaa, niin tämä tieto, vaikkei sitä saatettaisi julkisuuteen, olisi juutalaisille rohkaiseva ja sille annettaisiin suurta arvoa. Saatuani viipymättä Ministeriöltä positiivisen vastauksen, missä ilmoitettiin, että esilletulevia maahantulolupa-anomuksia tultaisiin harkitsemaan huomioonottamalla, että Suomi kunnioittaa asyylioikeuden periaatetta, ilmoitin tästä lokakuun 19 päivänä tri Goldmanille erikoisesti huomauttaen toiselta puolen kuinka Suomi kunnioittaa asyylioikeuden periaatetta ja toiselta puolen mitä tämä merkitsee nykyisessä sangen vaikeassa elintarvetilanteessa. Ilmoitin myöskin kirjeessä asiasta tri Wiselle. Huomasin tri Goldmanin lausunnoista, että ilmoitukseni otettiin suurella tyydytyksellä vastaan.

Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: Cg

ASIA:

Washingtonissa olevan Lähetystön rep. 43

Ministeri Procopé.

26/10-43

15 000—10—40 5121.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. **Salainen.**

RAPORTTI n:o 43.

Washingtoni ssa 26 p:nä loka kuuta 19 43.

171 466 Sal. - 43
29/12-45
5 68

Asia: Käynti uuden alivaltiosihteeri Mr. Edward Stettiniuksen luona.

Yhteenveto:

Saatuani asianmukaisen virallisen ilmoituksen Stettiniuksen astumisesta virkaansa pyysin puheillepääsyä, minkä odottamattoman nopeasti sainkin. Keskustelussa Stettinius sanoi tutustuneensa valtiosihteeri Hullille 7.10.43 toimittamaani pitkään memorandumiin kuin myöskin aikaisemmin Stettiniukselle lähettämäni yhteenvetoon. Keskustelu oli muuten sangen ylimalkainen Stettiniuksen tehostaessa, ettei hän vielä ollut ehtinyt asioihin perehtyä.

* * *

Stettinius astui virkaansa alivaltiosihteerinä jo 4.10.43, mutta vasta pari viikkoa myöhemmin tuli lähetystöön tässä maassa tavanmukainen virallinen ilmoitus hänen nimityksestään ja virkaanastumisestaan. Joku päivä tämän jälkeen pyysin puheillepääsyä ensimmäistä virallista rutiinikäyntiä varten. Odottamattoman pian - huomioonottaen, että tällaisten suurlähetystöjen ja lähetystöjen luku on viisikymmentäkolme - tuli joku päivä myöhemmin ilmoitus, että Stettinius tänään 26.10.43 ottaisi minut vastaan. Tätä ennen olin tämän kuun kuluessa hänelt vastaanottanut kolme kirjettä, yhden kiitoskirjeen nimityksensä johdosta hänelle lähettämästäni onnittelusta, yhden tunnustuksen lähettämästäni yhteenvedosta, missä Suomen kanta ja asema lyhyesti selostettiin, ja yhden kirjeen viitaten syyskuulla pari viikkoa ennen nimittämistään tapahtuneeseen keskusteluun, jossa

JAKELUOHJE:

UE 1:14.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

suullisesti olin esittänyt hänelle Suomen kannan pyynnöllä, että hän järjestäisi minulle käynnin Mr. Harry Hopkinsin luona, mitä Hopkinsin sairauden takia Stettinius ei voinut tehdä.

Sanoen nyt tulevani tavanmukaisella kohteliaisuuskäynnillä viittasin aikaisempaan esityksenni, mistä aivan lyhyesti toistin pääkohdat, kuten myös Hullille 7.10.43 toimittamaani pitkähköön memorandumiin, jonka luonteen selostin. Stettinius tunsi memorandumin ja kiitti hänelle ennen virkaanastumistaan lähettämästäni yhteenvedosta, sanoen ne valaiseviksi ja hyödyllisiksi. Asioihin hän ei vielä ehtinyt perehtyä, miksi hän tällä kertaa vain tahtoi minulle vakuuttaa ystävyyttään ja sympatiaansa Suomea kohtaan, lausuen toivomuksen, että meillä jonkun ajan perästä voisi olla seikkaperäisempi ja tyhjentävämpi keskustelu. Mikäli hänen lausuntonsa oli enemmän kuin vain tyhjää kohteliaisuutta, voin siis olettaa, että pääsen kosketukseen hänen kanssaan ainakin tärkeimmissä asioissa, ellei niin ole, että Stettinius ei vielä tunne State Departmentin politiikkaa ja sen vuoksi vanhana tuttavana pyytää minut luokseen. En tule olemaan hämmästynyt, jos myöhemmin osoittautuu, ettei hän voikaan ottaa minua vastaan.

Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C8

ASIA:

Washingtonissa olevan Lähetystön Rap. N:o 44.
Ministeri Procopé
26/10-43

15 000—10—44 5181.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 44

Washingtoni ssa 26 p:nä loka kuuta 1943.

171 466 Sal. 43
29/12-45
5 68

Asia: Kolmen vallan kokous ja n.k. senaattori Connallyn päätöslauselma.

Yhteenveto:

Olen ollut tilaisuudessa useitten henkilöiden kanssa keskustelemaan Moskovan konferenssista ja senaatissa vireillä olevasta Yhdysvaltain sodanjälkeistä politiikkaa koskevasta päätöslauselmasta. Olen tässä yhteydessä keskusteluissa esittänyt pienten valtojen kannan ja mitenkä tärkeätä on kunnioittaa ja huomioonottaa niiden oikeuksia. Olen huomannut suurta skeptillisyyttä Atlantic Charteriin nähden, ja nekin, jotka sitä kannattavat, pelkäävät sen periaatteiden nimenomaista mainintaa Senaatin päätöslauselmassa koska tämä voisi Venäjää vieroittaa.

x x

x

Viime viikkoina on tietysti erikoisena puheenaiheena politiikkaa harrastavissa piireissä ollut kolmen suurvallan ulkoasiainjohtajain kokous sekä senaatissa vireillä oleva n.k. Connallyn päätöslauselma Yhdysvaltain sodanjälkeisestä politiikasta. Olen ollut tilaisuudessa tästä asiasta keskustelemaan varsin lukuisten henkilöitten, erikoisesti senaatin ja kongressin jäsenten kanssa. Tyypillisenä mainitsen tässä suhteessa keskustelun, joka minulla tänään oli Ohion nuoremman senaattorin Mr. Harold Burtonin kanssa. Burton, joka viime vaaleissa tuli senaattiin valituksi, oli sitä ennen Clevelandin pormestari, jolta vuonna 1940 käydessäni Clevelandissa sain kaupungin kultamitalin, mikä vastannee jonkinlaista kunniapor-

JAKELUOHJE:

UE 1: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

varoikeutta. Puhuessamme vireillöolevasta rauhantakeita ja rauhanaikaista politiikkaa koskevasta päätöslauselmasta koetin varovaisesti viitata siihen, että olisi suotavata, että sen yhteydessä tehostettaisiin Atlantic Charterin periaatteita s.o. että rauhan järjestelmä olisi rakennettava pienten valtojen oikeuksiin ja alueellisen koskemattomuuden pohjalle 1939 vuoden status quo'n mukaan. Burton oli myötämielinen, mutta arveli, että tuskin tässä yhteydessä rajakysymykset voisivat tulla esille. Tarkoitukseni oli vain kiinnittää huomionsa asiaan ja viittasin siinä suhteessa pikkuvaltojen toiveisiin ja, varsin varovaisesti, täkäläisten kansallisten ryhmien, puolalaisten, suomalaisten ym. suhtautumiseen vanhojen kotimaittensa oikeuksien säilyttämiseen.

Itse asiassa oli Connecticutin senaattori John Danaher(republikaani) jo eilen senatissa ehdottanut lisäyksiä vireillöolevaan päätöslauselmaan, missä Atlantic Charterin periaatteita korostettiin.

Illalla olivat luonani päivällisillä m.m. Michiganin senaattori Homer Ferguson, saman valtion kongressimies John Bennett(n.k. Kuparisaarelta) ja Washington Postin omistaja Eugene Meyer. Molemmat viimeksimainitut lausuivat pitävänsä Atlantic Charteria vain tyhjänä lauselmana, Bennett kuitenkin lämpimästi kannattaen pikkuvaltojen oikeuksia. Ferguson taas piti Charteria tärkeänä ja sanoi omasta puolestaan kannattavansa sen ja Danaherin ehdotuksen periaatteita, vaikka luuli, että ehkä ne jätettäisiin mainitsematta senaatin päätöslauselmassa, koska tahdotaan välttää Venäjän vieroittamista. Mahdollista on, että hän kuitenkin tulee niiden puolesta puhumaan. Kaikki kolme, niinkuin kaikki muut puhuttelemani poliitikot ja lehtimiehet, ovat olleet sitä mieltä, ettei USA missään tapauksessa pikkuvaltojen oikeuksien vuoksi ryhdy sotatoimenpiteisiin Venäjä vastaan, eivätkä tahdo niiden vuoksi vaarantaa suhteitaan Venäjään.

Korostin, että toinen asia on sotaan ryhtyminen ja toinen asia on olla nimenomaan antamatta periään Venäjän vaatimuksille.

Päivällisillä oli myös Clarence Streit, n.k. Union Now liikkeen, s.o. kaikkien demokraattisten valtojen yhtymistä liittovaltioon tarkoittavan liikkeen, alkuunpanija. Streitin kannasta on erikoisesti merkille pantava, ettei hän usko anglosaksien ja Venäjän yhteistyöhön, eikä myöskään läheiseen yhteistoimintaan Etelä-Amerikan kanssa.

Mielenkiintoista oli, että keskustelussa kaikki amerikkalaiset olivat yhtä mieltä siitä, ettei senaatin yhdessä istunnossa, vaikka 2/3 enemmistöllä antama hyväksyminen jollekin valtiosopimukselle sido vastaisia senaatin päätöksiä. Tavallisella lailla voi kongressi tehdä sopimuksen tyhjäksi milloin tahansa, vaikka tämä on ulospäin sopimuksen rikkomista, joka voi antaa vastapuolelle oikeuden ryhtyä vastatoimenpiteisiin.

Mitä muuten Moskovan konferenssiin tulee en voi olla mainitsematta, että tänään tapasin State Departmentin käytävässä Puolan suurlähettilään, joka, kysyessäni mitä hän arveli Moskovan konferenssista, sanoi: konferenssi näkyy sujuvan hyvin, mikä merkitsee pahaa meille.

Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 9

ASIA:

Washingtonissa olevan lähetystön rap. N:o 45

Ministeri Procopé

27/10-43

15 000—10—44 5181.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 45.

Washingtoni ssa 27 p:nä loka kuuta 1943.

Asia: Eräs ystävällinen neuvo Suomen aseman parantamiseksi.

ULKOASIAINMINIS...
171 / 466 Sal. 43
29/12-45
5 68

Yhteenveto:

Suggeroidaan meille, että Suomessa olisi uudet vaalit toimeenpantava koska tämä vaikuttaisi edullisesti Yhdysvaltain ehkäpä Venäjän opinioniin Suomesta. Käy ilmi, että ajatus on lähtöisin Mr. Higgsin taholta. Sähkötin siitä kotiin tehostamalla etten ajatusta suositellut.

x x

x

Joku aika sitten oli eräs sanomalehtimies, jota luulisin rehelliseksi Suomi-ystäväksi, Toivolan kertomuksen mukaan Toivolalle suositellut, että Suomessa järjestettäisiin uudet vaalit, koska tämä vaikuttaisi edullisesti yleiseen mielipiteeseen täällä ja ehkäpä Venäjälläkin. Ajatuksenjuoksu oli seuraava: Venäjältä käsin väitetään, että nykyinen hallitussuunta ja nykyinen eduskunta eivät edusta Suomen kansaa; toimeenpanemalla uudet vaalit saataisiin tämä propaganda peruutetuksi. Että samalla Venäjä saisi tilaisuuden kalastaa sameassa vedessä harjoittamalla propagandansa ja että uusien vaalien järjestäminen itse asiassa merkitsisi tunnustamista, ettei nykyinen hallitussuunta ole kansaa edustava, sitä "ystävämme", jolta koko ajatus oli lähtöisin, ei ottanut tahi ehkei tahtonut ottaa huomioon. Myöhemmin keskustellessani Toivolan kertojan kanssa kävi riidattomasti selville, että ajatus oli lähtöisin State Departmentin Suomen asiain esittelijän Mr. Higgsin taholta. Semminkin viimeksimainittuun

JAKELUOHJE:

UE 1: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

seikkaan katsoen pidin sitä siksi tärkeänä, että siitä sähkötin kotiin omasta puolestani kuitenkin nimenomaan sanoen, etten p.o. suunnitelmaa suositellut.

Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 9

ASIA:

Washingtonissa olevan Lähetystön kap. n:o 46.

Ministeri Procopé

26/11-43

15000—10—44 5181.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 46

Washingtonissa 26 p:nä marras kuuta 1943.

Asia: Moskovan konferenssi.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
171/466 Sal 43
29/12-45
5 E8

Yhteenveto:

Moskovan sopimuksessa Suomea kiinnostaa ennen kaikkea kaksi kysymystä: 1) soveltuuko "unconditional surrender" Suomeen ja 2) onko ja mitä päätetty Venäjän raja- ja reunavaltiokysymyksistä. Loogillisesti "unconditional surrender" ei sovellu Suomeen, joka ei ole akselivaltio. Venäjän kanta on kuitenkin selvästi toinen. Nimenomaista vahvistusta sille, ettei USA:n käsityksen mukaan Suomi ole tämän määräyksen alainen, ei ole saatu, mutta eri seikat viittaavat siihen, ettei USA tällä kertaa pidä p.o. määräystä Suomeen soveltuvana.- Toisesta yllämainitusta kysymyksestä on varsin eriäviä mielipiteitä lausuttu. Lienee kuitenkin luultavinta, ettei siitä Moskovassa nimenomaan päätetty, vaan että se ainakin muodollisesti lykättiin vastaisuuden varalle. Eräältä johtavalta vastustussenaatterilta saamani tiedot kuten Mr. Cummingin lausunnot vahvistavat tätä kantaa.- USA:n suhtautuminen Suomeen on sanottu riippuvan Suomen ja Saksan välisten suhteitten kehityksestä; se riippunee myöskin ratkaisevasti siitä, mitenkä USA:n ja Venäjän suhteet kehittyvät. Hull luultavasti ei ole uhrannut Atlantic Charterin periaatteita, mutta ei myöskään erikoisesti koettanut saada Venäjän hyväksymistä niille. Venäjän asema lienee hänen mielestään siksi ratkaiseva, että se määrää anglosaksien kannanoton.- Moskovan konferenssin tärkein yleispoliittinen merkitys on kai siinä, että pelko

JAKELUOHJE:

UE 1: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoitukslin.

Saksan ja Venäjän erimuhasta on poistettu.

x x

x

Olen useissa sähkösanomissa mahdollisimman tarkoin kotiin raportoinut, mitä arveluja ja tietoja on esitetty Moskovan konferenssista. Yhteenvetona saattaa olla syytä huomauttaa seuraavista seikoista.

On kaksi kysymystä, jotka Suomen kannalta tämän asian yhteydessä erikoisesti kiinnostavat: 1) soveltuuko määräys ehdottomasta antautumisesta ("unconditional surrender") USA:n mielestä myöskin Suomeen?;2) mitä konferenssissa päätettiin Venäjän reunavaltioista ja yleensä Venäjän aluevaatimuksista?

Miten Venäjä näitä kysymyksiä arvostelee on käynyt sangen selväksi Stalinin heti konferenssin jälkeen marraskuun 7 päivänä pitämästä puheesta, missä hän jälleen puhui läntisten raja-alueitten ja -kansojen vapauttamisesta, Moskovan lehtien ilmeisesti inspiroiduista lausunnoista ja Oumanskyn Ruotsin ministerille Mr. Ribbingille Mexico Cityssä esittämistä lausunnoista. Ei näy olevan epäilystäkään siitä, että Venäjä pitää Suomea akselivaltiona ja aikoo sille samaa kohtelua kuin muille tähän ryhmään kuuluville valtioille sekä että Venäjä tavoittelee ainakin 1941-vuoden rajoja.

Ennakkoluulottomalta kannalta näyttäisi kumminkin selvältä, että koska Suomi ei ole liittynyt akselisopimukseen eikä ole tehnyt muutakaan liittosopimusta Saksan kanssa, määräys ehdottomasta antautumisesta ei sovellu Suomeen. Kuten sähkösanomistani käy ilmi, olen useamman kerran tästä State Departmentissa Mr. Cummingin kanssa keskustellut. Mitään suoranaista vahvistusta äsken mainitulle käsitykselle ei tällöin ole saatu, mutta toiseen suuntaan meneviä lausuntoja ei myöskään ole esitetty. On vain näissä keskusteluissa kuten myöskin valtiosihteeri

Hullin lausunnossa sanomalehtimiehille huomautettu, ettei USA:n kanta Suomeen nähden ole muuttunut. Ruotsin lähettiläs ministeri Boström on taas kertonut, että hän eräistä keskusteluistaan Cummingin kanssa on saanut vahvistuksen sille, ettei State Department pidä Suomea akseli valtiona Moskovan päätösten mielessä. Sama on meille toiseltakin diplomaattiselta ja lehtimiestaholta kerrottu. Lähinnä luulisin voitavan sanoa, ettei State Department tätä nykyä pidä Suomea unconditional surrender määräyksen alaisena. USA:n suhtautuminen Suomeen on taas Cumming keskustelussamme marraskuun 16 päivänä määritellyt seuraavasti: Suomi on yhteistoiminnassa, "in cooperation", Saksan kanssa; näin ollen USA:n suhteet Suomeen ovat riippuvaiset siitä, mitenkä Suomen ja Saksan suhteet tulevat kehittymään. Tähän xxxxxxxxxxx voitaisiin lisätä, että USA:n asennoituminen Suomeen nähden myöskin ja ehkä ratkaisevasti riippuu siitä, mitenkä USA:n ja Venäjän välillä suhteet muodostuvat; jos Venäjä painostaa taikka muuten USA:n Venäjän-politiikan kannalta näyttää välttämättömältä, on varsin mahdollista, että USA suostuu myönnytyksiin ja ryhtyy toimenpiteisiin, jotka eivät juuri tällä hetkellä tule kysymykseen.

Mitä taas tulee toiseen kysymykseen, nimittäin onko ja mitä Moskovassa Venäjän reunavaltioista ja Venäjän aluevaatimuksista sovittu, on osoittautunut vieläkin vaikeammaksi saada täysin selviä tietoja. Baltian-maitten edustajat koettivat heti Moskovan konferenssin jälkeen esittää optimistisen kannan, mutta pohjimmaltaan luulisin heidän olevan erittäin pessimistisiä. Mikäli taas keskusteluista muitten henkilöitten kanssa olen voinut päättää katsotaan täällä, ettei Baltian mailla ole mitään mahdollisuuksia pelastautua joutumasta Venäjän vallan alle. Puolalaiset taas ovat kovin pessimistisiä

vaikkakin Hull heille on vakuuttanut, ettei hän ollut antanut perää Venäjän vaatimuksille. Hän on kuitenkin lisännyt, että tällä hetkellä Venäjä on niin ratkaisevassa ja mahtavassa asemassa, ettei nyt voida, Venäjää pakottamalla, saada aikaan tyydyttävää ratkaisua, mikäli koskee aluekysymyksiä. Kun Puolan suurlähettiläältä kysyin, miten hän selittää lausuntonsa siitä, että rajakysymykset määrättäisiin rauhankonferenssissa, eikä siis kansojen vapaan tahdon mukaan, kuten Atlantic Charterissa edellytetään, sanoi suurlähettiläs, että Hull vain oli uudelleen huomauttanut Venäjän nykyisestä voimasta ja asemasta, joka määräävästi vaikuttaa anglosaksien kannanottoon.

Tänään on eräs republikaanisen puolueen johtava senaattori minulle kertonut eilen olleensa kahden tunnin keskustelussa kahdenkesken Hullin kanssa. Hän oli tällöin tullut vakuuttuneeksi siitä, että Hull on vilpitön väittäessään, ettei hän Moskovassa luopunut Atlantic Charterin periaatteista eikä hyväksynyt Venäjän kantaa raja- ja reunavaltiokysymyksissä, vaikkei hän erikoisesti sitä vastustanut, vaan oli järjestänyt niin, että nämä kysymykset jätetään avoimeksi. Hull oli sanonut, että näitä kysymyksiä kyllä oli kosketeltu, mutta ettei edes lähemmin niistä keskusteltu. Keskustellessani Ruotsin lähettiläänministeri Boströmin kanssa on tämä lausunut mielipiteenään, että Suomen asema Moskovan jälkeen on parempi kuin sitä ennen. Baltian maihin nähden taas hän oli täysin pessimistinen. Optimisminsa, mikäli koskee Suomea, Boström perustaa siihen, ettei nimenomaista kieltoistä päätöstä hänen vakaumuksensa mukaan ole Moskovassa tehty, kuin myöskin siihen, että sodanjälkeisistä asioista ja tilanteista Euroopassa yleensä on päätettävä yhdessä toimin ja neuvottelujen perusteella kolmen suurvallan kesken. Omasta puolestani olen taipuvainen pitämään selvitettynä niin kuin Hull kongressipuheessaan tehosti, että Atlantic Charterin periaatteita ei ole nimenomaan Moskovassa uhrattu, ettei nimenomaisia

saleisia lisäsopimuksia siellä ole tehty ja ettei raja- ja reunavaltiokysymyksistä ole sovittu, vaan että nämä kysymykset on lykätty vastaisuuden varalle. x)

Toiselta puolen täytyy minun panna merkille, että moni puhuttelemani henkilö, m.m. eräs toinen johtava vastustuspuolueen senaattori, on omaksunut paljon pessimistisemmän kannan, nimittäin arvellen, että itse asiassa Moskova merkitsee täyttä kapituloimista Venäjän vaatimusten edessä taikka kuten tämä senaattori sanoi:"Hull möi kaiken, jopa paitansakin".

Omasta puolestani, kuten sanottu, en kuitenkaan tahtoisi näin pessimististä johtopäätöstä omaksua. Minusta tilanne suuresti muistuttaa tapahtumia kevätkesällä 1942 Molotovin Lontoon ja Washingtonin matkan yhteydessä; silloin Venäjä ilmeisesti vaati hyväksymistä raja- ja reunavaltiokysymyksiä koskevalle kannalleen, mutta silloinkin päätös, lähinnä USA:n vastustuksen johdosta, lykättiin. Ero ehkä kuitenkin on siinä, että tällä kertaa Churchill Englannin puolesta on vähemmän taipuvainen myönnytyksiin ryhdyttyään pelkäämään Venäjän vaikutusvallan liiallista kasvua ja tunkeutumista Britteinvaltakunnalle neuralgisiin kohtiin, kuten Turkin salmille ja luoteiseen Norjan rannikkoa kohti.

Mitä muuten Moskovan kokouksen merkitykseen tulee, lienee ennen kaikkea tehostettava, että sen kautta ainakin tällä hetkellä on poistettu pelko Venäjän ja Saksan erikoisrauhasta; mutta unohdetaan, että Venäjä ainakin kolme kertaa aikaisemmin on sitoutunut olemaan tekemättä erikoisrauhaa Saksan kanssa; englantilais-venäläisen heinäkuun 12 päivänä 1941 tehdyn sopimuksen kautta, Yhdyskansojen yhteisessä julki-

x) Edellämainittua käsitystäni on Mr. Cumming viittaamalla Hullin puheeseen ja pressikonferenssiin nimenomaan vahvistanut.

lausumassa 1.1.42 ja kevätkesällä 1942 Englannin kanssa tehdyssä 20-vuoden liitto-sopimuksessa. Tässäkin tapauksessa, kuten yleensä kansainvälisistä sopimuksista puhuttaessa, lienee asian laita, että sopimuksella on voima ja vaikutus vain niin kauan, kun se vastaa sopimuspuolten olennaisia etuja ja pyrkimyksiä.

Moskovan konferenssin päätökset ja kommunikea oheenliitetään kuten myöskin Hullin konferenssipuhe.

Lähettiläs

THE DEPARTMENT OF STATE

BULLETIN

NOVEMBER 6, 1943

VOL. IX, No. 228—PUBLICATION 2021

Contents

	Page
THE WAR	
The Tripartite Conference in Moscow:	
Anglo-Soviet-American Communiqué	307
Declaration of Four Nations on General Security	308
Declaration Regarding Italy	309
Declaration on Austria	310
Declaration of German Atrocities	310
United Nations Relief and Rehabilitation Administration: Signature of the Agreement and First Session of the Council	311
Proclamation Authorizing Extension of General-Order and Bonded-Warehousing Periods	312
EUROPE	
Anniversary of the Founding of the Soviet Union	313
THE FOREIGN SERVICE	
Confirmations	313
LEGISLATION	314
PUBLICATIONS	314

The War

THE TRIPARTITE CONFERENCE IN MOSCOW

Anglo-Soviet-American Communiqué

[Released to the press November 1]

The Conference of Foreign Secretaries of the United States of America, Mr. Cordell Hull, of the United Kingdom, Mr. Anthony Eden, and of the Soviet Union, Mr. V. M. Molotov, took place at Moscow from the 19th to 30th of October 1943. There were twelve meetings.

In addition to the Foreign Secretaries the following took part in the Conference:

For the United States of America: Mr. W. Averell Harriman, Ambassador of the United States, Major General John R. Deane, United States Army, Mr. Green H. Hackworth, Mr. James C. Dunn, and experts.

For the United Kingdom: Sir Archibald Clerk Kerr, His Majesty's Ambassador, Mr. William Strang, Lt. General Sir Hastings Ismay, and experts.

For the Soviet Union: Marshal K. E. Voroshilov, Marshal of the Soviet Union, Mr. A. Y. Vyshinski, Mr. M. M. Litvinov, Deputy People's Commissars for Foreign Affairs, Mr. V. A. Sergeyev, Deputy People's Commissar for Foreign Trade, Major-General A. A. Gryslov, of the General Staff, Mr. G. F. Saksin, Senior Official of the People's Commissariat for Foreign Affairs, and experts.

The agenda included all the questions submitted for discussion by the three Governments. Some of the questions called for final decisions and these were taken. On other questions, after discussion, decisions of principle were taken: these questions were referred for detailed consideration to commissions specially set up for the purpose, or reserved for treatment through diplomatic channels. Other questions again were disposed of by an exchange of views.

The Governments of the United States, the United Kingdom and the Soviet Union have been in close cooperation in all matters concerning the common war effort. But this is the first time that the Foreign Secretaries of the three Governments have been able to meet together in conference.

In the first place there were frank and exhaustive discussions of measures to be taken to shorten the war against Germany and her satellites in Europe. Advantage was taken of the presence of military advisers, representing the respective Chiefs of Staff, in order to discuss definite military operations, with regard to which decisions had been taken and which are already being prepared, and in order to create a basis for the closest military cooperation in the future between the three countries.

Second only to the importance of hastening the end of the war was the unanimous recognition by the three Governments that it was essential in their own national interests and in the interest of all peace-loving nations to continue the present close collaboration and cooperation in the conduct of the war into the period following the end of hostilities, and that only in this way could peace be maintained and the political, economic and social welfare of their peoples fully promoted.

This conviction is expressed in a declaration in which the Chinese Government joined dur-

ing the Conference and which was signed by the three Foreign Secretaries and the Chinese Ambassador at Moscow on behalf of their governments. This declaration, published today,[1] provides for even closer collaboration in the prosecution of the war and in all matters pertaining to the surrender and disarmament of the enemies with which the four countries are respectively at war. It sets forth the principles upon which the four governments agree that a broad system of international cooperation and security should be based. Provision is made for the inclusion of all other peace-loving nations, great and small, in this system.

The Conference agreed to set up machinery for ensuring the closest cooperation between the three Governments in the examination of European questions arising as the war develops. For this purpose the Conference decided to establish in London a European Advisory Commission to study these questions and to make joint recommendations to the three Governments.

Provision was made for continuing, when necessary, tripartite consultations of representatives of the three Governments in the respective capitals through the existing diplomatic channels.

The Conference also agreed to establish an Advisory Council for matters relating to Italy, to be composed in the first instance of representatives of their three governments and of the French Committee of National Liberation. Provision is made for the addition to this council of representatives of Greece and Yugoslavia in view of their special interests arising out of the aggressions of Fascist Italy upon their territory during the present war. This Council will deal with day-to-day questions, other than military operations, and will make recommendations designed to coordinate Allied policy with regard to Italy.

The three Foreign Secretaries considered it appropriate to reaffirm, by a declaration published today,[2] the attitude of their Governments in favor of restoration of democracy in Italy.

The three Foreign Secretaries declared it to be the purpose of their Governments to restore the independence of Austria. At the same time they reminded Austria that in the final settlement account will be taken of efforts that Austria may make towards its own liberation. The declaration on Austria is published today.[3]

The Foreign Secretaries issued at the Conference a declaration by President Roosevelt, Prime Minister Churchill and Premier Stalin containing a solemn warning that at the time of granting any armistice to any German Government those German officers and men and members of the Nazi party who have had any connection with atrocities and executions in countries overrun by German forces will be taken back to the countries in which their abominable crimes were committed to be charged and punished according to the laws of those countries.[3]

In the atmosphere of mutual confidence and understanding which characterized all the work of the Conference, consideration was also given to other important questions. These included not only questions of a current nature, but also questions concerning the treatment of Hitlerite Germany and its satellites, economic cooperation and the assurance of general peace.

Declaration of Four Nations on General Security

[Released to the press November 1]

The Governments of the United States of America, the United Kingdom, the Soviet Union and China:

united in their determination, in accordance with the Declaration by the United Nations of January 1, 1942, and subsequent declarations, to

[1] See *infra*.

[2] See *post*, p. 309.

[3] See *post*, p. 310.

continue hostilities against those Axis powers with which they respectively are at war until such powers have laid down their arms on the basis of unconditional surrender;

conscious of their responsibility to secure the liberation of themselves and the peoples allied with them from the menace of aggression;

recognizing the necessity of ensuring a rapid and orderly transition from war to peace and of establishing and maintaining international peace and security with the least diversion of the world's human and economic resources for armaments;

jointly declare:

1. That their united action, pledged for the prosecution of the war against their respective enemies, will be continued for the organization and maintenance of peace and security.

2. That those of them at war with a common enemy will act together in all matters relating to the surrender and disarmament of that enemy.

3. That they will take all measures deemed by them to be necessary to provide against any violation of the terms imposed upon the enemy.

4. That they recognize the necessity of establishing at the earliest practicable date a general international organization, based on the principle of the sovereign equality of all peace-loving states, and open to membership by all such states, large and small, for the maintenance of international peace and security.

5. That for the purpose of maintaining international peace and security pending the re-establishment of law and order and the inauguration of a system of general security, they will consult with one another and as occasion requires with other members of the United Nations with a view to joint action on behalf of the community of nations.

6. That after the termination of hostilities they will not employ their military forces within the territories of other states except for the purposes envisaged in this declaration and after joint consultation.

7. That they will confer and co-operate with one another and with other members of the United Nations to bring about a practicable general agreement with respect to the regulation of armaments in the post-war period.

V. MOLOTOV
ANTHONY EDEN
CORDELL HULL
FOO PING-SHEUNG

Moscow,
30th October, 1943.

Declaration Regarding Italy

[Released to the press November 1]

The Foreign Secretaries of the United States of America, the United Kingdom and the Soviet Union have established that their three Governments are in complete agreement that Allied policy towards Italy must be based upon the fundamental principle that Fascism and all its evil influences and emanations shall be utterly destroyed and that the Italian people shall be given every opportunity to establish governmental and other institutions based upon democratic principles.

The Foreign Secretaries of the United States of America and the United Kingdom declare that the action of their Governments from the inception of the invasion of Italian territory, in so far as paramount military requirements have permitted, has been based upon this policy.

In the furtherance of this policy in the future the Foreign Secretaries of the three Governments are agreed that the following measures are important and should be put into effect:

1. It is essential that the Italian Government should be made more democratic by the introduction of representatives of those sections of the Italian people who have always opposed Fascism.

2. Freedom of speech, of religious worship, of political belief, of the press and of public meeting shall be restored in full measure to the Italian people, who shall also be entitled to form anti-Fascist political groups.

558484—43——2

3. All institutions and organisations created by the Fascist regime shall be suppressed.

4. All Fascist or pro-Fascist elements shall be removed from the administration and from the institutions and organizations of a public character.

5. All political prisoners of the Fascist regime shall be released and accorded a full amnesty.

6. Democratic organs of local government shall be created.

7. Fascist chiefs and other persons known or suspected to be war criminals shall be arrested and handed over to justice.

In making this declaration the three Foreign Secretaries recognize that so long as active military operations continue in Italy the time at which it is possible to give full effect to the principles set out above will be determined by the Commander-in-Chief on the basis of instructions received through the Combined Chiefs of Staff. The three Governments parties to this declaration will at the request of any one of them consult on this matter.

It is further understood that nothing in this resolution is to operate against the right of the Italian people ultimately to choose their own form of government.

Declaration on Austria

[Released to the press November 1]

The Governments of the United Kingdom, the Soviet Union and the United States of America are agreed that Austria, the first free country to fall a victim to Hitlerite aggression, shall be liberated from German domination.

They regard the annexation imposed upon Austria by Germany on March 15th, 1938, as null and void. They consider themselves as in no way bound by any changes effected in Austria since that date. They declare that they wish to see reestablished a free and independent Austria, and thereby to open the way for the Austrian people themselves, as well as those neighboring states which will be faced with similar problems, to find that political and economic security which is the only basis for lasting peace.

Austria is reminded, however, that she has a responsibility which she cannot evade for participation in the war on the side of Hitlerite Germany, and that in the final settlement account will inevitably be taken of her own contribution to her liberation.

Declaration of German Atrocities

[Released to the press November 1]

The United Kingdom, the United States and the Soviet Union have received from many quarters evidence of atrocities, massacres and cold-blooded mass executions which are being perpetrated by the Hitlerite forces in the many countries they have overrun and from which they are now being steadily expelled. The brutalities of Hitlerite domination are no new thing and all the peoples or territories in their grip have suffered from the worst form of government by terror. What is new is that many of these territories are now being redeemed by the advancing armies of the liberating Powers and that in their desperation, the recoiling Hitlerite Huns are redoubling their ruthless cruelties. This is now evidenced with particular clearness by monstrous crimes of the Hitlerites on the

territory of the Soviet Union which is being liberated from the Hitlerites, and on French and Italian territory.

Accordingly, the aforesaid three allied Powers, speaking in the interests of the thirty-two [*thirty-three*] United Nations, hereby solemnly declare and give full warning of their declaration as follows:

At the time of the granting of any armistice to any government which may be set up in Germany, those German officers and men and members of the Nazi party who have been responsible for, or have taken a consenting part in the above atrocities, massacres and executions, will be sent back to the countries in which their abominable deeds were done in order that they may be judged and punished according to the laws of these liberated countries and of the free governments which will be created therein. Lists will be compiled in all possible detail from all these countries having regard especially to the invaded parts of the Soviet Union, to Poland and Czechoslovakia, to Yugoslavia and Greece, including Crete and other islands, to Norway, Denmark, the Netherlands, Belgium, Luxemburg, France and Italy.

Thus, the Germans who take part in wholesale shootings of Italian officers or in the execution of French, Dutch, Belgian or Norwegian hostages or of Cretan peasants, or who have shared in the slaughters inflicted on the people of Poland or in territories of the Soviet Union which are now being swept clear of the enemy, will know that they will be brought back to the scene of their crimes and judged on the spot by the peoples whom they have outraged. Let those who have hitherto not imbrued their hands with innocent blood beware lest they join the ranks of the guilty, for most assuredly the three allied Powers will pursue them to the uttermost ends of the earth and will deliver them to their accusers in order that justice may be done.

The above declaration is without prejudice to the case of the major criminals, whose offences have no particular geographical localisation and who will be punished by the joint decision of the Governments of the Allies.

(Signed): ROOSEVELT
CHURCHILL
STALIN

UNITED NATIONS RELIEF AND REHABILITATION ADMINISTRATION

Signature of the Agreement and First Session of the Council

[Released to the press November 4]

It will be recalled that in September 1943 this Government submitted to the governments of the United Nations and of the nations associated with them in this war a revision of the draft agreement for the establishment of a United Nations Relief and Rehabilitation Administration, which previously had been circulated.[1]

A substantial majority of the governments and authorities concerned have now indicated their willingness to sign the agreement in its revised form. Accordingly plans are proceeding for holding the ceremony of signature at the White House on November 9, 1943 and for the opening of the First Session of the Council of the organization the following day at the Claridge Hotel, Atlantic City, N. J. The Council will be the policy-making body of the Administration, on which each member government will have a representative.

The President has approved the designation of the Honorable Dean Acheson, Assistant Secretary of State, to represent the United States on the Council of the Administration. Mr. Acheson will be accompanied by several advisers and assistants whose designations have also been approved by the President. The following individuals will constitute the group representing this Government at the First Council Session:

[1] BULLETIN of Sept. 25, 1943, p. 211.

The Honorable Dean Acheson, Assistant Secretary of State, *Member of the Council for the United States.*

The Honorable Francis B. Sayre, Special Assistant to the Secretary of State, *Alternate Member of the Council for the United States and Adviser.*

Advisers:

Mrs. Elizabeth A. Conkey, Commissioner of Public Welfare, Cook County, Ill.

Mr. Max Gardner, Former Governor of North Carolina.

Mr. Harold Glasser, Assistant Director of the Division of Monetary Research, Treasury Department.

Mr. Roy Hendrickson, Director, Food Distribution Administration.

Mr. Murray Latimer, Chairman of the Railroad Retirement Board, Assistant Director, Liberated Areas Branch of Foreign Economic Administration.

Dr. Thomas Parran, Surgeon General, United States Public Health Service.

Mr. Leroy Stinebower, Chief, Division of Economic Studies, State Department.

Mr. Herman Wells, State Department.

Mrs. Ellen S. Woodward, Member, Social Security Board.

Liaison Officer From Foreign Economic Administration:

Mr. John Carter Vincent, Special Assistant to Administrator of Foreign Economic Administration.

Technical Advisers:

Mr. Richard M. Bissell, Jr., Director, Division of Ship Requirements, War Shipping Administration.

Mr. E. D. Hester, Economic Adviser to the United States High Commissioner of the Philippine Islands.

Mr. Laurence Lombard, Assistant General Counsel, War Production Board.

Mr. Lincoln White, Senior Divisional Assistant, Division of Current Information, State Department.

Mr. Walter Wilcox, Assistant Chief, Requirements and Allocations Control, War Food Administration.

Assistant to the Member:

Mr. Kermit Roosevelt, Jr., State Department.

Secretary:

Mr. Edward G. Miller, Jr., State Department.

The Government of the United States will serve as host to the First Session of the Council, which is expected to continue for a number of days. The closing date of the First Session will be selected by the Council. The necessary arrangements for the inaugural plenary meeting on November 10 are being made through the Department of State. This inaugural meeting will be open to the public but because of the limited capacity of the auditorium at the Claridge Hotel, admission will be by card only.

Mr. Robert B. Parker, Jr., Chief of the Division of Public Information, Bureau of Liberated Areas, Foreign Economic Administration, is in charge of the special arrangements which are being made for the accommodation of the press, news photograph, newsreel, and radio representatives at the inaugural meeting. The Council as the governing body of this autonomous international organization will determine its own policy with respect to the character of subsequent meetings and accommodations for the press.

PROCLAMATION AUTHORIZING EXTENSION OF GENERAL - ORDER AND BONDED - WAREHOUSING PERIODS

[Released to the press November 5]

The President on November 4, 1943, issued a proclamation authorizing the extension of the one-year "general-order" period and the three-year "bonded-warehousing" period, at the expiration of which imported merchandise as abandoned normally becomes subject to sale by the Government. This action was taken with a view to granting relief in numerous cases in which invasion by the Axis armies, Allied shipping controls, or other trade restrictions resulting from the war have prevented or delayed the disposition of the merchandise contemplated at the time of importation. A number of these cases have been brought to the attention of this Department by the governments of some of the other United Nations.

The proclamation empowers the Secretary of the Treasury to grant one-year extensions of these two periods, upon certification by the Foreign Economic Administration that such action will not impede the war effort. Such extensions may be granted when either of the periods has expired since December 6, 1942 or will expire while the proclamation remains in effect, except in cases in which abandoned merchandise already has been sold.

Authority, under the proclamation, to make the extensions is granted only until the termination of the unlimited national emergency declared by the President on May 27, 1941 or until proclamation by the President that such extensions are no longer necessary, whichever is the earlier.

The full text of this proclamation (no. 2599) appears in the *Federal Register* of November 9, 1943, page 15359.

Europe

ANNIVERSARY OF THE FOUNDING OF THE SOVIET UNION

[Released to the press November 6]

The President of the United States of America has sent the following message to His Excellency Mikhail Kalinin, President of the Presidium of the Supreme Soviet of the Union of Soviet Socialist Republics, on the occasion of the anniversary of the founding of the Soviet Union:

NOVEMBER 6, 1943.

The anniversary of the founding twenty-six years ago of the Union of Soviet Socialist Republics falls this year at a time when freedom-loving peoples everywhere are dealing fateful blows at the enemy who dared attempt to enslave and oppress them. On the battlefield and by the growth of cooperation and single-minded purpose, the members of the United Nations are driving the forces of aggression toward irreparable defeat.

Allow me, on this day, to congratulate you, the people and the leaders of the Soviet Union, and to express the deep admiration, of myself and my countrymen, for the magnificent manner in which the Red Army has hurled back the invader. To the Red Army and people of the Soviet Union belong eternal honor and glory. They have written deathless pages of history in the struggle against tyranny and oppression. Their example and sacrifice are an inspiration to all the forces joined in the common struggle for victory.

In a spirit of unity, made even more evident in the agreements recently concluded at Moscow, and with the strength derived from mutual understanding, confidence and active collaboration, the United Nations will overthrow the forces of aggression and establish and maintain a just, enduring peace.

FRANKLIN D ROOSEVELT

The following message was sent by the Acting Secretary of State to the People's Commissar for Foreign Affairs of the Soviet Union, His Excellency V. M. Molotov:

NOVEMBER 6, 1943.

In the absence of Secretary Hull permit me to extend my felicitations on the twenty-sixth anniversary of the formation of the Union of Soviet Socialist Republics.

The historic declarations recently agreed upon at Moscow providing for united action not only in the prosecution of the war against our respective enemies but in the organization and maintenance of peace and security after victory bring increased strength to the forces combating aggression throughout the world. Through concerted effort the United Nations may confidently look forward to the dawn of an era when peace-loving states freed from the menace of aggression can devote their full energies to the development of the economic and social welfare of all mankind.

STETTINIUS

The Foreign Service

CONFIRMATIONS

The Senate, on October 7, 1943, confirmed the nominations of W. Averell Harriman, of New York, as American Ambassador to the Union of

Soviet Socialist Republics, and of John K. Caldwell, of Kentucky, a Foreign Service officer of class I, acting as Minister Resident and Consul General in Ethiopia, as American Minister to Ethiopia.

Treaty Information

POLITICAL

Joint Four-Nation Declaration, Declaration Regarding Italy, Declaration on Austria, And Declaration Regarding Atrocities

The text of the joint four-nation declaration agreed to by the United States, the United Kingdom, the Soviet Union, and China; the texts of the declaration regarding Italy and the declaration on Austria agreed to by the United States, the United Kingdom, and the Soviet Union, all three of which declarations were adopted at the tripartite conference at Moscow; and the text of the declaration by President Roosevelt, Prime Minister Churchill, and Premier Stalin regarding atrocities, which was issued at the conference at Moscow, appear in this BULLETIN under the heading "The War".

Legislation

First Supplemental National Defense Appropriation Bill, 1944:
Hearings Before the Subcommittee of the Committee on Appropriations, House of Representatives, 78th Cong., 1st sess. ii, 1638 pp. [State Department, pp. 576–646.]
H. Rept. 822, 78th Cong., 1st sess., on H. R. 3598. 71 pp. [State Department, pp. 41–42, 52, 66.]

Relief of Certain Officers and Employees of the Foreign Service of the United States. H. Rept. 819, 78th Cong., 1st sess. 24 pp.

Assisting in Relieving Economic Distress in Puerto Rico. H. Rept. 810, 78th Cong., 1st sess. 6 pp.

Outline of Food Program: Message from the President of the United States transmitting an outline of his food program for the needs of our armed forces, our civilians at home, and our fighting allies. H. Doc. 347, 78th Cong., 1st sess. 23 pp.

Publications

DEPARTMENT OF STATE

Publications of the Department of State (a list cumulative from October 1, 1929). October 1, 1943. Publication 2007. iv, 26 pp. Free.

Detail of Military Officer To Serve as Technical Director of the Eloy Alfaro Military College of Ecuador: Agreement Between the United States of America and Ecuador—Signed at Washington September 13, 1943; effective September 13, 1943. Executive Agreement Series 338. Publication 2009. 10 pp. 5¢.

U. S. GOVERNMENT PRINTING OFFICE: 1943

For sale by the Superintendent of Documents, U. S. Government Printing Office, Washington, D. C.
Price, 10 cents - - - - Subscription price, $2.75 a year
PUBLISHED WEEKLY WITH THE APPROVAL OF THE DIRECTOR OF THE BUREAU OF THE BUDGET

DEPARTMENT OF STATE

FOR THE PRESS

NOVEMBER 18, 1943
No. 484

CONFIDENTIAL: To be held in STRICT CONFIDENCE and no portion, synopsis or intimation to be published or given out until the Secretary of State has begun delivery of his address to the joint meeting of Congress.

Release expected about 12:30 P.M., E.W.T., November 18, 1943. The same release also applies to radio announcers and news commentators.

CAUTION: Extreme care must be exercised to avoid premature publication.

Michael J. McDermott
Chief, Division
of Current Information

- - - - - - - - - - - - - - - - - - - -

ADDRESS OF THE HONORABLE CORDELL HULL, SECRETARY OF STATE, TO A JOINT MEETING OF CONGRESS ON NOVEMBER 18, 1943.

MR. PRESIDENT, MR. SPEAKER:

I appreciate deeply the high compliment of being invited to meet with you today. But I appreciate even more the fact that by your invitation you have emphasized your profound interest in the principles and policies for which the Moscow Conference stood, and in the progress made by the participating governments in carrying them forward.

In the minds of all of us here present and of the millions of Americans all over the country and at battle-stations across the seas, there is and there can be at this moment but one consuming thought -- to defeat the enemy as speedily as possible. We have reached a stage in the war in which the United Nations are on the offensive in every part of the world. Our enemies are suffering defeat after defeat. The time will come when their desperate movement to destroy the world will be utterly crushed. But there are in store for us still enormous hardships and vast sacrifices. The attainment of victory will be hastened only in proportion as all of us, in this country and in all of the United Nations, continue to exert all possible effort to press home our advantage without the slightest relaxation or deviation.

The glorious successes which have already attended our arms and the confidence which we all feel today in assured, though still immensely difficult, victory

would

would have been impossible if this country, and Great Britain, and the Soviet Union, and China, and the other victims of aggression had not each risen as a unit in defense of its liberty and independence. They would have been equally impossible if all these nations had not come together in a brotherhood of self-preservation.

While we are thus engaged in the task of winning the war, all of us are acutely conscious of the fact that the fruits of our victory can easily be lost unless there is among us wholehearted acceptance of those basic principles and policies which will render impossible a repetition of our present tragedy, and unless there is promptly created machinery of action necessary to carry out these principles and policies. The Moscow Conference is believed to have been an important step in the direction both of shortening the war and of making provision for the future.

The convocation of the Conference was the result of a profound conviction on the part of President Roosevelt, Prime Minister Churchill and Marshal Stalin that, at this stage of the war, frank and friendly exchanges of views between responsible representatives of their three governments on problems of post-war, as well as war, collaboration were a matter of great urgency. Up to that time, such exchanges of views had taken place on several occasions between our Government and that of Great Britain. But the exigencies of war had been obstacles to the participation of the Soviet Government in such exchanges to the same extent. With the acceleration of the tempo of war against Germany, the necessity became daily more and more apparent for more far-reaching discussions and decisions by the three governments than had occurred theretofore.

I went to Moscow, by direction of President Roosevelt, to discuss with the representatives of Great Britain and the Soviet Union some basic problems of international relations in the light of principles to which our country, under the President's leadership, has come to give widespread adherence. It has never been my fortune to attend an international conference at which there was greater determination on the part of all the participants to move forward in a spirit of mutual understanding and confidence.

The Conference met against the background of a rapidly changing military situation. From the east and from the south, the Nazi armies were being steadily hammered back into narrower and narrower confines. From the west, the Allied air forces were relentlessly and systematically destroying the nerve centers of German industrial and military power.

Formidable as the war task still is, it has been increasingly clear that the time is nearing when more and more of the territory held by the enemy will be wrested from his grasp, and when Germany and its remaining satellites will have to go the way of Fascist Italy. In these circumstances, new problems arise which require concerted action by the Allies, to hasten the end of the war, to plan for its immediate aftermath, and to lay the foundation for the post-war world. Our discussions in Moscow were concerned with many of these problems. Important agreements were reached but there were no secret agreements, and none was suggested.

Of

Of the military discussions which took place it can be stated that they were in the direction of facilitating closer cooperation between the three countries in the prosecution of the war against the common enemy. I am glad to say that there is now in Moscow a highly competent United States Military Mission, headed by Major General John R. Deane.

The attention of the Conference was centered upon the task of making sure that the nations upon whose armed forces and civilian efforts rests the main responsibility for defeating the enemy will, along with other peacefully-minded nations, continue to perform their full part in solving the numerous and vexatious problems of the future. From the outset, the dominant thought at the Conference was that, after the attainment of victory, cooperation among peace-loving nations in support of certain paramount mutual interests will be almost as compelling in importance and necessity as it is today in support of the war effort.

At the end of the war, each of the United Nations and each of the nations associated with them will have the same common interest in national security, in world order under law, in peace, in the full promotion of the political, economic and social welfare of their respective peoples -- in the principles and spirit of the Atlantic Charter and the Declaration by United Nations. The future of these indispensable common interests depends absolutely upon international cooperation. Hence, each nation's own primary interest requires it to cooperate with the others.

These considerations led the Moscow Conference to adopt the four-nation declaration with which you are all familiar. I should like to comment briefly on its main provisions.

In that document, it was jointly declared by the United States, Great Britain, the Soviet Union, and China "that their united action, pledged for the prosecution of the war against their common enemies, will be continued for the organization and maintenance of peace and security."

To this end, the four governments declared that they "recognize the necessity of establishing at the earliest practicable date a general international organization, based on the principle of the sovereign equality of all peace-loving states and open to membership by all such states, large and small." I should like to lay particular stress on this provision of the Declaration. The principle of sovereign equality of all peace-loving states, irrespective of size and strength, as partners in a future system of general security will be the foundation stone upon which the future international organization will be constructed.

The adoption of this principle was particularly welcome to us. Nowhere has the conception of sovereign equality been applied more widely in recent years than in the American family of nations, whose contribution to the common effort in wartime will now be followed by representation in building the institutions of peace.

The

The four Governments further agreed that, pending the inauguration in this manner of a permanent system of general security, "they will consult with one another and as occasion requires with other members of the United Nations with a view to joint action on behalf of the community of nations" whenever such action may be necessary for the purpose of maintaining international peace and security.

Finally, as an important self-denying ordinance, they declared "that after the termination of hostilities they will not employ their forces within the territories of other states except for the purposes envisaged in this Declaration and after joint consultation."

Through this declaration, the Soviet Union, Great Britain, the United States and China have laid the foundation for cooperative effort in the post-war world toward enabling all peace-loving nations, large and small, to live in peace and security, to preserve the liberties and rights of civilized existence, and to enjoy expanded opportunities and facilities for economic, social and spiritual progress. No other important nations anywhere have more in common in the present war or in the peace that is to follow victory over the Axis powers. No one, no two of them can be most effective without the others, in war or in peace.

Each of them had, in the past, relied in varying degrees upon policies of detachment and aloofness. In Moscow, their four governments pledged themselves to carry forward to its fullest development a broad and progressive program of international cooperation. This action was of world-wide importance.

As the provisions of the four-nation declaration are carried into effect, there will no longer be need for spheres of influence, for alliances, for balance of power or any other of the special arrangements through which, in the unhappy past, the nations strove to safeguard their security or to promote their interests.

The Conference faced many political problems growing out of the military activities in Europe. It was foreseen that problems of common interest to our three Governments will continue to arise as our joint military efforts hasten the defeat of the enemy. It is impracticable for several Governments to come to complete and rapid understanding on such matters through the ordinary channels of diplomatic communication. The Conference accordingly decided to set up a European Advisory Commission with its seat in London. This Commission will not of itself have executive powers. Its sole function will be to advise the Governments of the United States, Great Britain, and the Soviet Union. It is to deal with non-military problems relating to enemy territories and with such other problems as may be referred to it by the participating Governments. It will provide a useful instrument for continuing study and formulation of recommendations concerning questions connected with the termination of hostilities.

For the purpose of dealing with problems arising from the execution of the terms of surrender of Italy and

with

with related matters growing out of the developing situation in that country, the conference established an Advisory Council for Italy. This Council will consist of representatives of the Governments of the United States, Great Britain and the Soviet Union, of the French Committee of National Liberation, and of the Governments of Yugoslavia and Greece, as early as practicable. The members of the Council will advise the Allied Commander-in-Chief and will make recommendations to the respective governments and to the French Committee concerning non-military problems relating to Italy.

It was clearly understood that the setting up of these two agencies was not intended to supersede the usual diplomatic channels of communication between the three Governments. On the contrary, arrangements were made for expeditious and effective handling of questions of concern to the three governments through tripartite diplomatic conversations in any one of the three capitals.

In a declaration on Italy, the conference set forth a number of principles on the basis of which democratic restoration of that country's internal political structure should take place. These principles -- including freedom of religion, of speech, of the press and of assembly, and the right of the people ultimately to choose their own form of government -- are among the most basic human rights in civilized society.

In a declaration on Austria, the forcible annexation of that unhappy country was pronounced null and void. It was further declared that Austria is to be given an opportunity to become re-established as a free and independent state, although the Austrians were put on notice that in final analysis the treatment to be accorded them will depend upon the contribution which they will make toward the defeat of Germany and the liberation of their country.

The Conference also served as an occasion for a solemn public declaration by the heads of the three governments with regard to the perpetrators of the bestial and abominable crimes committed by the Nazi leaders against the harassed and persecuted inhabitants of occupied territories -- against people of all races and religions, among whom Hitler has reserved for the Jews his most brutal wrath. Due punishment will be administered for all these crimes.

Finally, the Conference gave preliminary attention to a number of other specific problems relating to the eventual transition from war to peace. A fruitful exchange of views took place on such questions as the treatment of Germany and its satellites, the various phases of economic relations, the promotion of social welfare, and the assurance of general security and peace.

These were among the outstanding developments at the Moscow Conference. The intensive discussion, lasting two weeks, did not and was not intended to bring about the solution of all the problems that are before us. Much less could we anticipate the problems that are bound to arise from

day to

to day and from year to year. There were other problems such, for example, as questions relating to boundaries, which must, by their very nature, be left in abeyance until the termination of hostilities. This is in accordance with the position maintained for some time by our Government.

Of supreme importance is the fact that at the Conference the whole spirit of international cooperation, now and after the war, was revitalized and given practical expression. The Conference thus launched a forward movement which, I am firmly convinced, will steadily extend in scope and effectiveness. Within the framework of that movement, in the atmosphere of mutual understanding and confidence which made possible its beginning in Moscow, many of the problems which are difficult today will as time goes on undoubtedly become more possible of satisfactory solution through frank and friendly discussion.

I am happy on this occasion to pay personal tribute to those with whom it was my privilege to confer in Moscow. Mr. Molotov arranged for the business of the Conference in a most efficient manner. Both as chairman and participant, he manifested throughout the highest order of ability and a profound grasp of international affairs. Mr. Eden, with his exceptional wisdom and experience, exhibited the finest qualities of statesmanship. I found in Marshal Stalin a remarkable personality, one of the great statesmen and leaders of this age.

I was deeply impressed by the people of Russia and by the epic quality of their patriotic fervor. A people who will fight against ruthless aggression, in utter contempt of death, as the men and women of the Soviet Union are fighting, merit the admiration and good will of the peoples of all countries.

We of today shall be judged in the future by the manner in which we meet the unprecedented responsibilities that rest upon us--not alone in winning the war, but also in making certain that the opportunities for future peace and security shall not be lost. As an American, I am proud of the breadth and height of vision and statesmanship which have moved you, ladies and gentlemen, in each House of the Congress, to adopt, by overwhelming non-partisan majorities, resolutions in favor of our country's participation with other sovereign nations in an effective system of international cooperation for the maintenance of peace and security.

Only by carrying forward such a program with common determination and united national support can we expect, in the long range of the future, to avoid becoming victims of destructive forces of international anarchy which in the absence of organized international relations will rule the world. By the procedure of cooperation with other nations likewise intent upon security we can and will remain masters of our own fate.

* * *

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 8

ASIA:

Washingtonissa olevan Lähetystön rap. 4:o 47.

Ministeri Procopé

30/11-43

15 000—10—44 5181.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 47.

Washingtoni ssa 30 p:nä marras kuuta 1943.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
171 466 Sal. 43
29/12-45
5 68

Asia: Keskustelu ent. Romanian lähettilään M. Carlos Davilan kanssa 30.11.43.

Yhteenveto:

Davila, joka syksyllä 1941 suggeroi minulle "Vapaa Suomi" järjestön muodostamista, saaden tietysti jyrkästi kielteisen vastauksen, esittää ohjelmansa Venäjän reunavaltioiden pelastamiseksi siten, että ne läheisesti ulkopoliittisesti liittyisivät Venäjään ja järjestäisivät hallituksensa Venäjän mielen mukaisiksi.- Otan esityksensä tosin kohteliaasti, mutta kylmän kielteisesti vastaan selittäen Suomen nykyaseman.

x x

x

Iltapäivällä 30.11.43 tuli luokseni Carlos Davila, entinen Romanian täkäläinen lähettiläs, joka aikanaan joutui pois, koska hän muka ei tahtonut hyväksyä kuningas Carolin diktatuuria - monet väittävät, että olisi ollut muita henkilökohtaisia, osaksi taloudellista laatua olevia syitä - ja joka v. 1929 oli hyvin toimelias Romanian Marsovan lähettiläänä n.k. Litvinov-pöytäkirjan aikaansaamiseksi. Tunnen Davilan Marsovan ajoiltani.

Davila, joka syksyllä 1941 kävi luonani varovaisesti suggeroiden, että muodostaisin "Vapaa Suomi" komitean, mihin vastaukseni oli "a limine" ja jyrkästi kielteinen, sanoi nyt tahtovansa nykytilanteesta keskustella ja kuulla mielipiteeni. Keskustelu kuitenkin muodostui sangen yksipuoliseksi, Davilan kaunopuheisesti

JAKELUOHJE:

UE 1: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

selittäessä omat näkökohtansa.

Davila kertoi, kuten aikaisemminkin olin kuullut, mutta ilman vahvistusta, että kaikkien liittolaisten miehittämisarmeijojen mukana - huolimatta siitä minkä maan armeija olisi kysymyksessä - aina tulisi olemaan molempien muiden kolmiliittolaisten sotilasviranomaisia. Siis Venäjän armeijain miehittäessä reuna-valtioiden alueita olisi aina venäläisten miehitysjoukkojen mukana U.K:n ja USA:n sotilasviranomaisia. Davila oli State Departmentissa jopa kirjallisestikin kysynyt, mitä rajoja tässä suhteessa tarkoitetaan, Venäjän rajoja kesällä 1939 vaiko 1941 vuoden rajoja. Siihen oli Davila saanut vastauksen State Departmentista, ettei ollut otollista(opportune) tällä hetkellä tästä keskustella. Itse asiassa epäilen, onko Moskovassa tämmöisestä molemminpuolisesta sopimuksesta sotilashenkilöiden vastavuoroisesta mukanaolosta rintamilla päätetty. Olen kuullut sanottavan, että Venäjän sotilasedustajia kyllä saisi olla mukana anglosaksien hyökätessä Länsi-Eurooppaan, mutta ettei Venäjä suinkaan olisi myöntynyt siihen, että muiden maiden sotilashenkilöt seuraisivat Venäjän joukkoja niiden edetessä länteen.

Davila oli muuten vakuuttunut, ettei Moskovassa oltu suostuttu Venäjän raja- ja aluevaatimuksiin, joskin ne oli siellä tuotu esille. Anglosaksit olivat pitäneet kiinni Atlantic Charterista ja periaatteellisesta kannastaan ja tulisivat sitä vastedeskin neuvotteluissa puolustamaan, mutta asettamatta sotilaallista voimaansa niiden taakse. Mikäli faktillinen kehitys veisi siihen, että Venäjä valloittaisi reuna-alueet ja -valtiot, tulisivat Yhdysvallat, puhumatta Englannista, mukautumaan näin syntyneitten tosiseikkojen edessä. Siis - kuten Davila sanoi - "une politique des faits accomplis".

Davila on ilmeisesti täysin venäläis-asennoitu vetäen edellämainitusta johtopäätöksen, että ainoa pelastus olisi sovinto Venäjän kanssa. Hänen mielestään olisi Venäjän reunavaltojen pelastuakseen kunkin

1. tehtävä Venäjän kanssa keskinäinen avunanto- ja puolustusliitto myöntäen Venäjälle oikeuden puolustustarkoituksessa lähettää joukkonsa asianomaiseen maahan ehdolla, että se pyytää joukkojen lähettämistä, mistä viimemainitusta ehdosta Davila kuitenkin puhui jossain määrin epämääräisesti x).

2. järjestettävä täydelliset hallitussysteemin vaihdokset, niin että valtaan tulisi miehiä, jotka Venäjä voi hyväksyä. Suomeen nähden tämä voitaisiin toteuttaa esim. siten, että Suomi USA:n välityksellä esittäisi Moskovalle listan hallituskelpoisista henkilöistä Suomessa antaen Moskovan määrätä, mitkä olisivat sille mieluisat.

Vastasin tähän, ettei Suomi koskaan tahtonut eikä ymmärtääkseni tahdo hyväksyä semmoista riippuvaisuutta Venäjästä, että Venäjä saisi lähettää joukkonsa maahamme. Mitä toiseen kohtaan tuli, huomautin, että sekin merkitsisi täydellistä riippuvaisuutta Venäjästä, ja että asemamme oli aivan toinen kuin Romanian, meillä kun on keskeytymätön kansanvaltainen järjestelmä ilman niitä jyrkkiä muutoksia ja diktatoriaalisia käänteitä kuin Romaniassa.

Davila valitti tilannetta Romaniassa, mutta tehosti, että on tärkeätä tunnustaa Venäjä maailmanvallaksi, joka on täysin "salongsfähig".

Davila muuten moitti puolalaisia mitä taitamattomasta politiikasta ja varoitti kaikesta yhteistoiminnasta heidän kanssaan.

Kun tiedustelin, ilmaisivatko Davilan molemmat edellämainitut ohjelmakohdat, mitä Davila ymmärsi olevan USA:n State Departmentin politiikka, vastasi Davila, että hän luuli niin hyvin USA:n kuin Venäjän kannattavan ensimmäistä kohtaa, että

x) Davila viittasi tässä suhteessa siihen, että Titulesco juuri ennen kuin Kuningas Carol oli hänet erottanut, oli tehnyt tämäntapaisen sopimuksen Venäjän kanssa, missä oli ollut seuraava varsin mielenkiintoinen määräys: kun puolustustarve ei enää vaadi Venäjän joukkojen oloa Romaniassa, on ne vedettävä takaisin Dnieperin s.o. Bessarabian rajan itäpuolelle.

toinen kohta oli Venäjän toivomusten mukainen, mutta ettei hän tuntenut State Departmentin suhtautumista siihen.

Davila sanoi kirjoittaneensa Litvinoville näistä asioista ennen Litvinovin lähtöä täältä saamatta kuitenkaan vastausta. Hän oli myöhemmin pyrkinyt uuden suurlähettilään M. Gromykon puheille siinä onnistumatta.

Davila väitti, että hänellä on takanaan kaikki Amerikan romanialaiset -- myös I.W.O. järjestö(International Workers Order = kommunistinen järjestö, jossa on eri kansallisuuksien, kuten romanialaisten, jopa amerikansuomalaisten muodostamia alajaostoja)-- kuitenkin lukuunottamatta eräitä vanhoillisia oikeauskoisia kirkollispiirejä.

Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 9

ASIA:

Washingtonissa olevan Lähetystön kap. N:o 48.
Ministeri Procopé
1/12-43

15 000—10—4 5181.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. **Salainen.**

RAPORTTI n:o 48.

Washingtoni ssa 1 p:nä joulu kuuta 19 43.

171 466 Sal 43
29/12-45
5 68

Asia: Moskovan konferenssi.-Mahdollinen hallituksenvaihdos Suomessa.

Yhteenveto:

Kerrotaan, että State Department suhtautuisi myönteisesti Venäjän vaatimukseen, että Suomessa on toimeenpantava hallituksenvaihdos. En saa vahvistusta tälle huhulle, mutta kerrotaan luotettavasti, että Departmentissa ollaan varsin pessimistisiä Suomen ja Baltian maitten kohtalcon nähden.

* *

*

Kun on minulle esitetty, että State Department olisi asettunut hyväksymään Venäjän vaatimuksen, että Suomessa on hallituksenvaihdos toimeenpantava -- Toivola on erikoisesti tahtonut tätä väittää -- olen koettanut eri keskusteluissa saada siitä selvyyttä. En ole kuitenkaan toistaiseksi saanut mitään vahvistusta tälle käsitykselle.

Keskustelustani State Departmentin sanomalehtijaoston päällikön Michael McDermottin kanssa ei semmoista käynyt ilmi. Kun tänään, tavatessani Kingsbury Smithin (joka I.N.S:n toimiston edustajana State Departmentin luona pidetään varsin hyvin informoituna) kysyin häneltä, oliko hän keskusteluistaan State Departmentissa huomannut kannanottoa tässä suhteessa, sanoi hän suoraan ja nimenomaan, ettei hän ollut sitä huomannut, mutta että kyllä oli ilmeistä Venäjän lehtien kirjoitusten perusteella, että Venäjä vaatii hallitusvaihdosta. Hän sanoi keskustelleensa State Departmentin poliittisen

JAKELUOHJE:

UE 1: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tirehtöörin, Moskovassa mukana olleen James Dunnin kanssa, joka oli kertonut, ettei varsinaisissa neuvotteluissa Suomen asiata oltu ollenkaan kosketeltu, mutta että yksityiskeskusteluissa oli käynyt ilmi, että venäläiset ovat varsin katkeria ja vihamielisiä Suomelle. Smith oli keskustelusta Dunnin kanssa ja muutenkin State Departmentissa saanut käsityksen, että siellä ollaan varsin pessimistisiä Suomen, Baltian maitten ja Puolan itäalueitten suhteen, joihin nähden olisi korkeintaan 10%:n pelastamisen mahdollisuus olemassa, olkoon, ettei Hull Moskovassa ollut hyväksynyt Venäjän kantaa- ja vaatimuksia.

Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 8

ASIA:

Washingtonissa olevan lähetystön rap. n:o 49.

Ministeri Procopé

3/12-43

16 000—10—44 5181.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 49

Washingtoni ssa 3 p:nä joulu kuuta 1943.

171 466 Sal. 43

29/12-45

5 68

Asia: Keskustelu Mr. Cummingin kanssa.- USA:n suhtautuminen Suomeen ja Suomen täkäläiseen edustajaan.

Yhteenveto:

Cumming sanoo, ettei hän tiedä, tuleeko Suomen kysymys esille kolmen päämiehen kokouksessa.- Hän ei ole tietävinään Venäjän taholta esitetystä vaatimuksesta, että Suomessa olisi ehtona rauhalle Venäjän kanssa toimeenpantava hallituksen vaihdos, mistä teen johtopäätöksen, ettei State Department ole tämmöistä vaatimusta omaksunut.-

Cumming selittää nimenomaan, että kohtelu, jota Hull ja Departmentin "policy making" virkamiehet minuun nähden noudattavat, s.o. etteivät ota minua vastaan, on määrätietoista politiikkaa, johtuen Suomen yhteistoiminnasta Saksan kanssa; hän vakuuttaa, ettei siinä ole mitään henkilökohtaista minua vastaan kohdistettua ja että samaa menettelyä noudatettaisiin jos minun paikalleni tulisi toinen mies.

x x

x

Kävin iltapäivällä State Departmentissa Euroopan jaoston varapäällikön Mr.Hugh Cummingin luona.

Mr. Cumming oli kuten aina erittäin kohtelias ja ystävällinen.

Mainitsin Cummingille Suomen lehtien reaktiosta Norjan yliopistoselkkauksen ja jätin siitä lyhyen memorandumin.

JAKELUOHJE:

UE 1: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Jätin hänelle myös sa miemme avosähkösanomien mukaan laaditut selostukset eräistä lehtilausunnoista huomauttaen kuinka nämä osoittavat toiselta puolen Suomen kansan luottamusta USA:aan, mutta toiselta puolen myös sen syvää huolestumista Venäjän taholta Moskovan konferenssin jälkeen tehtyjen julkilausumien johdosta.

Kun kysyin voisiko Cumming mitään lausua tämän päivän aamulehtihuhuista, joiden mukaan kysymys Suomen ja Saksan sateliittien sekä Venäjän välillä tehtävästä rauhasta tulisi esille Rooseveltin, Churchillin ja Stalinin kokouksessa, sanoi Cumming, ettei hän edes nähnyt viittaamiani lehtiuutisia ja ettei hänellä ollut mitään asiaan lausuttavaa(no comments).

Puhuessamme eri lehtiuutisista mainitsin Mr. Parkerin hiljakkoin New York Timesissa julkaistun selonteon Punatähden ja Sota ja Työväenluokka nimisten lehtien kirjoituksista, joiden mukaan Venäjän ehtona rauhalle Suomen kanssa olisi m.m. että nykyinen hallitus ja halditusjärjestelmä kukistetaan ja että ainakin uusi Venäjälle mieluinen hallitus muodostetaan. Cumming ei tästä lausunut mitään, ei edes että hän olisi tietoinen tämmöisestä suunnasta Venäjällä. Tämä tietysti ei todista, etteikö hän sitä olisi, mutta se tekee kuitenkin vähemmän luultavaksi olettamuksen, että State Department katsoisi Venäjän vaatimuksen p.o. suhteen oikeutetuksi ja olisi sen omaksunut(kts. myös raporttiani tästä asiasta marraskuun 30 pltä 1943).

Kun Cumming edellisenä päivänä oli kertonut Vahervuorelle, että West, joka tulisi Helsinkiin kolmantena sihteerinä ja asiainhoitajana, on sairas Tukholmassa, kysyin mitenkä nyt lähetystöä hoidetaan, johon Cumming vastasi,

että McClintock yhä on Helsingissä, vaikka hän useasti käy perheensä luona Tukholmassa, ja ettei hän siirry Tukholmaan, ennenkuin toinen mies on määrätty hänen tilalleen. Tämän johdosta sain tilaisuuden huomauttaa kuinka tärkeätä on, että USA:n lähetystö on kompetentin ja asianmukaista virka-arvoa omaavan henkilön käsissä.

Tässä yhteydessä otin puheeksi maittemme väliset suhteet muodolliselta kannalta. Sanoin, että USA ilmeisesti tahtoo supistaa ne mahdollisimman alhaiseen asti. Valitin tätä ja lausuin mielipiteenäni, ettei se ole maittemme välisten suhteitten ja yhteisymmärryksen kannalta edullista, minkä ohella lausuin käsityksenäni, että Suomen lähettiläästä vastaan täällä noudatettu menetelmä, kun State Departmentin johtaja ja korkeimmat virkamiehet eivät pitkiin aikoihin ole ottaneet eivätkä ota häntä vastaan, on minun tietääkseni diplomatian historiassa ennenkuulumatonta.

Cumming sanoi tähän, että syy tähän tilanteeseen oli Suomen yhteistoiminta Saksan kanssa; kun tämä yhteistoiminta loppuu ja minulla on ilmoitettavana siitä, esim. Saksan sotavoimien poistumisesta Suomesta, on tilanne muuttunut ja Valtiosihteeri valmis ottamaan minut vastaan. Mutta nykyoloissa on - antoi Cumming ymmärtää - turha koettaa saada muutosta aikaan pyytämällä Hullin ja minun yhteisiä ystäviämme puhumaan Hullille, minkä käsityksen Cumming tiesi, että Poliittisen Osaston päällikkö Dunn haluaisi saada minulle esitetyksi, viitaten ent. Berliinin suurlähettiläänseen Hugh Wilsoniin, joka oli tarjoutunut puhumaan ja ilmeisesti ehkä oli puhunut Hullille asiasta.

Cumming toisti, että Hullin kanta olla ottamatta minua vastaan jää muuttumatta kunnes minulla olisi jotain uutta hallitukseni puolesta esitettävänä. "Tiedämme molemmat mitä tällä tarkoitetaan", lausui Cumming

sanoessaan, että minun tulisi voida esittää jotain uutta; mutta kun pyysin häntä sitä lähemmin definioimaan, sanoi hän, ettei hän voinut sitä tehdä.

Cumming lausui edelleen, että hän tiesi ja katsoi voivansa sitä suoraan ja nimenomaan lausua, ettei Hullin kannanotossa ja State Departmentin noudattamassa politiikassa ollut mitään, joka perustuisi henkilökohtaisiin seikkoihin tahi olisi minua vastaan tarkoitettu.- Hän kertoi edelleen, että McClintockille oli ilmoitettu State Departmentin kannasta, s.o. siitä, että Departmentin johtomiehet,"policy making officials", eivät ota minua vastaan, mutta että Euroopan jaoston virkamiehet aina ovat valmiit kanssani keskustelemaan asioista, jotka tahdon ottaa esille.

Kun tämän jälkeen suoraan kysyin, mitä tapahtuisi, jos minun tilalleni tulisi uusi mies, vastasi Cumming empimättä ja täysin kategorisesti, että menettely ja kohtelu uuteen mieheen nähden olisi aivan sama. Jos hän saisi agrementin täytyisi hänen kai päästä käymään viranomaisten luona tavallisen vastaanottomenettelyn mukaan, mutta muuten hänen noudatettaisiin nykyistä, yllämainittua kohtelua.

Keskustelun kuluessa sanoin,etten voinut saada auktoritatiivista Moskovan päätösten tulkintaa. Cumming vastasi, ettei hän voinut semmoista antaa ja ettei ollut mitään itse teksteihin lisättävää.

"Ei voitu presisointia nykyoloissa antaa", sanoi hän. Asettaessani erinäisiä suoranaisia kysymyksiä hän kuitenkin tavallaan vastasi. Viittaamalla Hullin lausuntoihin Congressissa ja sanomalehtikonferensseissa Cumming vahvisti: 1) ettei Atlantic Charterin periaatteita oltu Moskovassa uhrattu; 2) ettei mitkään salaisia sopimuksia liittynyt Moskovan päätöksiin ja 3) että rajakysymyksiä ei ratkaistu, vaan että ne lykättiin.

Lopuksi keskustelimme vielä varsin ystävällisessä sävyssä henkilökohtaisista yksityisasioista.

Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C8

ASIA:

Washingtonissa olevan Lähetystön rap. n:o 50.

Ministeri Procopé

20/12-43

15 000—10.—44 5181.

ULKOASIAINM...
171 / 466 Sal 43

Washingtoni- SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. 29/12-45 Salainen.

RAPORTTI n:o 50

Washingtoni ssa 20 p:nä joulukuuta 19 43

OSASTO 5 68

Asia: Keskustelu Euroopan jaoston apulaispäällikön Cumming'in kanssa.

Yhteenveto: Peruutin tiedon Pietarin pommituksesta Suomesta käsin. Viittasin lehtitietoon, jonka mukaan virallisella taholla olisi väitetty, ettei Teheranissa tehty sopimusta Venäjän länsirajakysymyksestä. Cumming ei vahvistanut eikä kumonnut tietoa.

* * *

Kävin Cumming'in luona. Esitin ja jätin hänelle meille avosähkeenä tulleet tiedot eräistä lehtikirjoituksista (Sähkenumerot: 567-8, 571, 575, 579, 585 -- oheenliitetään).

Esitin ja luin hänelle myöskin sähkeen, missä kategorisesti kielletään väite, että Karjalan kannakselta olisi pommittu Pietaria.

Viittasin New York Times'issa viime lauantaina julkaistuun John MacCormac'in kirjoitukseen Washingtonista, jonka mukaan Moskovan ja Teheran neuvotteluissa mitään kompromissia ei olisi tehty Venäjän ja anglosaksien välillä, mikäli se koskee Venäjän länsirajaa. Kirjoituksessa sanotaan:

". . . While the position of the Soviet Government has been recently defined by Premier Stalin's statement, the Atlantic Charter remains the basis for the position of the United States and Great Britain."

JAKELUOHJE:

UE 1: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Cumming sanoi ettei hänellä ollut mitään huomautuksia tämän johdosta, mutta hän ei myöskään kieltänyt MacCormac'in väitettä, jonka--kuten huomautin--MacCormac antoi ymmärtää saaneensa viralliselta taholta.

Lähettiläs

HjJP:AN

Telegram from the Finnish Foreign Ministry
to the Washington Legation, December 7, 1943.

Referring to Russian efforts beginning since 1890 decade to destroy our country Uusi Suomi stresses in yesterday's leader that immediately involved in 1939 events we realized Russian aims were again annihilation national individuality and meanwhile gained political independence. Soviet trends solidly testified by installment of Kuusinen government. Goals continually unchanged in this war like our resistance. From long distance it might seem obstinacy political blindness but seen from our positions struggle goes on about our life. Finland's only alternative continuance of fight imposed by circumstances outside our command. Helsingin Sanomat reviews developments of last two decades present years of war and immutability of enemy's aspirations and our attitude and will of defence Finnish confidence in justice. Hufvudstadsbladet describes how Finland would look if before great war our fight of justice failed continues with events of independence time finishes in present war. Finnish nation loves peace more than most others but still more her liberty when national independence secured fight is at end. Sosialidemokraatti yesterday described mental developments of Finnish workers during independence time from beings without country to grown up members of national unity own country. Workers participate now with whole contribution in both wars for defence of society in which they enjoyed couple of decades social righteousness growing economical wellbeing .

Helsinki, December 8, 1943.

The morning papers write about the Teheran conference. The Helsingin Sanomat states that declarations and other news don't bring additional clearness about intentions of the Allied Powers.

Hufvudstadsbladet considers it interesting that the Atlantic Charter is mentioned as a valid document among its signatories and Mr. Stalin.

Suomen Sosialidemokraatti asks what has prevented giving in the declarations more distinct expressions regarding the future rights of nations and the international order. Small nations can not rejoice at words of general character, as they are simultaneously demanded to surrender without conditions and menaces are sown around. Full distinctness would shorten the war and facilitate the solution of European problems.

Uusi Suomi also waited from Teheran a message of deliverance about Allied war aims. The same aim of peace, liberty and security which in general words is proclaimed by the Allied Powers is the goal of the Finnish and other nations which are neighbors of the Soviet Union.

Telegram from the Finnish Foreign Ministry

to the Washington Legation, December 9, 1943.

Writing today about Leningrad's security Helsingin Sanomat points out how futile Soviet demands on Finnish territory been. Great Leningrad attack came from south. During winter present war no bombs flown thrown shot on Leningrad from Finland as President Ryti stated in his independence anniversary speech. Possibilities doing that not lacked but line of action dictated by defence character of our war prevented. Soviet radio stories to contrary imaginary and malicious.

Helsinki, December 14, 1943.

Suomen Sosialidemokraatti, the official organ of Finland's largest party, wrote yesterday of Leningrad's security, pointing out that through soldiers and officers stationed on the Karelian Isthmus it is known everywhere in Finland that during this war Leningrad hasn't been bombed by the Finnish Army, which doesn't even have in corresponding position on the Karelian Isthmus guns strong enough to reach Leningrad. The paper presumes that the stories about bombing of Leningrad are aimed for justification of demands on Finnish territory on the Karelian Isthmus and that Russian aspirations in this respect maybe had contrary wind in Teheran. The Soviet Union should finally realize the advantage of a neutral Finland for Leningrad's security.

Telegram from the Finnish Foreign Ministry

to the Washington Legation, December 15, 1943.

Times assertion related by london radio 13/12 that German artillery continually bombing Leningrad from Finnish soil without foundation like similar stories regarding Finnish artillery activities stop no german soldiers artillery on Finnish frontside of isthmus.

Helsinki, December 18, 1943.

In the course of the budget debate in the Finnish Parliament, Mr. Väinö Voionmaa, the Chairman of the Foreign Affairs Committee, said, i.a.:

"The present war is in the first place a war of the great powers. Small nations like Finland have been dragged and forced into it against their will. We feel it our duty to defend our rights with all our strength and in attending to our interests to avoid with greatest caution to exceed the limits of our jurisdiction. To the great powers our war may appear only as a part of the World War and as a matter that should be settled according to the will of the victor, regardless of the laws of history, whether European or of mankind, and the rights of small nations based thereon. In our eyes the war Finland is waging is, nevertheless, distinctly a separate war of defense. As a logical consequence our country must strive for peace as soon as it is possible without in any way endangering its independence and security. To demand that Finland

continues in war until the conclusion of general peace is right, implying however, different possibilities. If,for instance, the conclusion of peace were put off for years and the defeated were to live in the meantime under the occupation or guardianship of the victors, then there is a great difference whether a small nation should face this danger by taking the risk of carrying on the struggle against superior forces or, an armistice having been granted, continue to live under the protection of its intact army."

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 8

ASIA:

Washingtonilla olevan Lähetystön rap. n:o 57.

Ministeri Procopé

21/12-43

15 000—10—44 5181.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 51

Washingtoni ssa 21 p:nä joulu kuuta 19 43.

Asia: Teheranin kokous.

171 466 Sal 43
29/12-45
5 98

Yhteenveto:

Teheranin kokouksesta ovat tiedot varsin niukat ja vastakkaisia huhuja on liikkeellä. Väitetään anglosaksien antaneen periä Venäjän vaatimuksille Eurooppaan nähden, mistä todistuksena viitataan Jugoslavian tapahtumiin. Toiselta puolen sanotaan, että Venäjän aluevaatimukset ja anglosaksien Atlantic Charteriin perustuva kanta olivat joutuneet vastakkain ilman sopimuksen aikaansaamista. Monet syyt puhuvat tämän otaksuman puolesta. Lehtimiestaholta on lähetystöneuvos Toivola kuullut, että Stalin Suomen ja Puolan kysymyksissä olisi osoittanut jonkinlaista ainakin muodollista myöntyväisyyttä. Toiselta puolen on vastakkaistakin varsin luotettavalta taholta minulle kerrottu. Väitetään myös, ettei yhteisymmärrys kolmen suurjohtajan koskon ollut niinkään täydellinen jopa mikäli koskee konferenssin pääkysymystä, s.o. vastaisia sotatoimenpiteitä ja sodan jatkamista Saksan lopulliseen ja täydelliseen kukistamiseen.

x x

x

Teheranin kokouksesta ovat tiedot olleet vielä niukemmat kuin mitä oli asianlaita Moskovan kokoukseen nähden. Kun 7 päivänä joulukuuta kävin Mr. Cummingin luona sanoi hän, ettei hänellä ollut mitään lisättävää virallisiin tiedonantoihin, mutta samalla hän lausui pitävänsä varmana, että Teheranissa ei muutettu Moskovan

JAKELUOHJE:

UE 1: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

päätöksiä yleensä. Varsin erilaisia otaksumia on esitetty ja eri suuntiin meneviä huhuja on ollut runsaasti. Merkillepantava on tietysti, ettei enää Teheranin julkilausumnoissa puhuta ehdottomasta antautumisesta ja että Atlantic Charteria nimenomaan mainitaan, vaikkapa tämä tapahtuu vain Irania koskevassa asiakirjassa. Liian suurta huomiota ei kuitenkaan mielestäni ole siihen kiinnitettävä. Rauhanehtojen ankaruus kuten toiselta puolen ihanteellisten periaatteiden ylläpitäminen tulevat kai jo:a tapauksessa riippumaan siitä mitenkä tosiasialliset olot sotarintamilla kehittyvät.

Mitä Venäjän vaatimuksiin ja anglosaksien suhtautumiseen niihin tulee on tässäkin tapauksessa aivan vastakkaisia mielipiteitä esitetty. Viittaamalla siihen, että heti konferenssin jälkeen Jugoslaviassa muodostettiin Titon hallitus, joka sittemmin on saanut yhä enemmän kannatusta osakseen liittolaisten puolesta, on tehty johtopäätös, että Venäjän vaatimuksiin ainakin Europassa on pitkin linjaa suostuttu. Eräs Venäjän asiain erikoistuntija - hän on itse aikaisemmin korkeassa sotilasasemassa ollut bolsheviikkiupseeri, joka eri syistä ei enää voi Venäjälle palata - on minulle lausunut vakaumuksenaan, että Teheranissa suostuttiin Venäjän vaatimuksiin sikäli, että Venäjä oli saanut vapaat kädet länsirajallaan ja Balkanilla, jota vastoin Venäjä ainakin muodollisesti oli luopunut vaatimuksistaan, mikäli koski Irania ja Mandchukuota. Lisään tietäväni, että ainakin eräillä puolalaisilla tahoilla ollaan kovin pessimistisiä. Toiselta puolen on väitetty, että Teherannissa joutuivat vastakkain Venäjän vaatimukset ja anglosaksien Atlantic Charterin mukainen kanta ja ettei tässäkään tilaisuudessa mitään lopullista sopimusta tehty, vaan että asiat nytkin lykättiin. Omasta puolestani olen taipuvainen uskomaan viimeksimainittuun selitykseen,

vaikken ole voinut saada sille mitään vahvistusta State Departmentin taholta. Syyt, jotka motivoivat minun kantani ovat seuraavat: 1) tämän maan yleinen opinioni on kaikesta huolimatta vielä sangen idealistinen; on sanottu, että jos tehdään rauha, jonka kautta pienvaltojen edut uhrataan, kääntyy Amerikan yleinen opinioni taas täysin isolationistiseksi; 2) ensi vuoden vaalien lähestyessä ei USA:n hallitus tahdo tehdä päätöksiä, jotka laajalti herättäisivät tyytymättömyyttä tukholaisten puolalaissyntyisten kansalaisten ja muitten kansallisten ryhmien keskuudessa; 3) on ajateltavissa, että anglosaksit semminkin Churchill ovat ryhtyneet pelkäämään Venäjän kasvavaa vaikutusvaltaa. Jos minun käsitykseni on oikea on Stalin entistä voimakkaammin työntäessään esiin Titon ryhmän Jugoslaviassa menetellyt omin päin vakuuttuneena siitä, että anglosaksit eivät uskalla käytännössä vastustaa Venäjän politiikkaa, vaan seuraavat sen vanavedessä.

Olkoon tässä yhteydessä kuitenkin mainittu, että eräs lehtimies, jolla epäilemättä on suhteita ainakin State Departmentiin, mutta joka aikaisemmin on osoittautunut sangen taipuvaiseksi pitkälllemeneviin perustaettomiin otaksumiin, on kertonut Toivolalle kuulleensa eräältä Teheranissa mukanaolleelta henkilöltä, että Suomen asia itse asiassa olisi Teheranissa käsitelty ja silloin tultu siihen, että Suomen itsenäisyys on säilytettävä ehdolla, että Suomi lähiaikoina pyrkii täysin irtautumaan Saksasta. Samaten olisi Puolan asia ollut käsittelyn alaisena; Stalin olisi myöntynyt diplomaattisten suhteitten uusimiseen ehdolla, että Puola suostuu neuvottelemaan rajoistaan ja että Puolan Lontoossa oleva hallitus uudelleen järjestetään Venäjän toivomusten mukaiseksi. Stalin olisi myöskin antanut ymmärtää, että Moskovassa toimivat saksalainen ja puolalainen komitea voitaisiin ilman muuta eliminoida.- Varsin luotettavalta taholta olen taas aivan vastakkaista kuullut:

Stalin olisi Venäjän rajoja koskevissa kysymyksissä ollut aivan jyrkkä, huomauttaen, etteivät ne koske muita konferenssivaltioita.

Yleiskannalta lienee Teheraninkin kokouksen merkitys ennen kaikkea sotilaallista laatua: on sovittu sotilaallisesta yhteistoiminnasta ja sodan jatkamisesta lopulliseen voittoon saakka. Tämä lienee Stalinin tarkoitusperien mukaista, se kun merkitsee, että länsivallat tulevien suurten sotatoimien kautta joutuvat suuresti kärsimään, mistä taas Venäjän suhteellinen voima ja merkitys kasvavat.

Tässä yhteydessä täytyy kuitenkin mainita, että on liikkeellä huhuja siitä, että loppujen lopuksi yhteisymmärrys Teheranissa kolmen johtomiesten kesken ei olisikaan niin täydellinen kuin kommunikeoissa on annettu ymmärtää. Olen kuullut kerrottavan, vaikken ole voinut tätä huhua tarkistaa, että Churchill "Suurelle Stalinille" osoittamastaan maljapuheesta huolimatta, ei olisi niinkään Staliniin ihastunut, kun taas Roosevelt olisi täydelleen Stalinin lumoissa. On toiselta puolen myöskin väitetty, että Teheranissa Churchill ja Stalin olisivat edustaneet sitä kantaa, että sota olisi mahdollisimman pian saatettava loppuun, vaikkapa Saksaa ei täydelleen eikä lopullisesti kukistettaisi. Churchill pelkäisi maihitusta länteen ja siitä johtuvaa mieshukkaa, kun taas Stalin ottaisi huomioon, että Venäjä on varsin uupunut. Roosevelt taas olisi ajanut sitä kantaa, että sota on täydelliseen voittoon saakka jatkettava vaikkapa tämän kautta se pitkistyisi. Ovatpa ilkeämieliset henkilöt sanoneet, että Roosevelt tahtoo Euroopan sodan pitkistymistä, koska tämä merkitsee hänelle ainoa mahdollisuus tulla jälleenvalituksi ensi vuonna.

Refercin yllämolevat huhut voimatta käsitystä niiden todenperäisyydestä lausua. Saattaa vain todeta, että Teheranin niinkuin jo Moskovan jälkeen puhe ja kirjoittelu toisen rintaman avaamisesta Länsieuroopasta ovat suuresti lisääntyneet, ja on sangen ilmeistä, että tahdotaan yleisöä valmistaa ehkä tulevan suuren mieshukan varalta.

Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C4

ASIA:

Washingtonissa olevan Lähetystön rap. N:o 52.

Ministeri Procopé

21/12-43

10 000—30—44 5121.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 52.

Washingtonissa 21 p:nä joulu kuuta 1943.

171 466 Sal 43

29/12-45

5 68

Asia: Rauhahhuhuja.

Yhteenveto:

Huolimatta siitä, että kaikki merkit viittaavat sodan mitä voimakkaimpaan jatkamiseen on vähän väliä liikkeellä huhuja rauhantunnusteluista ja pikaisesta rauhasta. Suurempaa merkitystä kuitenkaan tuskin on näihin huhuihin kiinnitettävä. Väitetään niiden useasti olevan spekulatiotarkoituksessa Wall Streetistä lähtöisin.

x x

x

Olen toisessa raportissa tältä päivältä esittänyt käsitykseni, että Teheranin kokouksen merkitys ennen kaikkea on siinä, että sovittiin sotatoimenpiteistä ja luultavasti sodan jatkamisesta Länsieurooppaan tapahtuvalla maihituksella. On kuitenkin huomioitava, että samalla liikkuu huhuja rauhantunnusteluista. Niinpä joku viikko sitten eräs ranskalainen pakolainen (aikaisemmin Lavalin kabinettipäällikkö) minulle kertoi kuulleensa, että Saksan taholta on pantu aikaan rauhantunnusteluja Espanjassa ja muualla. New Yorkissa taas kerrotaan, että Wall Streetissä viime aikoina on ollut liikkeellä huhuja rauhasta Saksan ja liittolaisten välillä. Panen merkille, että aikaisemmin syyskesällä kuulin tämmöisiä huhuja eurooppalaisten pakolaisten taholta; ne esitettiin siinä muodossa, että armeija Saksassa kukistaisi Hitlerin ja sen jälkeen tekisi rauhan. Mainittiinpa näistä huhuista

JAKELUOHJE:

UE 1: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

lehdissäkin. On varsin mahdollista, että on ollut rauhantunnusteluja siellä ja täällä ja että monella taholla tässäkin maassa toivotaan pikaista rauhaa, vaikkapa kompromissin perusteella. Mutta sittenkään ei, ainakaan mikäli minä voin päätellä, ole olemassa mitään varsinaisia merkkejä siitä, että rauha olisi tulossa ellei Saksa äkkiä sisäisesti kukistu. En usko että tämän maan hallitus tahtoisi rauhaa Euroopassa ilman Saksan täydellistä kukistamista ja yleistä opinionia on vähitellen siksi voimakkaasti lietsottu, että se kylläkin seuraa hallitusta.

Ollessani New Yorkissa joku viikko sitten sanoi minulle erään suurlehden toimitusjohtaja, että rauhanhuhut ovat lähtöisin Wall Streetistä; kun joku ryhmä tahtoo, että sotaosakkeitten kurssit laskisivat, päästetään tämmöisiä huhuja liikkeelle kunnes pörssimanipulationi on ohi ja p.o. osakkeet taas voivat nousta tuottaen asianomaisille tarkoitettua voittoa.

Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C8

ASIA:

Washingtonissa olevan lähetystön rap. n:o 53.

Ministeri Procopé

28/12-43

15000—10—44 5181.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. **Salainen.**

RAPORTTI n:o 53

Washingtonissa 28 p:nä joulu kuuta 1943.

171 466 Sal 43
29/12-45
5 68

Asia: Keskustelu Mr. Cummingin kanssa - Suomen-Saksan kauppasopimus.

Käydessäni tänään State Departmentissa Euroopan jaoston apulaispäällikön Mr. Hugh Cummingin luona kerroin hänelle Suomesta saamamme tiedon mukaan, että Suomen ja Saksan välinen kauppasopimus oli uudistettu ensi vuoden ajaksi ja että samalla oli sovittu yksityiskohtaisesti tavaravaihdosta vuoden ensimmäisen kahden kuukauden ajaksi. Tehostin luottamuksellisesti, että Ulkoasiainministeriön ilmoituksen mukaan sopimukseen ei liittynyt mitään poliittisia sitoumuksia.

hyj- Procope

Lähettiläs

JAKELUOHJE:

UE 1: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 8

ASIA:

Washingtonissa olevan lähetystön rap. N:o 54.

Ministeri Procopé

31/12 43.

16000—10—44 5181.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. **Salainen.**

RAPORTTI n:o 54

Washingtoni **ssa** 31 **p:nä** joulu **kuuta 1943.**

171 466 Sal 43

29/12-45

5 68

Asia: Keskustelu Mr. Cummingin kanssa. Kirjoittelut Suomessa italialaisten lasten kuljettamisesta Etelä-Italiasta Venäjälle.

Yhteenveto:

Käydessäni Cummingin luona mainitsee hän Suomen Tietotoimiston italialaisten lasten kuljettamista Etelä-Italiasta Venäjälle koskevasta uutisesta ja eräitten Suomen lehtien tätä asiaa käsittelevistä kirjoituksista. Mr. Cumming sanoo, ettei hänellä ole huomautuksia tehtävinä asiaan("no comments"), ja tehostaa, että State Department ei tahdo ryhtyä Venäjää koskevaan polemiikkiin.

* * *

Käyvin State Departmentin Euroopan jaoston apulaispäällikön Mr. Hugh Cummingin luona, sen jälkeen kun jaoston varsinainen päällikkö Mr. Matthews viikon alussa esittämääni kysymykseen oli ilmoittanut, ettei hän nyt ehtisi ottaa minua vastaan. Kiinnitin Cummingin huomiota Venäjän täkäläisen suurlähetystön levittämiin propagandauutisiin suomalaisten Itäkarjalassa harjoittamista julmuuksista sekä minun eilen siitä lehtimiesten kysyttäessä antamaani peruutukseen.

Esitin myöskin Cummingille Ministeriön sähkösanoman N:o 600 tk. 28 päivältä tiedon suomalaisten lehtien kirjoituksista, missä presidentti Rooseveltin joulupäivän puheen merkitystä oli myötämielisesti tehostettu. Tämän johdosta Cumming sanoi, että hän suomalaisissa lehdissä oli huomannut viime aikoina toisenkin suunnan USA:an nähden ja hän jätti minulle luettavaksi Mr. McClintockin tk. 29 päivänä päivätyn sähkösanoman Helsingistä, missä selostettiin Suomen Tietotoimiston

JAKELUOHJE:

UE 1: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tk. 16 päivänä levittämän Berliinin tahi Rooman uutistoimiston tieto italialaisten lasten suunnitellusta kuljettamisesta Venäjälle kuin myös Ajan Suunnan kirjoitukset tästä asiasta tk. 15, 16, 17 ja 28 päiviltä, Uuden Suomen kirjoitus tk. 21 päivältä ja Sosialidemokraatin kirjoitus tk. 29 päivältä.

Cumming huomautti, että hän vain minun tiedokseni otti tämän asian puheeksi ja alleviivasi, ettei hänellä ollut mitään huomautuksia -- "no comments" --, sen yhteydessä tehtävinä. Hän kertoi, että joku Helsingin lehti oli kysynyt McClintockilta oliko hänellä mitään asian johdosta sanottavaa, johon McClintock oli vastannut, ettei hän katsonut siihen syytä olevan antaen ymmärtää, että tieto oli siksi perätön ja ala-arvoinen. Tämän yhteydessä Cumming lausui, ettei USA:ta kiinnosta sanomalehtitoiminnan harjoittamista Suomessa ("press work in Finland") koska USA ei tahdo ryhtyä polemiikkiin, joka koskee sen liittolaista.

Minä huomautin, että mikäli minä Cummingin esittämästä sähkösanomasta saatoin päätellä, Suomen Tietotoimisto vain oli edelleentoimittanut toiselta tietotoimistolta saamansa tiedon, että Uusi Suomi ilmeisesti oli vain asiallisesti kommentoinut tietoa ja että Sosialidemokraatti lähinnä oli polemisoinut Ajan Suuntaa vastaan, minkä ohella minä kiinnitin Cummingin huomiota siihen, että Ajan Suunta edustaa puoluetta, jolla ei ole edustusta hallituksessa. Esitin myöskin henkilökohtaisena mielipiteenäni, että olisi asianmukaisempaa ja kaikille asianosaisille edullisempaa, jollei lähetystöjen tiedoitustoiminta olisi rajoitettu.

Keskustelun kuluessa Cumming lausui ihmettelynsä siitä, ettei mikään lehti Suomessa omasta alotteestaan asettunut Yhdysvaltoja puolustamaan muistaen sitä apua, mitä Yhdysvallat olivat Suomelle antaneet, kuin myöskin siitä, että Suomen sensuuri ei ollut estänyt Tietotoimistoa p.o. tietoa levittämästä ja lehtien

kirjoitteluja siitä. Tähän minä toistin huomautukseni Sosiaalidemokraatin kirjoituksesta ja korostin vielä kerran, että Tietotoimisto vain oli edelleenantanut muualta saamansa tiedon, joka ei sisältänyt varsinaista hyökkäystä Yhdysvaltoja tahi Englantia vastaan.

Lopuksi Cumming lausui, ettei State Department suinkaan tahtonut määrätä mitä Suomen lehtien pitäisi kirjoittaa eikä tahtonut tehdä tästä asiata, vaan oli hän minulle siitä mainninnut osoittaakseen, ett Suomen lehdistössä on eri vivahduksia ja suuntia. Hän kuitenkin vielä kerran minun tiedoitustoimintaa yleensä koskevan huomautukseni johdosta tehosti, etteivät Yhdysvallat tahtoneet mitään liittolaistaan koskevaa polemiikkia.

Huomioonottaen Cummingin viimeksimainitun, keskustelun kuluessa kahdesti lausutun huomautuksen minua ei ihmetyttäisi, jos tämän jälkeen meitä koskevaa tiedoitustoimintakieltoa kovennettaisiin siten, ettemme edes saisi määrättyihin kysymyksiin vastata, koska tätäkin voidaan polemiikkina pitää.

Lähettiläs